Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta
Ústav archivnictví a pomocných věd historických

Rigorózní práce

Kolektivizace zemědělství a vývoj JZD na Vysokohrádecku do likvidace obcí

Autor práce: Mgr. ThBc. Jan Bartuška

2013

Prohlašuji, že jsem svou rigorózní práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své rigorózní práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem pro odhalování plagiátů..

České Budějovice

Anotace

Předkládaný text je příspěvkem k zobrazení násilné přeměny tradičního způsobu života a hospodaření vesnice v etapě její socialistické přestavby v jednotce menší než okres. Porozumění událostem je dosaženo kombinací makrohistorického a mikrohistorického přístupu.

Třebaže se za rozhodující mezník v kolektivizaci považuje rok 1949, rok vydání zákona o jednotných zemědělských družstvech, je celé období od konce druhé světové války přípravou na realizaci tohoto zákona. Komunisté všechny možnosti uměli dobře a efektivně využít k prosazení svých záměrů při uchopení moci. Poté tvrdě a bez skrupulí prosazovali její udržení a přeměny struktury společnosti podle svých plánů. Podřízení si venkova je nejmarkantněji vidět v 50. letech a důsledky pak v době následující.

Protože komunistický režim byl direktivní, vždy půjde o záměry a nařízení shora a nikdy o politiku prováděnou zdola směrem nahoru. Tím je také dán postup zobrazování událostí od jeho úřední podoby k realizaci v místě. Součástí práce jsou i přiložené dobové dokumenty.

Anotation

The introduce text is a paper intended to portray the forcible transformation of the traditional way of life and farming in villages during the phase of their socialist restructuring in units smaller than a district. Events are comprehended through a combination of macro-historic and micro-historic approaches.

Although the year 1949 (enactment of the Act on Unified Agricultural Cooperatives) is considered the decisive turning point in regard to collectivisation, the whole period from the end of the Second World War is actually preparation for implementation of this Act. The Communists were capable of thoroughly and effectively utilising all opportunities to enforce their plans when seizing power. They then brutally and unscrupulously retained this power and enforced transformation of society according to their plans. Their subordination of rural areas is most visible during the nineteen fifties and the consequences are most apparent during the subsequent period.

Because the communist regime was directive, this would always concern plans and orders from above and never politics realised from the bottom up. This also results in the sequence of portrayal of events, from their official form to realisation on site. Period documents are also appended to this work.

Obsah

1. Úvod 6

2. Předkolektivizační období 1945 - 1948 13

2.1. Exkurz : Zemědělská družstva do roku 1948 37

3. Průběh kolektivizace v letech 1949 – 1953 41

3.1. Začátek kolektivizace 1949 - 1950 45

3.2. Nepřítel združstevňování vesnice – venkovský boháč 57

3.3. Jeden osud za všechny 86

4. Politické předpoklady poslední fáze kolektivizace 1954 - 1960 93

4.1. Vznik JZD v mikroregionu Vysokohrádecko 104

5. Zemědělství v mikroregionu za politického uvolňování 117

6. Zemědělství za normalizace až do likvidace obcí mikroregionu 129

6.1. Epilog 147

7. Závěr 149

8. Prameny a literatura 155

8.1. Archivní prameny 155

8.2. Editované prameny 156

8.3. Paměti a populární literatura 159

8.4. Periodika, tiskem zveřejněné zákony a normy 160

8.5. Literatura 160

9. Seznam zkratek 168

10. Přílohy 170

1. Úvod

Svou rigorózní práci věnuji zachycení nejbolavější části života svých rodičů, středních zemědělců, i svého dětství. Rodiče prožívali poválečnou dobu jako dobu očekávání[1] po prožité nacistické okupaci. Ji vystřídala drsná doba zakládání JZD se všemi průvodními jevy, které se zapsaly do života celého venkova. Negativní zkušenosti nezahojila doba uvolňování a Pražského jara, neboť očekávané zlepšení odvál mráz normalizace. Úzký mikroregion Vysokohrádecka[2] bude sloužit za názorný konkrétní příklad událostí této doby a jejich dopadu do života vesnice.

Uvědomuji si, že jde o téma často zpracovávané, protože se k událostem za vlády státostrany chce vyjádřit řada lidí. Vždyť se jejich rodin i jejich osobních plánů v době od roku 1945 vývoj daný centrálně i na místní úrovni nějak dotknul a stále nepřehlédnutelně bolí. Řada skutků nebyla pojmenována a odsouzena s ohledem na jejich dosud žijící aktéry i vlivné potomky. Proto nedošlo ani ke smíření a k odpuštění. Současně pro jisté ekonomické a především mravní problémy naší doby dochází ke zjednodušování, zkreslování a idealizování tehdejších událostí.

Běžný současný pohled vidí hospodářské škody, vidí změnu v postavení československého státu ve světě hospodářském, vidí negativní zásah do vzhledu krajin, do urbanistické podoby sídel, do zasazení staveb do krajiny i stávající zástavby, ale pokud nepochází z vesnice a nepamatuje si ji před socialistickými přeměnami, nevidí změny ve struktuře vesnické pospolitosti, likvidaci a degradaci původních autorit a za současných podmínek nemožnost alespoň částečné restituce života tradiční vesnice. Odtažitost podané informace od osobního prožitku doby vystihl Ludvík Vaculík: „Mladí lidé se dneska mohou dovídat fakta, ale nesdělitelný je

1 Investovali do strojního vybavení hospodářství, opatřili si pár koní a opravovali provozní budovy a dům.

2 O vymezení regionu se pokoušel Milan Krýdl a vyslovil předpoklad, že region lze chápat jako „průnik vzniklý překrytím různorodých územních celků, v každém případě je to ohraničené území, na kterém se z hlediska regionálního historika prolíná materiálová všestrannost.“ Milan KRÝDL, Pokus o vymezení užšího jihočeského regionu, JSH, 48, 1979, s. 271.

ten pocit stálého ponížení a nebezpečí.“[3]

Historická věda se tímto obdobím do hloubky zabývá. Stěžejními pracemi, sledujícími celostátní politické dějiny tohoto úseku našich národních dějin, jsou díla Karla Kaplana, historika specializovaného na dějiny poválečného Československa.[4] Důležitý je i pohled Jiřího Pernese, moravského historika, zabývajícího se krizí komunistického režimu v Československu.[5]

V roce 2008 vyšly o kolektivizaci československého zemědělství dvě zásadní knihy. Je to předně sborník Petra Blažka a Michala Kubálka, který je prvním kompaktním souborem příspěvků na téma kolektivizace zemědělství v Československu a který shrnuje dosavadní výsledky studia kolektivizace zemědělství a současně dává nové podněty.[6] Do té doby ucelenější pohled poskytly sborníky vydané v rámci ediční řady Studie Slováckého muzea. Série článků vyšla také v 41. čísle edice Prameny a studie Národního zemědělského muzea v Praze roku 2008. Druhou zásadní prací je monografie Karla Jecha Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Jí v roce 2001 předcházela monografie Soumrak selského stavu 1945-1960 a právě na ni navazuje již zmíněná práce Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy, vydaná roku 2008. Autor v ní podává nejzasvěcenější a nejpřehlednější výklad období kolektivizace československého zemědělství, jeho příčiny a souvislosti.[7] Spolu s Petrem Blažkem a Michalem Kubálkem vydal Karel Jech soubor studií Akce „K“. Vyhánění sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech.[8] Cenným příspěvkem ve vzpomínkové literatuře je práce Miloslava Růžičky, která vedle autentických příběhů vystěhovaných sedláků podává dobové dokumenty a fotografie. Je doplněna i cennými

3 Ludvík VACULÍK, Prohráli nás, Lidové noviny, 26. října 2010.

4 Karel KAPLAN, Pravda o Československu 1945-1948, Praha 1990, týž, Československo v letech 1948-1953, Praha 1991, týž, Československo v letech 1953-1956, Praha 1992, týž, Sociální souvislosti krizí komunistického režimu v letech 1953-1957 a 1968-1975, Praha 1993, týž, Majetkové zdroje KSČ v letech 1945-1952, Praha 1953, i pozdější týž, Kronika komunistického Československa: doba tání 1953-1956, Brno 2005.

5 Jiří PERNES, Krize komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století, Brno 2008.

6 Petr BLAŽEK - Michal KUBÁLEK (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti, Praha 2008.

7 Karel JECH, Soumrak selského stavu 1945-1960, Praha 2001 a týž, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy, Praha 2008.

8 Petr BLAŽEK - Michal KUBÁLEK - Karel JECH, Akce „K“. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech Studie, seznamy a dokumenty, Praha 2010.

seznamy perzekvovaných sedláků.[9] Její druhý díl je pestřejší a obsahuje více archivních pramenů. Připravuje se třetí díl. Přiložené seznamy jsou pro úřední šlendrián komunistických orgánů neúplné, nebo možná záměrně neúplné, a teprve studium zahrnující menší území státu zachytí to, co ústřední seznamy neumožňují. Vývojem zemědělské výroby ve sledovaném období se zabývá i Václav Průcha.[10] Stejné téma ve východní Evropě zpracoval také Jan Rychlík.[11] Poslední fázi kolektivizace se věnuje sborník editovaný Vladimírem Březinou a Jiřím Pernesem.[12] Regionálně je zaměřený příběh spřízněných rodin poutavě napsaný Jiřím Urbanem.[13]

Odborné historické časopisy se zatím problematice kolektivizace věnují jen okrajově. Soudobé dějiny, revue vydávaná Ústavem soudobých dějin AV ČR od roku 1993, věnovala problematice kolektivizace československého zemědělství pouze jednu recenzi práce Karla Jecha Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Paměť a dějiny, revue vydávaná Ústavem pro studium totalitních režimů od roku 2007, obsahovala recenzi již výše uvedené knihy a také recenzi sborníku Petra Blažka a Michala Kubálka Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti. Teprve její první číslo roku 2012 obsahuje již tři články zaměřené na danou problematiku. Kulturně historická revue Dějiny a současnost v posledním čísle roku 2011 zveřejnila recenzi práce Jiřího Urbana Venkov pod kolektivizační knutou. Autorka ocenila autorovo štěstí, že měl dostatek pramenů i osobních svědectví, a naznačila, že právě jeho postup umožňuje zachytit ty skutečnosti, které prameny pouze centrální provenience zachytit nemohou. Český časopis historický, ústřední historický časopis, se problematiky kolektivizace zemědělství nedotýká.

Kolektivizaci byla 26. - 28. dubna 2012 věnována konference Kolektivizace v Československu, konaná v Jindřichově Hradci, na jejímž

9 Miloslav RŮŽIČKA, Vyhnanci Akce K; zločin proti lidskosti, Praha 2008.
10 Václav PRŮCHA, Vývoj zemědělské výroby v Československu v období socializace vesnice, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Uherské Hradiště 2002.
11 Jan RYCHLÍK, Obecné a speciální rysy nucené kolektivizace ve východní Evropě, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Uherské Hradiště 2002, s. 25. též Nigel SWAIN, Collective farmes which work, Cambridge 1985.
12 Vladimír BŘEZINA - Jiří PERNES, Závěrečná fáze kolektivizace zemědělství v Československu 1957-1960, Brno 2009.
13 Jiří URBAN, Venkov pod kolektivizační knutou. Okolnosti exemplárního „kulackého procesu“, Praha 2010.

pořádání se podílel Ústav pro studium totalitních režimů a ministerstvo zemědělství. Přinesla shrnutí dosud uskutečněného studia dané problematiky.

Kolektivizací v jihočeském regionu, konkrétně na Jindřichohradecku, se zabývá Libor Svoboda.[14] Také Václava Kodadová ve své diplomové práci obhájené na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity zachycuje události na Trhovosvinensku[15] a kolektivizaci na Sušicku a Horažďovicku popisuje diplomová práce Jana Šmída, obhájená tamtéž.[16]

Protože komunisté prosazovali kolektivizaci venkova cestou jednotných zemědělských družstev, je dobré srovnat jejich záměry s družstvy nekomunistickými.[17] Pro zemědělské družstevnictví jsou pak důležité materiály editované z fondů Národního archivu pod vedením Jany Pšeničkové pod společným názvem Zemědělské družstevnictví.[18] Pro jižní Čechy je zajímavý materiál Zemědělství a 50. léta vydaný Národním zemědělským muzeem v Praze 2008 a dobové materiály propagující přínos kolektivizace zemědělství Zkušenosti ze stranické práce při zakládání a upevňování JZD v Českobudějovickém kraji,[19] 25 let rozvoje jednotných zemědělských družstev v Jihočeském kraji[20] a obdobný materiál 30 let JZD v jižních Čechách.[21]

Všechno dosud jmenované je důležité pro pohled shora – pohled velkých dějin. Konkrétní děj v mikroregionu je však třeba hledat v archivu a u pamětníků. Státní oblastní archiv v Třeboni poskytuje materiály fondů Krajský plnomocník ministerstva výkupu České Budějovice, Jihočeský krajský národní výbor České Budějovice, KSČ- jihočeský krajský výbor

14 Libor SVOBODA, Perzekuce vesnického obyvatelstva v procesu kolektivizace na Jindřichohradecku, in: Akce „K“. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy a dokumenty, Praha 2010, s. 151-210.

15 Václava KODADOVÁ, Kolektivizace a zakládání jednotných zemědělských družstev v okrese Trhové Sviny, 1949 – 1958, České Budějovice 2009.

16 Jan ŠMÍD, Kolektivizace zemědělství – Sušicko a Horažďovicko (1949 – 1953), České Budějovice 2007.

17 K tomu cenné informace získáme z práce Karel VLČEK, České družstevnictví, Praha 1940, Miloš TEPLÝ, Dynamické pojetí družstevnictví, Praha 1945, týž, Vývojové tendence zemědělského družstevnictví, Praha 1945 a týž, Poslání družstevní organizace v zemědělském plánování, Praha 1948.

18 Kolektivizace zemědělství nejprve tři díly Podmínky pro vznik JZD – léta 1945-1947 a vznik JZD po jednotlivých letech 1948 až 1954.

19 Vydáno ÚV KSČ v Praze 1956.

20 Vydáno Krajskou správou Českého statistického úřadu v Českých Budějovicích roku 1974.

21 Vydaný tamtéž roku 1979.

České Budějovice. Státní okresní archiv České Budějovice poslouží fondem ONV Týn nad Vltavou[22] a ONV České Budějovice, také fondem Okresní soud Týn nad Vltavou, Okresní prokuratura Týn nad Vltavou, Národní fronta-okresní výbor Týn nad Vltavou, KSČ-okresní výbor Týn nad Vltavou a přímo pro mikroregion fodem MNV Březí u Týna nad Vltavou, MNV Křtěnov, MNV Temelín a fond MNV Temelínec. Teprve před rokem dostal Státní okresní archiv České Budějovice materiály po zkrachovalém Výrobně obchodním družstvu (VOD) Všemyslice. Zatím jde o neuspořádané fondy bývalých JZD Březí, Křtěnov, Knín, Litoradlice, Temelínec a Temelín, jejichž sloučením JZD Všemyslice a po transformaci VOD Všemyslice vzniklo. Atmosféru tehdejší doby dokresluje také dobový tisk Jihočeská pravda, Rudé právo, Zemědělské noviny, Vesnické noviny Vltavotýnska a Vltavotýnský zpravodaj.

Cílem mé práce je tedy konkretizovat realizaci velkých dějin v malém prostoru, zachytit vývoj vesnice mezi léty 1945 až do vystěhování mikroregionu a zániku sídel v důsledku výstavby jaderné elektrárny Temelín, zejména období kolektivizace, uvolňování a následné normalizace. Z toho vyplývá i postup zachycující nejprve události v centru v celostátní platnosti a pak teprve jejich realizaci v kraji, v okrese a v mikroregionu, aby se děj stal dějem lidí.[23]

Vysokohrádecký mikroregion je dán průnikem území[24] farnosti Křtěnov,[25]

22 V době, kdy jsem se studiem fondu ONV Týn nad Vltavou začínal, šlo ještě o neuspořádaný fond, cenný však v tom, že obsahoval i kopie materiálů MNV Březí u Týna nad Vltavou, které jsem ve fondu MNV Březí u Týna nad Vltavou nenalezl; domnívám se, že se ztratily zcela záměrně. Nejmarkantněji je to vidět na materiálech z roku 1968. Nejucelenější a nemezerovité materiály jsem studoval v již uspořádaném fondu OV KSČ Týn nad Vltavou.

23 Josef Petráň říká, že „dějiny konkrétní vesnice jsou hledáním způsobu komunikace autora se čtenářem, tedy reflexivním procesem. V něm se vede pamětní diskurs připomínáním zapomenutého, ale rovněž popíraného a potlačeného, což se neodbytně vrací v podnětech k zamyšlení. Věnuje se jak jednotlivcům, tak lokálně i časově vymezeným událostem se zřetelem k lidským možnostem v daném kulturním prostředí. Mikroanalytický postup vychází z makrohistorické hypotézy jako nezbytného nadhledu. Mikroanalýza sleduje z co možné největší blízkosti detaily. Je to jistě výhodné, pokud jsme si vědomi, že nelze mechanicky promítat výsledky takového výzkumu do makrohistorických hypotéz a naopak. Přitom historik opírající se o výpověď pramenů čas vyprávěného posuzuje jinak než pamětník vyprávějící vlastní zážitky.“ Josef PETRÁŇ, Dějiny českého venkova v příběhu Ouběnic, Praha 2011, s. 14-5.

24 Definováním regionu z různých hledisek se zabývá publikace Regiony – časoprostorové průsečíky? Robert Šimůnek shrnuje, že region může být chápán jako jednotka sídelní, historická, územněsprávní (síť administrativní, síť farní), politická, hospodářská, jazyková, popř. etnická, vymezená svébytnou kulturou, typem krajiny, eventuelně turistickou atraktivitou. Robert ŠIMŮNEK, Regiony - časoprostorové průsečíky?, Praha 2008, s. 5-6.

25 Ke Křtěnovu byly přifařeny obce Březí s Vysokým Hrádkem a samotou Hůrkou, Podhájí se samotami Paleček a s Ohrady, Temelínec, Temelín s Rozovy, Shonem a Kališti (Pláňova patřila ke Lhotě pod Horami), Litoradlice se samotou Boček u řeky a Knín s Býšovem, Coufalkou a Struhou. Kočín byl přifařen k Bílé Hůrce a později do Dřítně. Církevní správa se vyznačuje stabilitou. Jmenuje sice sídla, ale není problém k nim přiřadit katastry obcí a tím získat rozsah území. Josef TRAJER, Historisch-statistische Beschreibung der Diezöse Budweis, Budweis 1862.

služebního obvodu temelínské služebny VB,[26] dodávacího obvodu pošty Temelín,[27] zdravotního obvodu Temelín,[28] školního obvodu ZŠ Křtěnov a ZŠ Temelín.[29] Jednotným správním územím se Vysokohrádecko[30] stalo až roku 1985 po vysídlení obcí kvůli stavbě JE Temelín spojením zanikajícího MNV Březí s MNV Temelín.[31]

Při vzniku práce jsem nejprve začínal studovat nezpracované archivní fondy ONV Týn nad Vltavou a MNV Březí. K tomu jsem zároveň shromažďoval vzpomínky pamětníků. Teprve pak následovalo studium odborné literatury. Studium zároveň vedlo k stále širšímu záběru. Metodickým vzorem mi byla práce Josef Petráně Dvacáté století v Ouběnicích. Cenné metodické rady mi poskytli doc. Bohumil Jiroušek a doc. Josef Blüml. Oběma srdečně děkuji za jejich obětavou pomoc.

Práce se bude v pěti kapitolách zabývat téměř půlstoletým vývojem v letech 1945-1990. První kapitola obsáhne předkolektivizační leta 1945 až 1948[32] ve vztahu k vesnici a zemědělství, druhá kapitola se bude zabývat nejtěžší dobou kolektivizace v letech 1949 až 1953, po ní třetí kapitola poslední fází kolektivizace v letech 1954 až 1960. Následovat bude období běžně zvané jako uvolňování v letech 1960 až 1969. Pátá kapitola zachytí dobu od roku 1970 až po vysídlení mikroregionu Vysokohrádecko. Pokusím

26 Služební obvod stanice SNB kopíroval obvod četnické stanice v Temelíně z velké části rozsah farnosti a měl plochu 55 km^2. Patřila do něj sídla Temelín se Sýkorou, Kaliště, Shon, Pláňova, Rozova, hajnice Zelendarka, Temelínec, Knín s Býšovem, Struhami, Couralkou a Krejcárkou, Kočín, Litoradlice s Bočkem u řeky, Podhájí s Ohrady a Palečkem, Březí s Vysokým Hrádkem a Hůrkou, Malešice, Chvalešovice, Sedlec a Lhota pod Horami tedy 11 obcí, 3 osady a 14 obydlených samot o 601 domě a 3.526 obyvatelích. Obvod temelínské četnické stanice a později služebního obvodu SNB na západ byl větší než farnost a také než Vysokohrádecko.

27 Do Knína a Kočína dodávala pošta ve Dřítni.

28 Temelínský zdravotní obvod zahrnoval Albrechtice, Újezd, Všemyslice, Slavětice, Neznašov, Karlov, Všeteč, Lhotu pod Horami s Pláňovy, Chvalešovice, Malešice, Sedlec, Temelín se Sýkorou, Rozovy, Shonem a Kališti, Temelínec, Knín, Kočín, Křtěnov, Březí s Vysokým Hrádkem a Hůrkou, Podhájí s Ohrady a Palečkem, Litoradlice s Bočkem, Zvěrkovice a Bohunice s Přehájkem. Zdravotní obvod temelínský na sever od Temelína Vysokohrádecko přesahoval.

29 Školní obvod křtěnovské málotřídní školy popisuje Josef Trajer v Historisch-statistische Beschreibung der Diezöse Budweis 1862. Uvádí, že škola má 201 žáka a že tehdy navštěvovaly křtěnovskou školu děti ze Křtěnova, Temelínce, Temelína, Shonu, Kališť, Březí, Podhájí, Litoradlic, Knína a Býšova. Farní dokumenty, týkající se školy ve Křtěnově, označují k 24. března 1865 jako přiškolené také samoty mlýn Paleček, Hůrku, Bočků u řeky, Struhy, Zoufalku, Krejcárku a Vohrada. Křtěnovská dvoutřídní škola tehdy měla 209 žáků, z toho 102 chlapců a 107 dívek. Srovnání ukazuje, že se obvod křtěnovské školy kryl s rozsahem farnosti. Do roku 1883 šlo pouze o jeden obvod školy Křtěnov. Od něj se postupně oddělil obvod školy v Temelíně v roce 1883, v Litoradlicích 1904 a v Kočíně 1936. Temelínec byl odškolen od Křtěnova roku 1943 a přiškolen k Temelínu. Od roku 1945 do zrušení školy roku 1979 do ZDŠ Křtěnov docházely děti pouze ze Křtěnova, z Březí a z Podhájí.

30 Dnes by nejspíše bylo správné říkat Temelínsko, neboť se tím vrátily správní poměry ze 14. století s centrem ovšem v Temelíně, nikoli na Vysokém Hrádku.

31 Obecní úřad Temelín spravuje obce Temelín, Zvěrkovice, Kočín, Sedlec a Lhotu pod Horami a také katastrální území zaniklých obcí Březí u Týna nad Vltavou, Podhájí, Křtěnov, Temelínec a Knín

32 Josef Petráň toto období nazval Necelá tři léta iluzí. Josef PETRÁŇ, Dějiny českého venkova v příběhu Ouběnic, Praha 2011.

se na studiu dostupných pramenů přiblížit tehdejší dobu a oznamovací tón psaných dokumentů oživit osobními vzpomínkami přímých účastníků událostí, s nimiž jsem se osobně znal.[33] Chci tím ukázat dopad velké politiky do životů zemědělců, jejichž pracovitosti, lpění na půdě,[34] osobní poctivosti[35] a přímočarosti komunistický režim zneužil.

Při zpracovávání tématiky kolektivizace se ukázalo jako vhodné vycházet z makrohistorického pohledu, který umožňuje porozumět motivaci jednání úřadů i jednotlivců v jejich konkrétní činnosti v místě. Mikrohistorický přístup[36] zprostředkovává syrový pohled zdola, zalidňuje tok času, ukazuje na konkrétnostech variabilitu při provádění státních a stranických nařízení, do neosobního přináší konkrétní prožitek, přibližuje „autentický" obraz života v dobové kulturní odlišnosti. Oba přístupy se vzájemně doplňují, aby čtenář, který období nezažil, nepociťoval historii jako konstrukci, která s jeho životem, cítěním a uvažováním nekoresponduje.

Použitou pracovní metodou je především metoda komparace.[37] Sloužila mi jako důležitý nástroj zkoumání v počáteční práci s prameny a také při srovnávání konkrétního jevu při pohledu makrohistorickém a mikrohistorickém.

33 Zachycení vzpomínek tak umožňuje zaznamenat postoj konkrétního člověka k událostem a schématu doby, v níž žil. On totiž podá to, co písemné prameny říci nedokážou. Tato metoda – oral history – u nás běžně používaná od 90. let minulého století je způsobem, jak předejít vzniku historie reflektující pouze postoje určité skupiny na úkor jiné. Miroslav VANĚK a kol., Orální historie. Metodické a „technické" postupy, Olomouc 2003, s. 78, týž, O orální historii s jejími zakladateli a protagonisty, Praha 2008, s. 135 a týž, Uplatnění metody orální historie, in: Deset let soudobých dějin, Praha 2001, s. 137-143.

34 Nikdy ji nechápali jako výrobní prostředek, ale jako dědictví po předcích s povinností ji zvelebovat, aby dala obživu jim i další generaci.

35 K ní byli svými rodiči, bližními a náboženstvím vychováváni a překročení tradičních zásad znamenalo pro takového člověka vyloučení z vesnického společenství.

36 Mikrohistorický přístup osvětluje odborný článek v Českém časopise historickém, který na prostoru třiceti stránek ukazuje vznik, význam a metody mikrohistorie. Josef GRULICH, Zkoumání „maličkostí". Okolnosti vzniku a význam mikrohistorie, Český časopis historický 99,2001, s. 519-547.

37 Milan SCHOLZ, Komparativní přístup v historiografii a transnacionální historická problematika, Sociální studia 1/2009, s. 73-76, Miroslav HROCH, Úvod do studia dějepisu IV., Metody historikovy práce, Praha 1985, s. 304 a týž Komparativní metoda v marxistické historiografii: Možnosti a meze jejího využití, Československý časopis historický 20,1972, s. 631-647.

2. Předkolektivizační období 1945 až 1948

Hospodářským traumatem na vesnici byla agrární krize, která na venkově neodezněla s krizí průmyslovou. Přes všechny ekonomické problémy chápali všichni hospodáři půdu jako dědictví po předcích, které byli povinni předávat další generaci rozmnožené a zvelebené. Lpěli na ní a opovrhovali každým, kdo o ni pro špatné hospodaření či neuvážené ručení za půjčku přišel. Současně drobní zemědělci toužili po zvětšení plochy své vlastní půdy. Smyslem bylo uživit rodinu a vyvázat se ze služebného vztahu k velkostatku, k sedlákům i k větším chalupníkům.

Vedle toho působilo i psychologické trauma v podobě bolestného řešení mnichovské krize a následná šestiletá nacistická okupace s mnoha oběťmi odbojářů na lidských životech, s likvidací židovských obchodníků, kteří vesnici sloužili, s totálním nasazením, s hospodářskými kontrolami a také zkušenost s kolaborací s nacisty, s vlajkařstvím, udavačstvím i neokázalým hrdinstvím.

Tyto tři zkušenosti, zejména kolaborace s nacisty za ekonomické výhody a možnost nějak přežít, se podepsaly na psychologii mnoha jednotlivců. Nějak přežít, to vedlo i v poválečné době činy mnoha lidí. Početnosti této společenské vrstvy, často její závistivosti a současně touhy po hospodářském i společenském povznesení, to vše uměla komunistická propaganda využít, aby mohla prosadit své cíle.

Poválečná politická realita v československém státě se od prvorepublikové značně odlišovala. Již návrat československé vlády přes Moskvu ukazoval, kdo bude mít rozhodující slovo v budoucím vývoji. Tam totiž od 22. března 1945 ve vypjaté atmosféře vznikaly základní dohody, které 5. dubna 1945 v Košicích přijala československá vláda. Taková neúplná demokracie odmítla systém svobodného zakládání politických stran a oklešťovala jejich počet. Dohody znamenaly pro komunisty, že se nejen na venkově prostřednictvím Národní fronty zbavili

politické konkurence tím, že z pravicové části politického spektra nesměli existovat národní demokraté, živnostníci a především agrárníci. Zůstala levicová KSČ, dvě socialistické strany a Československá strana lidová.[38] Ustanovení Košického vládního programu o potrestání zrádců a kolaborantů a o odsunu německého a maďarského obyvatelstva umožnilo ohromné přesuny ve vlastnictví půdy a tím i taktické nadbíhání malým vlastníkům půdy. Proto už v dubnu 1945 vyzvala KSČ občany k vytváření národní správy nad majetkem „fašistických nepřátel, zrádců a kolaborantů.“[39] Tato výzva vedla v jednotlivých místech k boji o obsazení místního národního výboru, neboť tam se měla prosazovat místní politika.

Snáze pochopíme motivaci k jednání řady lidí v mikroregionu, známe-li jeho sociální složení. Největší díl půdy v Březí držel velkostatek Vysoký Hrádek. Pokud bychom za sedláka považovali hospodáře držícího 15 a více ha půdy, za chalupníka toho, kdo má 5 až 15 ha půdy, a za domkáře držitele půdy do 5 ha, byl v Březí roku 1944 největším sedlákem Vojtěch Vobr s 23,12 ha půdy a kromě něho ještě 8 dalších sedláků, dále 7 chalupníků a 20 domkářů. Na Podhájí nebyl ani jeden sedlák, ale pouze 3 chalupníci a 35 domkářů. Ve Křtěnově podle přehledu zemědělských závodů roku 1930 byli 3 sedláci, 8 chalupníků a 23 domkáři. Největší vesnice Temelín měla kromě velkostatku a největšího sedláka ing. Františka Našince se 47,85 ha půdy ještě 4 sedláky, 15 chalupníků a 63 domkářů, z toho 17 osob drželo hospodářství do 1 ha půdy. Stejně vypadal i Knín s velkostatkem na Býšově, se 7 sedláky a 20 domkáři, Temelínec s 5 drobnými zemědělci do 5 ha, 9 středními do 15 ha a 8 sedláky nad 15 ha, z toho 2 nad 20 ha. 11 sedláků, 9 středních a 7 drobných zemědělců měly Litoradlice.

Obchod a živnosti v mikroregionu zachycuje již za první světové války Chytilův úplný adresář Království českého podle stavu do první světové války a později ho opakuje Adresář Republiky československé pro průmysl, živnosti, obchod a zemědělství, zachycující nepatrné a

38 Jaroslav ROKOSKÝ, Svobodný sedlák na svobodné půdě. Osud agrární strany v Československu po druhé světové válce, in: Petr Blažek – Michal Kubálek (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti, Praha 2008, s. 92.

39 Program československé vlády Národní fronty Čechů a Slováků přijatý 5. dubna 1945 v Košicích.

spíše osobní změny ve vedení živností. Židovští obchodníci nevlastnili půdu, u ostatních byla živnost vždy spojena s vlastnictvím menšího množství půdy.[40] Vysokohrádecký mikroregion byl po národnostní stránce s výjimkou židovských obchodníků, kteří mluvili česky, ryze český. První německá rodina se přistěhovala z Vídně do Temelína již v polovině května 1933. Temelínský četnický strážmistr, vídeňský Čech Spilka, měl za ženu Němku a také děti se hlásily k Němcům. Za protektorátu se ho Temelíňáci báli jako udavače. 1. února 1934 se do Březí přistěhovala druhá německá rodina. Otto Mörtl byl správcem vysokohrádeckého velkostatku. Rodina pocházela z Grassethu, okres Falknov, dnes Jeseník. Paní ovšem byla židovka a děti se hlásily k Čechům. Za německé okupace se řada lidí ze zřejmých důvodů přihlásila k Němcům, ale po prohrané válce z nich byli opět Češi. Po roce 1945 se nacházely v obci pouze dvě německé ženy: Anna Homolková v bytovce velkostatku na Vysokém Hrádku, jež žila s dobře zapsaným invalidním dělníkem na státním statku a komunistou, a stejně tak žena elektrikáře Hornáta na Podhájí, předsedy MO KSČ. Obě nebyly odsunuty. Václav Holeček z Podhájí č. 48 měl ženu z Ruska, odtud si ji po první světové válce přivedl.

Co se náboženství týká, byli všichni lidé kromě těch, kteří vystoupili

40 Z adresářů víme, že služeb temelínské pošty a telegrafu užívaly Temelín, Temelínec, Křtěnov, Březí a Podhájí. Kočín s Knínem a Litoradlice stále obsluhovala dříteňská pošta. Policejní dohled prováděla četnická stanice v Temelíně se dvěma strážmistry. Jmenované obce byly rozděleny mezi dva zdravotní obvody; vltavotýnský a temelínský, podle školních zápisů byly děti pravidelně očkovány. O rodičky pečovala křtěnovská porodní bába. V obcích křtěnovské farnosti působil Spořitelní a záložní spolek se sídlem ve Křtěnově, tamtéž také Spolek pro vydržování kuchyně pro školní mládež, ve Březí Hospodářské strojní družstvo pro Březí a okolí, stejné v Temelínci. Nad požární bezpečností bděl v Temelíně a v Březí sbor dobrovolných hasičů. Vysoký Hrádek, Býšov a Temelín měly velkostatky. V Březí se nacházel lihovar a cihelna, František Turek byl drnomistrem (doslovný překlad z německého Rasenmeister a to složeno z der Rasen = trávník, drn zčeštěle ras; slovo ras znamenalo také pohodný – měl zakopávat uhynulá zvířata, aby se nešířila nákaza), byly zde tři hostince - hostinští Václav Doucha, Josef Novák a na Podhájí Josef Trubl, dva kováři Josef Oswald a Tomáš Peterka, na Palečku mlynařil Václav Boček, obchod dobytkem provozoval Josef Turek z Podhájí, nádobím František Dubský, Marie Dubská, Václav Hábich, Václav Stýblo, smíšeným zbožím Hynek Frisch, střižním zbožím Josef Hábich, obuvníky byli Jan Sýkora, Matěj Tříska, Tomáš Tupý, řezníkem Emanuel Rudolf, soustružníkem Antonín Kont a truhlářem Antonín Příhoda. Ve Křtěnově provozovali hostince František Davídek a Jakub Rut, kovářem byl František Kuboušek, kramářkou Anna Davídková, krejčím Josef Stýblo mladší, obuvníkem Adolf Stýblo, působili zde i výrobce čerpadel Václav Franěk a výrobce pil Vojtěch Kadlec. V Litoradlicích byla jedna polní cihelna Karla Řezanky, hostinec a trafika Františka Smrže a kovář Jan Růžička. V Kníně byl hostinec a trafika Josefa Veselého a kovář Jakub Klimeš. V Kočíně měli hostince Matěj Pileček a Josef Vítovec, kolářem byl Josef Vítovec, kovářem František Podhradský, kramářem Vojtěch Fürst a truhlářem Václav Fürst. V Temelínci provozoval hostinec Josef Císař, kovařil Josef Boček, obuvničil Vojtěch Mikšátko, trafiku měl František Týra a truhlařil Václav Bezpalec. V největší obci podle počtu obyvatel v Temelíně se nacházela železniční stanice, pošta a telegraf, čtyři hostince Františka Našince (hostinec stojí dodnes), Matěje Parýzka, Václava Petříka a Františka Pilečka, dva koláři Josef Švehla a Josef Vrba, dva kováři František Novák a František Smola, kramář Josef Špatný, dva krejčí František Brůžek a Marie Lukšíková, obchod jižním ovocem vedli Jan Holzäpfel senior a junior, lahvovým pivem Matěj Voběrek, smíšeným zbožím a obilím Max Stern. Obuv šili a opravovali František Bartuška a Adolf Stýblo, kuřivo prodávaly trafiky Václava Petráka, Josefa Špatného a Matěje Voběrka a v obci působil i učitel hudby Štěpán Váca. Chytilův úplný adresář Království českého, díl III, 1915, s. 491-497 a Adresář Republiky československé pro průmysl, živnosti, obchod a zemědělství, Praha 1931.

ve 20. letech z katolické církve (osm z nich bylo bez vyznání, tři přešli k Československé církvi husitské), a devíti židů, římskými katolíky. Patřili k různým politickým stranám. V obci Březí byli před druhou světovou válkou komunisty jen Podháječáci švec Říha a Martin Kabele, který sem přišel ze Zlivi, zato na bechtoltovském panství v Temelíně a v Neznašově značně politická scéna porudla již počátkem 20. let minulého století.[41] V Temelíně byli lidé komunistického smýšlení i za nacistické okupace. O výslechu místních komunistů na služebně gestapa v Českých Budějovicích 20. listopadu 1944 pro nějakou osobní indiskreci[42] se zmiňuje temelínská obecní kronika.

Do této scény zasadíme děj následujících let.

Na základě politické dohody mezi stranami povolenými podle Košického vládního programu byl tajně 1. května 1945 vytvořen revoluční ONV v Týně nad Vltavou. Na základě jeho ujednání a písemného dekretu byly v každé obci určeny osoby, kolem nichž měl vzniknout revoluční MNV a ochranné stráže. V okamžiku převratu měly tyto osoby řídit činnost v každé vesnici.[43] Komunisté tyto dohody nedodržovali a tím způsobovali jistý chaos a nestabilitu poměrů v obcích, kde měli dostatečnou podporu.

6. května 1945, den po vypuknutí pražského povstání, byl v Březí vytvořen první pětičlenný revoluční MNV, složený ze syna majitele velkostatku, učitele, živnostníka a dvou dělníků, který v podstatě

41 V hlášení vrchního strážmistra Loudy z 9. února 1921 se uvádí, že se sociální demokraté v Temelíně změnili v „levici“, odbočku svazu komunistického v Českých Budějovicích, a že mají 24 členů: Vilém Masojídek z Temelína č. 48 je předsedou, Matěj Parýzek z Temelína 91 jednatelem a členy pak Václav Šabatka Temelín 25, Matěj Milota Temelín 29, Karel Švarc Temelín 29, František Růžička Temelín 37, František Holub Temelín 42, František Novotný Temelín 43, Václav Parýzek Temelín 56, Petr Veselý Temelín 60, Josef Novotný starší Temelín 62, František Černý Temelín 64, Václav Hasil Temelín 65, Václav Smrž Temelín 66, Vojtěch Havlátko Temelín 67, Jan Juza Temelín 71, Tomáš Holub Temelín 75, Hynek Holub Temelín 79, Petr Vrba Kaliště 83, Josef Pletka Temelín 95, Jan Polanský Temelín 98, Matěj Parýzek Temelín 100, Josef Bílý Temelín 103. Od 14. února používala název Organizace strany sociálně demokratické a schůze měla v hostinci jednatele Parýzka. O obsahu schůzí četnictvo nic nevědělo, protože členové strany dodržovali přísné mlčení a policie do soukromého objektu vstup neměla. 24. prosince 1922 je uveden Vilém Masojídek, předseda komunistické organizace, Matěj Parýzek, jednatel, Jan Jůza, pokladník, Václav Šabatka, gruppobmann pro Č. Budějovice a členy byli Václav Hrabě z Temelína 59, Petr Vrba, František Šabatka z Temelína 22, Jan Pletka, Matěj Parýzek z Temelína 100, Matěj Milota, Josef Novotný z Temelína 62, František Holub, Karel Švarc z Temelína 15, Václav Bílý z Temelína 91, Vojtěch Havlátko, František Černý. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 Okresní úřad Týn nad Vltavou, karton 12, hlášemí četnické stanice.

42 Vilém Masojídek Temelín 48, Václav Hrabě Temelín 59, holič Jan Rubičko Temelín 2, Václav Šabatka Temelín 25, František Šabatka a jeho syn, listonoš, Temelín 117, Tomáš Švarc Temelín č. 18, Václav Horák, kočí; nikdy nesdělili, co chtělo gestapo vědět a z čeho byli viněni. Převzato z kroniky obce Temelín.

43 Karel LANDÍK, Revoluční národní výbor v Týně nad Vltavou, Týn nad Vltavou 1975, s. 10. Autor byl místopředsedou R ONV Týn nad Vltavou.

reprezentoval sociální skladbu obyvatel obce.[44] Týž večer již také tvořili revoluční MNV v Temelíně, složený z největšího sedláka ve vsi, jednoho komunisty a tří lidovců.[45] Následující den přivezla do Temelína paní Jaroslava Dědinová z Týna nad Vltavou (nelze zjistit od koho konkrétně) úkol vytvořit nový revoluční MNV se dvěma komunisty; v jeho čele měl stát komunista Vilém Masojídek a jako členka KSČ v něm chtěla být také ona.[46]

Ve Křtěnově pracoval šestičlenný MNV již od 7. května; byl složený ze dvou sedláků a čtyř domkářů.[47] Po třech dnech 10. května byl zvolen ve Křtěnově nový MNV, složený ze čtyř komunistů, tří lidovců a čtyř národních socialistů.[48]

Proti prvnímu MNV Březí měli námitky Podháječtí, proto Jaroslav Bláha zaslal na ONV Týn nad Vltavou dne 17. května 1945 sdělení o novém složení MNV: „dosavadní člen MNV v Březí Jaroslav Bláha z Podhájí č. 50 určil za členy MNV Martina Kabele z Podhájí č. 35 jako předsedu, Josefa Koudelku z Podhájí č. 16, Františka Duška z Březí č. 52 a Jana Vacka z Březí č. 38 a dosavadní členové místo v MNV ztratili.“[49] MO KSČ se chtěla uchopit moci bez voleb, poukazujíc na skutečnost, že to byli sovětští vojáci, kdo nás osvobodili od nacismu. Již složení MNV ukazuje, že se na moci neměli podílet střední a větší hospodáři, nýbrž „kovorolníci“ a domkáři. ONV však Bláhův návrh neschválil. Naopak nařídil, že musí být provedeny volby hlasovacími lístky. Z takto provedených voleb 21. května 1945 vzešel již třetí MNV složený výhradně z komunistů. Jeho

44 Karel Havlík, hostinský z Březí č. 30, Otto Mörtl, učitel, Jan Diviš, majitel velkostatku z Březí č. 1, Karel Hornát, dělník z Podhájí č. 9, a Jaroslav Bláha, dělník z Podhájí č. 50 Protokolní kniha obecního zastupitelstva obce Březí 1937 – 1952.

45 Svolal ho komunista Vilém Masojídek, který byl pak zvolen místopředsedou, předsedou byl bývalý agrárník, ale po válce lidovec a největší sedlák ve vsi, ing. František Našinec č. 3, členy pak Václav Parýzek č. 64, František Sládek č. 58 a František Říha č. 4, který byl zvolen pokladníkem. Obecní kronika obce Temelín, díl 3.

46 Z naznačeného je vidět, že KSČ v Temelíně, ve Křtěnově, ani ve Březí nectila uzavřené politické dohody.

47 František Novotný, předseda a domkář, Jan Vítovec, místopředseda a sedlák, František Šebesta, pokladník a chalupník, členové Jan Růžička sedlák a hospodský, Karel Kadlec, domkář, a František Petřík, domkář a místní kostelník. Obecní kronika obce Křtěnov.

48 Členy rady se stali Jan Voběrek (KSČ), předseda, voják z povolání, Vojtěch Kureš (KSČ), místopředseda, domkář, Jan Bartuška (nár. soc.), domkář, a Jan Růžička (ČSL), členy pléna Tomáš Kopáček (KSČ), Jan Fürst č. 32 (KSČ), dělník, Alois Dostál (nár. soc.), učitel, Václav Franěk (nár. soc.), domkář a dělník, Josef Petřík (nár. soc.), domkář, Jan Vítovec (ČSL), sedlák, Josef Vlášek (ČSL), střední zemědělec a Jan Fürst č. 5 (ČSL), domkář. Obecní kronika obce Křtěnov.

49 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 Okresní národní výbor Týn nad Vltavou, karton 183, dopis Jaroslava Bláhy ONV Týn nad Vltavou 17. 5. 1945.

složení neodpovídalo politickému zaměření celé voličské základny.[50] Od 15. června 1945 byl po zásahu ONV Týn nad Vltavou MNV Březí patnáctičlenný. Tak měla být dosažena parita mezi stranami povolenými Košickým vládním programem. Předsedal mu opět komunista Martin Kabele a komunisté v něm měli šest hlasů.[51] Po zákazu agrární strany, uplatnění principu Národní fronty a zapojení odborníků, z nichž všichni byli komunisty, bylo jasné, kdo bude vládnout.[52] Také v Temelíně byl ustaven nový MNV. Zasedali v něm čtyři komunisté, tři sociální demokraté, čtyři národní socialisté a tři lidovci.[53]

Sestavené MNV nebyly dosti pevné. V Temelíně pro stěhování odešla místopředsedkyně Jaroslava Dědinová a nahradil ji nájemce dvora lidovec Bohumil Hozman; z kandidátky sociálních demokratů přešli Josef Voběrek a Josef Procházka ke komunistům, proto je sociální demokraté z MNV 30. července 1945 odvolali. V Březí se 8. listopadu 1945 po vynucené rezignaci Martina Kabele[54] sešly tři politické strany a zvolily nový MNV složený z pěti komunistů, pěti sociálních demokratů a pěti lidovců.[55] Národní socialisté kandidáty nepostavili. Jmenovaní si za předsedu zvolili komunistu Františka Vrzáka z Podhájí č. 28.[56] MNV si opět podržel levicové zaměření.

---

50 Martin Kabele jako předseda (vlastnil zahradu a živil se sběrem a prodejem hub a lesních plodů a v žádném podniku, ani v zemědělství nikdy ve svém životě nepracoval), František Dušek (domkář a tesař), František Svatek (domkář, traktorista a kovář na velkostatku), Jaroslav Bláha (domkář a pokrývač) a Josef Koudelka (domkář a tesař). Protokolní kniha obecního zastupitelstva obce Březí 1937 – 1952.

51 KSČ 3 – Martin Kabele, František Svatek, František Dušek, člen rady, národní socialisté 3 – Jan Holeček, člen rady, František Holeček, Josef Hanousek, lidovci 3 - Josef Fürst, člen rady, František Kuráž, Karel Hornát , sociální demokraté 3 - Vojtěch Steiner, Václav Vítovec, místopředseda, František Novotný od Palečka a 3 odborníci - Jan Vanda, člen rady, František Tomka, František Vrzák. Všichni tzv. odborníci byli členy KSČ.

52 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 Okresní národní výbor Týn nad Vltavou, hlášení o složení MNV, karton 185, též Protokolní kniha obecního zastupitelstva obce Březí 1937 – 1952.

53 Masojídek Vilém, předseda a člen rady, Jaroslava Dědinová, místopředsedkyně a členka rady, Václav Parýzek č. 64, František Parýzek č. 103, pokladník; za sociální demokraty Josef Voběrek č. 114, člen rady, Václav Rossmüller č. 11, Vojtěch Chmela, č. 93, Josef Procházka č. 72; za národní socialisty Šedivý Karel č. 115, Petřík Václav č. 25, Jan Hubáček č. 39, člen rady, Jan Shánilec č. 80, za lidovce František Říha č. 4, František Sládek č. 58, Bohumil Hosman č. 15; obecním tajemníkem byl Václav Hrabě. Obecní kronika obce Temelín, díl 3.

54 Trestní nalézací komise ONV Týn nad Vltavou zahájila šetření podle malého retribučního dekretu č. 138/45 Sb. z 27. října 1945 o trestání některých provinění proti národní cti za okupace pro úzké osobní styky Martina Kabele a Tomáše Visingera s podhájeckými vlajkaři za okupace. Vlajkařská organizace na Podhájí byla velmi silná (říkalo se, že na Podhájí po cestě do vršku je u vlajky každý druhý a po cestě z kopce každý; tuto skutečnost neváhal zdůraznit při hodnocení práce místní organizace KSČ Březí – Podhájí ani člen aparátu OV KSČ Týn nad Vltavou Josef Vavroch 8. června 1957). U Jana Vandy zase šetřili, proč nezakázal své dceři árijský pozdrav, jímž častovala vojáky wehrmachtu projíždějící obcí.

55 Za KSČ v něm byli František Dušek, František Svatek, Matěj Tomka, František Vrzák z Podhájí 28 a Antonín Vlášek. Sociální demokraty zastupovali Vojtěch Steiner, Václav Vítovec z Březí 9, Václav Všetečka, František Novotný z Podhájí 20 a Matěj Havlátko. Lidovou stranu zastupovali Josef Fürst, František Kuráž, František Vrzák z Březí 15, Karel Hornát a Karel Tomka. Náhradníkem za KSČ byl Josef Koudelka, za sociální demokracii Karel Domín z Podhájí 23 a za lidovce Karel Kolář.

56 Martin Kabele jako předseda MO KSČ mu neloajálnost nikdy neodpustil.

Všechny tyto podrobnosti dokumentují urputnost boje o vliv na politiku v jednotlivých obcích a nejednoznačnost budoucího vývoje v nich. Dobře informovaná KSČ chtěla získat převahu na venkově, proto vsadila na pozemkovou reformu jako na hlavní politický prostředek boje o moc ve státě.

Za novou pozemkovou reformou stál Július Ďuriš, od 11. května 1945 komunistický ministr zemědělství. Přesvědčovací kampaň KSČ pod heslem „Půda patří těm, kdo na ní pracují!“ se od počátku distancovala od pozemkové reformy z první republiky jako od nedemokratické[57] a zdůrazňovala, že chce dát obživu a sociální jistoty bezzemkům, dělníkům a drobným zemědělcům. Z taktických důvodů měla pozemková reforma probíhat pozvolna. V první etapě měla prostřednictvím přídělů půdy získat pro KSČ podporu široké základny menších rolníků, jichž byl podle sociálního složení venkova největší počet. Příděly půdy měly dosahovat maximálně 13 ha na jedno hospodářství. Fyzické osoby mohly žádat maximálně 8 ha orné půdy nebo 12 ha zemědělské půdy, rodiny s více dětmi 13 ha zemědělské půdy. Dělníci, veřejní a soukromí zaměstnanci a živnostníci mohli dostat na stavbu rodinného domku nebo zahradu maximálně 0,5 ha půdy. O půdu mohl požádat i zemědělec již vlastnící půdu, ale musel svoji půdu odevzdat Národnímu pozemkovému fondu a pak mohl obdržet půdu konfiskovanou. Po fyzickém převzetí půdy a po slavnostním předání dekretu o držbě půdy byla teprve přidělená půda oceněna a pak teprve NPF zpracoval podklady pro zápis do pozemkových knih. Rozvoj velkých selských hospodářství jako nežádoucí nebyl podporován.

Účinným nástrojem k prosazení této tendence se měly stát zemědělské komise, zřizované při MNV, které se skládaly ze zájemců o půdu. Prezidentské dekrety tehdy pouze legalizovaly již probíhající živelné

57 Parcelace hrádeckého velkostatku podle záborového zákona o pozemkové reformě z 16. dubna 1919 měla své podporovatele z řad malorolníků zejména ze Křtěnova a také své odpůrce. Majitelé Kovářovi poslali 19. března 1920 protest proti zmenšování velkostatku Vysoký Hrádek s odůvodněním, že nemá k parcelaci ani předepsaných 150 ha zemědělské půdy (ve skutečnosti 147,16 ha), že je při něm lihovar a že zrušení velkostatku znamená ohrožení zaměstnanců a propouštění. Vše bylo samozřejmě podloženo i podpisy dělníků, kteří s parcelací nesouhlasili. Velkostatek nakonec celý rozparcelován nebyl a hlad po půdě naháněl nespokojené zájemce o příděl půdy do řad vznikající komunistické strany. Jan BARTUŠKA, Vybledlé kontury. Z historie Hrádku a Křtěnova, zaniklých obcí na Vltavotýnsku, České Budějovice 2008, s. 82. Rozhodování o parcelaci vysokohrádeckém velkostatku bylo stejně nejednoznačné v roce 1945 jako v roce 1920 s tím rozdílem, že za ním stála vlivná KSČ.

obsazování půdy. MNV k obsazování půdy dostaly směrnice z 10. května 1945.[58] V Březí 27. května 1945 provedla komise členů MNV Březí soupis majetku národně nespolehlivých lidí a podala o něm následujícího dne hlášení. Komunisté stáli v čele msty na zrádcích a kolaborantech a usilovali o zavedení svého pořádku.[59] V Temelíně probíhalo zatýkání těch, kdo se dali k Němcům a byli udavači, a s tím souviselo i zajištění jejich majetku.

Po bolševicku se začal MNV Březí starat o osud velkostatku Vysoký Hrádek. V dopise z 18. června 1945 žádal jeho předseda Martin Kabele, předválečný komunista, Zemský národní výbor v Praze, aby na velkostatku o 126,5 ha polí, 19 ha luk, 4 ha zahrad, 2 ha pastvin a 182 ha lesa byla zřízena závodní rada nebo národní správa. Majitelka Jindřiška Divišová, uváděl, žije v Praze, Němec Otto Mörtl správce dělat nemůže, nabídnutého pana Knotka z Koloděj nad Lužnicí zase nepřijala majitelka a práce na velkostatku váznou. Národní správu nakonec přece prosadil.[60]

Konfiskovaná půda odsunutého obyvatelstva, zrádců a kolaborantů přešla do správy nově zřízeného Národního pozemkového fondu (dále NPF) při ministerstvu zemědělství.[61] NPF měl spravovat konfiskovaný zemědělský majetek a v součinnosti s MNV[62] a Jednotným svazem českých zemědělců (dále JSČZ) zajistit přidělování půdy, její pachty a řádné hospodaření na ní.

Místní organizace JSČZ byla založena v Temelíně koncem června

58 Jana PŠENIČKOVÁ (ed.): Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Podmínky pro vznik JZD-1945, Praha 2003, s. 19.

59 Členy komise, která se oním majetkem zabývala, byli Martin Kabele, Jaroslav Bláha, František Dušek a František Svatek a Matěj Vrzák; soupis proveden u Karla Čížka, Podhájí č. 8, toho času pro jednání za okupace v koncentračním táboře v Terezíně, u Josefa Trapla, Podhájí č. 19, německého státního příslušníka, u Terezie Homolkové, Vysoký Hrádek č. 1 a u Otto Mörtla tamtéž. Otto Mörtl nesměl z příkazu ONV Týn nad Vltavou vykonávat ani hospodářského správce na velkostatku, kterým již od roku 1933 na velkostatku byl, ale pouze odborného poradce. Správcem proto ustanovil ing. Václav Diviš středního zemědělce a zedníka Josefa Lukáše z Březí. Ten se zase nelíbil komunistickému předsedovi MNV Březí. Jan BARTUŠKA, Vybledlé kontury. Z historie Hrádku a Křtěnova, zaniklých obcí na Vltavotýnsku, České Budějovice 2008, s. 128.

60 Divišovi měli značné sociální cítění. Za doznívající hospodářské krize v druhé polovině 30. let 20. století postavili pro své zaměstnance dvě dvoubytovky, čtyřbytovku, domek pro zahradníka a porodnu prasat s bytem pro rodinu ošetřovatele. V roce 1936 probíhaly podle projektu pražského ateliéru Elly a Oskara Oehlerových na vysokohrádeckém zámku stavební úpravy včetně instalace ústředního topení. Ne zrovna šťastné, ale tehdy módní úpravy vnesly do klasicistně barokního rázu stavby některé funkcionalistické prvky. To všechno opatřilo práci a obživu pro nejpotřebnější. Rodina Divišova si tak tvrdé zacházení od místních lidí, kteří ve veřejných projevech zdůrazňovali sociální cítění a spravedlnost, v žádném případě nezasloužila.

61 Zřízen dekretem č. 12/1945 Sb. a vládním nařízením č. 70/1945 Sb.

62 Viz příloha č. 1 – žádost o příděl půdy v Temelíně z 23. 8. 1945.

1945. Rázně zde vystoupil komunista Václav Hrabě proti Františku Našincovi,[63] jako bývalému členu a místnímu čelnímu představiteli po válce nepovolené agrární strany, ale dobrému a uznávanému hospodáři.[64] Temelínský JSČZ tehdy řešil problém, komu a kolik přidělit půdy po těch, kdo spolupracovali s nacisty. V Březí zase řešili přidělení domů a půdy po těch, kteří odešli dosídlit pohraničí.

Z Březí totiž již během léta 1945 odešli lidé, lákaní možností lacino získat domy a pozemky, aby dosídlili bývalé německé pohraničí na severu Čech. Největší skupina se odstěhovala do Svinomaz, Lomničky a Blahoúst u Stříbra.[65] Dekrety k přídělům půdy byly přídělcům předávány veřejně a psychologicky je zavazovaly, aby v nastávajících volbách dali hlas KSČ. Přídělci v pohraničí brzy zjistili, že nemají k obdělávání půdy síly, zkušenosti, ba ani finance, a přidělená hospodářství opouštěli.[66]

V zemědělství se projevoval nedostatek pracovních sil již od vypuknutí 2. světové války.[67] Způsobilo ho nasazení řady mladých lidí na práce v Německu, po válce se projevil odliv lidí, kteří do té doby sloužili na velkostatku, u sedláků i chalupníků, do pohraničí i do průmyslu s pevnou pracovní dobou a pravidelnou mzdou.

Nárazově byl nedostatek pracovních sil v zemědělství hned po válce řešen přidělením německých zajatců a bývalých říšských občanů německého původu před odsunem do Německa na práce do zemědělství, a to do konce

63 Ing. František Našinec se narodil 19. října 1884 v Temelíně. Studoval dva roky v Rakousku, pak složil maturitu na stavební škole v Českých Budějovicích a po ní studoval techniku se zaměřením na stavebnictví. Po otcově smrti zdědil padesátihektarové hospodářství v Temelíně, které obhospodařoval se svou rodinou, šesti dělníky a šafářem. Byl funkcionářem agrární strany, správcem filiálky hospodářského družstva v Temelíně, předsedou hospodářské záložny v Týně nad Vltavou a členem zemědělské rady Zemského národního výboru v Praze. Po válce byl do roku 1948 poslancem za ČSL, který vystoupil proti Ďurišovým zákonům. Po roce 1948 mu byl veškerý majetek zkonfiskován, přesto celou dobu pracoval jako kronikář obce Temelín. V roce 1957 pracoval jako vedoucí při výstavbě vlečky podniku Bituma v Temelíně. OV KSČ nařídil, aby byl okamžitě propuštěn. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, materiály BOV, karton 14, folio 228, zápis ze schůze BOV KSČ 29. října 1957.

64 Byl zvolen výbor JSČZ ve složení předseda Bohumil Hozman, nájemce dvora a lidovec, místopředseda Vilém Masojídek, komunista, jednatel František Sládek, lidovec, pokladník Tomáš Škrna, komunista, a kolportér František Říha, lidovec. Obecní kronika obce Temelín, díl 3.

65 Z Březí to byli Vojtěch Benedikt, cestář František Vrzák, Jan Novotný, František Říha, Václav Mádl a Vojtěch Mádl, z Podhájí Antonín Vlášek, Václav Jelínek, Tomáš Visinger, Jan Michalčík, Jan Jícha, Václav Beneš a Josef Sláma, z Ohrad Anna Tupá, Karel Matoušek a Josef Hanousek. Z Temelína odešel do pohraničí František Honsa zvaný Tomšík do Českého Rohozce a rodina Straků č. 16 do Lomničky. Obecní kroniky Březí u Týna nad Vltavou (dnes v soukromém držení), též Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 501/4 Obecní úřad Březí, Matrika Březí-Podhájí.

66 Z Vysokohrádecka Vojtěch Mádl, Tomáš Visinger, Jan Michalčík a Antonín Vlášek přidělené hospodářství opustili a vrátili se do původního bydliště. Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 501/4 Obecní úřad Březí, Matrika Březí-Podhájí.

67 Podle temelínské kroniky bylo velmi obtížné sehnat čeledína nebo děvečku.

roku 1945.[68] Zákonnou cestou měly být pracovní síly pro zemědělství opatřeny podle vládního nařízení č. 32/1945 Sb., o mimořádných opatřeních k zabezpečení nutných zemědělských prací v roce 1945, a zákonem č. 121/1946 Sb., o zajištění pracovních sil pro zemědělskou výrobu, zejména v pohraničí, kde se po odsunu Němců pracovníků nedostávalo. Podle uvedených opatření bylo zavedeno (s výjimkou některých profesí a zdravotních omezení) povinné hlášení osob k výpomoci v zemědělství. Na základě toho vznikaly seznamy, podle nichž úřady práce ve spolupráci s příslušným MNV, ONV a JSČZ přidělovaly pomocné síly pro sezónní práce v zemědělství.

Vyhláškou ministerstva zemědělství z 1. srpna 1945 byly stanoveny odstupňované ceny zemědělských produktů podle velikosti hospodářského závodu. Již tento přístup naznačoval a otestoval přijatelnost budoucího třídního rozdělení dodávek zemědělských produktů. Za malého rolníka byl pokládán ten, který vlastnil do 20 ha půdy a ten měl výkupní ceny nejvyšší. Středním rolníkem byl ten, kdo vlastnil 20 až 50 ha a velkostatkem ten, kdo vlastnil nad 50 ha půdy. Malý a střední rolník mohl také dostat slevu z nákupní ceny průmyslového zboží (stroje, oděvy, nářadí) podle množství obilí odevzdaného na státní nákup. Tato diskriminační opatření postihovala jen jednotlivce a nemohla zvednout vlnu odporu.[69] Jak svědomitě si KSČ, a zde není pochyby o její taktice, stála za svými sliby, vidíme z toho, že během pěti let se v komunistické politice malý zemědělec vlastnící nad 15 ha půdy, když se okamžitě nepodvolil plánům na kolektivizaci venkova, stal nepřátelským a nenáviděným vesnickým boháčem.

Protektorátní měna (K) byla nahrazena korunou československou (Kčs) a byla nařízena povinnost přihlásit u peněžních ústavů hotovost i vklady. Každý dostal 500,- Kčs nových peněz, ostatní byly vedeny na vázaném

68 Nejprve byli soustředěni na letišti v Českých Budějovicích, tam drženi tři dny o hladu a odtud rozvezeni. Tak u Františka Šebesty z Březí 12 pracovala Marie Šustrová, rozená Seik, z Nového Údolí. Její matka Maria Seik, která bydlela v Bärenbachu v Bavorech žádala o její odsun. U Josefa Šimka z Březí 13 pracoval dvacetiletý Franz Mann; Šimkovi s ním zacházeli jistě velmi dobře, když po pádu komunismu 1994 neváhal rodinu vyhledat, aby ji navštívil. Státní okresní archiv České Budějovice, fond MNV Březí u Týna nad Vltavou, karton 193. Do Temelína k Našincům byly přiděleny čtyřčlenná rodina Ihring ze slovenské Kremnice a rodina Stamfest z vitorazského Weissenbachu. Obecní kronika obce Temelín, díl 3.

69 V Březí postihla jen velkostatek a sedláka Vobra, v Temelíně též velkostatek a sedláka Našince, v Temelínci tři nejbohatší sedláky, stejně v Kníně i Litoradlicích.

vkladu. Vše muselo proběhnout během čtrnácti dnů do 15. listopadu 1945.[70] Z vázaného vkladu se uvolňovaly peníze pro vojáky po vykonání základní vojenské služby, pro novomanžele na zařízení domácnosti, při porodu a při nemoci. Opatření mělo zastavit nekontrolované přelévání oběživa. Od roku 1949 se vázané vklady staly účinným nástrojem k znesnadnění přístupu k vlastním finančních prostředkům.[71]

Od počátku roku 1946 podporovala vláda budování kulturních domů[72] na vesnicích jako center osvětově-sociálních služeb.[73] MNV Březí jednal pohotově a již 14. ledna 1946 hlásil na ONV Týn nad Vltavou zamýšlenou výstavbu v obci. Obec tehdy neměla regulační (dnes územní) plán, veřejný vodovod stavět nechtěla a také nikdy v Březí nebyl, budova křtěnovské školy obci vyhovovala, telefon si přála přemístit,[74] zřídit pro Březí i Podhájí rozhlas, počítala s úpravou rybníka, návsi a cest za cca 50.000,- Kčs a na jednohektarovém pozemku od velkostatku zamýšlela zřídit hřiště a postavit budovu kulturního domu.[75] Dotaci obec nedostala, protože se nejspíš nevešla do počtu vesnic vzorových, které měly mít státní podporu. Byl jí nabídnut pouze úvěr, ona se zadlužení bála, proto na plány resignovala.

Plánům rozvoje venkova a zemědělského družstevnictví se věnoval VIII. sjezd KSČ 28. – 31. března 1946. Proklamoval především zajištění veškerých pracovních sil pro zemědělství, přednostní příděly strojů, osiv, hnojiv a další materiální zabezpečení, urychlené dokončení osídlování pohraničí, vydání dekretů k půdě, péči o zdraví a vzdělání venkovského

70 Viz příloha č. 2.
71 Viz příloha č. 3.
72 Kulturní dům měl být víceúčelovým zařízením pro kulturní a společenský život v obci a jeho zřízení mělo být výrazem demokratizace kultury a zároveň prostředkem k překonání rozdílů mezi městem a vesnicí, jak to vyžadoval od léta 1950 Soběslavský plán kulturně-osvětové činnosti. Počítalo se především s adaptacemi již užívaných budov. Milan HROMÁDKA, Kulturní domy na vesnici, in: Osvětová práce, ročník 15 (1961), č. 6, s. 91.
73 Jana FIALOVÁ, Venkov v programech politických stran v roce 1946, in: Petr Blažek - Michal Kubálek (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti, Praha 2008, s. 88–90.
74 V roce 1942 byla v Březí v kanceláři velkostatku zřízena první telefonní linka v obci. Obecní úřad o ni žádal také. Za její zřízení musel složit 17. března 1942 poplatek 8.500,- K, za roční předplatné 540,- K a za vzdálenostní přirážku 816,- K. Okresní úřad Týn nad Vltavou slíbil příspěvek 5.000,- K, ale nevyplatil ho. Jan BARTUŠKA, Vybledlé kontury. Z historie Hrádku a Křtěnova, zaniklých obcí na Vltavotýnsku, České Budějovice 2008, s. 122.
75 Měl vyhovovat všem spolkům, tedy ochotnickému souboru Vojan, sboru dobrovolných hasičů a měly v něm být kanceláře pro MNV. K realizaci došlo postupně; počátkem 60. let JZD Březí zaplatilo výstavbu rozhlasu, na Podhájí vzniklo fotbalové hřiště se šatnami (kolaudace roku 1978) a teprve po třiceti letech zbudoval MNV kulturní dům. Toho se nedočkal ochotnický spolek Vojan; MNV a hasiči se museli až do likvidace obce spokojit s adaptovaným domem po židovské rodině Schulzově, jejíž osud se naplnil v Treblince. Jan BARTUŠKA, Vybledlé kontury. Z historie Hrádku a Křtěnova, zaniklých obcí na Vltavotýnsku, České Budějovice 2008, s. 131.

člověka a ulehčení práce venkovským ženám.[76] Zemědělská komise VIII. sjezdu KSČ slíbila, že „KSČ bude vždy hájit soukromé vlastnictví půdy a majetek všech zemědělců a dá rolníkům právní jistotu, kterou neměli nikdy v předchozích letech.“[77]

Za této situace proběhla volební kampaň s agitací stran v tisku, rozhlase, na veřejných schůzích a v kinech v týdenících před hlavním programem. V ní KSČ předložila přijatelný pozitivní program, který sliboval spravedlivý stát se sociální rovností, hmotným zajištěním a kulturním rozkvětem, který měly zajistit levicové politické a hospodářské reformy. Voliči byli přesvědčováni, že cesta do šťastné budoucnosti vede jen cestou k socialismu s poukazem na sovětského osvoboditele od nacismu. Na místní úrovni si KSČ získala příznivce slibem elektrifikace osady Podhájí, která pro chudobu svých početných obyvatel nemohla pro založení elektrárenského družstva složit požadovaný kapitál.[78]

26. května 1946 se konaly volby do Ústavodárného shromáždění. Byly svobodné, avšak ne demokratické a jak se postupně ukázalo, staly se zásadním střetnutím prodemokratických sil se silami směřujícími k diktatuře. Povolební realita se pak jen transformovala v realitu roku 1948. KSČ celostátně obdržela 40 % odevzdaných hlasů a tím i rozhodující slovo ve společnosti v zásadě ovlivněné levicovými názory založenými na vidině šťastnější a spravedlivější společnosti.

V jednotlivých obcích Vysokohrádecka vítězství KSČ nebylo tak jednoznačné. Pouze ve volebním obvodu Březí, složeném ze selského a chalupnického Březí s velkostatkem a z chalupnického, dělnického a domkářského obyvatelstva Podhájí, živícího se příležitostně řemeslem, dostala KSČ především od obyvatel Podhájí 152 hlasů = 50,4 %, ČSL 74

76 Jana PŠENIČKOVÁ (ed.), Zemědělské družstevnictví 1945, s. 118.

77 Usnesení zemědělské komise k VIII. sjezdu KSČ z 31. března 1946.

78 Jediné Podhájí a samozřejmé vzdálené samoty neznaly vymoženost zvanou elektřina. K elektrifikaci všech obcí v okolí Podhájí totiž došlo o dvacet let dříve - již ve 20. letech XX. století. Po volbách na zasedání MNV Březí 7. srpna 1946 byla MNV akceptována přihláška Podhájí do družstva pro rozvod elektrické energie podaná během předvolební agitace již 12. ledna 1946 předsedou MO KSČ Martinem Kabele. Patnáctičlenný MNV tenkrát ovládaný sedmi Podháječáky v kombinaci se sedmi komunisty se zavázal proplatit 25 členských podílů družstvu pro rozvod elektrické energie v ceně 15.750,- Kčs. Toto rozhodnutí se promítlo do připravovaného rozpočtu na rok 1947 tak, že vznikl schodek 17.508,- Kčs a v obci byla nakonec družstva dvě (zapsáno na zasedání MNV Březí 10. listopadu 1947 při jednání MNV o dotaci).

hlasy = 24,5 %, národní socialisté 41 hlas = 13,3 % a sociální demokracie 35 hlasů = 11,6 %. Hlasy dostala ta strana, která dávala hodně slibů o lepší budoucnosti a rozdělení pozemků velkostatku na Vysokém Hrádku a na Býšově. Komunistům věřili i někteří sedláci, původně voliči nepovolené agrární strany, kteří veřejně prohlásili, že půjdou s těmi, kdo něco dají. Jedinými konkurenty komunistů byli lidovci. Podle toho vypadal i vzniklý MNV. Z patnáctičlenného MNV sedm mandátů dostali komunisté, čtyři mandáty a místopředsedu lidovci, a po dvou mandátech národní socialisté a sociální demokraté. Komunista Jan Vanda z Březí 29 se stal předsedou 8 hlasy z 15.[79]

Ve Křtěnově se 191 obyvatelem volby 26. května 1946 vyhráli lidovci se sedmi mandáty.[80] Ze 132 hlasů odevzdaných hlasů obdržela ve Křtěnově ČSL 70 = 52,2 %, KSČ 46 = 34,7 %, sociální demokracie 3 = 3,4 % a národní socialisté 13 = 9,7 %.

V Temelíně dostali komunisté 117 hlasů = 34,5 %, lidovci 126 hlasů = 36,9 %, sociální demokraté 34 hlasů = 9 % a národní socialisté 64 hlasů = 17 %. Z voleb vzešel MNV, v němž lidovci měli 6 mandátů,[81] komunisté 5 mandátů,[82] národní socialisté 3 mandáty[83] a sociální demokraté 1 mandát.[84] Komunisté prohráli volby také ve Kníně, Temelínci a nejvíce v Litoradlicích, kde z 94 odevzdaných hlasů obdrželi lidovci 56 hlasů = 59,6 %, národní socialisté 12 hlasů = 12,6 %, sociální demokraté 8 hlasů = 8,6 % a KSČ 18 hlasů = 19,1 %. Vzniklý devítičlenný MNV ovládli

79 Další komunisté v MNV byli František Vrzák z Podhájí, Matěj Tomka, Tomáš Visinger, František Hošek, František Svatek a František Dušek. Těsně před parlamentními volbami bylo zastaveno trestní nalézací komisí ONV Týn nad Vltavou na její schůzi 29. dubna 1946 trestní řízení podle malého retribučního dekretu č. 138/45 Sb. z 27. října 1945 o trestání některých provinění proti národní cti za okupace (viz Petr JUSTIN, Retribuční soudnictví v jižních Čechách 1945 – 1947, České Budějovice 2004, s. 54), proti Martinu Kabele, Tomáši Visingerovi a Janu Vandovi a byl proveden výmaz ve voličských seznamech podle výnosu Ministerstva vnitra z 8. března 1946 č. B-2300-7/3-46/II/2. Tak získali zpět aktivní i pasivní volební právo. Národní socialisty zastupovali Jan Pivec a Josef Mikšátko, sociální demokraty Vojtěch Steiner a Václav Všetečka a lidovce Karel Hornát, místopředseda MNV, Vojtěch Vobr, František Vrzák z Březí a Josef Fürst. Protokolní kniha obecního zastupitelstva v Březí (1937 – 1952), dnes v soukromém držení.

80 Jan Vítovec, Jan Růžička, Jan Fürst č. 5, Josef Vlášek, Jan Řezanka, František Čížek a Václav Noska a měli v radě Jana Vítovce jako předsedu a Jana Růžičku. Komunisté dostali pět mandátů Vojtěch Kureš, Jaroslav Bezpalec, Tomáš Kopáček, Václav Šupitar a Karel Kadlec) a v radě je zastupoval Karel Kadlec, místopředseda, a Vojtěch Kureš. Obecní kronika obce Křtěnov.

81 Karel Podzimek, předseda, Bohumil Hozman, člen rady, František Sládek, Tomáš Anděl, František Štěpánek a Prokop Hasil. Obecní kronika obce Temelín, díl 3.

82 Václav Valenta, místopředseda, Vilém Masojídek, člen rady, Josef Voběrek, Jaroslav Remiš a Jaroslav Švarc. Tamtéž.

83 Karel Šedivý, člen rady, Jan Schánilec a Václav Procházka. Tamtéž.

84 Petr Vrba. Tamtéž.

lidovci se svými čtyřmi zástupci, z nichž byli předseda i místopředseda MNV.

V krajském porovnání obdržela KSČ 42,07 % (víc jak celostátní průměr), ČSL 24,43 %, ČSSD 12, 01 % a ČSNS 21,16 % odevzdaných hlasů. Ve vltavotýnském okrese se procento odevzdaných hlasů jednotlivým stranám více blížilo uvedeným výsledkům obcí (KSČ 36,07 %, ČSL 30,25 %, ČSSD 11,47 % a ČSNS 21,94 %).[85] Pro komunisty se situace v počtu příznivců příliš nelepšila ani v následujících letech. Jan Pešek také poznamenává, že v květnových volbách roku 1948, kdy se volilo jednotnou kandidátkou Národní fronty „nejméně příznivá z hlediska volebních výsledků byla situace v okrese Strakonice a Týn nad Vltavou, kde stále do značné míry přetrvával vliv bývalé agrární reakce a nepřátelsky orientovaného kléru, též situace v okrese Písek a Prachatice.“[86] S výjimkou okresu Prachatice šlo o okresy s původním českým obyvatelstvem, jichž se nedotklo nové osídlování a které dosud žily v tradičních podmínkách tradičním způsobem života.

Volby 1946 postavily do čela politického života československého státu KSČ. Ta prosadila dvouletý plán obnovy československého hospodářství. V jeho 15. paragrafu se prohlašovalo: „Všem druhům podnikání, ať státního či samosprávného či znárodněného nebo soukromého či družstevního, se zaručuje plná rovnoprávnost při provádění dvouletého plánu poskytováním stejných předpokladů a podmínek pro výkon jejich hospodářské činnosti.“[87] Vzdor této proklamaci KSČ připravovala podmínky pro socializaci venkova.

Programové prohlášení Gottwaldovy vlády z 8. července 1946 známé jako Budovatelský program vytýčilo úkol zvýšit zemědělskou výrobu na konci dvouletky na předválečnou úroveň pomocí mechanizace zemědělství.[88] Tento krok měl usnadnit práci rolníkovi a současně měl řešit

85 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 26.
86 Tamtéž, s. 32.
87 Zákon č. 192/1946 Sb.
88 Dnes víme, že zemědělská výroba až do počátku 60. let 20. století nedosáhla předválečné úrovně.

i nedostatek pracovních sil v zemědělství. Mechanizaci měly uskutečňovat státní okresní strojní stanice. Zároveň vyjádřil i podporu rozšiřování sítě místních a obvodních strojních družstev.[89] Nová vláda stále počítala s družstevními strojními stanicemi a klasickými strojními družstvy. Ďurišovo ministerstvo zemědělství (MZ) se sice pokusilo v předloženém návrhu zákona o mechanizaci zastřešením všech strojních stanic a družstev do Ústředí pro mechanizaci zemědělství podřídit si nestátní strojní stanice a družstva. Proti tomu se postavily jejich centrály, česká Kooperativa i moravská Moragro. Ministerstvo se tedy snažilo vybudovat co nejvíce státních strojních stanic. Podle vládního usnesení se jich jen v roce 1947 mělo zřídit 83 z celkového plánu 1900 nových strojních družstev.[90]

Na podzim 1946 připravilo MZ šest návrhů zákonů, totiž zákon o revizi první pozemkové reformy, zákon scelovací, zákon o myslivosti, [91] zákon o zaknihování přídělů z konfiskací, zákon o zajištění zemědělského výrobního plánu – veškerá půda musí být obdělávána, zákon o dělení podniků v pozůstalostním řízení a o zamezení drobení zemědělské půdy, které v podobě stravitelné na vesnici byly rozeslány MNV, zemědělským družstvům, MO JSČZ.

Jednotný svaz českých zemědělců vznikl na poradě zástupců čtyř vládních politických stran u ministra Ďuriše 28. května 1945, která

89 Lenka ŠPÉTOVÁ, (ed.), Počátky státních zemědělských strojních stanic v českých zemích 1945-1949, Praha 1975, s. 7.

90 Tamtéž, s. 120.

91 Tento zákon č. 225/1947 Sb, účinný od 1. 1. 1948, navazující na říšský patent o myslivosti č. 154, který spojil právo myslivosti s vlastnictvím půdy, a navazující na zemský zákon o myslivosti z roku 1856, sjednotil právo myslivosti pro celý stát. Teprve zákon č. 23/1962 Sb. odloučil právo myslivosti od vlastnictví pozemků a převedl ho na státní lesy, státní statky a JZD. V podstatě tak byl legalizován postup praktikovaný od počátku 50. let, kdy byly sedlákům odebrány lovecké zbraně, oni byli vyloučeni z honebních společenstev a lovecké zbraně dostali jen prověření lidé. Od roku 1952 ONV Týn nad Vltavou vyžadoval seznamy členů Československé myslivecké jednoty, kteří by měli být vyškrtnuti, odňat jim lovecký lístek a odebrána lovecká zbraň. Seznamy za každou MJ sestavovali, přidali posudek na každého člena, jeho členství v KSČ, MNV a angažovanost a potvrzovali předseda MNV, předseda MO KSČ a předseda MAV NF. Z těchto posudků vyčteme nejen členy MJ, ale také členství a zapojenost do přestavby společnosti. Konkrétně členy Myslivecké jednoty Březí-Křtěnov byli Ludvík Pištora, hajný a spolehlivý člen KSČ, Matěj Tomka, od roku 1945 člen KSČ, spolehlivý pracovník MNV a MAV NF, Jan Vacko, spolehlivý nestraník a voják z povolání, Josef Kureš, kovář a spolehlivý člen KSČ od roku 1945, František Hospodářský, majitel 12,35 ha půdy, plnící dodávky, neorganizovaný a spolehlivý, jemuž ale již 1. 4. 1953 navrhli lovecký lístek odebrat, František Lukáš, vlastník 6,11 ha půdy a spolehlivý plnič dodávek, v roce 1953 přibyli František Vrzák z Podhájí, vlastník 5,85 ha půdy, politicky spolehlivý plnič dodávek, Ludvík Hornát mladší, dělník a člen KSČ, politicky spolehlivý, a Boček František, vlastník 6,25 ha půdy, od roku 1948 spolehlivý člen KSČ. Ve Křtěnově prověřenými členy MS byli František Novotný, tajemník ONV Týn nad Vltavou, vlastník 4,75 ha půdy, člen KSČ od roku 1945, člen MNV a politicky uvědomělý plnič dodávek na 100 %, Jan Voběrek, důstojník ČSLA, od roku 1945 uvědomělý člen KSČ a předseda MAV NF, František Šebesta, zemědělský dělník a člen MAV NF; podepsáni za MO KSČ Terezie Voběrková (manželka Jana Voběrka) a předseda MNV Vojtěch Kureš. Státní okresní archiv České Budějovice, fond ONV Týn nad Vltavou, karton 218, hlášení o členech myslivecké jednoty.

se zabývala likvidací rozpuštěného Svazu zemědělství a lesnictví a ustavením přípravného výboru JSČZ. Měla to být stranicky nezávislá zájmová organizace všech zemědělců, která měla pečovat o vše týkající se zemědělské praxe na území Čech a Moravy. Měla mít nižší orgány v krajích, okresech a obcích.[92] Měla zastupovat fyzické i právnické osoby, podporovat je a dbát na povznesení jejich podnikání.[93] MZ tak chtělo získat podporu zemědělců a prostřednictvím hlasu lidu si zajistit podporu při schvalování zákonů Národním shromážděním. Předkládaný výtah neuváděl kontroverzní ustanovení.

Ostatní politické strany, které znaly plné znění Ďurišových návrhů, komunistický program odmítly a prosadily to, že navržené osnovy zemědělských zákonů nepřijala v lednu 1947 vláda[94] a také zemědělský výbor Národního shromáždění. Proto zemědělská komise KSČ zahájila hlasitou a širokou kampaň přímo na venkově. Na manifestaci v Hradci Králové 4. dubna 1947 vyhlásila Hradecký program, který požadoval revizi první pozemkové reformy, parcelaci velkostatků nad 50 ha, vykoupení spekulační půdy, zvýšení životní úrovně rolníků a rychlou mechanizaci zemědělských prací pomocí strojních stanic. Otevřeně hovořil o zemědělském družstevnictví a prosazoval postupný přímý nebo skrytý státní dohled na soukromopodnikatelské aktivity.[95] Na místní úrovni vyvolal Hradecký program společné jednání MNV Březí a místní rolnické komise (MRK). Zde byl proklamován zájem o ornou půdu velkostatku Vysoký Hrádek a argumentováno usnesením vlády z 8. července 1947 o úpravě vlastnických vztahů k půdě č. j. 61-700-IX/1947. Zároveň bylo připomenuto, že velkostatek byl propuštěn ze záboru roku 1921.

Proti zemědělskému programu KSČ vyhlásila ČSL svůj zemědělský program na vlastenecko-náboženské slavnosti na Kunětické hoře u

92 MO JSČZ v Litoradlicích vznikla roku 1946, jejími členy byli téměř všichni zemědělci a předsedal jí lidovec Václav Smrž. Nemohla se tak stát pákou KSČ k prosazování její politiky. Obecní kronika obce Litoradlice.

93 Přes urgence zemědělců u ministra Ďuriše nebyl oficiálně schválen Národním shromážděním. JSČZ byl legalizován až zákonem č. 145/1947 Sb. Politický vliv JSČZ byl stále menší. Z rozhodnutí ÚV KSČ zanikl 18. 2. 1952 pro údajnou podporu reakčních živlů na vesnici. Jana PŠENIČKOVÁ, (ed.), Zemědělské družstevnictví 1945, s. 35 a Karel JECH, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy, Praha 2008, s. 148.

94 Bývalý ministr zemědělství Ladislav Feierabend postup ministra zemědělství Jána Ďuriše napadl na schůzi venkovského lidu v Havlíčkově Brodě.

95 Klement GOTTWALD, Spisy XIV, Praha 1958, s. 441.

Pardubic. V něm se stavěla za zachování soukromého vlastnictví a proti kolektivizaci. Sociální demokracie vystupovala se svým programem zemědělského socialismu a ČSNS na konci roku 1947 měla Zemědělský akční program pod heslem Svobodný zemědělec na svobodné půdě.[96]

Přesto se do poloviny roku 1947 podařilo prosadit z větší části podle návrhu komunistů zákon č. 55/1947 Sb., o pomoci zemědělcům při uskutečňování zemědělského výrobního plánu a na něj navazující vyhlášky, zveřejněné v Úředním listu republiky Československé pod čísly 363/1949 a 612/1949. Podle něj musel rolník obdělat veškerou svou zemědělskou půdu podle výrobního plánu. Jestliže toho nebyl schopen, musel tuto skutečnost oznámit MNV, aby mohl MNV zorganizovat sousedskou pomoc. Při úmyslném nebo nedbalostním plnění povinnosti mohla být hospodářova půda převedena do povinného pachtu, nebo ji mohl obhospodařovat sám MNV.[97] Rovněž bylo nařízeno poskytovat i stodoly, nebyly-li užívány k svému účelu. Tím zákon radikálně zasahoval do práv soukromých zemědělců, omezoval jejich disponování s vlastním majetkem a posiloval pravomoc národních výborů při nuceném odprodeji zemědělské mechanizace, povinném obdělávání půdy a přisvojování si soukromých objektů pro státní účely. Stačilo označit majitele, že „úmyslně“ neplní vyměřené dodávkové úkoly.

V květnu byl vydán zákon č. 90/1947 Sb., o zaknihování přídělů z konfiskací, v červenci zákon č. 139/1947 Sb., o rozdělování pozůstalostí o zamezení drobení zemědělské půdy, a zákon č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy. Ke konci roku vyšel nový zákon č. 225/1947 sb., o myslivosti. Pouze scelovací zákon byl prosazen až po únorovém převratu.

Mezi většími hospodáři se v důsledku toho šířily obavy, že se začnou

96 Jana BUREŠOVÁ, Zemědělská politika v Československu v letech 1945-1948 v kontextu vývoje ostatních evropských zemí sovětské sféry vlivu, in: Zemědělství na rozcestí 1945-1948. Studie Slováckého muzea 3,1998, Uherské Hradiště 1998, s. 63-65.

97 Zemědělec byl vždy závislý na počasí. Rok 1947 to jasně ukázal. Od poloviny ledna do poloviny února byly denně mrazy -24°C, napadlo sněhu tolik, že ležel v půlmetrové vrstvě a v obci Litoradlicích byla stejně jako za války nařízena pracovní povinnost. Od jara pak panovalo nebývalé sucho, že bylo možné přejít řeku Vltavu po kamenech. Navíc si zemědělci stěžovali na nedostatek pomocných pracovních sil (tam, kde bývaly síly čtyři, byla v té době jedna nebo žádná). Tato situace byla snadno zneužitelná. Kronika obce Litoradlice.

tvořit kolchozy po sovětském vzoru. Většina dělníků a drobných zemědělců však komunisty v únoru 1948 podpořila. Sjezd rolnických komisí 28. – 29. února 1948 v Praze, jehož se zúčastnilo 150.000 rolníků, se manifestačně postavil za zemědělský program KSČ. V Temelíně byla již 15. ledna 1948 utvořena rolnická komise pro parcelaci dvora; politické strany v ní měly po jednom zástupci a JSČZ tři osoby.[98] 29. ledna 1948 vznikla osmičlenná rolnická komise v Březí, složená z drobných zemědělců na Podhájí.[99] Na první schůzi schválila prodej domů a pozemků po odstěhovaných do pohraničí.[100]

Po vítězném únorovém puči 1948 již KSČ mohla přistoupit k otevřenému potlačování soukromého hospodaření, aby docílila socialistické přestavby československého zemědělství. V čele dění stály akční výbory Národní fronty. Tyto orgány nikdy neschválilo Národní shromáždění a byly přímo řízeny Ministerstvem vnitra, od roku 1946 ovládaném KSČ. Byly všemocné při čistkách ve stranách Národní fronty i v národních výborech, také schvalovaly všechny národní správy a disponování se znárodněným majetkem. Ty nejprve přebíraly moc politickou.

V mikroregionu se realizace centrální politiky projevila rekonstrukcí MNV. Úmyslně uvádím jména, protože většina těchto aktivních lidí bude činná v nastávajícím desetiletí v době kolektivizace. Novým předsedou MNV Březí po odstoupivším Janu Vandovi byl zvolen komunista Tomáš Visinger z Podhájí 7 hlasy z 15 (nedostal ani 50 % hlasů poslanců - volba měla být neplatná), komunistický protikandidát František Dušek dostal 5 hlasů a 3 lístky byly prázdné. 21. února 1948 svolal nový komunistický předseda MNV Tomáš Visinger z Podhájí veřejnou schůzi na podporu Gottwalda a byl vytvořen místní akční výbor Národní fronty (dál jen MAV NF) s předsedou Martinem Kabele, který si najmenoval jako jednatele

98 Předsedou komise se stal Vilém Masojídek a jejími členy Josef Zbíral, Prokop Hasil, Josef Váca, Václav Petřík, Josef Žížek, Jan Peterka a Josef Tedla. Kronika obce Temelín, díl 3.

99 Jejím předsedou se stal František Vrzák z Podhájí 28, místopředsedou František Novotný, rolník z Podhájí 20, a zapisovatelem Karel Vovesný z Březí 9.

100 Sjezdu rolnických komisí v Praze se zúčastnili Karel Vovesný z Březí a František Vrzák z Podhájí. Ze Křtěnova se k účasti na sjezdu rolnických komisí v Praze přihlásili Vojtěch Kureš, František Kuboušek, Jan Řezanka, Václav Franěk, Karel Kadlec, Bohumil Stýblo, Jan Bartuška a Jan Fürst č. 32. Jan BARTUŠKA, Vybledlé kontury. Z historie Hrádku a Křtěnova, zaniklých obcí na Vltavotýnsku, České Budějovice 2008, s. 133.

Jaroslava Švehlu, za členy Matěje Tomku, Františka Hoška, Františka Svatka, Václava Vítovce a umírněné lidovce Františka Kuráže a Karla Hornáta. V Temelíně vznikl MAV NF až 26. února a zastoupeny v něm byly politické strany, JSČZ a SČM.

Ve Křtěnově proběhla bez účasti předsedy MNV schůze MNV na podporu gottwaldovského vedení. Teprve 26. února 1948 se ustavil místní akční výbor NF ve složení Vojtěch Kureš, Václav Franěk, Jan Vopava, František Novotný, Jaroslav Kadlec, Jan Voběrek; předsedou byl Jan Bartuška. Hned 2. března MAV NF zbavil funkcí v MNV Jana Vítovce, Václava Nosku, Karla Fabiána, Václava Šupitara, Františka Čížka a Jana Fürsta č. 5, protože nepodpořili progottwaldovskou rezoluci. Následující den byl zrekonstruován MNV a jeho předsedou se stal František Novotný. 5. března 1948 rozhodnutí MAV NF schválil ONV a nařídil, aby vyloučený předseda MNV předal spisy dobrovolně, jinak že se tak stane za asistence SNB.

Složení nových MNV podle diktátu MAV NF, vedených radikálními stoupenci KSČ a již nepotvrzené volbami do MNV, bez pochyby ukazovalo, že budou podporovat zemědělskou politiku KSČ. Jen občané se nestali bezhlavým stádem. Ve volbách do Ústavodárného Národního shromáždění 30. května 1948, prováděných jednotnou kandidátkou NF, ti, kdo nesouhlasili s politikou KSČ, měli dvě možnosti – nejít k volbám, popřípadě odevzdat bílé lístky. V Březí z 345 voličů šlo volit pouze 307 voličů a 30 z nich odevzdalo bílé lístky, ve Křtěnově ze 142 voličů šlo volit pouze 118 a 3 z nich odevzdali bílé lístky; přepočtením se proti politice NF vedené KSČ postavila pětina voličů. Faktickou moc v obcích držely MAV NF; ty do stabilizace a posílení pravomoci národních výborů schvalovaly plnění dodávek zemědělských výrobků a rozhodovaly i o míře provinění a trestech osob, které byly obviněny z narušování lidově demokratických přeměn vesnice. Od jara 1949 vedly kampaň za založení JZD.[101]

101 Od roku 1954 se změnily ve výbory Národní fronty s koordinační funkcí. Viz Jaroslav MLÝNSKÝ, Únor 1948 a akční výbory Národní fronty, Praha 1978.

V březnu 1948 vláda schválila zbývající návrh zemědělského zákona předložený ministrem Ďurišem. Byl to zákon č. 150/1948 Sb., o nové pozemkové reformě, jímž se vykupovala (ve skutečnosti zestátňovala) veškerá zemědělská půda nad 50 ha.[102] Půda, na níž vlastníci sami nepracovali, se považovala za spekulační a měla být vykoupena podle zákona č. 46/1948 Sb. a předána zemědělským družstvům, malým zemědělcům, dělníkům nebo zaměstnancům, obcím nebo okresům pro veřejné využití.

V důsledku výše uvedeného zákona 1. dubna 1948 bylo v Temelíně přijato usnesení parcelovat dvůr; 19. dubna proběhla schůze uchazečů o půdu svolaná Vilémem Masojídkem. 2. června obdržel nájemce dvora oznámení, že se na dvůr uvaluje národní správa.[103] K dělení dvora mezi čtyři zájemce došlo 10. června a pozemky se dělily až 9. září 1948. Na základě revize první pozemkové reformy byl dvůr 24. září 1948 patřící Marii Fantové vyvlastněn.[104]

15. června 1948 byla zrušena národní správa na velkostatku Vysoký Hrádek (Březí č. 1) a již 4. července 1948 došlo na základě dopisu ministerstva zemědělství[105] k zabavení velkostatku rodině Divišově a k jeho parcelaci.[106] Z jeho zbytkové výměry o 51 ha byl vytvořen státní statek.

Na Býšově[107] přišla o velkostatek Božena Sailerová; byla vystěhována do Jindřichova Hradce a velkostatek převzaly Československé státní statky.

---

102 Také nová ústava stanovila nejvyšší přípustnou výměru půdy v soukromém vlastnictví jednotlivce nebo spoluvlastníků na maximálně 50 ha – ústavní zákon, § 159.

103 Národním správcem se stal Jan Peterka z Temelína č. 60. Úředně o národní správu však MNV Temelín požádal až 7. července 1948 a ONV ji uvalil pod č. j. 8 000/1948 zpětně od 18. května 1948. Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2092 MNV Temelín, karton 24, signatura VIII/2, národní správa na dvoře v Temelíně.

104 Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2092 MNV Temelín, karton 19, sign. VII/2, vyvlastnění dvora v Temelíně.

105 Dopis MZ č.j. 48 994/48-IX-R-12 „… pozemkový majetek na KÚ Březí, Křtěnov, Hněvkovice, Litoradlice o 334 ha 9 a 75 m^2… se přejímá státem podle § 6 odst. 2, lit. a, lit. b, č. 1-3 a odst. 3 tohoto zákona ve znění zákona č. 44/1948 Sb. celý se všemi budovami. Podle protokolu z 21. 9. 1948 živý inventář činil 5 koní, 3 reversní koně, 2 tažné voly, 17 krav, 17 jalovic, 8 telat do 3 měsíců, 5 prasnic a 1 běhouna ...“ Jan BARTUŠKA, Vybledlé kontury. Z historie Hrádku a Křtěnova, zaniklých obcí na Vltavotýnsku, České Budějovice 2008, s. 135.

106 Do 9. července 1948 přijímala místní rolnická komise přihlášky o příděl pozemků, lesa a rybníka z velkostatku Vysoký Hrádek; MNV Březí žádal o celý les na katastru obce, o 3 rybníky a 2 ha pozemku na zřízení hřiště a pro stavbu kulturního domu. Protokolní kniha obecního zastupitelstva obce Březí 1937 – 1952.

107 Původně býšovský dvůr patřil k panství Hluboká, avšak roku 1922 byly jeho pozemky v rámci pozemkové reformy rozparcelovány a přiděleny zájemcům z Knína, Březí, Podhájí a Kočína. Z nerozparcelované části byl vytvořen zbytkový statek, který odkoupil původní nájemce býšovského dvora Josef Sailer.

15. listopadu 1949 převzali zástupci KNV Bartoš a Sýkora temelínský dvůr do režie státních statků;[108] Státní statek Temelín i Vysoký Hrádek byl od 14. ledna 1950 podřízen ředitelství Státního statku Hluboká nad Vltavou.

Zákon č. 47/1948 Sb. o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků (scelovací zákon) sloužil k tomu, aby ve „veřejném zájmu pro umožnění a zabezpečení úspěšnějšího a vydatnějšího hospodaření“ mohly být zabírány pozemky osobám, které se budou socializaci vesnice bránit. Účelem zpočátku bylo vytlačit je na okraj katastru, přidělit jim nejhorší a rozdrobenou půdu, aniž by jim byly sníženy dodávky zemědělských produktů. Tím se dostal hospodář do kategorie neplniče, byl obviněn z narušování jednotného hospodářského plánu, popřípadě z pletich v zásobování obyvatelstva, soudně stíhán a potrestán finančně nebo odnětím svobody. Jeho majetek mohl být zabaven, protože nemohl řádně zajistit hospodaření. Současně byli „vesničtí boháči“ vyloučeni z vedení zemědělských organizací.

Po vítězství KSČ následovalo legislativní upevňování moci.[109] Národní shromáždění přijalo 21. března 1948 čtyři zákony. Zákonem č. 44/1948 Sb. se měnil a doplňoval zákon o revizi první pozemkové reformy. Podle něj bylo možno bez omezení převzít zbytkové statky z první pozemkové reformy z důvodu místní naléhavé potřeby. Náhrada za zábor se vyplácela ve výši obecné ceny se srážkou 20 % a k oznámení o výpovědi z hospodářství stačila vyhláška zveřejněná správním úřadem na úřední tabuli. Proti rozhodnutí nebylo odvolání.

V květnu 1948 ve třetí fázi poválečné pozemkové reformy byli zbaveni své půdy všichni statkáři, velkostatkáři, zbytkaři a zemědělští podnikatelé a řešil se i problém pozemkového vlastnictví církve. Pozemková reforma postihla 253.483 ha půdy; 42 % z ní dostaly státní statky, 34,6 % JZD, 0,1 % státní lesy a 3,6 % drobní přídělci. V celé poválečné pozemkové reformě

108 Formálně k převzetí došlo podpisem předsedy MRK Jana Lukáše dne 29. listopadu.
109 Pro oblast zemědělství jsou důležité publikace Valér FÁBRY, Zemědělské zákony Československé republiky, Praha 1949, J. BALÍK, Zemědělské právo, Praha 1949 a T. SOUKUP, Zemědělství – soupis právních norem, Praha 1958-60.

bylo rozděleno 4,143.149 ha půdy, z toho 2,135.798 ha zemědělské půdy. Z ní 60 % dostali drobní přídělci.[110]

Ve třetí fázi vznikl zárodek společenského vlastnictví výrobních prostředků. Přístup k individuálnímu vlastnictví půdy byl otázkou taktiky KSČ, cílem bylo zespolečenštění všech zemědělských výrobních prostředků. Ještě 29. února 1948 na sjezdu rolníků v Praze na Václavském náměstí Klement Gottwald řekl: „Jednoduše chceme, aby vám už nikdo nikdy nemohl lhát o tom, že se u nás budou dělat kolchozy… každý, kdo k vám přijde s takovým šuškáním…žeňte ho také svinským krokem.“[111] Komunistická vedení zemí sovětské sféry však považovala společenský způsob velkovýroby za prospěšný a přeměnu vesnice za nutnou. Osudnou se stala rezoluce Informačního byra komunistických a dělnických stran o Jugoslávii vydaná v červnu 1948. Tvrdilo se v ní, že drobné individuální hospodářství rodí kapitalismus a buržoasii neustále. Zkušenosti VKS(b) svědčí o tom, že teprve na základě hromadné kolektivizace zemědělství je možná likvidace poslední a nejpočetnější vykořisťovatelské třídy – třídy kulactva.“[112] V této době se sice hovořilo o národních, specifických cestách k socialismu, ale předsednictvo ÚV KSČ na zasedání 28. června 1948 s rezolucí souhlasilo a zdůraznilo, že kolektivizace je jediným řešením v Československu.[113] Ještě v říjnu 1948 ujišťoval Klement Gottwald delegaci rolníků: „Nic bez vás a tím méně proti vám na vsi se nebude dělat.“[114]

Zastánci tvrdé linie vůči rolníkům byli Antonín Zápotocký a Josef Frank. Nepatřil k nim zpočátku Klement Gottwald, ale na zasedání ÚV KSČ 17. listopadu 1948 v referátu již otočil: „…aby se o likvidaci kapitalismu nežvanilo, abychom zjednali předpoklady pro další skok k socialismu na vesnici…vybudovat… husté sítě strojních a traktorových stanic tak, aby

110 Vládním nařízením ze 4. května 1954 nebyly náhrady za půdu určovány ani propláceny. Petr BLAŽEK - Karel JECH - Michal KUBÁLEK, Akce K. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy, dokumenty, Praha 2010, s. 23.

111 Rudé právo, 1. 3. 1948.

112 Rudé právo, 29. 6. 1948.

113 Poválečný vzrůst počtu členů KSČ a pozdější vnitrostranické čistky znamenaly nezadržitelný vzestup těch funkcionářských struktur, které měly nejslabší intelektuální, morální i jiné předpoklady k převzetí odpovědnosti za koncepční rozvoj státu bez bezvýhradného podléhání vlivu SSSR. Vladimír ČERMÁK, Operace Únor 1948, Naše vojsko 2010, s. 50.

114 Klement GOTTWALD, Spisy XV, Praha 1961, s. 112-113.

mechanizační prostředky byly v rukou státu. Budování státních statků, velkovýkrmen prasat, ostatního dobytka a drůbeže, aby stát měl v rukou takovou část produkce… (aby mohl přistoupit k) omezování a zatlačování kapitalistických elementů na vesnici."[115] Gottwald začal upřednostňovat nejméně přitažlivou a nevyzkoušenou formu zemědělského družstevnictví – zemědělská výrobní družstva.

Státní statky, zřizované na půdě bývalých velkostatků, odsunutých Němců a církevní půdě, měly ověřovat nové vědecké poznatky, zkoumat otázky racionalizace výroby, ale protože se musely orientovat na výrobu toho, čeho byl nedostatek (krmiva stát získával zvýšením dodávek soukromému zemědělskému sektoru), státní statky nakonec svou proklamovanou úlohu neplnily. Státní statky nikdy nepředběhly JZD v produkci na 1 ha a měly vždy vyšší materiální a pracovní náklady.[116]

Začala být také budována síť státních strojních stanic, jejich práce se zkvalitňovala a o jejich služby začal být zájem. Družstevní strojní stanice měly být koncem roku převzaty státními strojními stanicemi; k realizaci tohoto záměru došlo až na jaře následujícího roku.

Příliš pozdě si venkov, který v předchozích letech zcela dobrovolně strčil hlavu do oprátky takticky dávaných slibů o lepší a spravedlivější společnosti, začal uvědomovat rozdíly mezi komunistickými předvolebními sliby a povolební realitou. KSČ se neřídila domluvenými pravidly, která sama navrhla, a formálně se zavázala k jejich dodržování. V podstatě nikdy nebyla korektní politickou strukturou uznávající právo, tím méně slušnost a řád.[117] Postup KSČ byl v principu rozsáhlým a nikdy nepotrestaným terorizováním obyvatelstva,[118] při němž byl aktivní odpor tvrdě stíhán a začátkem padesátých let trestán na hrdle a mnoho lidí se raději z různých důvodů stejně jako za nacistické okupace zapojilo do realizování politiky KSČ. Pasivní odpor venkovského obyvatelstva, jehož hospodářskou

115 Tamtéž, s. 156-157.
116 Ve státních statistikách jsou uváděny mzdy, které se opírají o mzdy na státních statcích, vždy s doložkou bez JZD a samozřejmě bez soukromého sektoru, proto k porovnání nelze přikročit.
117 Vladimír ČERMÁK, Operace Únor 1948, Praha 2010, s. 55.
118 Tamtéž, s. 56.

samostatnost KSČ považovala za nebezpečnou pro své plány totálního ovládnutí a podřízení si společnosti,[119] byl za dvanáct let zlomen a přestavba tradiční vesnice byla dovršena. Cenou za přestavbu byla ztráta tradičního způsobu života, změna tradiční struktury venkovského obyvatelstva a závislost vesnice na centrálním plánování.

119 O totalitním režimu již mluvil italský liberál Giovanni Amendola při popisu Itálie za Mussoliniho. Původu totalitarismu se věnují Hannah ARENDT, Elemente und Ursprünge totaler Herrschaft, Frankfurt am Main 1955, a Carl J. FRIEDRICH a Zbigniew BRZEZINSKI, Totalitäre Diktatur, Stuttgart 1957. Poslední dva vyvinuli model se šesti znaky totalitní vlády. Jsou to: 1/ ideologie (obsáhlé učení) s nárokem na absolutní pravdu, 2/ masová strana s vůdcem, 3/ systém teroru s odpovídajícími orgány, 4/ monopol na komunikační prostředky, 5/ monopol na užití zbraní, 6/ monopol na hospodářství. Totalita nikdy, třebaže o to usilovala, zcela neovládla rodinu, církev, univerzity a armádu. Karl W. Deutsch, německý emigrant z Prahy, vyjádřil mocenský nárok „V autoritativním systému je vše, co není zakázáno, povinné." Totalitní vláda mobilizuje masy vizí nové společnosti, slibem vysvobození a realizací ideálního konečného věku. Totalitarismus má tedy charakter náboženství, klasické náboženství ale vedle sebe nestrpí. Co se jeho vlivu vymyká, to pronásleduje a snaží se nejprve si podřídit a posléze zničit. Christiane BRENNER, Koncept totalitarismu – studená válka v teorii?, in: Bohumil JIROUŠEK, Proměny diskursu české marxistické historiografie, Č. Budějovice 2008, s. 28-31, viz i Christiane BRENNER, „Zwischen Ost und West" Tschechische politische Diskurse 1945 – 1948, München 2009.

2.1. Exkurz: Zemědělská družstva do roku 1948

„Koncepce (do té doby pracujících) zemědělských družstev sledovaly jako hlavní cíl zlepšení hospodářského, sociálního a kulturního postavení rolnictva cestou vzájemné solidarity a spolupráce. Družstva měla chránit a podporovat hospodářsky slabé v soutěži s ekonomicky silnějšími a mocnějšími. Družstevnictví vždy sledovalo současně cíle hospodářské, kulturní a mravní. Ve smyslu hospodářském šlo o zlepšení rentability podnikání, šíření hospodářského pokroku a celkové ulehčení rolníkovy práce. Kulturní a morální hodnoty spočívaly v ochraně slabých jedinců, v posilování jejich sebevědomí a ve zvyšování vzdělanosti a zušlechťování morálky vesnické společnosti.“[120]

S těmito zásadami a cíli pracovala na venkově družstva nejrůznějšího druhu a zaměření již od roku 1873, kdy byla zákonem č. 70/1873 ř. z., výdělková a hospodářská společenstva – družstva povolena. Obslužná a zpracovatelská družstva (mlékárny, lihovary, skladištní družstva, družstva pro využití strojů) umožnila sedlákům odbyt v konkurenci s velkostatkem a umožnila i výhodný nákup. Podnikání podporovala velmi výhodnými podmínkami družstva finanční a úvěrová, známá jako kampeličky a raiffeisenky. Tato družstva působila v oblasti osvětové, kulturní a vzdělávací jako sponzor výstavby veřejných budov a škol na venkově. Podmínkou členství byl dobrovolný vstup, složení členského podílu a dodržování družstevních pravidel. Rolník pak mohl pracovat v představenstvu a v kontrolních orgánech družstva. Mohl samozřejmě se svým podílem bez překážek vystoupit. Valná hromada Ústřední jednoty hospodářských společenstev se konala v Praze 12. dubna 1896 a dala vznik tomuto zastřešujícímu orgánu. Stejně vznikl 1899 Ústřední svaz hospodářských společenstev v Praze.

Rozvoj družstev dokládá i vysoko a stranou důležitých komunikací položený mikroregion Vysokohrádecko na Vltavotýnsku. Od konce 19.

120 Lubomír SLEZÁK, Úspěchy a prohry zemědělského družstevnictví, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století. Studie Slováckého muzea 7,2002, Uherské Hradiště 2002, s. 10.

století byli kapitálově silní sedláci i chalupníci členy Hospodářského družstva v Týně nad Vltavou.[121]

V Temelínci již v roce 1905 vzniklo družstvo pro zbudování vodovodu a po pěti letech družstvo strojní, strojní družstvo vzniklo i v Březí.[122]

Po vzniku Československé republiky to byla právě družstva, která velmi rychle pomohla vybudovat infrastrukturu venkova. K již fungujícím přibyla další podle místní potřeby, jak opět ukazuje mikroregion. Již roku 1922 bylo založeno Družstvo rybniční v Kníně. Jeho členové upisovali podíl 200,- Kč a z nich se vybíralo představenstvo. Od roku 1923 pracovalo Mlékařské a hospodářské družstvo v Čihovicích u Týna nad Vltavou. Na principu družstevnictví vznikla Hospodářská i Občanská záložna a Kampeličky. Kampelička, spořitelní a záložní spolek ve Křtěnově, podle stanov z roku 1934 poskytovala své služby Březí, Křtěnovu, Knínu, Litoradlicím, Temelínu, Temelínci, Podhájí, Kalištím, Shonu a Pláňovům. Členové spolku byli voleni do představenstva i do dozorčí rady.

Jiná družstva vznikala, aby mohla zajistit potřebný kapitálový vklad při elektrifikaci obcí.[123]

---

121 Mělo prodejnu Družka a pobočné sklady v Temelíně, Žimuticích, Albrechticích, Hroznějovicích, Chrášťanech a Chvalešovicích. Obchodovalo obilím, semeny, hnojivy, osivem, krmivy, uhlím, stavebninami, oleji, železem a hospodářskými stroji.

122 Jan Veselý, Jan Ira, Jan Kolář, Vojtěch Augustin, Václav Kolář, Jan Sobolík, Jan Lechnýř, Tomáš Jordán, Vojtěch Lexa, František Týra, Matěj Lexa a Josef Císař vytvořili družstvo pro zřízení obecního vodovodu a nechali ho zbudovat nákladem 12 336,- K. Jako družstevníci se stali jeho vlastníky. Vodovod na návsi ústil do betonových žlabů k napájení dobytka. Zařízení dodala firma Kuna Hranice na Moravě a stavební práce provedl mistr zednický Jaroslav Dušek z Týna nad Vltavou. Vodní čerpadlo poháněl benzinový motor, který obsluhoval obecní kovář Josef Mikšátko. Po elektrifikaci obce byl benzinový motor nahrazen motorem elektrickým. Finanční subvenci pro zbudování vodovodu opatřil rodák Dr. František Týra. Až do zániku obcí pro výstavbu jaderné elektrárny se v žádné obci v celém okolí nepodařilo společný vodovod vybudovat.
Hospodářské družstvo strojní pro Temelínec a okolí vzniklo v roce 1910. Jeho předsedou byl Jan Ira, místopředsedou Jan Veselý a pokladníkem Vojtěch Lexa. Mělo deset členů. Zakoupilo čistící mlátičku a benzinový motor k jejímu pohonu, vylušťovač jetele a šrotovník; vše od firmy Eduard Kokora a spol. v Přerově za 7.500,- K bez subvence. Následující rok zbudovalo družstvo kolnu na uskladnění strojů. Po elektrifikaci si opatřilo k pohonu mnohem bezpečnější elektrický motor. Viz kronika obce Temelínce Na podobném principu vzniklo také Hospodářské strojní družstvo pro Březí a okolí. Jeho činovníky uvádí Chytilův úplný adresář Království českého.

123 Ve Křtěnově schválilo obecní zastupitelstvo elektrifikaci obce 27. října 1926, poté vzniklo družstvo pro rozvod elektrické energie (členy byli František Čížek č. 1, Jan Vítovec č. 2, Šimon Baloušek č. 4, Jan Fürst č. 5, Josef Kašpar č. 6, Jan Bartuška č. 7, Václav Noska č. 8, Josef Šebesta č. 9, Josef Vlášek č. 10, Antonín Pisinger č. 11, Jan Šebesta č. 14, Jan Valvoda č. 15, František Davídek č. 19, Josef Kuboušek č. 20, Vilém Vysypal č. 21, Václav Franěk č. 22, Jakub Růt č. 23, František Kukla č. 24, Jan Voběrek č. 33, Kadlec č. 36, Eman Stýblo č. 43, Veronika Kacapová č. 44, Marie Tůmová č. 45 a Josef Stýblo č. 48 Kronika obecné školy ve Křtěnově, a obec jednala o půjčce 30.000,- Kč. 9. prosince 1927 poskytla Okresní hospodářská záložna v Týně nad Vltavou obci požadovanou půjčku na úrok 6,25 %. Družstvo pro rozvod elektrické energie v Březí vzniklo 29. prosince 1926. Jeho předsedou byl Vojtěch Vobr, pokladníkem Josef Šimek a jednatelem Josef Hovorka. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 16 Okresní úřad Týn nad Vltavou, karton 123, zápis o elektrárenském družstvu. Družstvo pro rozvod elektřiny bylo ustaveno roku 1928 také v Temelínci. Členy byla všechna čísla popisná s výjimkou chudobince č. 8 a podružské chalupy č. 11. Instalaci sítě provedla firma Pisinger z Týna nad Vltavou a transformátor instalovala firma Buble také z Týna. Lužnický elektrárenský svaz v Táboře prováděl stavbu vnější sítě. 21. března 1928 žádal o povolení sítě o 5kV pro Březí, Knín, Křtěnov, Temelín s Pláňovy, Karlov,

Za nacistické okupace došlo sice k organizačním změnám v centrálním řízení družstev a k reformě podle říšského vzoru zákonem č. 242/1942 Sb., o svazech výdělkových a hospodářských společenstev. Revizní a reprezentační funkce ústředních orgánů byla oddělena od funkce finanční. Tato změna přetrvala i v poválečných letech. Do družstevních svazů nacisté dosadili své lidi, ale do samotného systému nezasahovali, proto družstva na venkově fungovala i za okupace bez větších problémů. Zásobovala potravinami okupanty, ale také české obyvatelstvo.

Přehled o zemědělských družstvech v Československu v roce 1946

Druh zemědělských družstev	Počet družstev	Počet členů
Úvěrní		
Kampeličky	3 776	1 300 000
Hospodářské záložny	503	5 700
Celkem	4 279	1 305 700
Nákupní a odbytová		
Skladištní	193	365 565
Nákup elektrické energie	114	13 177
Odbyt mléka	28	3 584
Zpeněžování dobytka	2	191
Ostatní nákupní	9	18 407
Ostatní odbytová	10	6 960
Celkem	356	407 884
Zpracovatelská		
Semenářská	4	1 655
Lnářská	21	3 387
Mlýnská	43	14 277
Čekankářská	31	4 666
Škrobárenská	5	419
Mlékárenská	205	135 280
Lihovarská	358	31 664
Vinařská	16	13 513
Zpracování ovoce a zeleniny	32	8 543
Ostatní zpracovatelská	12	2 376
Celkem	727	215 780
Provozní		
Lesní	130	4 619
Rybníkářská	9	443
Pachtovní	10	1 095
Chovatelská	8	1 144
Elektrárenská	1 598	116 408
Strojní	547	45 252
Vodovodní	24	1 160
Pastvinářská	116	17 491
Ostatní provozní	44	8 141
Celkem	2 486	195 753
Výrobní		
Družstevní statky	20	335
Sdružení rolníků	4	71
Celkem	24	406
Celkem všechny typy	**7 872**	**2 125 623**

Všeteč a Chvalešovice. Obce byly k síti připojeny 23. srpna 1928. V dubnu 1929 se již jednalo o projektu přípojek 5kV do Zvěrkovic, Litoradlic (z přípojky ve Březí), Kočína, Temelínce (z přípojky ve Křtěnově) a o přípojce 22 kV v Malešicích. Elektřinu na Vltavotýnsku vyráběly v letech 1929 až 1933 pivovar v Doubravce, mlýny v Kolodějích, Hněvkovicích, Tuchonicích, v Týně u Býčků, u Rybičků a u Bargrů, v Žimuticích mlýn a pila. Podíl na kmenovém kapitálu Lužnického elektrárenského svazu v roce 1937 dosahoval v Březí 34.000,- Kč, ve Křtěnově 34.500,- Kč, v Kníně 48.000,- Kč. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 16 Okresní úřad Týn nad Vltavou, karton 141, zápisy o elektrárenském družstvu.

Po Únoru 1948 byl celý vyzkoušený a fungující systém zemědělských družstev, zřizovaných do té doby dobrovolně za účelem svépomoci, zákonnou cestou bez náhrady zlikvidován. Kampeličky, okresní hospodářské záložny, rolnické vzájemné pokladny a další byly přeměněny v ústavy lidového peněžnictví a podřízeny Ministerstvu financí na základě zákona č. 181/1948 Sb. o organizaci peněžnictví. Stát získal majetek shromažďovaný postupně již za monarchie, předmnichovské republiky, za okupace i po válce. Zákonem č. 187/1948 Sb. vznikla Ústřední rada družstev (ÚRD), centrální řídící a kontrolní orgán pro všechny typy lidových družstev. Členství v ní bylo povinné pro družstva i ústavy lidového peněžnictví. Zákonem č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech z 23. 2. 1949 a jeho prováděcím nařízením č. 75/1949 Sb. byla všechna zemědělská družstva v původní podobě zlikvidována.

Tento krok státu byl na venkově pociťován jako křivda pro krádež vloženého kapitálu, pracně shromažďovaného téměř po tři generace. Pro členy takto zlikvidovaných družstev bylo nepřijatelné dobrovolně vstoupit do JZD, které bylo bez demokratických principů vzniku i řízení vnucováno jako jediné možné zemědělské výrobní družstvo a které se v dosavadní rolníkově praxi neuplatnilo. Hospodáři totiž pochopili jeho podřízenost centrálnímu plánování a nadvládě KSČ.

3. Průběh kolektivizace v letech 1949 – 1953

23. února 1949 přijetím zákona o JZD, zákon č. 63/1949 Sb., končila doba úvah a hledání cest ke kolektivizaci československého zemědělství. Následovalo prověřování lidí, reorganizace státní správy, masové kádrové změny a politické procesy.[124] Z existence vyspělého průmyslu, továren na výrobu zemědělských strojů i umělých hnojiv v Československu byl komunisty a jejich spolupracovníky vyvozován možný rychlý přechod na socialistickou zemědělskou velkovýrobu.

Vláda si uvědomovala, že JZD musí na rolníky zapůsobit principem demokratismu, stejně jako dosavadní vyzkoušené a mezi zemědělci oblíbené družstevní organizace. Pojmenování družstvo použila i pro centrálně řízený zemědělský podnik, současně zpočátku zdůrazňovala dobrovolnost vstupu a snažila se získat především hodně početného malého a středního rolníka. ÚV KSČ se nakonec přiklonil v úvahách o formě budoucích zemědělských družstev ke koncepci seskupení složených pouze ze zemědělců. JZD však svou povahou nepatřila do soustavy dosavadních zemědělských družstev stavěných zdola nahoru už proto, že byla řízena přímo ministerstvem zemědělství.[125]

Začátkem března 1949 byly přijaty a zveřejněny vzorové stanovy budoucích JZD.[126] K masovému přihlašování se rolníků do JZD však nedošlo. KSČ však prosazovala rychlý přechod k socialismu na vesnici. Rolníci v mikroregionu zvolili za svůj postup vyjádření nezájmu a tichou rezistenci domnívajíce se, že čerstvě nastolený nedemokratický režim brzy padne. Neodhadli, že jednotlivci proti státní mašinérii nemají dlouhodobě šanci svůj boj vyhrát, že KSČ, podporovaná SSSR, stojí nad státem, že reakcí na jejich odpor proti generální linii bude vytváření JZD krutými a nedemokratickými postupy podle these o „zostřování třídního

124 Petr BLAŽEK - Karel JECH - Michal KUBÁLEK, Akce K. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy, dokumenty, Praha 2010, s. 41.
125 Lubomír SLEZÁK, Úspěchy a prohry zemědělského družstevnictví, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století. Studie Slováckého muzea 7,2002, Uherské Hradiště 2002, s. 10.
126 Zemědělské noviny, 26. 3. 1949.

boje při budování socialismu“. KSČ si pod sovětským dohledem stála za svými plány budování socialistického zemědělství, proto Ministerstvo zemědělství spolu s Ministerstvem vnitra a vedením KSČ projednávalo i tzv. bezpečnostní opatření při vytváření JZD. Tresty měly být vyneseny rychle, aby odpůrci byli odstrašeni a poučeni a aby proces vzniku JZD probíhal rychle.

Od počátku roku 1949 platilo nové územní členění státu. Nová struktura státní správy umožnila přiblížení centrální správy k občanovi, důslednější a jednotný dohled na regiony a zároveň odměnila úředními posty své věrné stoupence a zavázala si je k poslušnosti a hrozícími tresty k výkonnosti. Bylo zrušeno zemské zřízení a podle zákona č. 180/1948 Sb. byly vytvořeny kraje. Pro jižní Čechy vznikl kraj Českobudějovický a ten byl rozčleněn do patnácti okresů.[127] Vltavotýnský okres, ležící stranou důležitých komunikací, na jehož území se nacházelo Vysokohrádecko, od zřízení okresů již za monarchie byl určitou anomálií. Skládal se totiž z jednoho politického okresu a zároveň z jednoho soudního okresu, jakoby nikam správně, hospodářsky i politicky nepatřil. Náleželo do něj v letech 1949 až 1960, do jeho zániku dne 30. 6. 1960 podle zákona z 9. dubna 1960 č. 36/1960 Sb., [128] 77 obcí, [129] rozlohu měl 504,73 km^2; plochou menšími byly jen okresy Vodňany, Soběslav a Strakonice. Počtem obyvatel 24.129 byl také čtvrtým nejmenším okresem Českobudějovického kraje. Podle přírodních a půdních podmínek patřil do oblasti bramborářské. Z 28 % se jeho plocha pohybovala ve výšce od 200 do 400 m nad mořem, ostatní plocha byla vyšší. Také celá plocha Vysokohrádecka se pohybovala od 430 do 510 metrů nad mořem, výše

127 Podle vládního nařízení č. 3/1949 Sb. se skládal z okresů České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Kaplice, Milevsko, Písek, Prachatice, Soběslav, Strakonice, Tábor, Trhové Sviny, Třeboň, Týn nad Vltavou, Vimperk a Vodňany.

128 Viz vládní vyhláška č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích.

129 Albrechtice, Bečice, Bechyně, Bechyňská Smoleč, Bežerovice, Blatec, Bohunice, Březí, Březnice, Bzí, Venkov, Černýšovice, Dobronice, Dobšice, Dolní Bukovsko, Doubrava, Doubravka Drahotěšice, Dražíč, Dříteň, Hartmanice, Haškovcova Lhota, Hněvkovice, Hodětín, Hodonice, Horní Bukovsko, Hosty, Hroznějovice, Hvožďany, Chlumec, Chrášťany, Jaroslavice, Jeznice, Knín, Kočín, Koloděje nad Lužnicí, Koloměřice, Kostelec, Krakovčice, Křtěnov, Lhota pod Horami, Líšnice, Litoradlice, Malešice, Neměnice, Netěchovice, Nová Ves, Nuzice, Olešník, Pašovice, Písecká Smoleč, Popovice, Pořežany, Přednice, Purkarec, Radětice, Radnice, Sedlec, Senožaty, Slabice, Smilovice, Sobětice, Sudoměřice Štipoklasy, Temelín, Temelínec, Třitim, Tuchonice, Týn nad Vltavou, Velice, Vlkov, Všemyslice, Všeteč, Zahoří, Zvěrkovice, Žimutice.

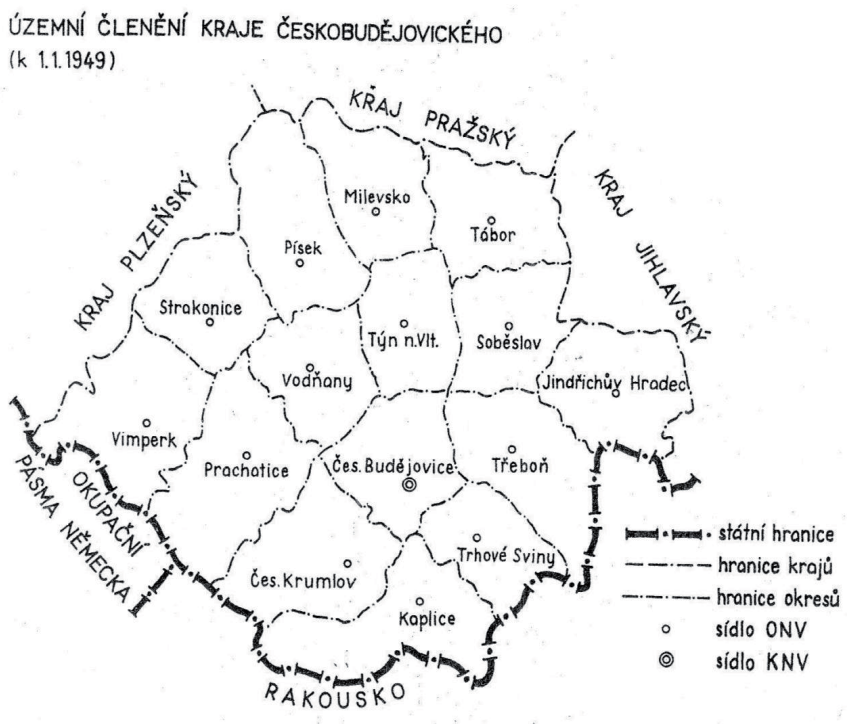

byly položeny jen katastry Všeteče a Nové Vsi. Okres byl také výrazně zemědělský, podíl zaměstnanců v zemědělství a lesnictví z celkového počtu obyvatel dosáhl 37,24 % (z Českobudějovického kraje více měl jen okres Milevsko). Ze 4.600 zemědělských závodů bylo 25,04 % do 2 ha, 28,66 % mezi 2 – 5 ha, 23,80 % od 5 do 10 ha, 14,54 % mezi 10 a 20 ha, od 20 do 50 ha 7,24 % a pouze 0,72 % nad 50 ha, což svědčí o velké rozdrobenosti držby půdy a v důsledku toho i horší vybavenosti zemědělských závodů přiměřenými provozními budovami a zemědělskou mechanizací. Stále zde byl patrný velký podíl ruční práce a potřeby námezdních sil. Tři čtvrtiny zemědělských závodů o velikosti do 10 ha zcela logicky mohly vést k úvaze, že vlastníci budou velmi lpět na své půdě, že nebudou slyšet na nabízené budoucí výhody a že prosazovat jejich spojení do JZD bude velmi obtížné. Přesto vedení KSČ předpokládalo, že to budou právě oni, kdo myšlenku JZD podpoří.

Z nemnoha průmyslových závodů Vltavotýnska můžeme jmenovat cihelnu v Dolním Bukovsku a cihelnu v Týně nad Vltavou (obě dodnes

pracují), tuhové doly v Kolodějích nad Lužnicí (dnes již zaniklé), Kamenolom Vinice Týn nad Vltavou (dnes vytěžený a zaniklý), Jihočeskou keramiku Bechyně, Jitex Bechyně a Týn nad Vltavou (oba zanikly), Československé stavební závody, pozdější Okresní stavební podnik, dnes zprivatizovaný, Madeta Týn nad Vltavou (zanikla), ČSAD Týn nad Vltavou a dvě pily v dnes zaniklých Jaroslavicích a v Sudoměřicích. Jejich zaměstnanci tvořili jen malý podíl z obyvatel okresu. Plnění jejich plánu vyžadovalo nábor pracovních sil na úkor zemědělství.[130] Průmyslové povznesení okresu tak působilo proti zájmům tehdy ještě nemechanizovaného zemědělství. Samozřejmě zaměstnávání žen vyvolávalo následně investice do jeslí, útulků, školek, dětských družin a do závodních jídelen. Na druhé straně vedlo ke kádrové politice udržení vycházející mládeže v zemědělství i za cenu znemožnění jejího studia a poznamenání jejích životních osudů.

130 Podle usnesení BOV KSČ Týn nad Vltavou ze dne 24. října 1950 šlo celkem o 271 pracovníků. Nejvíce nových pracovních sil žádala textilka Jitex Týn nad Vltavou – 170 žen a ČSSZ Týn nad Vltavou 40 žen a 60 mužů. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ, karton 5, folio 178, materiály BOV KSČ, zápis z jednání 24. října 1950.

3.1. Začátek kolektivizace 1949 - 1950

V únoru 1949 schválilo kolegium ministra zemědělství akční plán zakládání JZD; této směrnici předcházel rozbor situace na venkově, na kterém se podíleli družstevní referenti NV, členové JSČZ, KSČ i stávajících zemědělských družstev.

23. února 1949 schválilo Národní shromáždění zákon č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, k němu vyšlo prováděcí nařízení ministra zemědělství č. 75/1949 Sb. ze 17. března 1949 a 6. dubna 1949 vyhláška ministra zemědělství č. 548/1949 Ú. l., o stanovách JZD. Posláním JZD se měla stát přestavba rozptýlené zemědělské malovýroby v socialistické velkoprovozy, které přes okresní a krajské instituce měly podléhat centrálnímu státnímu řízení. JZD měla scelit půdu, ve spolupráci s ÚMEZ mechanizovat práci, spolupracovat na stanovení a plnění výrobních úkolů, při výkupu zemědělských produktů, rozvoji rostlinné i živočišné výroby, zefektivnit organizaci práce rolníků a zvyšovat kulturní a sociální úroveň venkova. JZD měla zbavit malé a střední rolníky dlouholeté nadvlády vesnických kapitalistů. Zde komunisté využili situace domkářů závislých při polních pracích na pomoci sedláka stroji i potahem, kterou pak museli odpracovat. Ona závislost a často špatně tajená nenávist se na Vysokohrádecku ukrývala ve větě „Má koně, vyvyšuje se nad nás.“ Vlastnění koňského potahu bylo tedy onou hranicí mezi budoucím venkovským boháčem a těmi ostatními. Závist byla potom pomocníkem při tlaku proti sedlákům.

Na Vltavotýnsku bylo k 1. srpnu 1949 v 77 obcích již vytvořeno 25 přípravných výborů JZD a z toho 12 přípravných výborů již bylo schváleno. K témuž dni již bylo na vltavotýnském okrese ustaveno 8 JZD (v Českobudějovickém kraji 169). Pak na okrese situace stagnovala. První vzniklá JZD vesměs zahrnovala katastr jedné vesnice; k jejich slučování docházelo až o deset let později.

Nástup k rozvoji jednotných zemědělských družstev byl provázen již prakticky probíhajícím výkupem strojů a mechanizačních prostředků od vesnických boháčů, jak byli tenkrát označováni sedláci, a od různých strojních, mechanizačních a pomocných družstev, která se nepřetvořila v JZD. Výkup začal již v prosinci 1949 a oficiálně byl ukončen 30. října 1950.[131] Realizovalo se tak nařízení Ministerstva zemědělství č. 612 z 30. května 1949 – totiž přebírání strojů na pořízených seznamech. Cíl takového kroku byl jasný – znesnadnit většímu vlastníku půdy práci odebráním mechanizace, neposkytnout mu pracovní síly místo strojů a tak ho donutit ke vstupu do JZD. Počátky socialistické zemědělské velkovýroby tak navenek začaly konfiskacemi strojů u soukromých zemědělců a jejich převáděním do strojních a traktorových stanic (STS), řízených státem.

V Temelíně odebrali sedlákovi traktor a samovazač. Sedláci z Temelínce 13. října 1950 přišli o dvě mlátičky a tři samovazy a vytypovaná hospodářství Vejvodů a Sobolíků měla sloužit jako budoucí hospodářský dvůr JZD. Z Křtěnova v polovině července 1950 byly odebrány 3 mlátičky a 2 samovazače.[132] V Březí se zase počínajícímu socialismu na vesnici hodily soukromé traktory a dvouradličné pluhy za ně.[133] Dále tam byly odebrány dvě mlátičky[134] a čtyři samovazy.[135] Na nové si hospodáři z vázaných vkladů vybrat nemohli a ani by jim je neprodali. Ona totiž ve vykrývání objednávek na začátku studené války měla přednost armáda a jí dodávající vojensko-průmyslový komplex a teprve po nich socializovaný zemědělský sektor, soukromník už vůbec ne.

Nucený výkup strojů z převážně selských hospodářství dosáhl celostátně 30. dubna 1950 počtu 10.321 traktorů, 7.363 samovazačů a 8.745 mlátiček. V Českobudějovickém kraji tak bylo „vykoupeno“ 837 traktorů, 933 samovazačů, 638 mlátiček, 431 vlečných vozů, 553 pluhů, 215 lisů, 78 výfukových řezaček, 273 elektromotorů, 52 lokomobil a 3

131 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 50.

132 17. července 1950 od Františka Čížka samovazač, od Jana Vítovce mlátička, ta rovněž od Jana Růžičky, od Františka Štabrňáka mlátička a samovazač. Převzetí potvrdila STS 22. prosince 1950.

133 Jejich vlastníky byli Josef Šimek a Josef Fürst.

134 Vydal je Tomáš Vrzák a Bohumil Kukrál.

135 Vlastníky byli Vojtěch Vobr, Josef Hovorka, Josef Šimek a Josef Fürst.

nákladní auta.[136] V soukromém zemědělském sektoru jihočeském zůstalo již jen 42.000 námezdních pracovních sil. Hospodáři sami nebyli zrovna mladí. Pracovní podmínky soukromého rolníka se při stanovování stále vyšších dodávkových úkolů zhoršovaly a dodávky šly na úkor ekonomické prosperity hospodářství, jinými slovy nedocházelo ani ke krytí prosté reprodukce v jednotlivých hospodářských závodech.

Od roku 1950 jako součást komunistické taktiky při získávání pochybujících rolníků byla nabízena JZD čtyř různých typů. V JZD I. typu společně osévali nescelené parcely, práce se prováděly společně, společně se užívaly potahy i stroje, sklizeň byla individuální a náklady se společně vyúčtovaly. V JZD II. typu již byly pozemky po rozorání mezí sceleny, obdělávány společně. Sklizeň společná se rozdělovala podle půdy vložené do družstva a podle vykonané práce. V JZD III. a IV. typu byla scelená půda i dobytek sveden do společných stájí, členové měli záhumenek a odměňování z větší části podle pracovních jednotek a z menší části podle vnesené půdy. V JZD IV. typu se odměňovalo výhradně podle odpracovaných pracovních jednotek. Tento typ již plně odpovídal sovětskému kolchozu.[137] Cílem celé kampaně bylo docílit jednotných zemědělských družstev pouze IV. typu. Je to patrné z toho, že družstva I. a II. typu v druhé polovině 50. let již povolována nebyla.

Prvním krokem k založení JZD bylo ustavení minimálně pětičlenného přípravného výboru. Pak se prováděl nábor členstva. Jakmile valná hromada odsouhlasila nové vedení, JZD zahájilo provoz. Dnem zápisu nového JZD do soudního (dnes obchodního) rejstříku zanikla všechna další družstva v místě (hospodářské, strojní, pro elektrifikaci, …).

Již 16. března 1949 se konala v Českých Budějovicích krajská konference o JZD, 26. března následovaly konference okresní a od 1. do 10. dubna 1949 okresní porady referentů KSČ a NF za účasti krajských

136 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 51.

137 Karel Ladislav FEIERABEND, Jak z komunistického kolektivního vlastnictví půdy vytvořit nový systém. Exilový plán z roku 1954, in: Petr BLAŽEK - Michal KUBÁLEK (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti, Praha 2008, s. 324.

úředníků. Do konce dubna ve všech obcích proběhly členské schůze MO KSČ, na nichž okresní funkcionáři seznamovali místní komunisty s přijatým zákonem o JZD. Pak propukla v celé zemi masová agitační kampaň za vznik JZD. Vesnické organizace KSČ měly být hlavními šiřiteli myšlenky za vznik JZD. Do kampaně se zapojily i MNV a složky NF, pobočky JSČZ a okresní družstevní rady. Na vesnické učitele jako místní autoritu komunisté spoléhali, protože oni mohli ovlivňováním svých žáků ovlivnit i jejich rodiče. V 88 % obcí kraje proběhly hovory s občanstvem k objasnění přestavby zemědělství, zakládání JZD, scelování pozemků, „třídních" rozpisů, dodávek zemědělských produktů i mechanizace venkova. O průběhu hovořila zpráva referátu pro vnitřní věci KNV.[138] Zpráva konstatovala špatnou přípravu těchto hovorů ze strany funkcionářů ONV i malou aktivitu a malý zájem občanstva. Tam, kde se setkala akce s odporem občanstva, navrhl KNV změny ve vedení obcí.

IX. sjezd KSČ ve dnech 24. až 29. května 1949 položil důraz na radikalizaci zemědělské politiky. Mělo se k tomu účelu používat legislativních norem. K postihování se jevil jako vhodný zákon č. 55/1947 Sb., o pomoci zemědělcům při uskutečňování zemědělského výrobního plánu, zejména k nucenému výkupu mechanizace. Stejně se využívala vyhláška č. 612/1949 Sb. Využíván byl i zákon č. 126/1946 Sb., o úpravě pachtovného. K odnímání půdy a jejím výměnám sloužil scelovací zákon č. 46/1948 Sb. Vysoké peněžní pokuty umožňoval zákon č. 15/1947 Sb., o stíhání černého obchodu. Černý obchod bylo možno také stíhat jako trestný čin podle § 36 zákona 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Jako účinnější pak byly přijaty 12. července 1950 zákony trestní soudní č. 86/1950 a trestní správní č. 88/1950 Sb. Závažnější přestupky podle trestního zákona správního spadaly do pravomoci místních, okresních a krajských národních výborů. Výnosem ministerstva vnitra bylo pak nařízeno zřídit tříčlenné trestní komise při MNV a při ONV i KNV tzv. třetí (trestní) referáty.

138 Václava KODADOVÁ, Kolektivizace a zakládání jednotných zemědělských družstev v okrese Trhové Sviny, 1949 – 1959, České Budějovice 2009, s. 35.

Stranický aparát se podle pokynů z ústředí připravoval na přitvrzení problematické situace. Do 30. dubna 1949 předsedové místních organizací KSČ navrhli kandidáty na bezpečnostní referenty včetně jejich posudků.[139] Všichni kandidáti byli všestranně spolehlivými, oddanými lidově demokratickému zřízení a politice KSČ. Byli akceptováni OV KSČ i ONV a SNB**.**

Podle vládního nařízení č. 72/1949 Sb. byla zřízena funkce újezdního tajemníka, jakéhosi mezičlánku mezi ONV a MNV, který měl pomáhat zapojit MNV do budování socialismu v oblasti zemědělské výroby. Měl se zúčastnit rozpisu dodávek, dohlížet na plnění zemědělských plánů, „učit" MNV zavádět do praxe nové zemědělské zákony a opatření a potírat vesnické boháče. Byl státním zaměstnancem, staral se o několik obcí, jež objížděl na kole nebo na motocyklu; v Českobudějovickém kraji bylo takových újezdů 272.[140] Původní větší újezd Březí – Dříteň vedl truhlářský dělník Josef Kovářík; v dochovaných hlášeních ani o Březí vedeném tesařským dělníkem Tomášem Visingerem nepsal. Rekonstruovaný újezd Březí složený z vesnic Březí, Podhájí, Křtěnov, Knín, Zvěrkovice a Hněvkovice řídil újezdní tajemník Karel Sobolík z Velice, proslulý tvrdým postupem proti sedlákům. Na jaře 1952 byl přijat do aparátu OV KSČ. On byl velmi aktivním kontrolorem u sedláků, ale také hospodářství státních statků ve svém obvodu.[141]

Aktivní a disciplinovaná temelínská MO KSČ iniciovala na 25. březen 1949 hovory se zemědělci. Za čtrnáct dnů 8. dubna byla svolána schůze zemědělců k ustavení JZD. Vytvořil se přípravný výbor ve složení Vilém Masojídek, malozemědělec a dělník, Josef Voběrek, hokynář a lesní dělník, a Václav Hrabě, hokynář a hudebník. Za dalších čtrnáct dnů 26. dubna byli pozváni všichni zemědělci z Temelína na schůzi ke čtení a projednání

139 Za MO KSČ Březí-Podhájí navržen Martin Kabele, předseda MAV NF, za MO KSČ Knín Václav Klimeš, předseda MO KSČ a MAV NF, za MO KSČ Křtěnov Jan Voběrek, předseda MAV NF, za MO KSČ Litoradlice Jan Marešovský, za MO KSČ Temelín-Temelínec v Temelínci Josef Hubáček, předseda MAV NF, a v Temelíně Vilém Masojídek, předseda MAV HF. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ, folio 7, 33, 39, 93, 66, 65 materiály BOV KSČ, hlášení MO KSČ o navržených bezpečnostních referentech v místě z 30. dubna 1949.

140 Václava KODADOVÁ, Kolektivizace a zakládání jednotných zemědělských družstev v okrese Trhové Sviny, 1949 – 1959, České Budějovice 2009, s. 32.

141 Sousední temelínský újezd vedl Vladislav Korbela.

vzorových stanov. Pořádající přípravný výbor stanovy ani nepřečetl, protože se přítomní zemědělci, jejichž dlouholeté zkušenosti z hospodaření přítomní shora jmenovaní referující „odborníci na zemědělství“ popírali a zlehčovali, během čtení z protestu rozešli.[142]

Represe směřující k zastrašení a k povolnosti rolníků začaly krátce po prvním projeveném odporu proti propagovaným JZD. 1. června 1949 proběhla u Bohumila Hozmana, nájemce temelínského dvora, policejní prohlídka.[143] Již 8. června se podobná prohlídka konala u Josefa Šímy, sedláka v Temelíně č. 1, Františka Štěpánka z Temelína č. 7, Jana Sládka z Kališť č. 53, Václava Žemličky z Kališť č. 61 a Josefa Pilečka tamtéž č. 99. Poslední dostal 1.000,- Kčs pokuty za to, že nemá v hospodě vyvěšen zákaz politických hovorů a obraz Klementa Gottwalda.[144] Tento poněkud bizarní postup jen vykresluje atmosféru doby.

Účinným prostředkem k prosazování politiky socializace také bylo jmenování místních spolehlivých kádrů soudci z lidu. Ti jako přísedící vystupovali se znalostí místní problematiky angažovaněji než sami soudci z povolání, jak často souzení potvrzovali.[145] Od 1. dubna 1950 byli soudci z lidu při Okresním lidovém soudu v Týně nad Vltavou František Sládek ze Shonu č. 58, předseda MNV Temelín Jaroslav Švarc z Temelína č. 35, Marie Valentová z Temelína č. 96 a Marie Masojídková z Temelína č. 32.[146] Současně docházelo k rekonstrukci MNV. Slib nových poslanců MNV proběhl v červnu 1950. Rekonstruované MNV se měly stát hlavní pákou v prosazení jednotných zemědělských družstev na vesnici. Účelu odpovídalo i složení MNV a jeho rady podle stranického klíče. Připravené kandidátky, sestavené MO KSČ a MAV NF, vždy schvalovaly okresní stranické a státní orgány. Rozhodující slovo mělo BOV KSČ, které mělo

142 Temelín – obecní kronika.
143 Komisi vedl člen ONV Týn nad Vltavou Hübsch, velitel okresního oddělení SNB a velitel místní služebny SNB. Hozmanovi udělili pokutu 2.000,- Kčs a on se raději 9. června 1949 odstěhoval do Děkanských Skalin u Kaplice, kde si koupil hospodářství.
144 Obecní kronika obce Temelín.
145 Od 1. dubna 1950 byli soudci z lidu při Okresním lidovém soudu v Týně nad Vltavou František Sládek ze Shonu č. 58, předseda MNV Temelín Jaroslav Švarc z Temelína č. 35, Marie Valentová z Temelína č. 96 a Marie Masojídková z Temelína č. 32. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 137, přehled o soudcích z lidu.
146 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 137, přehled o soudcích z lidu.

vyhrazeny všechny kádrové změny.[147]

20. června 1950 se již na společné schůzi sešla rada MNV Březí, přípravný výbor JZD a MO KSČ, nic konkrétního se však podle zápisu neřešilo. 28. září došlo k předání agendy mezi dosavadním předsedou MNV Tomášem Visingerem a novým předsedou Jaroslavem Švehlou, rada se obměnila na složení Jaroslav Švehla, František Hornát, František Kocourek, František Vrzák a František Hošek. Nová rada MNV pak 20. října projednala předpis dodávek kromě žita a mléka, značně je zvýšila a připravila je ke konzultaci s ONV. V listopadu již byly vytvořeny nové komise MNV. Zemědělskou tvořili Jan Pivec, Josef Mikšátko, Václav Všetečka, Karel Vovesný a František Dušek, tedy nikdo ze sedláků a kromě chalupníků Pivce a Všetečky pouze kovozemědělci.[148]

Když neuspělo přesvědčování, sáhl aparát k administrativním opatřením, která měla odporující prohlásit za nepřítele lidově demokratického zřízení a lidu. Vhodným instrumentem k tomu byl systém rozpisu zemědělské výroby a dodávek, který fakticky podřizoval zemědělskou výrobu potřebám plánovaného hospodářství. Rolník tak ztratil právo rozhodovat o své půdě a produkci na ní. Na základě zákona č. 278/1948 Sb. o Ústředí pro hospodaření se zemědělskými výrobky a vládního nařízení č. 7/1949 Sb. o výkupu a dodávce zemědělských výrobků uzavíraly národní výbory

147 Obnovený MNV Temelín se od 22. května 1950 skládal z předsedy Jaroslava Švarce, místopředsedy Františka Sládka, členů rady Jana Honsy, Františka Škrny, Václava Hraběte a členy pléna byli Vilém Masojídek, Václav Procházka, Prokop Hasil, Václav Vrzák, Tomáš Anděl, Ladislav Spiegler, Václav Valenta, Růžena Šabatová, Marie Masojídková, Jan Novotný, František Parýzek a Vojtěch Váca.
V Březí byli členy rady MNV Jaroslav Švehla, předseda, zedník a člen KSČ, František Hornát, náměstek předsedy a zemědělský referent, zedník a člen KSČ, Josef Kuboušek, finanční referent, zedník a člen KSČ, František Dušek, tesař a člen KSČ, a Jaroslav Vanda, zásobovací referent, člen ČSM; členy pléna se stali František Kocourek za KSČ, Josef Mikšátko, Jan Pivec, Antonín Vlášek za KSČ, František Vrzák, Růžena Kolářová, Matěj Tomka za KSČ, František Hošek za KSČ, Bohuslav Jílek a Václav Chytráček za KSČ; náhradníky byli Miroslav Beránek, Josef Všetečka, Karel Vovesný za KSČ a Jan Vítovec za KSČ. Takové složení MNV potvrdili za MAV NF Martin Kabele, za MNV Tomáš Visinger a za MO KSČ Březí – Podhájí Jaroslav Švehla. MNV se samozřejmě chopil iniciativy.
V lidoveckých Litoradlicích byl zbaven místa předsedy MNV lidovec František Řezanka a předsedou se stal komunista Stanislav Pfeffer a nejvlivnějšími osobami v obci Jan Marešovský (Dorovín), Stanislav Hrdlička, místní kovář, František Frýd a Karel Domín, zemědělský dělník a později člen aparátu OV KSČ.
Křtěnovskému MNV předsedal Vojtěch Kureš, malozemědělec a člen KSČ, zemědělským referentem byl malozemědělec a člen KSČ Václav Franěk, finančním referentem dělník a člen KSČ Jan Bartuška, osvětovým referentem učitel a člen KSČ Alois Dostál, vyživovacím referentem dělník a člen KSČ Jan Fürst č. 32, členy pléna pak František Kuboušek za KSČ, František Novotný za KSČ, Josef Vlášek, Jan Vopava, Jan Růžička, František Šebesta, Jaroslav Klimeš, Voběrková Terezie za KSČ, Bohumil Stýblo a Jan Řezanka za KSČ.
148 Kulturní a sociálně politickou komisi také ovládali komunisté; předsedal jí František Vrzák z Podhájí, za Jednotný svaz českých zemědělců byl členem Jan Novotný, SČM zastupoval Jaroslav Vanda, Radu žen Růžena Kolářová, SČSP Tomáš Kolář, MAV NF Martin Kabele a členem byl i knihovník František Šebesta. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond B 512 MNV Březí, složení MNV.

s individuálními rolníky smlouvy o výrobě a o výkupu zemědělských výrobků. Od léta 1950 podle rozhodnutí předsednictva ÚV KSČ měly být uzavírány smlouvy s obcemi na základě úkolu KNV a ONV plynoucího z celostátního plánu a od roku 1951 na základě rozpisu stanovovaly MNV rolníkům rozpis zemědělské výroby a dodávky, jejichž nesplnění bylo trestáno jako provinění proti jednotnému hospodářskému plánu. Předsednictvo ÚV KSČ 13. dubna 1951 zpřísnilo rozpis zemědělských dodávek pro následující sklizeň. Zákon o dodávkové povinnosti a výkupu č. 56/1952 Sb. z počátku listopadu 1952 stanovil normy povinných dodávek do skupin podle množství vlastněné půdy. JZD III. a IV. typu byla zvýhodněna tak, že ze záhumenkových hospodářství byla stanovena pouze dodávka masa, mléka a vajec. Vládním nařízením ze 4. listopadu 1952 č. 18/1952 sb. bylo zřízeno samostatné ministerstvo výkupu, které prostřednictvím krajských a okresních plnomocníků řídilo a provádělo výkup. Výši dodávek stanovoval okresní plnomocník písemným příkazem. Prováděcí vládní nařízení k zákonu o dodávkové povinnosti a výkupu č. 57/1952 Sb. v § 17 stanovilo, že vesnickým boháčům má být kvóta povinných dodávek zvýšena o 10 %. Týmž nařízením byl dán pokyn k vypracování tzv. kulackých seznamů. Byly to seznamy hospodářů s držbou půdy vyšší než 15 ha, čímž byli označeni za vesnické boháče, za kulackou třídu, jež měla být jako nepřítel kolektivizace našeho zemědělství zlikvidována.[149] Kulacké seznamy byly sestavovány od listopadu 1952 do prosince 1953. Pokyn k jejich zrušení a ke zvyšování dodávek kulakům totiž vzešel až na zasedání ÚV KSČ v polovině prosince 1953. Takové seznamy se všude nezachovaly. Praktiky ve zvyšování dodávek sedlákům však přetrvávaly i v dalších letech.[150]

V obcích fungovaly od počátku března 1949 mimořádné vyživovací komise (dále jen MVK), které se při práci řídily příručkou Důvěrníci

149 „Jestliže se někdo ocitl v kulackém seznamu, většinou ještě s přívlastky neplnič, škůdce a nepřítel, nebo byli takový seznam vyvěšen na obecní tabuli či zveřejněn v regionálním tisku, pak byl takový sedlák prezentován jako ten, kdo nepatří do vesnického společenství, byl demagogicky vypuzován na jeho okraj a touto podlostí předurčován k vyhnání.“ Karel JECH, Strasti a naděje selského stavu (od velké krize po naše dny), in: Kolektivizace – zločin proti venkovu, Praha 2004, s. 33.

150 Jiří URBAN, Venkov pod kolektivizační knutou. Okolnosti exemplárního „kulackého“ procesu, Vyšehrad 2010, s. 130-134.

mimořádných vyživovacích komisí, vydanou ministerstvem zemědělství a ministerstvem výživy v Praze roku 1949. Ta obsahovala práva a povinnosti členů a důvěrníků MVK, hlavní zásady pro rozpis výrobních a dodávkových úkolů, pokyny pro zajištění výrobního plánu v zemědělství a ve zvláštní kapitole se věnovala dodávkám dobytka, mléka, vajec, hus a kachen a domácím porážkám vepřů. Systém dodávek vycházel ze způsobu zavedeného za německé okupace, ale byl tvrdší. U dodávek mléka bylo napsáno, že MNV oznámí rolníkovi předpis dodávky. Vejce se měla dodávat tak, že ten, kdo choval do deseti slepic, měl od každé převyšující počet členů domácnosti odevzdat 40 kusů vajec za rok. Kdo choval 11 a více kusů, měl dodat 60 ks vajec od jedné za rok. V dodávkách hus a kachen byla stanovena zásada, že kdo má větší výměru půdy, má také větší dodávku. Tomu, kdo husy a kachny nechová, může být též uložena dodávka. Nejmenší dodávka je 4 kg = jedna husa; nedodávku lze nahradit dodávkou krůt a krocanů.

K nátlaku mělo sloužit i zásobování hospodáře potravinami z vlastní produkce. Komplikované bylo povolení domácí porážky vepře. Byly vytvořeny samozásobitelské skupiny A1 (splnil loňskou dodávku), A2 (některou dodávku nesplnil), B1 (zaměstnanci a důchodci), B2 (obchodníci, živnostníci a hostinští), C (společně se stravující). Nejvyšší povolená váha poráženého vepře směla být 120 kg a „…smí poraziti vepře…, komu bylo uděleno povolení MNV. Porážka vepřů bez tohoto povolení se považuje za černou porážku a …stíhá se, i kdyby bylo zjištěno, že byl nárok na udělení povolení…smí býti uděleno jen žadatelům, kteří patří do samozásobitelských skupin, kteří v období 12 měsíců před žádostí nebyli trestáni pro těžký vyživovací přestupek…“[151] Chované hospodářské zvířectvo podléhalo evidenci MNV a kontrole. Počty kusů chovaného dobytka byly jako povinné zástavy dobytka předepsané. O domácí porážce rozhodoval vyživovací referent, odvolací instancí byl příslušný referent na ONV, který uměl rozhodnutí použít jako nátlakový

151 Příručka Důvěrníci mimořádných vyživovacích komisí, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo výživy, Praha 1949.

prostředek na neplniče předepsaných dodávek a odpůrce kolektivizace.[152] Místními důvěrníky MVK byli vesměs členové KSČ, kteří měli funkci zemědělského referenta MNV.[153] Z místních důvěrníků se skládala okresní mimořádná vyživovací komise. Členové OMVK podepsali slib 13. a 14. února 1950.[154] Schůze těchto důvěrníků v Týně nad Vltavou 24. května 1950 řešila postup přesvědčování zemědělců ke vstupu do Jednotného svazu českých zemědělců (JSČZ), který měl v náplni plnění dodávek vepřového a hovězího masa, zástav dobytka a volný prodej vajec a osiva, ovšem až po splnění předepsaných státních dodávek. OMVK byla i nástrojem k přesvědčování hospodářů ke vstupu do JZD.

Na zabavených velkostatcích vznikly Československé státní statky. Na Vltavotýnsku to byl ČSSS Koloděje nad Lužnicí se svými hospodářstvími v Kolodějích, Hostech a Jarošovicích, ČSSS Horní Bukovsko s hospodářstvími v Horním Bukovsku a na Korákově a ČSSS Vysoký Hrádek s hospodářstvími na Vysokém Hrádku, Býšově, Dřítni a v Temelíně; všechny uvedené statky byly podřízené ředitelství na Hluboké nad Vltavou.[155] Státní statky hospodařily ovšem tak, že o nich BOV KSČ prohlásilo, že nemohou být příkladem pro JZD. O úrovni práce svědčí zápis z kontroly na Vysokém Hrádku, projednávaný na BOV KSČ 7. července 1952. Hospodaření státních statků vytýká bezplánovitost, špatné zacházení s hospodářskými zvířaty a finanční nekázeň. Tyto výtky byly určeny hospodářství, o němž ředitel Československých státních statků Hluboká

152 Z dochovaných protokolů okresní vyživovací komise vyčteme, kdo žádal, i to, jak bylo v jednotlivých případech rozhodnuto. Rozhodnutí okresní vyživovací komise z 12. 1. 1950; porážka prasete Temelíneckým Františkem Jordánem, Františkem Sobolíkem, Františkem Bouškou, Václavem Šimánkem, Václavem Říhou, Vojtěchem Mikšíčkem – všem zamítnuto; Císařové, Františku Slavíkovi, Janu Švehlovi – povolit za slíbenou dodávku; 20. 1. 1950 žádal u okresní vyživovací komise ONV o porážku Hruška z Temelínce; odpověď zněla podmíněně ano, dodá-li 100 kg žita a 100 kg ječmene a jedno prase do konce května 1950; 23. 1. 1950 žádal ONV o porážku Václav Říha a Jan Švehla z Temelínce – oběma povoleno; 27. 1. 1950 žádal Josef Kukrál z Březí změnu kultury – sděleno, že se MNV vyjádří; 21. 2. 1950 žádala Božena Petříková z Temelína 17 porážku – povoleno a z Podhájí 40 Tomáš Mádl slevu na množství odvedeného sádla z porážky; 9. 3. 1950 Václav Kosmata z Litoradlic 24 – trestní řízení zastavit, Pisinger ze Křtěnova 11 porážku nepovolit; 4. 4. 1950 Vojtěchu Městkovi výdej potravinových lístků nepovolit; 13. 4. 1950 Františku Bouškovi z Temelínce 13 porážku vepře nepovolit… Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 4, signatura 173, zápisy OVK.

153 Pracovníky MVK byli v Březí předseda František Hornát a její členové Emanuel Blažek a Josef Kuboušek, ve Kníně Josef Záveský a Vojtěch Městka s Václavem Bendou, v Temelínci František Mikšátko a František Slavík s Janem Hudcem, ve Křtěnově Karel Kadlec a Josef Vlášek s Josefen Vopavou a v Temelíně předseda Vilém Masojídek a členové František Sládek, Tomáš Škrna, Marie Masojídková, Jan Novotný a Václav Procházka.

154 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 4, sign. 173, složení MVK a OMVK.

155 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 4, folio 468, materiály BOV, zpráva o činnosti OMVK.

nad Vltavou uvedl, že je nejlepším hospodářstvím státních statků.[156]

Státní statek Býšov spravoval dosazený správce Tomáš Čada. Statek se pro svou polohu vzdálenou 1 km od nejbližší vesnice stal vhodným odkladištěm pro vystěhované selské rodiny. Již v roce 1949 sem deportovali smíšenou neodsunutou rodinu Františka a Kateřiny Prokschových s dětmi Kateřinou, Josefem, Františkem a Hermanem, snad aby ji počeštili. Roku 1952 na Býšov nuceně nastěhovali Stanislava a Marii Jírovcovy, bývalé majitele zabaveného velkostatku Suchá, kteří byli již roku 1950 vystěhováni do Libníče u Českých Budějovic. Následujícího roku k nim přibyli František a Ludmila Školaudovi s dětmi Františkem a Ludmilou vystěhovaní od Jičína. Roku1954 přistěhovali další tři rodiny. Od Kutné Hory to byli Ladislav a Marie Danielovi s dětmi Hanou a Vladislavem, dále Josef a Anna Píchovi ze Zlivi s dětmi Marií, Josefem, Václavem a Ludmilou. Posledním přistěhovaným členem rodiny byl otec, který sem musel po odpykání trestu vězení. Z Podbořan na Býšov vystěhovali rodinu Josefa a Marie Bokrových s dcerami Bělou a Marcelou. Jednalo se vesměs o skromné a pracovité lidi.[157]

Také statek Vysoký Hrádek se stal v 50. letech pod vedením Františka Blažka a pak Josefa Záveského až do roku 1964 místem nuceného exilu pro vystěhované selské rodiny Jíranovu z Pištína, Blažkovu z Plzeňska (bydlela v bytě vedle porodny prasat), Kubešovu, rodinu zlikvidovaného autodopravce Františka Pokorného (u státních statků pracoval jako pokrývač) a ženy rodiny Vávrovy ze Dřítně.[158] Však se také vedoucí hospodářství ČSSS Vysoký Hrádek Josef Záveský ve svém diskusním příspěvku na konferenci OV KSČ roku 1959 pochlubil, „že jsme se dovedli

156 Viz příloha č. 13; materiál uložen v Státním okresním archivu České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 6, folio 364, 365, materiály BOV, zápis ze schůze 7. července 1952.

157 Podle ústního sdělení Anny Božovské z Knína, která na státním statku Býšov pracovala a jejíž děti si hrály s dětmi vystěhovaných sedláků.

158 V trestním spise na Františka Vávru ze Dřítně č. 31 z roku 1952 se píše, že v roce 1951 ze svých 22 ha nedodal 3.590 kg pšenice, 595 kg žita, 12.270 kg brambor, 1.706 kg hovězího masa, 1.023 kg vepřového masa, 23,20 kg drůbeže, 2.769 ks vajec a 6.832 l mléka. Hlášení podepsali předseda MNV Otradovec a soudruzi Šesták, Bronec a Žák. Bronec ještě připsal, že Vávra „jest stálým neplničem, nemá zástav dobytka, osevy a sadby… jedinou polehčující okolností je to, že je mu 71 let.“ Vávra byl potrestán pokutou 60.000,- Kčs, nebo 6 měsíci žaláře; trest po amnestii roku 1953 snížen na 30.000,- Kčs. Sedlák Vávra zemřel, ale ženy Vávrovy rodiny musely pracovat na státním statku ve Dřítni, pak v sousední Libivi, v Temelíně a nakonec na Vysokém Hrádku. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 139, trestní spis.

vypořádat s takovými živly, jako jsou vystěhovaní kulaci, které jsme museli zařadit do pracovního procesu. S jejich intrikami u nás nepochodili.“[159]

Pod rouškou kulturní činnosti se často skrývala propagace JZD. Tak počátkem listopadu 1950 z KNV v Českých Budějovicích přišel na ONV v Týně nad Vltavou Soběslavský program a hovory s lidmi.[160] Akce musela být zabezpečena po všech MNV a vždy za účasti delegáta z ONV. Na MNV Březí proběhla v pátek 10. listopadu 1950 za účasti 15 občanů, z nich bylo 11 poslanců MNV. Přítomný delegát ONV Hrdina zapsal, že agendu převzal pouze zemědělský referent, referát neměl ani předseda MNV, ani zemědělský referent, schůze nebyla řádně vedena a v obci nejsou předpoklady k založení JZD pro nezájem velkých i malých zemědělců. V Kníně se v pondělí 13. listopadu sešlo 9 občanů a z toho 7 poslanců. Přítomný zástupce ONV Valenta zapsal, že předpoklady pro JZD nejsou. Ve Křtěnově nebyla schůze řádně svolána a nikdo nepřišel. Zato v Litoradlicích ve středu 22. listopadu přišlo 30 občanů a z toho 12 poslanců. Zástupce ONV Ryska zapsal, že většina přítomných je málo společensky vyspělá a že k socializaci vesnice je nedůvěřivý postoj. V Temelínci v pátek 10. listopadu zástupce ONV Valenta konstatoval přítomnost 9 občanů a dodal, že se o otázku kolektivizace zajímají její největší odpůrci. V Temelíně podle hlášení s. Říhy proběhla schůze správně, referenti přednesli své referáty a konstatoval, že k JZD je patrný příklon menších zemědělců, střední a velcí že přesvědčeni nejsou.[161] Z jednotlivých zpráv zástupců ONV o průběhu schůze je zřejmá nechuť zemědělců vůbec o JZD jednat, což dokládá i jejich malá přítomnost na schůzích. Účast občanů by byla pro komunistickou moc doslova ostudná, kdyby se schůzí povinně nezúčastňovali poslanci MNV. Pasivní rezistence zemědělců zatím slavila úspěch, ale na druhé straně vedla stranický aparát k přípravě mnohem tvrdšího postupu vůči rezistenci hospodářů.

159 Viz příloha č. 47; Státní okresní archiv České Budějovice, fond BOV KSČ Týn nad Vltavou, folio 669, diskusní příspěvek na konferenci OV KSČ v roce 1959.

160 Soběslavský program – Soběslavský plán kulturně osvětové činnosti vzešlý ze sjezdu osvětových a kulturních pracovníků v Soběslavi 30. července 1950 – byl plánem na budování socialistické vesnice a šíření marxismu-leninismu, který vyhlásil ministr informací Václav Kopecký.

161 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 4, signatura 173, hlášení o hovorech se zemědělci.

3.2. Nepřítel združstevňování vesnice – venkovský boháč

V zimě 1950–1951 se natolik zhoršila situace v zásobování obyvatelstva potravinami pro nedostatek masa, sádla, másla a vajec, že od února 1951 byly znovu zavedeny lístky na chléb a moučné výrobky, které se používaly za války a byly zrušeny teprve na podzim 1949. Státní i stranický aparát byl na začátku bezradný. Neměl směrnice a informace čerpal pouze ze Zásobovacího zpravodaje č. 49 vydávaného ministerstvem vnitřního obchodu; směrnice přišly až v Úředním listu 28. prosince 1951.[162] Obyvatelstvo se za zásobovací situace připomínající válečné roky obávalo měnové reformy. Komunisti si nepřipouštěli, že příčinou je způsob socialistické přestavby vesnice, likvidace prosperujících velkostatků i jejich vazeb na odběratele a absence zemědělských produktů ze špatně dosídleného pohraničí, tedy stranická linie zemědělské politiky. Bylo třeba najít viníka dosavadního neúspěchu, pošpinit ho a pranýřovat. Podle teorie o zostřování třídního boje se jím stal zavilý „zločinec z řad vesnických boháčů“.[163]

Na poradě zemědělských „funkcionářů“ konané 27. dubna 1950 k „zatlačování kapitalistických živlů na vesnici“ se ukázalo, že ani přítomným pracovníkům ministerstva zemědělství není jasné, kdo je vlastně „vesnický boháč“. Nakonec k určení vesnického boháče vymezili hranici vlastnictví půdy 15 až 20 ha;[164] ještě před třemi lety byl držitel 15 až 20 ha středním zemědělcem hodnoceným komunisty jako přirozený spojenec dělnické třídy. Komunisté zcela pragmaticky zvolili za nepřítele jen část venkovského obyvatelstva, protože nebylo možné poštvat proti sobě najednou všechny obyvatele venkova, z nichž v českých krajích

162 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 BOV KSČ Týn nad Vltavou, materiály BOV, karton 6, folio 22, hlášení o zásobovací situaci.

163 Podle sovětského vzoru pracovníci aparátu začali používat slovo „kulak“. Tak byli označováni při Stolypinově agrární reformě v Rusku roku 1907 nejprogresivnější rolníci používající metody srovnatelné s metodami farmářů v západní Evropě a USA. Ve 20. letech dostalo toto označení ideologický nátěr a od 50. let se stejně používalo i u nás.

164 Petr BLAŽEK - Michal KUBÁLEK, Akce „Kulak“. Přijetí, uplatňování a zrušení směrnice tři ministrů, in: Petr Blažek - Karel Jech - Michal Kubálek - kol., Akce „K“. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy a dokumenty, Praha 2010, s. 65.

roku 1951 pracovalo 1,092.000 lidí v zemědělství; z toho u státních statků 72.000, v JZD III. a IV. typu 54.000 a v soukromém sektoru 949.000 pracovníků.[165]

Předsednictvo ÚV KSČ 30. května 1950 projednalo dokument Otázka půdy v procesu omezování a zatlačování vesnických boháčů. Je v něm důležitá zásada „Vesnický boháč, který bude zbaven nebo se sám zbavuje půdy, zůstane dále jejím vlastníkem.“[166] Pozemky mu podle § 94 scelovacího zákona měly být přiděleny na okraji katastru. Dále se v dokumentu žádalo, „aby vesnický boháč, který z jakéhokoli důvodu přestal na půdě hospodařit…, nezůstával kromě výjimečných a odůvodněných případů ve svém původním bydlišti, ale aby se přestěhoval do jiného místa.“[167] 22. června 1950 vydal sekretariát ministra národní bezpečnosti tajnou „informaci o některých zásadách strany při provádění politiky zatlačování a omezování vesnických boháčů, zvláště pokud jde o jejich půdu.“ Hlavní zásada byla zhuštěna do hesla „Vlastnictví zachovat! Nevyvlastňovat, neodkupovat“. Důvodem tohoto postoje bylo riziko, že by vyvlastnění nebo odkoupení této půdy mohlo odradit zvláště středního rolníka a ztížit zakládání JZD. Větší riziko by hrozilo při jakémkoli pokusu o nacionalizaci půdy.[168] Vhodné ale bylo, aby hospodář svou půdu „dobrovolně“ převedl státu nebo JZD bez jakékoli náhrady.

Od 19. června 1950 byl na ministerstvu spravedlnosti připraven třináctistránkový tajný instruktážní materiál Formy boje vesnického boháče proti socialistickému přebudování vesnice a postup prokuratur a soudů v souvislosti s nimi. 25. června 1950 vydali ministři vnitra, národní bezpečnosti a spravedlnosti společný výnos o postupu proti sabotérům zásobování obyvatelstva masem. Trestní postih venkovských boháčů měl být zdůvodněn nedodávkami, kvalifikovanými jako sabotáž státního plánu. Trestem mělo být vyhoštění potrestaného sedláka a jeho rodinných příslušníků z obce. Soudy ve své praxi pak odsuzovaly sedláka, jenž měl

165 Statistická ročenka Republiky československé 1958, s. 223.
166 Karel JECH, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy, Praha 2008, s. 75.
167 Tamtéž, s. 75-76.
168 Tamtéž s. 75.

být vyhoštěn, k propadnutí jmění jeho i jeho manželky. [169]

Dodávky zemědělských produktů pro státní nákup byly stanoveny podstatně vyšší než za nacistické okupace. Nevycházely z rovného výměru podle množství obhospodařované půdy, jak tomu bylo za protektorátu. Praktikované nerovnosti se říkalo třídní přístup. Konkrétní třídní rozpis dodávek v mikroregionu vypadal takto. Třídou č. I byli ti, kdo měli nad 20 ha půdy a ti měli v Březí od 15. prosince 1950 dodávat 1.750 l mléka na jednu krávu. II. třída 15 až 20 ha měla dodávat 1.700 l, III. třída 10 - 15 ha 1.650 l, IV. třída 5 - 10 ha 1.550 l, V. třída 1 - 5 ha 1.450 l a VI. třída do 1 ha půdy 1.350 l mléka od jedné krávy. V Březí rozdíl mezi dodávkou mléka v I. a v VI. třídě činil 400 l za jeden rok, to znamená, že při průměrné dojivosti 8 l na krávu za den nesměl hospodář pro sebe užít 50 dní její vyprodukované mléko. Když měl krav 16, jak tomu bylo u hospodářů nad 20 ha, šlo již o obrovské množství mléka, které stát dostal za minimální cenu státního výkupu. Sedlák v Březí tak dodal za rok navíc tolik mléka, kolik ho dodalo téměř pět vlastníků do 1 ha půdy.[170]

Dodávky vepřového v Březí byly určeny 60 kg z 1 ha a hovězího 70 kg z 1 ha. Chov hovězího byl řízen směrnicí, která mluvila o stájovém přírůstku. Zástavy dobytka vedly k neúnosnému navyšování počtu kusů zvířat bez náležitého ustájení a přiměřeného množství krmiva; vyprodukované krmivo musel soukromník kromě spotřeby vlastního zemědělského závodu také odevzdávat jako státní dodávku, jak již bylo řečeno při hospodaření státních statků, státnímu výkupu. V Temelínci byla podle tříd od 13. prosince 1950 určena i dodávka rostlinných produktů a brambor.[171] Z uvedeného vyplývá, že rozpis dodávek byl po jednotlivých

169 Podstatou komunistického teroru zpožátku 50. let 20. století je aplikace marxismu revidovaného V.I. Leninem a prosazovaného KSČ pod dohledem stalinistické KSSS. Podle Leninova předpokladu proletariát pro svou zaostalost a nevyspělost není schopen plně poznat své zájmy, proto ho strana svou vůlí musí převychovat. Subjekt je podřízen „objektivitě" skutečnosti rozpoznané Leninem. Použitelnost jakéhokoli prostředku je dána výrokem V.I. Lenina před komunistickým svazem mládeže roku 1920: „Pro nás je mravnost podřízena zájmům třídního boje proletariátu." Břetislav HORYNA (překl.), Filosofie 20. století, Olomouc 2006, s. 105.
Maďarský teoretik György Lukacs v knize Dějiny a třídní vědomí, 1923 učí: „spasitelská role socialismu" je rovněž příčina, kvůli níž ani „zničení kulturních a civilizačních hodnot" neznamená „rozhodující protiargument v očích těch, kteří se již rozhodli z morálních nebo filosoficko-dějinných důvodů" pro socialismus. Jako „prostředek k osvobození lidstva" je teror a nátlak vůči těm, kteří kladou socialismu odpor, legitimní. Tamtéž, s. 107.

170 V Litoradlicích podle rozpisu z 13. prosince 1950 byly dodávky mléka v I. třídě o 50 l vyšší, v V. třídě již stačilo 1.100 l od jedné krávy. Litoradlická obecní kronika.

171 V Temelínci bylo podle stavu držby půdy jednotlivých hospodářských závodů roku 1951 8 drobných rolníků do 5

vesnicích za srovnatelných půdních podmínek různý**,** ale vždy dodržoval zásadu většího zatížení vlastníků větší výměry půdy**.**[172] Hospodáři se snažili státní dodávku třeba na úkor vlastní domácnosti splnit, i když byla často nad jejich síly.[173]

Za nesplnění předepsaných dodávek vltavotýnská okresní trestní komise udělovala tvrdé peněžní tresty, navíc podle zprávy pro BOV KSČ Týn nad Vltavou ze dne 2. ledna 1951 bylo uloženo vesnickým boháčům i 39 trestů na svobodě. Malý a střední rolník neplnič však měl být pro stejný přestupek, u sedláků kvalifikovaný jako zločin, pouze povolán na ONV k výchovnému pohovoru. Tento třídní přístup ve svých důsledcích vedl k izolaci sedláků od ostatních obyvatel vesnic.[174]

Rozhodnutím ÚV KSČ z 21. - 24. února 1951 se podstatně zvýšily původní úkoly 1. pětiletky v těžkém a strojírenském, především však zbrojním průmyslu. Proto nebylo investováno do životní úrovně obyvatelstva ani do mechanizace zemědělství. Opatření také vedla k dalšímu odlivu pracovních sil z venkova do preferovaného průmyslu a k dalším problémům v plnění hospodářských úkolů zemědělských závodů. Organizovaný nábor do průmyslu musel být nakonec zastaven, protože hrozilo, že v některých obcích zůstanou jen přestárlí a práce neschopní lidé. Vedení KSČ bylo i nadále přesvědčeno, že není třeba měnit generální linii své zemědělské politiky, ale naopak zintenzivnit postup združstevňování. V JZD měla být prosazena společná rostlinná i živočišná výroba, měl se uplatňovat plán a jeho kontrola, měla být posílena pracovní disciplina, k urychlenému prosazení linie pak měly být vychovávány a na vesnici rozmisťovány spolehlivé kádry v MNV a ve vedení vzniklých JZD.

---

ha půdy, 9 středních rolníků do 15 ha půdy a 6 sedláků nad 15 ha půdy; nad 20 ha vlastnili František Sobolík a František Jordán. Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2102 MNV Temelínec, karton 1, signatura VII/1, zemědělské závody.

172 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 205, přehled o výši dodávek.

173 Jan Plojhar, Litoradlice 5, vlastník 29 ha (17,62 ha polí a luk, 11,38 ha lesa) měl předepsáno dodat 4 q pšenice (splnil), 37,5 q žita (splnil), 5 q ovsa (splnil), 70 q brambor (splnil 72,5 q), olejniny 13 kg lnu (splnil 115 kg jetele), hovězí 12 q (splnil 12,1 q), vepřové 6,8q (splnil 2,63 q pro obrnu), vejce 2.390 ks (splnil), drůbež 20 kg (splnil), med 4,5 kg (splnil). Čerpáno z kroniky obce Litoradlice, zápis z roku 1950.

174 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, materiály BOV, karton 6, folio 2, zápis ze schůze 2. ledna 1951.

Za hlavní překážku urychleného rozvoje JZD označili komunisté venkovského boháče jako poslední přežívající kapitalistickou třídu. Tajemník ÚV KSČ Rudolf Slánský označil za škodlivé přijímání sedláků nad 20 ha do JZD a žádal jejich vyloučení z již vzniklých družstev, aby v nich zevnitř nemohli škodit. 8. března 1951 pak ministerstvo zemědělství posuzovalo souhrnný materiál Omezování a zatlačování vesnických boháčů.[175] Následoval pokyn neproplácet finanční náhradu za odebrané stroje a zákaz zemědělských investic a provozních úvěrů do hospodářství nad 20 ha. Soukromý sektor se dále nesměl věnovat výnosnému semenářství a šlechtitelství plodin. Ministr vyslovil i zásadu odebrat vesnickému boháčovi lepší plemenný materiál a místo něj mu dát horší. Podle usnesení předsednictva ÚV KSČ z 13. dubna 1951 se začal připravovat zpřísněný rozpis zemědělských dodávek pro novou sklizeň. Přísně tajné usnesení sekretariátu ÚV KSČ ze 4. května 1951 Řešení některých otázek vesnických boháčů požadovalo řešit situaci „vysídlením z vesnice a zařazením jich do pracovního procesu daleko od obce". „Rozmisťování vesnických boháčů a jejich zařazení do pracovního procesu nebudou … moci dělat okresy, ale bude nutno plánovat je ústředně". Z toho vyplývalo, že provádět navržená opatření bude ministerstvo vnitra a Státní bezpečnost.

O postupu při rozpisu dodávkových úkolů v rostlinné výrobě na Vltavotýnsku nás informuje zpráva pro BOV KSČ ze 14. května 1951. Samozřejmě že o všem na výborových a členských schůzích byli informováni všichni místní komunisté, rozpis zajišťovala rozpisová komise ONV Týn nad Vltavou, která plán ještě zvýšila. Na ONV byli pozváni předsedové MNV, zemědělští a vyživovací referenti MNV k politické i praktické instruktáži.[176] K vynucení dodávek byly u soukromých zemědělců naplánovány prohlídky v určených obcích u předem vybraných zemědělců a o jejich výsledcích měl být informován okresní velitel SNB a současně měl vedoucí zemědělského

175 Petr BLAŽEK - Michal KUBÁLEK, Akce „Kulak". Přijetí, uplatňování a zrušení směrnice tři ministrů, in: Petr Blažek - Karel Jech - Michal Kubálek a kol., Akce „K". Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy a dokumenty, Praha 2010, s. 68.

176 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157, materiály BOV KSČ, karton 5, folio 477, zápis ze schůze 14. května 1951.

oddělení Lukášek podávat zprávu KV KSČ.[177]

K rozpoutání teroru vůči sedlákům posloužila dodnes řádně neobjasněná vražda členů rady MNV v Babicích 2. července 1951. Tak se zrodil chladnokrevný a systematický plán, jak zničit klíčové selské rody a postihnout selský stav. Nejspíše v srpnu 1951 členové předsednictva ÚV KSČ Ladislav Kopřiva, ministr národní bezpečnosti, Václav Nosek, ministr vnitra, a Štefan Rais, ministr spravedlnosti, vypracovali návrh přísně tajného dokumentu Směrnice ministra národní bezpečnosti, ministra vnitra a ministra spravedlnosti o uspořádání některých poměrů rodinných příslušníků odsouzených vesnických boháčů. Dokument schválili Klement Gottwald, Antonín Zápotocký, Viliam Široký, Rudolf Slánský, Jaromír Dolanský, Karol Bacílek, Alexej Čepička a Ladislav Kopřiva. Tato směrnice nebyla nikdy otištěna ve Sbírce zákonů a nařízení. Byla natolik tajná, že se předávala kurýrní cestou. Akce K (kulak) bylo krycí jméno budoucí akce. Náklady na její provedení měly být hrazeny z majetku vystěhovaných rodinných příslušníků či z propadlého jmění odsouzených sedláků.[178]

Hovořit takto o zločinných postupech ústředí je jen částí pravdy. Součástí státního aparátu byly okresní a místní výbory KSČ. Ty řídily a organizovaly průběh akce. Státní správu zastupovaly ONV a lidosprávu MNV řízené právě ONV. Zemědělskou agendu vedl IX. (zemědělský) referát ONV, trestněprávní činnost měl v kompetenci III. (vnitřní záležitosti) referát ONV. Situaci venkova kontrolovala StB za pomoci sítě agentů a informátorů. StB stála v pozadí, operace řídila a kontrolovala. Veřejná bezpečnost byla viditelnou složkou. VB připravovala hlášení a situační zprávy v místech svého služebního působiště, asistovala při výběru a vymáhání pokut, zabavování majetku, stěhování selských rodin a velmi angažovaně vedla i vyšetřování. Důležitou úlohu hráli okresní prokurátoři,

177 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 BOV KSČ Týn nad Vltavou, materiály BOV, karton 5, folio 151, zápis ze schůze14. května 1951.

178 Petr BLAŽEK - Michal KUBÁLEK, Akce „Kulak“. Přijetí, uplatňování a zrušení směrnice tři ministrů, in: Petr Blažek - Karel Jech - Michal Kubálek - kol., Akce „K“. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy a dokumenty, Praha 2010, s. 77.

kteří navrhovali vysoké tresty, a soudci, kteří je pak vynášeli. Všechny osoby ve výše jmenovaných úřadech nesou zodpovědnost za zločiny, jichž se na obyvatelstvu venkova výkonem své funkce dopouštěly.

Zločinného psychologického tlaku na hospodáře se zúčastňovali i učitelé místních škol. Selským dětem – svým žákům předestírali pokrokovost společného hospodaření v JZD a výhody do velkovýroby zavedené mechanizace, která odstraní dosavadní dřinu. Pro Litoradlice máme doloženo, že pod vedením své učitelky děti psaly svým rodičům a známým dopisy, aby rodiče zvýšili dodávky mléka pro státní nákup, aby děti ve městech netrpěly podvýživou.[179] Nebyl to zřejmě případ jediné školy, jak dosvědčila ústně řada dalších pamětníků.

Na KNV v Českých Budějovicích 14. prosince 1951 proběhla konference trestních referentů ONV. Praktický postup lze vyčíst z dochovaného zápisu, pořízeného jeho účastníkem: „…trestní pravomoc musí býti v souladu s naší politickou linií na vesnici, postupovat třídně, nikoli třídní smír. Musíme se zaměřit na vesnické boháče. Musíme dále sledovat, jaký ohlas to bude míti na vesnici. Teď je období klidu a je vhodná doba, abychom přistoupili k realizaci trestů a to ve spolupráci s MNV, aby mohly vyvracet hlasy, které by snad chtěly vesnické boháče litovat. U vesnického boháče musí býti zajištěno plnění dodávek na 100% i po dobu jejich trestu na svobodě… Musíme si býti vědomi, že jsme tresty nadsazovali. Je nezbytně nutné oddělit vesnického boháče od malých a středních zemědělců, abychom získali podmínky pro zatlačování a likvidaci vesnických boháčů. Zdali je někdo vesnickým boháčem, budeme soudit podle jeho vztahu k výrobním prostředkům a podle jeho poměru k celé vesnici. V trestních spisech musí býti mnohem více než dosud uvedeno vyjádření MNV, protože se… budou učit, aby mohli sami provádět trestní agendu na vesnici….MNV dostanou brožuru o výkonu trestní pravomoci u MNV[180] a trestní referenti ONV budou povoláni do trestních komisí jako

179 Zápis v kronice obce Litoradlice roku 1951 o působení paní učitelky Marie Růžičkové-Schützové, rodačky z Albrechtic nad Vltavou. Již jim neřekla, že samy, když rodiče splní dodávku, budou o mléko ošizeny, protože rodině bude chybět k samozásobení.

180 Vyhláška ministerstva vnitra ze 17. listopadu 1951 č. 335 o výkonu trestních pravomocí MNV a vyhláška

zpravodajové…“[181] Konkrétní obsazení okresní trestní komise ONV Týn nad Vltavou, která odpovídala za postup proti odpůrcům kolektivizace, je následující: Jaroslav Šťastný, předseda JZD Popovice, František Adámek, tajemník MNV Albrechtice, František Syrovátka, vedoucí odboru vnitřních věcí ONV, a Jaroslav Brych, zaměstnanec odboru vnitřních věcí ONV a tajemník trestní komise; náhradníky byli Stanislav Jirák, předseda MNV Drahotěšice, Václav Vrzák, vedoucí sekretariátu KSČ, Václav Hrdina, vedoucí družstevního oddělení ONV, a Josef Hrabánek, vedoucí odboru místní hospodářské rady ONV.[182]

Jak se vše odehrávalo v praxi, vyčteme z hlášení referátu III ONV Týn nad Vltavou z 10. ledna 1952 pro potřeby referátu III KNV podepsaného Františkem Syrovátkou. Trestní nálezy byly podány v 516 případech referenty, v 17 případech okresní trestní komisí. Trestem podle jednotlivých případů bylo propadnutí jmění, zákaz činnosti, zákaz pobytu, uveřejněný nález a propadnutí věcí. Potrestáno bylo 10 dělníků, 5 obchodníků a živnostníků, žádný úředník, 6 ostatních, ale 249 malých a středních rolníků (nejpočetnější vrstva na venkově) a 263 vesnických boháčů (sedláci netvořili ani pětinu venkovského obyvatelstva). Pokuty ve vltavotýnském okrese byly roku 1949 uděleny v celkové výši 42.000,- Kčs, 1950 již téměř čtyřnásobně vyšší, tedy 162.000,- Kčs, o téměř sto procent vyšší roku 1951, tedy 295.000,- Kčs a roku 1952 již ve výši 7.053.320,- Kčs. Mechanismus pracoval tak, že rada MNV naplánovala dodávky, plnomocník ONV je schválil, rada MNV hlásila na ONV nesplnění (na podepsaném a orazítkovaném formuláři), místní trestní komise navrhla trest[183] a okresní

ministerstva vnitra ze 7. prosince 1951 o trestech v blokovém řízení.

181 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 138, rukopisný záznam instruktáže pořízený pracovníkem referátu III.

182 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 138, hlášení referátu III ONV Týn nad Vltavou o složení trestní komise.

183 Počátkem února 1952 hlásily MNV na ONV členy místních trestních komisí. V Březí jimi byli Jaroslav Švehla (Jaroslav Švehla - tehdy byl předsedou MO KSČ, předsedou MNV a předsedou trestní komise - držel v obci absolutní moc. Již nám nepoví, jestli se mstil za dvojí věznění za protektorátu pro neplacení alimentů na své nemanželské dítě, nebo ve svém jednání viděl prostředek, jímž vybuduje šťastnější a spravedlivější společnost, popřípadě pouze dodržoval stranickou disciplinu demokratického centralismu), František Hošek a František Hornát, náhradníky Martin Kabele, František Dušek a Josef Kuboušek (hlášeno 27. února 1952), v Kníně Václav Klimeš, Josef Záveský, František Veselý, náhradníky Městka, nečitelné jméno, Nečas, ve Křtěnově František Kuboušek, Jan Voběrek, Václav Franěk, náhradníci Jan Řezanka, Jan Fürst 32, Josef Vlášek, v Litoradlicích František Tůma, Alois Polák, Jan Marešovský, v Temelínci František Mikšátko, Josef Hubáček, Karel Janovský, náhradníci Jaroslav Kolář, Josef Lexa a v Temelíně Jaroslav Remiš, Masojídková Marie, Jaroslav Švarc, František Sládek a náhradníci Tomáš Anděl, Václav Vrzák a Ladislav Špiegler. Praktickým návodem pro činnost trestní komise byla vyhláška ministerstva vnitra ze 17. listopadu 1951 č. 335 o výkonu

trestní komise ho buď potvrdila, nebo případ sama projednala a trestala. Referát III ONV zasílal týdenní situační zprávy na referát III KNV, také podával zprávu ONV a OV KSČ.[184] Osoby vhodné k potrestání vyhledávali pracovníci Státní bezpečnosti a tím navozovali na vesnici atmosféru nejistoty a strachu. Současně zesílil vliv generální prokuratury, krajských a okresních prokurátorů i úloha bezpečnostních komisí. Státní bezpečnost byla vyčleněna z kompetence ministerstva vnitra a v květnu 1950 vzniklo samostatné ministerstvo národní bezpečnosti.

Nesouhlas s politikou KSČ nebo protest se tenkrát rovnaly protistátní činnosti.[185] Otevřeně se postavit znamenalo osobně se zlikvidovat. Proto se někdy lidé uchýlili k nepřímo vyjádřenému odporu. V Temelíně projevem takového odporu byl hůlkovým písmem psaný leták, nalezený na vývěsní skříňce MO KSČ 23. září 1951. Stálo na něm „Svoboda přijde brzy!“ Pod tím byl přimalován srp a kladivo a hákový kříž a nápis „Pryč s tyrany!“ Dopadnout a tvrdě potrestat autora letáku bylo úkolem SNB a StB. Vzdor vynaloženému úsilí se nepodařilo k vzteku místních funkcionářů pachatele najít a místní odpůrce kolektivizace neodhalení viníka utvrdilo v tiché rezistenci.[186]

MNV Březí také v létě 1951 poprvé poslušně v souladu se státní politikou jmenovitě projednával za přítomnosti újezdního tajemníka a zástupce ONV a KSČ Tomáše Železného, jak příznačné jméno k uvedenému účelu, neplniče nesmyslně nastavených dodávek mléka a současně předvolal sedláky Bohumila Kukrála, Josefa Kukrála a Vojtěcha Vobra. Došlo k prvnímu úřednímu tlaku na místní sedláky jako vytypované vesnické boháče a budoucí oběti kolektivizace v obci. V červenci již rada MNV přikročila k provádění kontrol u neplničů. 2. října 1951 rada MNV Březí ve složení Jaroslav Švehla, František Hornát, František Kocourek, František Vrzák, budoucí předseda JZD, posílená újezdním tajemníkem

trestních pravomocí MNV.

184 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 140, hlášení referátu III ONV Týn nad Vltavou.

185 Odbojové skupiny očekávaly rychlé zhroucení režimu či pomoc USA. Podcenily StB, tvrdého protivníka, proti němuž téměř neměly naději. Pro StB navíc hrál čas. Zatímco komunistický režim jen sílil, odboj bez výrazné vnější pomoci slábnul. Ludomír VEJRAŽKA, Hezhojené rány národa, Praha 2012, s. 404.

186 Temelín – obecní kronika, zápis z roku 1952 (kronika se dopisuje zpětně).

se opět zabývala plněním plánu dodávky mléka a trvala na kontrolách. Současně nepovolila Vojtěchu Vobrovi prodej pozemků, aby zůstal ve velikostní třídě I. s nejtěžšími dodávkami.[187]

V roce 1951 splnila obec Březí, není jasné, zda v důsledku úředního tlaku nebo lepší úrody,[188] naplánované dodávky zemědělských produktů na 131%. Číslo o výši plnění se šířilo jako nákaza, protože i ve Křtěnově splnili dodávku obilí na 131%.

Vzdor uvedeným místním plněním okresní komise pro zemědělskou výrobu a výkup v zápise z 27. září 1951 přiznala, že špatné dodávky mléka byly od malých a středních zemědělců, jejichž neplniči neměli být potrestáni, ale měl s nimi být veden pouze pohovor. Státní statky hospodařily mnohem hůře.[189] Státní traktorové stanice a státní statky trpěly nedostatkem součástek do traktorů, špatnou kvalitou kombajnů na brambory, secích strojů i pluhů. Neplnění měli nahradit rolníci nad 15 ha půdy. Konkrétně 8. listopadu 1951 byl zaúkolován zástupce OV KSČ s. Hladký, aby OV KSČ působil na MO KSČ, aby účinně pomáhaly při plnění stanoveného plánu. Z uvedeného vyplývá, že MO KSČ pro znalost konkrétního prostředí svou aktivitu na Vltavotýnsku zřejmě nepřeháněly.[190]

Zabavit tehdy majetek označenému vesnickému boháči nebyl problém. 23. listopadu sdělili Boženě Petříkové, že sál jejího hostince v Temelíně bude upraven na prodejnu. Poté 6. prosince 1951 byl Františku Našincovi doručen výměr ONV ze 4. prosince 1951, zn. X-564/1951, že je zbaven koncese na provoz hostince, a MNV hostinec převzal od 14. ledna 1952.[191] Božena Petříková i Josef Šíma, sedlák v Temelíně č. 1, pak nastoupili 20.

187 Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 512 MNV Březí, jednací protokol, zápis z jednání MNV 2. října 1952.

188 V kronice obce Litoradlice k roku 1951je uvedeno, že obec splnila dodávku obilí na 120 %, ale dodávku brambor pro sucho pouze na 70 %. Z toho lze vyvodit, že počasí v mikroregionu bylo obdobné a výnosy nejspíše srovnatelné.

189 Bilance sena na hospodářský rok 1951-52 na Vysokém Hrádku mluvila o zásobě 700 q, ale potřeba byla 780 q, na Býšově zásoba 650 q, potřeba 1156 q a v Temelíně (v bývalém dvoře a u Našinců) zásoba 156 q, potřeba však 1.106 q. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 205, hlášení o hospodaření ČSSS.

190 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 BOV KSČ Týn nad Vltavou, karton 5, folio 151, zápis ze schůze BOV 8. listopadu 1951.

191 Za MNV Temelín přejali hostinec Jaroslav Švarc, František Sládek, Jan Honsa a Josef Valenta. Na hostinec byla od 14. ledna 1952 výměrem ONV Týn nad Vltavou č. 564/1951 uvalena národní správa a správcem ustanoven Václav Horák z Temelína č. 47. Teprve 30. července 1956 požádal MNV Temelín, podepsán Švarc, o vyvlastnění Našincova hostince. Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2092 MNV Temelín, karton 24, signatura VIII/2, zápis o převzetí hostince.

prosince 1951 do vězení, humánně právě před Vánocemi. Půl roku před tím byli stejně aktivní komunisté v Březí, řešíce potřebnost dvou hostinců ve vsi.[192]

Protože měli komunisté stát v čele družstevní kampaně, zajímaly se krajské partajní orgány o počty komunistů ve vzniklých JZD. Na počátku roku 1949 jich měla JZD Vltavotýnska jen 425 - nejméně v celém kraji. Číslo, zdá se, ukazuje, že přes volání po stranické disciplině byla mezi straníky malá míra uvědomělosti pro vytváření JZD.[193] Přesto si na konci roku 1951 statistika na Vltavotýnsku pochvalovala, že je 7 přípravných výborů pro vznik JZD, JZD I. typu je 9, II. typu 5 a III. typu dvě. V žádném družstvu Vltavotýnska však nebyly provedeny hospodářsko-technické úpravy půdy, tedy rozorány meze. K rozorání mezí došlo až roku 1952 v šesti JZD. V okrese nebyla provedena žádná novostavba pro vzniklá JZD, realizovaly se pouze 3 adaptace původních selských objektů pro 296 kusů skotu, šest adaptací pro 200 kusů mladého dobytka, 9 adaptací pro 614 kusů vepřů a 3 adaptace pro 50 kusů prasnic. Z uvedeného je zřejmé, že vzniklá JZD byla ekonomicky slabá vzdor státní pomoci a že nemohla být zrovna následováníhodným příkladem váhajícím zemědělcům.[194] Uvedené si můžeme vykládat i jako nepřipravenost státu investovat do vnucovaných JZD; státní statky využívaly objekty i techniku někdejších statků soukromých a byly v tom smyslu lépe vybavené než JZD.

Jednoduchou situaci neměla ani JZD založená na počátku kolektivizační kampaně v celé vsi, tedy i ze sedláků, a prosperující, protože je řídili dobří a pracovití hospodáři. Takovým družstvem bylo JZD Sedlec u Temelína, které žádalo o schválení již 16. srpna 1950, ale BOV KSČ o něm při schvalování mluvilo jako o kulackém.[195] Vedoucí tajemník OV KSČ Týn

192 11. června 1951 totiž projednával MNV Březí, zda je opravdu nutné v Březí provozovat dva hostince. O hostinci U Havlíků konstatoval MNV, že se řádně čepuje pivo a že uzavření hostince by vyvolalo mezi drobnými zemědělci a dělníky pobouření. Hostinec U Nováků sice pivo nečepoval, prodával jen lahvové, ale složky NF - SČM, ROH na statku, KSČ a kino – užívaly jeho poměrně velký sál, protože sál hostince U Havlíků nevyhovoval. Milost nakonec dočasně dostaly hostince oba. Kniha zápisů, citován zápis jednání MNV Březí 11. června 1951.

193 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 59. Straníci se vždy prohlašovali, že by oni do JZD šli, kdyby s tím souhlasila jejich manželka.

194 Tamtéž s. 80.

195 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, materiály BOV, karton 5, folio 123, zápis ze schůze BOV KSČ 16. srpna 1950.

nad Vltavou Chalupa na zasedání OV KSČ 25. listopadu 1952 v referátu sdělil, že se kulakům v JZD Sedlec velmi dobře daří, že v JZD je v celé šíři porušována stranická a státní disciplina.[196] Teprve v roce 1954 přes výhrady ke kulakům pracujícím v živočišné výrobě, ve které pro namáhavou ruční dřinu nikdo jiný pracovat nechtěl, soudruzi konstatovali, že po vzoru JZD Sedlec by se měl rozšířit chov plemenného dobytka vepřového i hovězího ve všech JZD.[197] Za vzorné bylo naopak považováno JZD Kočín. Právě ono dostalo výhodu lépe placeného množení osiv a plemenářství prasat a skotu.[198]

Venkov byl centrálně tlačen do řady povinných akcí. Jednou z nich byla od počátku 50. let akce proti americkému brouku – mandelince bramborové.[199] Akce byla řízena státem a státem také financovaná.[200] Šlo o několikaletou propagandistickou kampaň. Není bez zajímavosti, že okresní církevní tajemník nutil proti mandelince bramborové kázat faráře v kostelích na vltavotýnském okrese.[201]

Hledačka mandelinky bramborové, jak ukazují následující vzpomínky, se stala často vítanou záminkou k šikanování sedláka. „Poúnorovej předseda MNV František Mikšátko za druhý světový války sloužil u svejch příbuznejch Vejvodů jako čeledín. Byl nepřímou příčinou zatčení sedláka Františka Vejvody z Temelínce č. 13 gestapem v únoru 1945. Německé policejní komando tenkrát hledalo ve stavení zatajený vobilí. Našlo ve

196 Viz příloha Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 3, materiály PZ OV KSČ příloha k zápisu ze schůze 25. listopadu 1952.

197 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 8, folio 141, materiály BOV, zápis ze schůze.

198 JZD Kočín mělo přípravný výbor již v dubnu 1952 (František Matoušek, František Podhradský, Václav Kučera, Josef Fikota č. 17, Jan Fikota č. 22, Matěj Bezpalec, Václav Žák a Ludmila Fikotová č. 4. Vzájemnou výpomocí sklízeli obilí a na pomoc dostali i traktor se samovazem. JZD mělo ustavující schůzi teprve 4. září 1952. Schváleno bylo jako JZD III. typu. Hospodařilo na 275 ha zemědělské půdy. Mimo zůstalo 7 menších zemědělců, jimž byly vykázány pozemky až na okraji katastru. Ti vstoupili do JZD až roku 1958 a v následujícím roce se JZD Kočín, v němž byla podporována výstavba provozních budov dvouřadého kravína, skladů a adaptace původních soukromých stájí, sloučilo s JZD Knín. I po sloučení byl předsedou František Matoušek. Práce byly prováděny mechanizací STS. JZD mělo PJ 21,40 Kčs + naturálie. Podle časopisu JZD Všemyslice.

199 Akce začala 28. června 1950 Provoláním vlády k boji proti mandelince bramborové. Do ČSR přiletěli sovětští odborníci a také sovětská práškovací letadla. Akce trvala celá 50. léta. Srovnej Arnold KAC-Jiří FOLTÝN, Americký brouk, Praha 1950 a Pavlína FORMÁNKOVÁ, Kampaň proti „americkému brouku“ a její politické souvislosti, in: Paměť a dějiny, ročník 2 (2008), č. 1, s. 22 – 38.

200 Roku 1952 byl dozorem nad sběrem mandelinky bramborové v obcích Březí, Jeznice, Jaroslavice, Purkarec, Litoradlice a Zvěrkovice pověřen šedesátiletý Antonín Vlášek z Podhájí č. 17. Jako roční odměnu získal 10.904,- Kčs na mzdě, 2.000,- Kčs jako náhradu za dovolenou, 1.675,- Kčs stravné a 1.100,- Kčs prémie. Jan Král z Temelína č. 118 měl na starosti Kočín, Knín, Křtěnov, Temelín a Temelínec. Do akce nakonec zapojili i březského kováře Josefa Kureše.

201 Viz příloha č. 4.

sněhu stopu vod Vejvodů do Petříků hájku. Čeledín tam bez vědomí hospodáře vodvez na sáňkách asi 125 kg obilí. Komando šlo po stopách a vobilí našlo. Vejvoda se sice na konci války vrátil z kriminálu domů, ale na následky tejrání 20. května 1945 zemřel.

Mikšátko nenáviděl sedláky. Kvůli němu vystěhovali rodinu Jordánů; František Jordán zemřel v Leopoldově. Rodinu Sobolíků stěhovali taky a taky Boušku, kerej se přiženil k Vejvodům. Mýho otce nenáviděl zvlášť a prováděl mu, co nejhoršího moh. Chtěl nás i vystěhovat.

To, že maminka poslala na hledačku mandelinky v neděli odpoledne mé čtyři starší sourozence a že sama doma spravovala naše potrhaný šaty, označil za úmyslné neuposlechnutí výzvy MNV Temelínec. IX. referát ONV Týn nad Vltavou odmítnul maminčinu obhajobu a uložil jí pokutu 1.000,- Kčs, v případě nedobytnosti pět dní vězení. Navíc nás zvostudili ve Vesnickejch novinách Vltavotejnska v červenci 1952.[202] Byl to zlej člověk, gauner. Věděl, že táta má od první světový války amputovanou nohu nad kolenem a v ničem mu neulevil. Úmyslně nás šikanoval, jen aby se v Temelínci založilo družstvo a to taky ve dvaapadesátym dokázal. To víš, doma se o všem vypravovalo, proto, i když mi tenkrát byly čtyři roky, celej ten příběh dobře znám.“[203] Nebylo tedy divu, že si sedláci, aby se nezbláznili z toho, že neměli odpočinek ani v neděli, zpívali písničku: „Mandelinka bramborová / z letadla nám vypadla, / ani jsme se nenadáli,/ brambory nám napadla. / Jó a jó a je to pravda, jó a jó a je to tak,/ a kdo tomu nechce věřit,/ ať se tam jde podívat.“[204]

O způsobu trestání sedláků mluví zpráva pro BOV KSČ Týn nad Vltavou ze dne 3. dubna 1952. Uvádí, že ve všech obcích jsou zřízeny místní trestní komise, ale projevuje se u nich pasivita, ač se jejich schůzí jako právní poradce zúčastňuje zástupce ONV. Okresní trestní komise

202 Okresní noviny Vltavotýnska začaly vycházet v září 1950, celkem šest čísel po 200 kusech. Pak se změnily na Vesnincké noviny Vltavotýnska. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 5, folio 569, materiály BOV, hodnocení propagační kampaně červenec 1951.

203 Výpověď Josefa Veselého, narozeného roku 1948, syn sedláka Emanuela Veselého z Temelínce dnes žije v Rakousku; rozhovor proběhl 10. července 2011, týž den také poskytl dokumenty o své rodině, které jsou zařazeny jako přílohy.

204 Text písně si pamatovala Anna Sládková, narozená 1925, vyprávění zaznamenáno 20. října 2011.

každý týden pravidelně zasedala a udělovala citelné pokuty. Dokladem požadované ráznosti komise je údaj, že vystěhovala 12 kulackých rodin, které také vyjmenovává.[205]

Neplniči předepsaných dodávek[206] byli ve Křtěnově veřejně jmenovitě označeni na plenárním zasedání MNV 30. dubna 1952; byli jimi František Čížek, Jan Vítovec, František Štabrňák, Antonín Pisinger a Jan Růžička. 5. května pak tito byli předvoláni na MNV. Z postupu opatření je vidět, jak se stupňoval úředně řízený hospodářský a psychický nátlak na označené hospodáře. Velice výmluvně to slovy přijatých stranických dokumentů vyjádřil tajemník ONV Týn nad Vltavou František Novotný-Mojžíšek, občan Křtěnova, na plénu ONV 24. června 1952 : „…venkovští boháči nemají dodrženy plánované stavy dobytka a to zaviňuje špatné plnění (dodávek mléka). Další brzdou … je třídní smír na vesnici, neboť je třeba, aby sami malí a střední rolníci poukazovali na ty velké neplniče a donutili je k lepšímu plnění.“[207] Tajemník měl o neplnění nesmyslných dodávek přehled, protože místní sběrny dodávaly mléko Madetě, socialistickému podniku, který vznikl nuceným spojením původních družstevních a soukromých mlékáren. Madeta samozřejmě plnění výkupu mléka hlásila ONV a to její výkazy používalo jako bič na soukromé zemědělce.

Kraje o postupu represí proti sedlákům na poradách předsednictva KV KSČ sepisovaly a zasílaly ministerstvu národní bezpečnosti a ÚV KSČ hlášení. KNV hodnotil jako dobrou spolupráci zástupců MNV s orgány StB, prokuratury a KSČ jak na úrovni kraje, tak i na úrovni okresu. O provázanosti orgánů justice a KSČ svědčí dokument zaslaný z krajské prokuratury v Českých Budějovicích okresním prokuraturám 25. dubna 1952. Říká se v něm, že „každý návrh justice na konání veřejného přelíčení proti vesnickému boháči bude justicí předložen předsednictvu krajského a

205 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 145 – 148, materiály BOV, zápis ze schůze 3. dubna 1952.

206 Dodávky zemědělských produktů ve Křtěnově předepisovala od 7. ledna 1952 komise ve složení Václav Franěk, František Šebesta, František Kuboušek a Jan Fürst-Brabec. ONV Týn nad Vltavou si 21. března od křtěnovského MNV vyžádal seznam vesnických boháčů, od nichž bude převzat plemenný materiál pro socialistický sektor; od komunistů ho nechtěli, protože nestál zanic.

207 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 139, zápis ze schůze pléna ONV 24. června 1952.

okresního výboru a projednán za účasti lidosprávy. Komunistům v justici se ukládá, aby se daleko více zaměřila na omezování vesnických boháčů a kapitalistických prvků. Zejména těch, jejichž výměra se pohybuje kolem 25 – 50 ha. … Komunistům v ONV doporučujeme přezkoušet dosavadní seznam soudců z lidu…“[208]

Ministerstvo spravedlnosti proto 8. prosince 1952 nařídilo předsedům soudů převzít dosavadní osvědčené, politicky vyspělé, mimořádně aktivní, svědomité soudce z lidu z řad dělníků, rolníků, členů JZD, zemědělských dělníků, zaměstnanců STS a ČSSS do nových seznamů na roky 1953 – 1955. [209]

MNV Temelín v důsledku nastávající likvidace státního statku, který byl svým hospodařením odstrašujícím příkladem pro soukromé zemědělce v místě, nevěděl, jak naložit s neobhospodařovanou půdou, proto stranická organizace usilovala o urychlené založení JZD. Na 3. srpna 1952 byla komunisty svolána do sálu u Hulejů v Temelíně schůze všech temelínských zemědělců s cílem mluvit o JZD a získat zájemce o jeho založení. Lidé, kteří museli poslechnout, vždyť byla druhá polovina vypjatého roku, a zúčastnit se, svůj nesouhlas projevili mimoslovně. Začali odcházet do výčepu, tam zpívat, a tak se schůze bez požadovaného založení JZD rozešla.[210]

Přes veškerou snahu ONV, OV KSČ a MNV počet JZD nijak nepřibýval. Vedoucí tajemník OV KSČ Týn nad Vltavou na plenárním zasedání OV 6. září 1952 vytýkal obcím Pořežany, Doubrava, Křtěnov, Hvožďany a Černýšovice, že se funkcionáři báli proti vesnickým boháčům použít zákona č. 55/1947, tedy že samy MNV netrestaly své občany.[211] Kdo znal místní podmínky, ani trestat nemohl, třebaže to nadřízené úřady vyžadovaly.

208 Viz příloha č. 8 Státní okresní archiv České Budějovice, fond okresní prokuratura, pokyny justici zaslané z krajské prokuratury v Č. Budějovicích okresní prokuratuře v Týně nad Vltavou 25. dubna 1952.

209 Soudcem z lidu se tak stal Jaroslav Švarc, dělník z Temelína, Terezie Voběrková, rolnice ze Křtěnova 33 a manželka předsedy MAV NF, a František Podhradský, rolník a kovář z Kočína 8. Byli to lidé poslušní a svou aktivitou nebezpeční. Ministerstvo vnitra 18. prosince 1952 nařídilo založení nových seznamů soudců z lidu a žádalo prověření jednotlivých osob a posudky na ně. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 137, návrhy soudců z lidu.

210 Temelínská obecní kronika, zápis z roku 1953.

211 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 1578 BOV KSČ Týn nad Vltavou, karton 4, č. inv. 2, plenární zasedání OV KSČ 6. září 1952.

Účinným prostředkem k zastrašení hospodářů byly hospodářské kontroly při výmlatu. O jedné z nich vypravuje Marie Kutišová ze Všemyslic: „Moje maminka byla vdovou po ruskym legionáři a hospodařila na dvacetihektarovym hospodářství a na hospodě ve Všemyslicích. V září 1952 přived do stavení předseda MNV Žemlička hospodářskou kontrolu. Byl v ní Josef Tůma, esenbák z Temelína, úředníci ONV z Tejna nad Vltavou. Jednim byl Jaroslav Ťupa z Koloměřic a jako hlavní člen komise Karel Hybšman z Hněvkovic, známej svym tvrdym postupem proti sedlákům. Byli při tom i dva milicionáři – Antonín Řeháček z Tejna a Václav Hebík ze Lhoty. Pod jejich dohledem sme museli postavit mlátičku, vobilí vymlátit a napytlovat. Komise potom šla kontrolovat i vobilí uložený na sejpce, kam ho můj bratr Rudolf nanosil v pytlích po 75 kg a věděl, kolik ho je. Komise nahlášenýmu množství nevěřila, vše brala jen odhadem a odhadovala více. Maminka při tom, protože měla slabé srdce, omdlela a Hybšman prohlásil, abysme si jí nevšímali, že to stejně jen hraje. Vobilí sme museli napytlovat, naložit a odvezt na výkup do Temelína. Nezbylo nám nic ani jako samozásobitelské množství, ani jako osivo, ani jako krmivo pro dobytek, jak bylo zvykem za nacistů. Sousedé o situaci věděli, a tak František Schánilec, po chalupě Prchal, přines po humnech do stodoly dva pytle vobilí a my sme je ukryli pod namlácenou slámu. Druhý den přišla komise znovu, prohlídla stodolu, jestli bylo vymláceno úplně všecko. Esenbák Tůma ty dva pytle našel a zrekvíroval je. Pak MNV nutil maminku, aby zasela pole, že utíká agrotechnická lhůta. Nešlo to, nebylo čím. Ruda pak žádal na ONV vo vosivo a voni nám dali neochotně poukaz na potřebné množství, ale to sme museli zaplatit a cena byla vyšší, než co sme dostali v Temelíně na výkupu. Tenkrát nás chtěli jako vesnický boháče zlikvidovat a vystěhovat ze vsi.“[212]

20. září 1952 pro jeho špatné hospodářské výsledky začala likvidace státního statku v Temelíně. Stavební materiál se odvážel na dosud fungující hospodářství Státního statku.[213] MNV Temelín musel zajistit obdělávání

212 Pamětnice se jako dcera sedláka a hostinského Rudolfa Sládka narodila roku 1924, vyprávění ze dne 28. září 2011.

213 Na Vysoký Hrádek, 27 kusů mladého dobytka na Depo, bývalý zbytkový statek u Týna nad Vltavou, ostatní

pozemků, proto je přikazoval do nuceného nájmu, ale hospodáři se bránili, vždyť pozemky navíc znamenaly více práce a také větší státní dodávky. Psali odvolání. Ta posuzoval ONV Týn nad Vltavou a šmahem je zamítal.[214] Protože MNV Temelín nebyl schopen zajistit obhospodařování půdy dvora a zlikvidovaných hospodářství Našinců, Šímů a Petříků ani za pomoci nuceného nájmu, byl po pokusu s menšinovým JZD Temelín v roce 1953 na základě rozhodnutí ONV Týn nad Vltavou v Temelíně státní statek opět obnoven v roce 1955.[215]

Na podzim roku 1952 dopadla tvrdá pěst socialismu na selské syny. Vypravuje o tom kronikáři Františku Vrzákovi hospodský Jan Růžička ze Křtěnova: „Vrátil se mi syn z vojny. Byl v Mimoni u pétépáků. Je to podvod. Nevěděl, kam ho vezou. Byly jich stovky jen z Týnska. Všichni ze statků. Prý synci kulaků. Pušky dostali akorát na prvomájovou přehlídku a ještě nenabité. Řekni mi, je to zločin dřít se do úmoru na vlastním hospodářství? A víš, kdo sestavoval seznamy k odvodu? Náš národní výbor. Naši lidi. Všechny znáš. Nacpali je do vlaku a odvezli až k Ralsku. Sestavují se na každého posudky jako za války. Rozumíš tomu?“[216]

Třídní nenávist, jak se tehdy říkalo závisti a osobní neschopnosti průkopníků socialismu, diktovala obsah posudků vypracovaných na brance představiteli MNV a posvěcené MO KSČ. K vojenské službě beze zbraně, k známým PTP,[217] byly odčerpány mladé pracovní síly, aby staří hospodáři již zbavení zemědělské mechanizace, nestačili plnit předepsané

dobytek ze dvora do č. 3 v Temelíně, ze dvora se odvážely i paternice ze stodoly. Vedoucí Václav Kos, který do Temelína přišel z Mezipotočí, vesnice mezi Kájovem a Hořicemi na Českokrumlovsku, a který přispěl svým neodborným vedením hospodářství k likvidaci temelínského státního statku, se odstěhoval na státní statek v Kolodějích nad Lužnicí. Hnůj se odvážel na Vysoký Hrádek. Obec odmítla převzít budovy. 20. prosince 1952 byly odvezeny sekačky, znamenáky, kultivátory a likvidováno vše v č. 3.

214 Viz přílohy č. 10 – 12, Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2092 MNV Temelín, karton 19 sign. VII/2, řízení o povinném pachtu z 5. června 1952 a 3. září 1952.

215 Jeho vedoucím se opět stal Václav Kos, který ho už jednou přivedl k likvidaci. Byli sem umístěny vdova Vávrová ze Dřítně s dcerou, Vojtěch Turek z Munic, rodiny Kubešova a Novotných, Růžena a Josef Dětákovi se synem Josefem ze statku Horný u Bukovska a pracoval zde i Josef Šíma ze zlikvidovaného hospodářství v Temelíně č. 1. Státní statek byl opět likvidován, když mohlo jeho polnosti převzít vzniklé JZD Temelín v roce 1957. Kronika obce Temelín.

216 Vyprávěl roku 1964 Jan Růžička, rolník a hospodský ze Křtěnova č. 28, narozený 29. prosince 1896, zemřel 20. února 1965, kronikáři Františku Vrzákovi z Podhájí o svém synovi Ladislavu Růžičkovi narozeném 25. března 1931, zemřelém 7. listopadu 2005. Kronikářovy zápisky použil ve své knize Antonín PELÍŠEK, A po nás planina, České Budějovice 2006, s. 73.

217 PTP existovaly od léta 1950. Okresní povolávací komise povolance klasifikovala E a ti pak byli zařazeni k pracovním útvarům beze zbraně. Podle rozkazu Alexeje Čepičky byli i starší vojáci povoláni na časově neomezené cvičení. Od roku 1953 byly jednotky PTP postupně likvidovány. Karel KAPLAN, Proměny české společnosti 1948 – 1960, část I., Praha 2007.

dodávky. Pracovitosti příslušníků PTP využil stát v dolech, kamenolomech a na stavbách. Selským synům pak politruci vsugerovávali, že vlastnit ve větším množství půdu je společenské provinění. [218]

Nerovný přístup k rolníkům podle majetku ukazuje také úprava způsobu důchodového pojištění platná od 1. října 1952. Družstevníky svou sazbou nutí do JZD III. a IV. typu, samostatně hospodařícím stanoví progresivní sazbu měsíčního pojistného podle obhospodařované výměry. Odchod do důchodu byl v 65 letech, avšak u samostatně hospodařících pouze, když práci zanechali se souhlasem MNV.[219] Dopad takto pojatého důchodového zabezpečení ještě zhoršovalo usnesení ÚV KSČ z 29. - 30. června 1955, které ukládalo: „…pokud kulak (za kulaka mohl být označen sedlák s 20 ha půdy a také chalupník, stavěl-li se proti kolektivizaci) nebude moci zajistit řádné hospodaření pro stáří, nemoc apod., u takto práceneschopných lidí usilovat především o to, aby si je vzali k sobě jejich synové a dcery, nebo je zařazovat do ústavů pro přestárlé - jen v nejkrajnějším případě jim podle platných předpisů poskytnout důchodové zabezpečení.“[220] Toto humánní opatření KSČ vedlo k důchodům za celoživotní práci a po ztrátě majetku ve vyměřené výši 170,- Kčs měsíčně, jak dosvědčuje řada starých lidí. Tak nízkou výplatu důchodu totiž úprava z roku 1952 ani neznala.

Nátlak na zemědělce byl zesílen tak, že včas nezaplacené pokuty měly být nahrazeny trestem na svobodě. Takovou praxi máme podle hlášení MNV pro potřebu ONV Týn nad Vltavou doloženu ve Křtěnově již v roce 1951. Neplniči dodávek tam byli potrestáni desetitisícovými pokutami, v případě jejich nevymahatelnosti vězením. Byli to právě ti, jimž byla odebrána mechanizace.[221] Šílené nedobytné pokuty z let 1949 – 1951 za

218 Z Březí byli k PTP odvedeni František a Václav Šimek, synové ze selského hospodářství o 24,08 ha, ze Křtěnova Ladislav Růžička (jeho otec, ač člen MNV, měl vroubek u předsedy MAV NF, tehdy jím byl Jan Voběrek, pro slovní napadení, nahlášené okresnímu církevnímu tajemníkovi a jím také vyšetřované), syn středního rolníka s 13,11 ha, a podhájecký rodák František Sobíšek, byť neměl se selstvím nic společného. Jeho proviněním bylo kněžství v římskokatolické církvi. Následující rok k PTP narukovali ze Křtěnova František Vanda a Václav Pisinger, jehož otec, krejčí, pod rukama StB emigroval do Austrálie. Informace jsem získal v rozhovoru se všemi tehdy ještě žijícími jmenovanými. Emigrantovi Pisingerovi byl zkonfiskován bývalý židovský obchod ve Březí č. 40, který po válce získal. Dům pak prodal MNV Březí za směšnou částku 3.000,- Kčs místnímu holiči Františku Volfovi. O konfiskaci veškerého majetku podle § 12 zákona 23/1948 Sb. viz Státní okresní archiv České Budějovice, fond 2092 MNV Temelín, karton 24, signatura VIII/2, zápis o konfiskaci.

219 Vesnické noviny Vltavotýnska z 10. října 1952, roč. III, č. 29.

220 Karel JECH, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy, Praha 2008, s. 215.

221 1951 František Čížek (21,64 ha) plán 1594 kg hovězího, dodal 1094 kg, plán 913 kg vepřového, dodal 0 kg, plán

neplnění dodávek, které sedláci nemohli zaplatit, protože se pro vázanost vkladů nemohli dostat ke svým penězům v bankách, se rozhodl ONV změnit na nástup trestu ve vězení.[222] O výši nedodávek informují protokoly trestní komise ONV Týn nad Vltavou. Jejich velká výše nic nevypovídá o hospodářových schopnostech, nýbrž žaluje na lidi, kteří výšku dodávek svévolně a nemilosrdně stanovovali.[223]

Důvěrníkem OKZVV a předsedou MNV v Temelínci byl František Mikšátko; v archivu jsou uloženy jeho četné situační zprávy psané jeho vlastní rukou, z nichž je cítit zášť proti kulakům (to označení používá od roku 1951) a z nichž vyčteme všechny osoby, které se na tlaku proti sedlákům podílely.[224] František Mikšátko neváhal ani veřejně pošpinit sedláky Boušku, Sobolíka a Jordana ve Venkovských novinách

---

870 l mléka, dodal 4339 l – pokuta 15.000,- Kčs; Jan Vítovec (22,14 ha)hovězí 1713/1066, vepřové 992/583, mléko 8900/3804 – 10.000,- Kčs/ 21 dní vězení; František Štabrňák (20,30 ha) hovězí 1525/1294, vepřové 845/528, mléko 7416/2990 – 10.000,- Kčs/1měsíc vězení.

222 Vojtěch Vobr z Březí 52, držitel usedlosti o 22,58 ha, místo 15.000,- Kčs si měl odsedět 30 dní, Bezpalec František z Knína 1, 29,63 ha, za nedodání 2 245 l mléka místo 20. 000,-Kčs 1 měsíc vězení, Božovský Josef z Knína 2, 20,01 ha, za nedodání 2 890 l mléka místo 10.000,-Kčs 14 dní vězení, Lukáš Josef z Knína 10, 21,11 ha, za nedodání 1 142 l mléka místo 23.000,-Kčs 2 měsíce a 17 dní vězení, Veselý Vojtěch z Knína 11, 21,60 ha, za nedodání 2 995 l mléka místo 20.000,-Kčs 1 měsíc vězení, Jan Plojhar z Litoradlic 5, 30,10 ha, místo 5.000,-Kčs 7 dní vězení (v zápise trestní komise ONV Týn nad Vltavou z 12. 4. 1951 píší, že pokutu dostal za zkrmování chlebového obilí, že na statku jsou neutěšené hospodářské poměry a statek je zanedbaný), sedmdesátiletý František Vávra ze Dřítně 31, 22,40 ha, místo 15 000,-Kčs 1 měsíc vězení, Josef Šíma (Čulík) z Temelína 1, 19,01 ha, místo 11.000,-Kčs 1 měsíc vězení, Našinec František, 50 ha, Temelín 3, 15.000,- Kč (v zápise trestní komise ONV Týna nad Vltavou z 3. 9. 1951 o něm píší jako o bývalém statkáři, v současnosti dělníkovi a majiteli hostince, který žádal za pronájem hostinských místností nepřiměřený obnos), Štěpánek František Temelín 7, 12,80 ha, místo 4.000,-Kčs 24 dní vězení a Vojtěch Bezpalec z Knína 3, 13,75 ha, místo 500,-Kč 2 dny vězení. Bezpalec, Božovský, Lukáš, Našinec a Štěpánek raději urychleně zaplatili. Vojtěch Vobr trest nastoupil. Václavu Kosmatovi z Litoradlic 13 dala trestní komise ONV 12. 7. 1951 pokutu 6.000,-Kčs. On zemřel, a proto pokutu převedli na jeho syna Václava. Ten ji nezaplatil a musel nastoupit do vězení, odkud ho pro nesvéprávnost propustili, a pokutu zrušili. O rodině píší (nespravedlivě !) jako o duševně zatížené. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 140, protokoly trestní komise.

223 Podle zápisu trestní komise ONV z 10. července 1952 František Sobolík z Temelínce 1, vlastník 33,25 ha půdy, neodebral přidělená umělá hnojina (zřejmě je neměl čím zaplatit) a dostal pokutu 44.000,- Kčs, z toho nezaplatil 40.630,- Kčs. Protože byl na smrt nemocný na TBC a pohledávka ONV byla nedobytná, rozhodli se soudruzi pokutu nevymáhat. Emanuel Veselý z Temelínce 11, vlastník 25,42 ha, 1951 nedodal 174,5 kg hovězího, 62 kg vepřového, 460 kg luštěnin, 2 054 l mléka, v roce 1952 1 283 l mléka, za což mu byla vyměřena pokuta 20.000,-Kčs. František Jordán z Temelínce 19, vlastník 23,93 ha půdy, nedodal roku 1951 2 050 kg hovězího, 65 kg lněného semene, 510 kg lněných stonků, 564 kg luštěnin, 510 ks vajec, 28 kg drůbeže, 5 874 l mléka, v 1. čtvrtletí 1952 124 kg vepřového, 613 vajec, 2 642 l mléka, neměl zástav dojnic a prasnic, 1950 dostal 30.000,-Kčs pokuty, 1951 20.000,-Kčs pokuty, za 1. čtvrtletí 1952 5.000,- Kčs pokuty nebo 14 dní vězení. Mikšíček Vojtěch z Temelínce 17 držel usedlost o 17,87 ha a roku 1951 nedodal 1 144 kg hovězího, 622 kg vepřového, 15 kg lněného semene, 140 kg lněných stonků, 369 l mléka a v 1. čtvrtletí 1952 55 kg hovězího a 1119 l mléka; trest zněl za rok 1951 10.000,- Kč pokuty nebo 1 měsíc vězení a za 1. čtvrtletí 1952 2.500 Kčs pokuty nebo 10 dní vězení. Šimánek Josef z Temelínce 1, 19,62 ha, roku 1951 nedodal 299 kg hovězího, 479 kg vepřového, 150 kg brambor, 263 kg luštěnin, 3 138 l mléka a v 1. čtvrtletí 1952 395 kg hovězího, 85 kg vepřového, 945 l mléka – pokuta 15.000,- Kčs nebo 2 měsíce vězení, za 1. čtvrtletí 1952 3.000,- Kčs pokuty nebo 14 dní vězení. Anna Bousková z Temelínce 13 o 21,87 ha nedodala 1951 895 kg hovězího, 1 000 kg vepřového, 410 kg obilnin, 448 kg luštěnin, 718 ks vajec, 4 985 l mléka a v 1. čtvrtletí 1952 569 ks vajec a 1 893 l mléka – jako soustavný neplnič, který nemá předepsané osevní plochy a zástav dobytka dostala za rok 1951 10.000,- Kčs pokuty nebo 1 měsíc vězení a za 1. čtvrtletí 1952 3.000,- Kčs pokuty nebo 14 dní vězení. Jejího manžela podle zápisu trestní komise ONV z 24. 5. 1951 šikanovali, že má dvě lovecké pušky; zbraně propadly státu, pokutu dostal 5.000,- Kčs nebo 3 dny vězení. Trestní komisi 3. 9. 1951 také vadilo, že je majitelem hospodářství ve Smilovicích o 18 ha; za to pokuta 10. 000,- Kčs nebo 21 dní vězení. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 140, zápis z jednání trestní komise 10. července 1952.

224 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 205, situační zprávy.

Vltavotýnska pro nedodávku nesmyslně stanoveného kontingentu vajec.[225] Důsledkem tvrdého postupu proti temelíneckým sedlákům bylo vystěhování rodiny Jordánovy z obce (František Jordán zemřel v nejhorší věznici v Leopoldově, kde bachař vítal mukly slovy, že odtud vede cesta ke svobodě jen přes cintorín), vystěhována byla i rodina Sobolíkova z čísla 1 a Bouškova z čísla 13[226] a podobný osud chystali i rodině Emanuela Veselého; měla se totiž stěhovat až na sever Moravy do Javorníku. K realizaci záměru naštěstí nedošlo. Rodina se nuceně vystěhovala až v souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny Temelín. Odpor hospodářů vůči JZD byl zlomen a socializace Temelínce byla vznikem JZD v roce 1952 dovršena.

JZD Temelínec od roku 1953 hospodařilo na 178,09 ha zemědělské půdy. Specializaci výroby podle půdních i dalších podmínek státní plán neumožňoval, proto JZD bylo orientováno na produkci rostlinnou (krmiva, brambory, cukrová řepa, řepka)[227] i na produkci živočišnou (maso, mléko, vejce).[228] Specializace podle podmínek zemědělského podniku začala být stranickými orgány zdůrazňovaná až koncem 50. let, kdy zemědělské podniky začaly být vybízeny k určité kooperaci podle místních podmínek.

Podzim roku 1952 byl pro Vltavotýnsko po psychické stránce nejtěžším obdobím. StB se totiž snažila na Vltavotýnsku zinscenovat monstrproces se zemědělci a množstvím vyšetřovaných lidí šířila strach. Jako záminka jim sloužila písemná zpráva, napsaná na popud Josefa Lagrona pracovníkem Hospodářského družstva Týn nad Vltavou Antonínem Masákem z Týna nad Vltavou o poměrech v lidově demokratickém Československu, uložená ve vagonu s bramborami do Německa a tam také na jaře 1952 nalezená. Autora StB sice neznala, ale věděla, odkud pocházel náklad.

225 Viz Venkovské noviny Vltavotýnska z 2. dubna 1952, roč. III, č. 8.

226 Objekt – někdejší vladycký dvůr - byl zanedbán a velmi brzy demolován. Sepsaný inventář po rodině Sobolíkově (sepsaný 4. 9. 1953) i po A. Bouškové (sepsaný 16. 5. 1953) Státní okresní archiv České Budějovice, fond 2102 MNV Temelínec, karton 1, sign. VII/1, inventář.

227 Osévalo 27,60 ha ozimou pšenicí, 24,80 ha ozimým žitem, 9,55 ha jarním ječmenem, 24,40 ha ovsem, 1 ha hrachem, 8, 50 ha krmnými směskami, 1,03 ha řepou cukrovou, 3,24 ha řepkou, 2 ha lnem, 29,40 ha osázelo brambory a 2 ha oselo krmnou řepou.

228 Státní okresní archiv České Budějovice, fond 2102 MNV Temelínec, karton 1, signatura VII/1, zápis o zemědělské produkci a dodávkách.

Pamětnice o tom vypráví: „StB začala pracovníky družstva sledovat – s kým se scházejí, kam chodí do hospody, s kým mluví před kostelem, kde byli na nákupu atd. Pomáhala i pomocná stráž SNB.[229] Na konci srpna 1952 byl Antonín Masák, muj strejda, z družstva vyhozen a na jeho místo přišel spolehlivej a prověřenej Antonín Palma, soudruh z Koloděj nad Lužnicí. Masák se pak živil příležitostně zpracováním kartotéky v uhelnejch skladech a naposled u MUDr. Kudrnáče. Strejda nebyl vojákem, ale přišlo mu předvolání na vojenskou správu. MUDr. Kudrnáč tam volal, že přijde až druhý den, že Masák musí práci dodělat. Ten den šel strejda jako vždycky na voběd domu, a dyž se vracel do práce uličkou ze Sakařovy ulice za zahradou, přijelo k jejímu konci černý auto. Vystoupili z něj chlapi v civilu a násilím strejdu naložili a vodvezli. Zatčení viděla, jak se později u soudu ukázalo, pani Maříková z Tejna, ale rodině nic neřekla, třebaže ji dobře znala. Naše rodina vo strejdovi nevěděla do 20. dubna 1953.

Následující den o páté hodině ranní StB přepadla domy domněle hlavních postav spiknutí proti státu. Jednalo se o Antonína Masáka, jeho bratra Václava Masáka z Bohunic - mýho otce, Františka Koubu ze Smilovic, Františka Trávníčka z Koloměřic a Karla Koláře ze samoty nad Týnem nad Vltavou, obecně známý jako Pochcaná. Průběh byl všude stejnej. Přijelo auto s dvouma neuniformovanýma policistama, zatloukli na vrata, vstoupili do domu, rodinu sehnali do jedné místnosti a začali s domovní prohlídkou. Rodina nesměla ani obstarat dobytek, kterej řval hlady. Kolem devátý hodiny se ptali hospodáře: „Pane Masák, co jste proved?“ „Nejsem si ničeho vědom.“ „Pojedete s námi k výslechu.“. Teprve po cestě mu sdělili, že je zatčenej. Po návratu z vězení rodině řek, že jako šedesátiletej schytal řadu facek, že si pobyl v samovazbě, že si myslel podle počtu lidí, na kerý se vyptávali, že je zavřená půlka Tejna, že měl spoluvězně práskače a že na společnou celu přiváděli po výslechách mladý zatčený zbitý do krve. Celou zimu přežil v letním oblečení bez ponožek, kerý se mu vod srpna rozpadly.

229 Pomocná stráž SNB vznikla podle vládního nařízení č. 31/1952 Sb.; byli to občané ke službě dobrovolně přihlášení, v civilu, označení modrou páskou a příslušným průkazem. Kamil ČINÁTL, Názvosloví totality, in: Věčné časy. Československé totalitní roky, Praha 2009, s. 139 – 169.

Potom ještě dvakrát byla doma v Bohunicích domovní prohlídka. Při první na půdě hledali vysílačku a vytrhali tam dlaždice a přitom přišli na 2,5 q ukrytýho vobilí. To propadlo státu. Musela sem ho v pytli snést z půdy. Měla sem sto chutí tomu estébákovi v klobouku se štětkou, co stál dole, ten pytel hodit na tu jeho palici.

Chtěli taky dědovu (rozuměj otcovu) kazajku (rozuměj vestu). Odnesli si běžně používanou hnědou. Hledali v ní písemnosti, a tak jí rozřezali. Von jim řek, že to vona není, proto přijeli druhej den pro černou sváteční. V tej taky nic nenašli, protože sem básně tam uložené naštěstí našla a vodstranila.[230] Vyslýchající, takovej zrzavej estébák, řval, že bude veřejnej soud, že padnou vysoký tresty, to že budou lidi koukat a že bude rodina vystěhovaná.

Rodina celou dobu nevěděla, kde otec je, co s ním je. Teprve v březnu 1953 dostala voznámení, že se 20. dubna 1953 (zrovna na Hitlerovo narozeniny) bude v justičním paláci v Českých Budějovicích konat proces. Do soudní síně nesměla. Dověděla se až rozsudky, když vodsouzený vyváděli. Strejda (Antonín Masák) dostal 14 let, děda, jeho bratr Václav a muj táta, 1,5 roku, Trávníček taky, ale Kouba byl vosvobozenej, protože to asi neměl v hlavě v pořádku. Protože po smrti Gottwalda a po nástupu Zápotockýho do prezidentskýho úřadu byla udělena amnestie, byli táta i Trávníček 9. května 1953 propuštěni, ale Antonín Masák si musel vodsedět sedm let.“[231] StB se sice nepodařilo udělat z komára velblouda, ale celému kraji nahnali hrůzu z budoucnosti.[232] Zatýkání hospodářů a jejich vazba na neznámém místě neunikly pozornosti sousedů. Pocit nejistoty a ohrožení nenechaly klidně spát, vždyť předchozí rozsudky v lidově demokratickém

230 Posměšný text o Martě Gottwaldové: „Sedí baba na Hradě, nechtěla být v ohradě; v královské teď sedí síni, Alexeji dělá tchyni. Tlustá byla, tlustá je, hádej, hádej, kdo to je. – Počkej, babo kulatá, půjdeš brzo za vrata. Národ ti už chystá tanec, sbal si, babo, sbal si ranec. I když baba nerada, končí její balada.“ Posměšný text o Antonínu Zápotockém: „Milý Tondo Zápotocký, chceš být slavný jako Trocký, ale schopnost soudruha stačí tak na podruha. – Dřív ti stačila jen sesle, teď si hovíš pěkně v křesle, v kterém sedíš zarytě jak to prase v korytě. – Třeba se svou hlavou línou vozíš se dnes limuzínou s přepychovým chladičem, zůstaneš jen dlaždičem. – Jednou řeknou: Hurá, hurá, ven, ty pakáž, z ROH a ÚRA; kradli jste nám příspěvky na chlasty a na děvky. - Jak má, Tondo, osud zvykem, budeš zas jen kameníkem. Ze všeho, ty nádivo, zbude ti jen kladivo.“

231 Vzpomínala 20. října 2008 Anna Masáková, dcera odsouzeného chalupníka Václava Masáka z Bohunic, narozená 13. prosince 1925. Ač víc jak osmdesátiletá a obtížně mobilní, se dodnes bojí, že bude zveřejněno její jméno.

232 KSČ pomocí násilí a útlaku navodila paralyzující strach, aby zničila svobodnou lidskou vůli a ovládla lidskou duši, což jsou základní podmínky pro neomezenou vládu. Lubomír VEJRAŽKA, Nezhojené rány národa, Praha 2012, s. 11.

státě, odůvodňované jako protistátní podvratná činnost, často končily provazem. Propuštění museli celou vyšetřovací vazbu zaplatit, třebaže těsně po měně nebylo čím.

Neplnění nesmyslně vysokých dodávek vyvolávalo nespokojenost nadřízených stranických orgánů, které nebraly zřetel na katastrofálně suchý rok 1952 znemožňující plnit stanovené dodávky. Nadřízené stranické orgány sice veřejně napadaly venkovské boháče, ale na stranické půdě také kritizovaly své nejnižší zodpovědné funkcionáře, kteří neprotlačili stoprocentní splnění úkolů. Tak okresní plnomocník ministerstva výkupu Augustin na zasedání BOV KSČ Týn nad Vltavou 8. prosince 1952 hřímal: „…nepřichází všichni soudruzi v úvahu, že budou stačit na své úkoly. Např. s. Švehla … nezajišťuje plně své úkoly, Švehla se vymlouvá, že má funkci předsedy MNV, MO KSČ, ale mohl by při dobré vůli dobře pracovat. … Švehla, který jest předseda MNV Březí při kontrolách, jak mnou, tak i krajskými orgány, byl nalezen povětšině ve své obci. I při organizování nedělních výkupů a svozů (jako člen výkupního aparátu střediska Temelín pro obce Temelín, Sedlec, Lhotu pod Horami, Malešice, Temelínec, Knín, Litoradlice, Křtěnov a Březí) organizoval svoji ves, ač věděl, že je u nich více členů lidosprávy, kteří toto mohli zařídit…“[233]

Podle zákona č. 84 z 11. prosince 1952 o organizaci peněžnictví s platností od 1. ledna 1953 zůstaly v ČSR jen tři státní peněžní ústavy – Státní banka československá, Investiční banka a Československá státní spořitelna. Zlikvidována byla lidová peněžní družstva – kampeličky a jejich kapitál byl zestátněn bez náhrady. Tím byl znemožněn řemeslníkům, obchodníkům a zemědělcům úvěr bez dohledu a podmínek státu.[234] Za této situace byly sedlákům vyměřovány pokuty. Přehled o nich dostala z let 1952 a 1953 týnská okresní prokuratura. Z mikroregionu se soupis týká 8 osob z 34 na okrese Týn nad Vltavou.[235]

233 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 6, folio 670, 687 a 688, materiály BOV zápis ze schůze 8. prosince 1952.
234 Viz Karel JECH, Kolektivizace, s. 149.
235 Příloha č. 31. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 123 okresní prokuratura Týn nad Vltavou, karton 4, signatura III/17, kopie hlášení o vyměřených trestech referátem ONV.

Po celý rok 1953 probíhaly při zasedání rady MNV pohovory s neplniči plánu dodávek. 4. března 1953 byli před radu MNV, ZO KSČ a předsedu ONV předvoláni sedláci, mezi i Vojtěch Vobr, na kterého poté na jaře 1953 byla uvalena vazba pro neplnění nesplnitelných dodávek. V roce 1953 po měnové reformě 30. května, kterou byly anulovány vklady na vázaných účtech z podzimu 1945, měněny peníze 300,-Kč na osobu v poměru 1:5, uložené 1:20, hotovost 1:100, ostatní peníze 1:50, mzdy, platy, penze a sociální přídavky 1:50, byl zrušen lístkový systém; zůstalo jen povolování domácích porážek prasat. Za takových podmínek bylo těžké nakupovat osivo i sadbu.

Nejinak si počínaly orgány ve Křtěnově. 8. března 1953 projednával MNV likvidaci usedlosti Františka Čížka, 21,64 ha půdy. Měsíc nato ji rozdělil mezi místní hospodáře.[236] Okresní soud Týn nad Vltavou, tenkrát ovšem zvaný lidový, na základě hlášení, že František Čížek neplní stanovené dodávky,[237] odsoudil 6. února 1953 pro trestný čin ohrožení jednotného hospodářského plánu podle § 135, odst. 1 a 2 trestního zákona Františka Čížka staršího ke třem měsícům vězení, pokutě 10.000,- Kčs, ztrátě občanských práv, podle § 47 ke ztrátě majetku stejně jeho ženu. Dále jim zakázal na pět let pobyt v obci.[238] Do obce se po uplynutí trestu František Čížek starší raději už nevrátil. Ironií osudu je, že rozsudek z 6. února 1953 byl zrušen až 25. ledna 1991, když osada Křtěnov kvůli JETE nestála.[239] MNV musel nařídit ostatním hospodářům povinný pacht Čížkových pozemků.[240]

---

236 Povinný pacht nařízen takto: František Štabrňák 0,96 ha, Jan Fürst č. 5 0,27, Václav Noska 1,27, Václav Šupitar 1,97, Jan Vlášek 1,62, Antonín Pisingr 1,29, František Kuboušek 0,44, Karel Kadlec 1,10, Jan Růžička 1,4, Jan Vopava 2,5, Josef Kuboušek 0,17, Václav Franěk 0,73, Vojtěch Kureš 0,37, Jan Řezanka 0,72, Karel Fabián 1,47, František Petřík 1,01, František Šebesta 1,40, Josef Petřík 0,55, Karel Chlumecký 0,27, Bezpalec 0,11, Holeček 0,13.

237 Konkrétně nedodal 3,63 q pšenice, 7 q žita, 29,86 q brambor, 1,2 q jetele, 5,57 q hovězího masa, 4,31 q vepřového masa a 3.524 l mléka.

238 František Čížek mladší jako náhradní hospodář dostal jeden měsíc vězení a 1.000,- Kčs pokuty. Na základě amnestie po nástupu Antonína Zápotockého do prezidentského úřadu bylo oběma Čížkům odpuštěno vězení a pokuty; ostatní ne. Čížek starší žádal 22. dubna 1953 prezidenta republiky o milost. K žádosti se vyjádřil MNV Křtěnov zastoupený soudruhy Kurešem a Fürstem tak, aby mu byl odpuštěn zákaz pobytu a o ostatním MNV pomlčel. Obvodní oddělení VB, podepsán Koranda, milost nedoporučilo a stejně ji nedoporučil vedoucí odboru pro vnitřní věci ONV Týn nad Vltavou František Syrovátka. Okresní soud zajímalo, zda MNV nenamítá nic proti Čížkovu přestěhování k Marii Tůmové č. 45, jeho sestře, když o usedlost přišel. Lidový soud pak 14. října 1954 žádost o milost zamítl.

239 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 48 Okresní soud, karton 552, rozsudek Okresního soudu v Týně nad Vltavou.

240 Neuposlechl Jan Růžička, proto na návrh MNV Křtěnov potrestal 29. května 1953 ONV Týn nad Vltavou Jana Růžičku, protože odmítl obdělávat Čížkovy pozemky přidělené mu do nuceného pachtu podle § 108 a 33 zákona 88/1950, pokutou 10.000,- Kčs, nebo dvěma měsíci vězení.

Stěhování sedláků a zabavování jejich nemovitostí sledovalo cíl vytvořit provozní prostory pro socialistické podniky – JZD, státní statky, STS, obchody a pohostinství. V Kníně se odstěhoval sedlák Mikšátko a v jeho hospodářství zřídili strojní traktorovou stanici.[241] V Kočíně zlikvidovali sedláky Žižku a Štefla. V Litoradlicích zacházeli velmi tvrdě s rodinou Šimůnkovou-Janouchovou, která nehospodařila dobře, a Kosmatovou, kterou sice nevystěhovali, ale dodávkami hospodářsky zničili. Čtyři dospělé děti - Josef, František, Marie a Václav - zůstaly svobodnými a dožily svůj život společně ve svém ožebračeném domově.[242] Temelínec se třemi vystěhovanými rodinami byl postižen nejvíce.[243] V Temelíně zlikvidovali sedláka Šímu (na Čulíkovském gruntu č. 1) a socialismu se hodil jeho majetek, také majetek nacisty zlikvidovaného židovského obchodníka Maxe Sterna, majetek nejváženějšího sedláka a držitele hostince Františka Našince a areál panského dvora. Zde vznikl hospodářský areál nejprve státního statku a pak JZD Temelín. Boženu Petříkovou a její dceru vystěhovali 22. května 1953 do Slaného. Stavení rodiny Petříkovy[244] pak sloužilo jako prodejna Jednoty. Vystěhovanými sedláky se zabývalo BOV KSČ na svém zasedání 7. dubna 1953 a jsou jim věnovány celé tři stránky zápisu.[245]

Dosti často záleželo na jisté benevolenci nejvlivnějšího soudruha v místě, jako tomu bylo např. v nedalekých Všemyslicích, kde nikdo ze sedláků, jestliže bylo založeno JZD, vystěhován z obce nebyl. Ve Všemyslicích zpočátku vedli JZD právě sedláci, aby JZD prosperovalo, ale po půl roce se do vedení za pomoci partaje, protože složení představenstva a vedení JZD nebylo v souladu s linií třídního přístupu, dostali malorolníci

241 Nejagilnějším knínským komunistou byl Josef Záveský, pozdější vedoucí hospodářství státního statku na Vysokém Hrádku, předseda MNV Březí, předseda JZD 1. máj Březí a člen pléna KV KSČ.

242 Za takovým počínáním podle sdělení pamětníků stáli soudruzi Jan Marešovský (Dorovín), Karel Domín, Stanislav Hrdlička a František Frýd.

243 Zásluhou Františka Mikšátka.

244 Dopis z KNV Č. Budějovice pro referát III ONV Týn nad Vltavou, značka 072.2-31/5-1951-III/3 z 1. 6. 1951 uvádí: „ Božena Petříková je majitelkou zemědělské usedlosti o výměře 21,20 ha a kromě toho provozuje hostinskou živnost…je ji možno zařadit mezi skutečné vesnické boháče. Petříková nemá kladný poměr k lidové demokracii a děti vychovává k asociálnímu nazírání… Stanice SNB v trestním oznámení navrhovala odejmutí živnostenského oprávnění, s čímž souhlasil i MNV…“ Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 139, dopis KNV Č. Budějovice.

245 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 145-148, materiály BOV zápis ze schůze 7. dubna 1953.

a pouze někteří servilnější sedláci, díky nimž si JZD vedlo hospodářsky dobře. Provozní prostory mělo nejprve v adaptovaných selských stavbách a teprve po roce 1960 stavělo nové provozní budovy za vsí.

První JZD v Temelíně – menšinové - bylo založeno 29. března 1953 z jedenácti zájemců.[246] Již 1. dubna koupilo JZD od hospodářského družstva osivo, 3. dubna započala orba za pomoci traktorů STS a následoval sběr kamene. Teprve 7. dubna bylo JZD Temelín schváleno ONV.[247] 8. května přivedlo JZD z Vlkova pár plavých koní a vůz gumák od zlikvidovaného zemědělce. V Temelíně u Našinců č. 3 mělo JZD provozní prostory. Půdu převzalo od státního statku (60 ha), od zlikvidovaného hospodářství Boženy Petříkové (20 ha) a od dalších lidí 80 ha. Od 30. března ho řídil Václav Hrabě, hokynář a hudebník, jako předseda a Zuzana Dvořáková jako místopředsedkyně. Již 5. prosince 1953 se přistoupilo k likvidaci JZD Temelín. JZD začalo hospodařit na již osetých polích, ale pracovaly v něm pouze ženy a muži pracovali jinde. Platy byly vypláceny především jeho vedení třikrát větší než v průmyslu,[248] a to při dobových cenách nebylo ekonomicky únosné. Po likvidaci JZD se jeho funkcionáři oháněli tvrzením, že to nebylo ani pravé družstvo, protože bylo jen I. typu.[249]

Rok 1953 byl rokem důležitých změn. V březnu zemřeli generalissimus Stalin i první komunistický československý prezident Gottwald. Do vedení ČSR se dostává Antonín Zápotocký. Začaly pozvolné přesuny na vedoucích místech a tím i změna priorit. Hospodářské problémy řešila měnová reforma z 30. května 1953[250] a znamenala první veřejné vystoupení dělníků v Plzni proti politice KSČ. Měnová reforma postihla drasticky především rolníky a rozvrácené československé zemědělství,[251]

246 Byli jimi Voběrková č. 114, V. Hrabě, V. Masojídek, Peterka č. 60, Parýzek č. 56, Škrna č.18, Honsa č. 49, Hromada č. 31, Dvořáková č. 30, Novotný č. 62 a Mlezivová č. 21. Ta si vstup do družstva rozmyslela a vystoupila.

247 Týž den zemřela Masojídková a Masojídek z JZD vystoupil.

248 Průměrná mzda v průmyslu byla roku 1953 1.177,- Kčs, ve stavebnictví 1.252,- Kčs, v zemědělství bez JZD a učňů (u státních statků) 775,- Kčs, v lesnictví 908,- Kčs, v dopravě 1.160,- Kčs, u spojů 973,- Kčs, v materiálově technickém zásobování 1.047,- Kčs, v obchodě a veřejném stravování 829,- Kčs, ve výkupu 968,- Kčs a nevýrobní odvětví 1.008,- Kčs. Statistická ročenka Republiky československé 1958, s. 91.

249 Kronika obce Temelín vedená ing. Františkem Našincem, zápis z roku 1953.

250 Zdeněk JIRÁSEK – Jaroslav ŠŮLA, Velká peněžní loupež v Československu 1953 aneb 50 : 1, Praha 1992. Na regionální úrovni o ní referovala Jihočeská pravda 2. června 1953, roč. IX, č. 23, s. 1 a 2.

251 Rozpočet obcí roku 1951 byl schodkový (z dalších let jsem nedohledal): ve Březí schodek 77. 250,- Kčs, ve Kníně 16. 750,- Kčs, ve Křtěnově 92. 800,- Kčs, v Litoradlicích 58. 300,- Kčs, v Temelíně 181. 000,- Kčs a v Temelínci 33. 200,-Kčs. Příjmy obcí byly hubené, skládaly se totiž z poplatků za úřední úkon, z poplatků z (alkoholických) nápojů,

což mimo jiné způsobily násilné metody združstevňování.[252] S měsíčním zpožděním na události po měnové reformě zuřivě reagovalo BOV KSČ Týn nad Vltavou: „…ale nevěrné členy a ty, kteří se zúčastnili přímých demonstrací proti státu, nemůžeme trpět ve straně[253] **…**u všech, kteří se otevřeně postavili proti usnesení strany a vlády, tyto odhalit, zbavit funkcí a případně vyloučit ze strany.“[254]

4. května 1953 vyhlásil prezident republiky Antonín Zápotocký amnestii, která zčásti zmírnila vybrané tresty i odsouzeným vesnickým boháčům, nikoli však ty, které byly označeny jako sabotáž podle § 85 trestního zákona č. 86/1950 Sb. Akce K (kulak) byla náhle na ústní příkaz ministra národní bezpečnosti Karola Bacílka zastavena 13. července 1953.[255]

Situaci v zemědělství v jižních Čechách hodnotila krajská konference v květnu 1953. Zúčastnil se jí Július Ďuriš a kritizoval, že pouze dvě třetiny z JZD v kraji jsou vyššího typu a že je třetina pouze menšinových. Negativním příkladem je okres Týn nad Vltavou, který má nejméně družstev z celého kraje a přitom z celkového počtu 12 družstev je 8 JZD menšinových.[256] Jestliže měl okres Týn nad Vltavou 77 vesnic a fungovalo pouze 12 JZD, byla kampaň za založení JZD z celookresního pohledu neúspěšná. To potvrzuje i situace ve sledovaném mikroregionu, kde vzniklo JZD pouze jedno v Temelínci, temelínské se do konce roku 1953 rozpadlo. Se zřetelem k použité represi při stanovování těžkých dodávek, kontrolách, pěněžních trestech, věznění i stěhování sedláků to

ze zábav, ze psů, za nájem a ze hry karet nebo kulečníku. Z toho je i vidět, jak se v obcích pilo, karbanilo a kolik bylo tanečních zábav. V Temelíně měli ze zábav a z nápojů příjem rovných 20. 000,- Kčs. Největší část výdajů ve Křtěnově 42.700,- Kčs – celou třetinu rozpočtu – tvořily výdaje na školu, v Temelíně na školu 73.200,- Kčs, tedy čtvrtina rozpočtu a v Litoradlicích 30.400,- Kčs – také třetina. Další část byla určena na mzdy a údržbu veřejných prostranství a na komunikace. Schodek nakonec obyvatelstvo zaplatilo při měnové reformě roku 1953. Domnívám se osobně, že měnová reforma vlastně kryla státní bankrot.

252 Zprávy o situaci na venkově a o náladě obyvatel zaslané ministerstvem národní bezpečnosti. I. PŠENIČKOVÁ (ed.), Zemědělské družstevnictví: kolektivizace zemědělství. Vznik JZD 1953, Praha 2002.

253 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 284, materiály BOV zápis ze schůze 30. června 1953.

254 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 299, materiály BOV KSČ zápis ze schůze 30. června 1953.

255 Libor SVOBODA, Perzekuce vesnického obyvatelstva v procesu kolektivizace na Jindřichohradecku, in: P. Blažek, K. Jech, M. Kubálek M, Akce K. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy, dokumenty, Praha 2010, s. 178.

256 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 106.

byl výsledek velmi hubený. Vzniklá JZD nebyla dosti pevná a hrozilo, že se při zlepšení podmínek pro soukromý sektor rozpadnou. Tu naději posilovaly na venkově tajně poslouchané zahraniční stanice BBC, Hlas Ameriky, Svobodná Evropa i Rádio Vatikán, třebaže státní rušičky i místní spolupracovníci bezpečnostního aparátu znesnadňovali poslech.[257]

Také OV KSČ Týn nad Vltavou se kriticky zabýval situací na vesnici a konkrétně v Temelínci. Vedoucí tajemník Chalupa vytýkal: „V JZD Temelínec je velmi špatná situace, není politické vedení, jsou tam samí kulaci, je třeba udělat předsedu z mladších, nepřipustit Grilla do JZD, Hrušku, vyloučit Říhu – jsou to vyložení třídní nepřátelé. V JZD jsou velké krádeže. Je nutno provést změnu předsedy MNV.“[258]

Kdo by čekal, že otřesený režim zmoudřel, velmi se mýlil. Stranické špičky si sice odbornými komisemi nechaly připravit a předložit zprávu o vývoji československého hospodářství a ekonomické politiky KSČ od února 1948, dnes známou jako Srpnové téze,[259] v níž se přiznávalo, že násilná kolektivizace poškodila zájmy drobných a středních zemědělců a že poškodila také národní hospodářství. Provedená analýza, odhalující slabiny tehdejšího režimu, nikdy nepronikla do širšího stranického aktivu a na stranickou praxi a na generální linii KSČ neměla vliv. O situaci v zemědělství se vyjádřil Jiří Hendrych, který do roku 1954 pracoval v jižních Čechách, že zavedený systém neumožňuje v zemědělství ani prostou reprodukci.[260] Takový systém hospodaření je ekonomicky neudržitelný.

Ti, kdo odešli z JZD po projevu Antonína Zápotockého na Klíčavské přehradě 1. srpna 1953,[261] dostali přislíbeno, že jim bude vrácen majetek, který do JZD vložili. Vlastní provedení však bylo odkládáno a většinou

257 Aktivní odpor sedláků nebyl v podstatě možný. Bezpečnostní aparát čerpal ze zkušeností KGB, protektorátních úřadů i gestapa a neúprosně zasahoval. KSČ držela veškerou moc, proti níž jednotlivec nemohl uspět. I tak se obyvatelé venkova chovali hrdinsky, když dokázali celých deset let při plnění nesplnitelných dodávek vzdorovat.

258 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 551 a 558, materiály BOV KSČ, zpráva o JZD Temelínec z 26. října 1953.

259 Jiří PERNES, Takoví nám vládli; Komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili. Praha 2010, s. 183.

260 Lubomír ŠTROUGAL, Paměti a úvahy, Praha 2009, s. 90.

261 Antonín Zápotocký družstevníkům vzkázal: „A těm, kteří si myslí, že jim bude lépe, jestliže odejdou z družstva, můžeme celkem otevřeně říci: tím si nepomůžete. Za několik let budete muset opět zakládat družstva, ze kterých dnes vystoupíte. Nebudeme vás zdržovat, ale mějte na paměti, že musíme zvýšit zemědělskou výrobu.“ Rudé právo, 3. srpna 1953.

k němu JZD nepřistoupila. KSČ se s dosavadní linií budování socialistické vesnice nerozloučila.

15. září 1953 došlo k reorganizaci vlády, při níž řada aktérů Akce K z úřadů odešla. Nový ministr spravedlnosti Václav Škoda dopisem z 2. října 1953 souhlasil, aby provádění směrnice bylo ihned zastaveno. Informace pro ministra vnitra Rudolfa Baráka z 8. října 1953 připustila jako největší chybu neschopnost obdělávat půdu po vystěhovaných kulacích, „provádění směrnic však běží dále…neboť národním výborům nebylo nikým řečeno, že směrnice jsou zrušeny…“[262] Zde se nabízí otázka, zda takové jednání bylo úmyslné, popřípadě zda vládl takový chaos a nedostatečná koordinace mezi úřady. Teprve 3. prosince 1953 sdělil generální prokurátor Václav Aleš v dopise Rudolfu Barákovi, že směrnice, která upravuje vystěhování sedláků, je nezákonná a odporuje Ústavě 9. května.[263] Dne 18. ledna 1954 schůze politického sekretariátu ÚV KSČ (Viliam Široký, Jaromír Dolanský, Karol Bacílek, Alexej Čepička, Antonín Novotný, Václav Kopecký, omluven Antonín Zápotocký) schválila návrh ministrů Rudolfa Baráka a Václava Škody, připravený s generálním prokurátorem Václavem Alešem, zrušit směrnici tří ministrů. V návrhu se doporučovalo, aby případy již rozhodnuté nebyly uváděny do předešlého stavu.[264]

262 Proto ono vystěhování sedláka Vojtěcha Vobra z Březí teprve počátkem prosince 1953, ač již v červenci byla Akce K (kulak) zastavena.

263 Jana BUREŠOVÁ, Politický a institucionální rámec kolektivizace zemědělství v Československu se zaměřením na historická východiska, in: P. Blažek, K. Jech, M. Kubálek, Akce K. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy, dokumenty, Praha 2010, s. 136.

264 Petr BLAŽEK – Michal KUBÁLEK, Akce „Kulak“. Přijetí, uplatňování a zrušení směrnice tří ministrů, in: P. Blažek, K. Jech, M. Kubálek M, Akce K. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy, dokumenty, Praha 2010, s. 136 – 137.

3.3. Jeden osud za všechny

Na Vysokohrádecku vystěhovali v rámci akce Kulak celkem sedm sedláků; z Březí Vojtěcha Vobra, ze Křtěnova Františka Čížka, z Temelína Boženu Petříkovou a Josefa Šímu, z Temelínce Annu Bouškovou, Františka Jordana a Františka Sobolíka. Osudy těchto lidí byly naorganizované vládnoucí komunistickou mocí jako přes kopírák. Nahlédněme tedy do osudu jednoho z nich.

Vojtěch Vobr se narodil 17. července 1911 jako první dítě sedláku Vojtěchu Vobrovi, přiženěnému z Mydlovar, a jeho manželce Rosině, rozené Polánské v Březí č. 17 a 51. Postupně se Vojtěchovi narodili sourozenci Antonín, Růžena, Václav a Marie. Rodina, která měla za strýce Msgre. Antonína Polánského, děkana českobudějovické kapituly a papežského preláta, žila pro svou práci a pro konání dobra mezi svými osadníky. Nestála stranou života obce, nýbrž se angažovala v družstvu pro rozvod elektrické energie a u hasičského sboru, plníc jeho heslo Sobě ke cti, bližnímu ku pomoci. Za druhé světové války potravinami drželi nad vodou domkářskou vesnici Podhájí. Od jejich domu nikdy neodešel pocestný, aniž by dostal najíst a v domě mohl i přespat. Takových lidí bývalo více jak 200 za jeden rok. Noclehující dostal večeři i snídani, to, co jedl sám hospodář. Kdo chtěl, mohl zůstat a pomáhat na poli. Těm, kdo neměli potah, sedlák Vobr na požádání oral i zasel a každému potřebnému dojel pro lékaře. Jednal vždycky mírně. Nikdy jsme ho neslyšeli křičet. Jeho mírnost si později funkcionáři a věznitelé vykládali jako zarputilou a trestuhodnou paličatost.[265]

Byl členem Sboru dobrovolných hasičů v Březí. V roce 1935 absolvoval režisérský kurs a pak působil v ochotnickém souboru Vojan v Březí jako režisér, protože SDH a ochotníci působili jako srostlice v místní kultuře. Od roku 1936 byl jednatelem SDH Březí až do 5. prosince 1952.[266] Vojtěch

265 Viz příloha č. 23, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.
266 Protokolní kniha SDH Březí, dnes uložená v hasičském muzeu v Přibyslavi.

Vobr byl do 30. června 1939 předsedou sdružení katolické mládeže pro Křtěnov a okolí, pracující s lidoveckým dorostem. Pak skupina zanikla a on se mohl angažovat pouze v organizaci mladých v Národním souručenství. V roce 1942 se ujal po svém otci hospodářství v Březí č. 51 a 17. Tehdy se oženil s Marií rozenou Šebestovou z Křtěnova. V roce 1944 se mu narodila dcera Marie a roku 1946 syn Antonín. Od voleb 1946 byl poslancem MNV Březí za ČSL.

Od počátku padesátých let se všechno obrátilo na hlavu. V roce 1950 Vojtěchu Vobrovi odebrali samovaz, proto museli o žních snopy vázat ručně. Na popud MAV NF nemohl být v MNV a od roku 1951 se stal v totalitním komunistickém státě nepohodlným třídním nepřítelem.

MNV Březí v létě 1951 projednával za přítomnosti újezdního tajemníka a zástupce ONV a KSČ Tomáše Železného neplnění dodávek mléka Vojtěchem Vobrem, což považovali za sabotování výrobního plánu, neboť měl dodat 1.750 l za rok od jedné krávy, zatímco v VI. třídě stačilo o 400 l méně. 2. října 1951 rada MNV Březí ve složení Jaroslav Švehla, František Hornát, František Kocourek, František Vrzák posílená újezdním tajemníkem Karlem Sobolíkem z Velice se opět zabývala plněním plánu dodávky mléka a trvala na kontrolách. Současně nepovolila Vojtěchu Vobrovi prodej pozemků, aby zůstal ve velikostní třídě I. s nejtěžšími dodávkami.[267] V roce 1952 již ONV přikročil ke změně peněžních trestů na trest vězení, a tak si měl Vojtěch Vobr místo nezaplacené pokuty 15.000,- Kčs odsedět 30 dní.

Nejmocnějšími muži Vltavotýnska v té době, jak vyplývá z podpisů na dokumentech a ze zápisu z 18. února 1953, byli předseda ONV Valenta, vedoucí tajemník OV KSČ Chalupa, okresní prokurátor Sokol, náčelník okresního oddělení Veřejné bezpečnosti Kadlec a referent III. odboru ONV Fokt. Oni také nesli hlavní odpovědnost za úřední postup na okrese jako celku i vůči jednotlivcům.

267 Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 512 MNV Březí u Týna nad Vltavou, zápis z jednání MNV.

Na popud MNV Březí podle stranických a státních směrnic obžaloval 13. července 1953 prokurátor Vojtěcha Vobra, který mezi tím již byl ve vazbě, pro nedodávky v roce 1952 a v prvním čtvrtletí 1953 a pro menší zástav dobytka, než byl předpis MNV.[268] Tam museli věznění do krve rozedranými prsty drát peří nebo lepit pytlíky. Žalobu projednával Okresní lidový soud Týn nad Vltavou na veřejném zasedání za předsednictví soudce JUDr. Zdeňka Hübnera v hlavním líčení proti Vojtěchu Vobrovi.[269]

Vojtěch Vobr byl obviněn z nedbalého hospodaření bez zájmu, nehnojení polí, při špičkových polních pracích pozdním dojížděním na pole, proto opožděným prováděním prací. Z toho podle soudu vyplývala malá výnosnost polí a snížila se užitkovost dobytka a v důsledku toho pak měl hospodář značné nedodávky během roku 1952 a v 1. Q 1953.

Obviněný se hájil tím, že na všechnu práci jsou pouze dva – obviněný a jeho manželka, ochrnutím své levé ruky (na základě lékařského potvrzení snížena schopnost o 30 %), musí proto při těžké práci odpočívat. Výpomoc od STS že byla možná až po provedení jejich vlastních prací a velmi drahá. Neúrodu roku 1952 způsobilo sucho, proto bylo i málo krmiva pro dobytek a důsledkem toho byly malé přírůstky. Mléko nedodal, protože tu dobu byly krávy březí (vysokobřezí kráva nemá mléko, proto se nedojí) a předpis dodávek byl příliš vysoký.

Proti němu vypovídali[270] předseda MNV Jaroslav Švehla, vyučený zedník, a zemědělský referent MNV František Hornát, vyučený zedník a v té době dělník v kamenolomu v Týně nad Vltavou. Odmítli nedostatek pracovních sil tím, že se neporadil s MNV Březí, že si mohl opatřit sousedskou výpomoc, že o pomoc STS nežádal, odmítal spolupráci s funkcionáři MNV, odebíral malé množství umělých hnojiv (značně drahých! a těžko zaplatitelných po zaplacení pokuty) a odvolání se na sucho v roce 1952 odmítli s tím, že všichni splnili na 100 %. Nedodávka

268 Viz příloha č. 25, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.
269 Viz příloha č. 26, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.
270 Pamětníci neuměli z hlediska lidského pochopit, proč právě Podháječáci, jimž za války tolik pomáhal; teprve dnes máme potvrzeno, že nad lidským přístupem převážila příslušnost ke KSČ a jejímu programu podřízená stranické disciplině, kterou straníci přísně dodržovali.

byla podle nich zaviněna Vobrovou nedbalostí.

V odůvodnění trestu se uvádí, že Vobr i jeho manželka jsou příslušníci vesnické buržoasie, vesnický boháč, který zaměstnával cizí pracovní sílu (pět let nezaměstnával nikoho). Vobr je příslušníkem a bývalým funkcionářem Československé strany lidové s vlivem na vesnici a sám je ovlivňovaný svými bratry, z nichž je jeden farářem (Antonín) a druhý stavitelem (Václav). V odůvodnění je vidět tendence vybrat a potrestat toho, kdo má vliv, a zastrašit ostatní, aby raději šli cestou sdružení svých hospodářství do společného hospodaření v JZD. Vedlejším efektem rozsudku mělo být po ideologické stránce prokázání reakčnosti inteligence, ČSL a církve.

Trest byl nekompromisně stanoven nepodmíněný. Vojtěch Vobr byl odsouzen k odnětí svobody na 8 měsíců, k pokutě 3.000,- Kčs, k propadnutí jmění svého i manželky, ke ztrátě čestných práv občana na 10 let a k zákazu pobytu v okrese Týn nad Vltavou navždy.[271]

Na příkaz referátu III ONV Týn nad Vltavou z 1. prosince 1953, podepsán referent Fokt a předseda ONV Valenta, se musel se stařičkou matkou, manželkou a dvěma nezletilými dětmi vystěhovat v 8 hodin ráno 5. prosince 1953 na provozovnu Státního statku Hluboká nad Vltavou v Plavnici č. 62.[272] Žil tam deset let a patřil mezi příkladné pracovníky.

Jeho polnosti byly jen s obtížemi na základě příkazu MNV podle zákona 55/1947 Sb. přiděleny do povinného pachtu na dobu tří let mezi ostatní hospodáře, na něž se už stupňoval tlak, aby založili družstvo. Vobr sám podal 30. listopadu 1953, to ještě bydlel v Březí a na svém hospodářství pracoval jako zaměstnanec MNV, kanceláři prezidenta republiky stížnost, že jemu byly pozemky odebrány a dosud nejsou obhospodařovány. Hospodáři totiž povinný pacht odmítli. Přijmout pozemky znamenalo přijmout také kontingent z nich a vše stačit svými silami a svými prostředky. Mezi nejvzpurnější patřili chalupníci Jan Bartuška a František Lukáš a sedlák

271 Viz příloha č. 26, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.
272 Viz příloha č. 27, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.

Tomáš Vrzák, kteří si podali podle zápisu z rady MNV 25. února 1954 odvolání k vládě republiky. Poslechnout nakonec museli všichni a MNV se musel postarat také o Vobrův dobytek. MNV Březí musel trestnímu referátu ONV Týn nad Vltavou 11. ledna 1954 písemně zdůvodňovat celý svůj postup v kauze Vobr. MNV si stál za svým dosavadním stanoviskem a odpor hospodářů zlomil až počátkem jara 1954. Nejvzpurnější zemědělci dostali nejvíce Vobrových pozemků a nejdál od vsi.[273]

Roku 1964 se Vojtěch Vobr s manželkou po desetiletém exilu na hospodářství Státního statku Hluboká nad Vltavou v Plavnici u Kamenného Újezda přistěhoval do sousední vsi do Křtěnova č. 39, po chalupě k Vojtálům, odkud pocházela jeho manželka (okres Týn nad Vltavou naštěstí zanikl a jeho území připadlo k okresu České Budějovice, na nějž se rozsudek nevztahoval).

Rok 1968 rehabilitačním zákonem č. 82 z 1. srpna 1968 přinesl možnost rehabilitace odsouzených v procesech z 50. let; po 21. srpnu 1968 by již schválen nebyl. Na neveřejném zasedání (odsouzení Vojtěcha Vobra bylo veřejné) Okresní soud České Budějovice 23. září 1969 podle § 26, odst. 1 zákona č. 82/1968 Sb. zahladil odsouzení Vojtěcha Vobra čj. T 61/53-41 z 12. srpna 1953.[274] Propadnuté osobní jmění mělo být vráceno nebo nahrazeno podle § 26 a 27 zákona č. 82/68 Sb. Ministerstvo spravedlnosti vyhovělo žádosti podle zmíněných paragrafů a poskytlo náhradu za ideální polovinu domu č. 51 v Březí, pozemek a ovocné stromy a za ideální polovinu domu č. 17 též ve Březí ve výši (směšných !!!) 11.185,- Kčs.[275] V celém řízení se nemluvilo o druhé polovině zkonfiskovaného majetku, který náležel Vojtěchově manželce, která však nikdy sama souzena nebyla, ale jejíž majetek byl

273 Povinný pacht podle zákona 55/1947 Sb. státu propadlých polí po Vojtěchu Vobrovi na dobu tří let podle údajů z ledna a března 1954 : Jaroslav Švehla role 338/2 Za humny 0,53 ha a role 374 tamtéž 0,38; Anna Šebestová role 399 Leština 0,90 ha; Tomáš Vrzák role 249 U Temelíne 1,28 ha; státní statek Vysoký Hrádek role 5,50 ha; Tomáš Mádl louka 0,23, role 0,33, role 696 0,27 ha; František Bezpalec role 249 0,28 ha; Jan Vrzák role 374 Za humny 0,38 a 374 tamtéž 0,79 ha; Marie Bočková role 954 0,27 ha; František Beránek role 954 0,28 ha; Karel Novák role 735 Na shonu 0,50 ha; Jan Michalčík role 698 U rybníka 0,60 ha; Josef Kureš role 275 Mezi cesty 0,67 ha; Jan Bartuška role 698 U rybníka 1,59 ha; František Lukáš role 954 K Ohradům 1,08 a louka 955 tamtéž 0,11 ha. Státní okresní archiv České Budějovice, fond MNV Březí u Týna nad Vltavou, protokol o povinném paktu z ledna a března 1954.

274 Viz příloha č. 28, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.

275 Viz příloha č. 29, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.

také zkonfiskován. Vojtěch Vobr se proti tomuto rozhodnutí odvolal a skutečnou cenu vyčíslil na 44.227,70 Kčs.[276] V zastoupení již nemocného Vojtěcha Vobra dále jednal jeho bratr ing. Václav Vobr s JZD Březí i MNV Březí o vrácení nemovitostí zabavených rodině a poslal odvolání až ke krajskému soudu.[277] JZD souhlasilo s navrácením bytové jednotky v Březí č. 51, [278] MNV Březí žádost o vydání č. 51 a 17 a příslušných pozemků odmítl. [279] V důsledku zmíněného úředního postupu Vojtěch Vobr uvedených 11.185,- Kč nepřijal. Úřední průtahy vlastně naznačily ochotu státu vyrovnat se s třídními nepřáteli na počátku normalizace podle zásady „rehabilitace neveřejně ano, náhrada (veřejně) ne“. Byla tak zakonzervována 50. léta 20. století. Ukázaly také postoj místních funkcionářů k řešení bolavé problematiky v místě ve smyslu nic neřešit, nechat vše vyhnít a dočkat se úmrtí postižených osob. Spor o Vobrovy nemovitosti skončil jejich zbouráním koncem roku 1979 a začátkem roku 1980. Když nebyl předmět sporu, nemohl být podle tehdejších zásad ani spor. JZD Březí mohlo klidně užívat to, co protiprávně nabylo. Praxi JZD potvrzoval zákon č. 123/1975 Sb. z 13. listopadu 1975 o užívání půdy a jiného zemědělského majetku.

Vojtěch Vobr zemřel ve Křtěnově 14. listopadu 1987 a navrácení majetku se nedočkal. Za dva roky skončila vláda státostrany. Vojtěchův syn Antonín zažádal JZD o vypořádání majetku po rodičích a vyplacení podílů včetně nájmu za otcovy pozemky, které JZD a později jeho nástupce VOD Všemyslice užívaly. Povinní se vymlouvali, že nemají hotové peníze. Žadatele urazili poznámkou, že by chcípl, kdyby zůstal doma v Březí. Po delších tahanicích a nabídce, že vydají např. budovy žadateli, osobě, která bydlela 50 km daleko a která takové budovy nepotřebovala. Postupně ale pod hrozbou žaloby na VOD začali své závazky vyplácet movitým majetkem – traktorem, vykrmenými býky, nějakými zásobami. Zaplatili nakonec celkem slušně, ale způsob

276 Viz příloha č. 30, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.
277 Viz příloha č. 32, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.
278 Viz příloha č. 33, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.
279 Viz příloha č. 34, dokument ve vlastnictví rodiny Vobrovy.

evidence majetku a zásob, který Antonín Vobr mladší na ředitelství VOD ve Všemyslicích viděl, ukazovaly, že je VOD vedeno ke krachu, k němuž nakonec došlo. Předseda zkrachovalého VOD Všemyslice je dnes předsedou zemědělského podniku Agro se sídlem v sousedním Temelíně. Antonín o své zkušenosti s vedením VOD Všemyslice, která ho dodnes z pochopitelných a ve slušné společnosti žalovatelných důvodů rozčiluje, odmítá mluvit.[280]

280 Uvedené údaje jsem získal při rozhovoru s Antonínem, synem vystěhovaného sedláka Vojtěcha Vobra, v prosinci 2010 a z jím zapůjčených dokumentů.

4. Politické předpoklady poslední fáze kolektivizace 1954-1960

Po klíčavském projevu Antonína Zápotockého se proces združstevňování zastavil. Podle vládního nařízení č. 114/1953 Sb., o dodávkové povinnosti a výkupu zemědělských výrobků došlo ke snížení dodávek pro JZD i soukromé zemědělce. X. sjezd KSČ 11. až 15. června 1954 program socialistické přestavby nezpochybnil. V usnesení mluví o nutnosti zabránit dalšímu poklesu počtu osob pracujících v zemědělství.[281] Viliam Široký vyhlásil program rozvoje zemědělství a zdůraznil péči o zemědělskou půdu (zlepšení výnosnosti a zpřesnění evidence) a nutnost doplnit zemědělský sektor odbornými pracovníky a mechanizací. V rozpracovaných závěrech sjezdu se doporučovalo kulaka utlačovat nikoli pokutami, ale nízkými výkupními cenami za jeho produkty. Výkupní cena nižší než výrobní náklady tak hospodářství postupně ekonomicky zničila a hospodáře nahnala do JZD.

Problémy v zemědělství a uskutečňováním vládních usnesení se zabývala i mimořádná konference KV KSČ v Českých Budějovicích 16. až 17. dubna 1954. Vedoucí tajemník KV KSČ Arnošt Krejčí v referátu Rozvoj družstevnictví v Českobudějovickém kraji přiznal: „V kraji nadále zůstalo 6. 685,74 ha ladem ležící půdy a 20.653 ha nedostatečně obdělávané půdy v úpadkových hospodářstvích. Dodávkové úkoly na rok 1954 nebyly splněny a kraj zůstal dlužen veliké množství všech zemědělských produktů. V rozvoji družstev nejenže nebylo dosaženo žádných výsledků, ale naopak, 12 družstev se rozpadlo.“[282] Z této skutečnosti byly vyvozeny důsledky. O nich hovoří vedoucí tajemník milevského okresu: „ Tak se podařilo od června do listopadu roku 1955 založit sedm nových JZD se 103 členy na 704 ha zemědělské půdy. Jádro nově založených JZD tvořili komunisté. Do žní roku 1955 vystupovali kulaci stále otevřeněji (sabotovali

281 Jiří PERNES, Závěrečná etapa kolektivizace zemědělství v Československu 1957 – 1960, Brno 2009, s. 18.
282 Zkušenosti ze stranické práce při zakládání a upevňování JZD v Českobudějovickém kraji, Praha 1956, s. 3.

státní dodávky apod.), protože se jim za to nikdy nic nestalo. Po loňském výkupu nastal obrat. Funkcionáři MNV s kulaky nesmlouvali, ale přímo řekli: Ukládáme vám do toho a toho dne splnit dodávky, jinak přikročíme k nucenému výkupu. Když do stanoveného dne nebyla dodávka skutečně splněna, přijel třeba v noci výkupní pracovník a za pomoci funkcionářů MNV se provedla prohlídka.“[283]

Ve skutečnosti jednali pracovníci výkupu neurvale. Vypráví o tom přímý účastník, který byl tenkrát osmiletým dítětem, jež se divilo, proč jeho mamince pracovník výkupu tyká.

„Bylo to na jaře 1956. K našemu domu přijelo auto asi z vokresu. Vystoupili Švehla a šofér a zamířili si to k nám na dvůr.
„Neplníte, kde máte sklep?“ zavrčel na maminku místo pozdravu.
„My sklep nemáme, jen malou komůrku.“
„Doveď mě tam!“
„Je zavřená, Karel není doma.“
„Jarmilo, odemkni ty dveře!“
Dyž to maminka neudělala, došel do auta pro kladivo, zámek urazil a našli asi 6 q brambor a začali je nakládat.
„Šmarjá, pane Švehlo, neberte mi to, dyť mám štyry malý děti! Co jim dám?“
„Neplníte!“
Tak naložili asi 4,5 q.
„Zbytek vám necháme, aby parchanti nepochcípali,“ loučil se Švehla.
A na podzim už bylo v Litoradlicích JZD.[284] Mezi posledními přihlášenými byl i můj táta.“[285]

283 Zkušenosti ze stranické práce při zakládání a upevňování JZD v Českobudějovickém kraji, Praha 1956, s. 44 - 45.

284 Většinové JZD Litoradlice založeno roku 1956, ve značně svažitém terénu již roku 1956 rozorány meze, společný osev ozimů na nových honech, všechny práce prováděny zdarma. Teprve po 1. lednu 1957 se začalo odměňovat podle pracovních jednotek. Poslední čtyři zemědělci vstoupili do JZD roku 1958. JZD obhospodařovalo 220 ha orné půdy, 40 ha luk, 30 ha pastvin a 105 ha lesa. Předsedou JZD Vojtěch Tůma č. 14, zootechnikem Václav Krejčíček č. 1, ekonomem František Dobiáš č. 8, skladníkem Josef Vejvoda č. 13, agronomem František Řezanka č. 12, předsedou revizní komise Jakub Pisinger č. 16. Členy představenstva byli Jan Marešovský, Karel Domín, Jan Smrž č. 21. V roce 1957 se Václav Krejčíček vzdal funkce a místo něj zvolen Josef Vejvoda a v důsledku toho skladníkem Václav Kubíček. Pracovní jednotka byla 1957 7,50 Kč + naturálie, 1960 13,- Kč, 1968 30,- Kč + naturálie. V roce 1960 na 120 ha pozemků JZD zřízeno vojenské cvičiště, proto roku 1971 pro nedostatek pozemků JZD sloučeno s JZD Březí. Citováno z časopisu JZD Březí.

285 Vzpomínal 23. prosince 2011 František Vrzák, narozený v Litoradlicích 21. ledna 1948.

Vzpomínka ukazuje, že podobně jako v Milevsku postupovalo i BOV KSČ Týn nad Vltavou. V návrhu usnesení 25. října 1954 nařizuje: „U typických neplničů z řad kulaků provádět kontrolu dojivosti, stavu hospodářského zvířectva apod. Ve spolupráci s okresním plnomocníkem sledovat neplniče a sabotéry dodávek mléka v okrese. Neplniče a sabotéry předávat prokurátorovi.“[286] Byla to tvrdá rétorika, ale skutky za ní pokulhávaly. 24. ledna 1955 si vedoucí tajemník BOV Svoboda stěžuje, že bylo „vydáno několik návrhů na potrestání kulaků neplničů, ale nic se s tím neděje.“[287] A o čtvrt roku později si aparátčík a předseda ONV Jan Pilát stěžuje, že „prokurátor žádá mnoho důkazů a že prohlídky u zemědělců smějí být jen s jeho svolením.“[288]

Semknutá ves se uměla na rozdíl od situace před třemi lety, kdy byla odvolání rolníků proti přídělu půdy do nuceného pachtu šmahem zamítána, po určitou dobu bránit i vystěhování sedláka Na zasedání BOV KSČ se projednávalo: „V Malešicích byl před dvěma roky odsouzen kulak Pavlík a měl být vystěhován, ale nestalo se, protože nikdo nechtěl převzít jeho půdu. Kočínské JZD by půdu převzalo, ale funkcionáři arondaci nechtí, neb na pozemku je honitba (bažanti). Musí poradit právník.“[289] Ještě počátkem února 1956 se pracovník OV Jílek staral, že „kulak Pavlík odmítá s sebou vzít matku, že je nemocná a stará, vymlouvá se na malý byt“ a předseda OV Svoboda dodává: „V otázce Pavlíkové je možno provést opatření a kulaka vystěhovat.“[290] BOV nakonec prosadil svou a sedlák se stěhoval na statek Plavnice za Kamenným Újezdem, ale bez matky a sestry Marie, které ve svém domově v Malešicích zůstaly.[291]

Přes všechny možné sankce se venkov zmohl i na pasivní odpor

286 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 504, materiály BOV – návrh usnesení z 25. října 1954.
287 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 504, materiály BOV – zápis ze schůze 31. ledna 1955.
288 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 8, folio 63 a folio 266, materiály BOV – zápis ze schůze 20. dubna 1955.
289 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 8, folio 88, materiály BOV – zápis ze schůze 20. dubna 1955.
290 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 11, folio 119, materiály BOV – zápis ze schůze 7. února 1956.
291 Sedlák Josef Pavlík zemřel ve věku 63 let 2. srpna 1976 na státním statku Plavnice, kde pracoval jako dělník. Podle parte ze soukromého archivu autorova.

v politické oblasti. Květnových voleb 1954,[292] prvních po roce 1948, se ve Křtěnově nezúčastnilo 29 voličů. Případ prošetřovala prostřednictvím okresního církevního tajemníka StB. Vikáře Adámka vinila z toho, že dostatečně nepropagoval v kostele účast ve volbách.[293] Své stanovisko musel zaslat okresnímu církevnímu tajemníkovi písemně. Tajemník pak zaslal hlášení na OV KSČ Týn nad Vltavou.[294] Jihočeská pravda 3. prosince 1954 uvádí, když ovšem budeme hlasy odečítat, že se k volbám nedostavilo 1.278 voličů, 3.318 jich odevzdalo neplatné lístky a 2.577 bylo proti. V celkovém součtu je to jeden Týn nad Vltavou v celém kraji. Z odporu jako jeho příčina jsou viněni reakční kněží.[295]

Kulak neměl mít klid na práci za žádné situace. Bohuslav Kukrál z Březí č. 11, vlastník 22,08 ha půdy, byl podroben brutálnímu nátlaku. 12. ledna 1954 mu trestní komise ONV Týn nad Vltavou stanovila srážku 30% z tržeb za to, že nezaplatil celou pokutu uloženou mu 20. listopadu 1952. Nedoplatek v době stanovení srážky činil 1.840,- Kčs.[296] Rada MNV Březí nařídila, že Bohumil Kukrál musí do 12. listopadu 1954 Státnímu statku Hluboká nad Vltavou dát 10 ha půdy, 3 kusy hovězího a jednu prasnici, protože sklidil jen 60 q brambor a nemá brambory ke krmení, ani na sadbu. V říjnu 1955 se tlak opakoval. Výsledkem bylo, že 17. dubna 1956 rada MNV přidělila jeho usedlost Československému státnímu statku Hluboká nad Vltavou, hospodářství Vysoký Hrádek, do bezplatného užívání na

292 Při jejich kádrové přípravě na BOV KSČ v Týně nad Vltavou uvažovali: „Do funkce předsedy MNV nedoporučit Jaroslava Švehlu, za tajemníka doporučit Josef Vrzáka a do rady MNV Karla Veselého. V Temelíně doporučit za předsedu Jaroslava Remiše, za tajemníka Karla Fáberu a člena rady Jana Novotného, v Kníně předsedou Josefa Záveského, tajemníkem Václava Kubeše a členem rady Václava Bočka, v Litoradlicích předsedu nesehnali a doporučili přešetřit manžele Jůzkovy. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 8, folio 185,materiály BOV – zápis ze schůze 24. května 1954.

293 Propagovat školní výuku náboženství z kazatelny nesměl. BOV KSČ se výsledkem voleb zabývalo i později v jiné souvislosti. 30. listopadu 1954 se na jeho schůzi probírala situace v Pořežanech a tam na adresu sedláka Hanouska padla slova: „Kulak Hanousek odmítl s celou rodinou jít k volbám, je neplnič a narušitel pořádku v obci.“ Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 574, materiály BOV – zápis ze schůze 30. listopadu 1954.

294 Podle tajemníkova hlášení ze 7. června 1954 se voleb nezúčastnili Karel Fabián, kostelník Josef Petřík se ženou, synem a jeho manželkou, matka a manželka Řezankovy, matka Františka Novotného, tajemníka ONV Týn nad Vltavou od 1. března 1952 (nebrala ohled na postavení syna), stará Klimešová, mladší i starší Nosková, Anna Stýblová, lidé pod silným vlivem kostela. Církevní tajemník byl pracovníkem StB, která vyšetřovala celou kauzu.
Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 323, materiály církevního tajemníka, hlášení o volbách ve Křtěnově 7. června 1954.

295 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 140.

296 Trestní agendu na ONV nelítostně vedl František Syrovátka, vedoucí odboru pro vnitřní věci a po reorganizaci okresů a krajů roku 1960 tajemník MNV Březí.

dobu šesti let, což prakticky znamenalo navždy.[297]

O tvrdém postupu vůči odpůrcům kolektivizace vypravuje chalupník Jan Bartuška: „Bylo to na jaře 1954, to už byl z naší vsi vystěhovanej muj přítel Vojtěch Vobr. Já sem vodmítnul vobhospodařovat jeho pozemky mně přikázaný do nucenýho pachtu. Dokonce sem se proti tomu vodvolal až k vládě ČSR. Protože sem vlastnil jen 7 ha a patřil sem ke střednim zemědělcum, nebyly moje dodávky tak tíživý jako u sedláků a já plnil. V tej době byla moje manželka odsouzena Lidovym soudem v Tejně pro slovní přestřelku kvůli nucenýmu pachtu s předsedou MNV Jaroslavem Švehlou a zemědělskym referentem Františkem Hornátem k měsíčnímu vězení s dvouletym vodkladem.[298] Stal sem se nejhlučnějšim vodpůrcem kolektivizace v obci. Proto se mnou MNV Březí začal jednat špinavě a velmi podle. Já sem tehdy ved v obci sběrnu mlíka pro státní nákup.

Jedný noci se mi ztratil pes, slovenskej čuvač. Byl to dobrej hlídač mýho domu. A už se nevrátil. Během tejdne mi někdo v noci ukrad všechny slepice. Na zahradě za kurníkem v trávě byla ráno vyšlapaná stopa až k lesu. Hlásil jsem krádež MNV i na SNB a žádal sem, aby k šetření použili služebního psa. To ale Josef Tůma, esenbák z Temelína, vodmítnul. Proto pachatel krádeže, domnívám se, že zcela záměrně, nebyl vodhalenej. Ze mne se během měsíce stal neplnič v dodávce vajec. Pak sem byl předvolán na vobec (MNV) a tam mi předseda se zemědělskym referentem vyhrožovali prokurátorem, jestli budu vohrožovat hospodářskej plán. Dokonce mi řekli, dyž pudu do vězení já a taky moje žena (z podmínky udělat vězení nedalo zase tak velkou práci), že moje děti vodeberou do státního dětskýho domova k převýchově. Já to vyhrožování bral vopravdu vážně. Měl jsem již tři syny a v červnu jsme čekali narození čtvrtýho dítěte. Proto jsem jednal s příbuznejma, aby v případě, že nás voba zavřou, moje děti adoptovali. Starší syny sem na možnou situaci připravoval.“[299]

297 O tom, že nešlo o špatného hospodáře, svědčí protokol o předání půdy, zvířectva, zásob a stojů. 17,6 ha polí, 3,88 ha luk, 0,1 ha zahrady a 0,16 ha zastavěné plochy, 2 koně, 4 krávy, 2 jalovice, 3 jalovičky, 8 prasat, 40 slepic, stroje: potahovač, bedňák, motor, sekačka, čert, válec, lejta, cirkulárka, obraceč sena, žebřiňák, pluh obracák, válec ježek, secí stroj, kultivátor, pluh, 2x brány, dřevěný válec, vodárna; 20 pytlů ovsa, ječmene, dále seno, sláma, brambory a hnůj. Hospodář nebyl ženatý, neměl děti a již zemřel, proto se jeho majetek rodině nevrátil.

298 Konflikt 14. října 1953, soud 5. května 1954 – viz příloha č. 36 a 37.

299 Vyprávěl 28. prosince 2000 Jan Bartuška, chalupník ze Březí č. 4, narozený 23. srpna 1923.

Na radě MNV Březí 13. srpna 1954, jak je doslova zapsáno, stanovil soudruh Karel Domín hlavní směr náporu: „…musíme více zatlačovat kulaky.“ Bylo těžké záměrům MO KSČ a rady MNV odporovat. Ani odmlouvat se nevyplácelo, protože nebyl problém vše překvalifikovat na útok na veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci, žalovat a soudně trestat. Na rozsudku se pak podíleli soudci z lidu, kteří si při procesu s provinilcem přihřívali svoji polívčičku.[300]

Na dosavadní praxi MNV se nic nezměnilo. V listopadu 1955 rada MNV Březí v přehledu o své činnosti uvádí, že k pohovoru s neplniči povolala 76 zemědělců, dostavilo se jich sedmdesát. Z toho se ke splnění (vyděračských!) smluv o dodávkách zavázalo 62 hospodářů, osm ne.

Mimořádná rada MNV Křtěnov se 1. prosince 1955 usnesla předat zemědělskou usedlost Jana Vítovce č. 2, s 22,12 ha půdy, socialistickému sektoru do bezplatného užívání s živým i mrtvým inventářem.[301] Současně projednávala i výměnu půdy Václavu Šupitarovi, Karlu Kadlecovi, Janu Vopavovi a Janu Řezankovi. Vzdor všemu nátlaku konstatovalo plénum MNV Křtěnov, že zemědělci nejsou přesvědčeni o výhodách společné práce v JZD. Ono se totiž do JZD nechtělo ani místním členům KSČ. Jejich postoj kritizovaly i krajské partajní orgány. Přesto se nakonec

300 Občan Temelína Alois Červenka v roce 1951 křičel v rozčílení na manželku předsedy MO KSČ v Temelíně, která pomlouvala jeho ženu: „Ty bestie bolševická, já tě musím zničit!“ a udeřil ji latí po zádech. Za útok dostal tři měsíce vězení nepodmíněně a doživotní zákaz pobytu v Temelíně. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní soud v Týně nad Vltavou, karton 549, signatura T, rozsudek. Také Jaroslav Vrba z Temelína byl odsouzen k jednomu měsíci vězení za výrok před strážmistrem SNB Jelínkem, že až bude převrat, bude třeba vzít cepy a kosy a jít na komunisty jako za Žižky Kronika obce Temelín. Stejně tak roku 1952 se rodačka z Podhájí Růžena Smržová rozčilila před tajemníkem MNV: „ Všechno nám seberete, nic nám nenecháte, jste horší než Němci!“ Vyfasovala měsíc vězení. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní soud v Týně nad Vltavou, karton 551, signatura T, rozsudek. Předseda MNV Březí a zemědělský referent svědčili roku 1954 u okresního lidového soudu proti svým spoluobčankám Marii Bartuškové z Březí za výrok „…na zlikvidovaném hospodářství jste měli nechat koně…kvůli vám musí jít Vobr z obce pryč… je nad vámi ještě někdo vyšší, nemůžete si dělat, co chcete!“ (trest jeden měsíc podmíněně na 2 roky) a proti Růženě Malafové z Podhájí, jejíž výrok „ Vy jste horší než gestapáci!“ ocenili šestitýdenním trestem s podmínkou na jeden rok. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní soud v Týně nad Vltavou, karton 555, signatura T, rozsudek. Karel Sobolík 22. srpna 1956 Janu Vítovcovi ze Křtěnova před lidovým soudem neprokázal, že mu Jan vyhrožoval násilím. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní soud v Týně nad Vltavou, karton 556, signatura T, rozsudek. Zato zkušená Josefa Habichová z Ohrad použila před příslušníkem SNB slovo pochop a za to ji pro urážku veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci odsoudil okresní lidový soud k jednomu měsíci vězení na zkušební dobu jednoho roku. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní soud v Týně nad Vltavou, karton 557, signatura T, rozsudek z 9. ledna 1957. Čtyřiašedesátiletý Křtěnovák Jan Růžička už jako družstevník urazil pracovníky rady ONV Vojtěcha Štrejna a Františka Koldu a předsedu JZD Křtěnov Vojtěcha Kureše slovy „… nic neděláte a jen obtěžujete lidi…rád vás nevidím… je to flákání“ a uplivnul si, protože ho všichni tři stojíce nad ním bavili, když ohazoval družstevní krecht. Musel si odsedět čtyři měsíce nepodmíněně. Státní okresní archiv České Budějovice, fond Okresní soud v Týně nad Vltavou, karton 557, signatura T, rozsudek z 30. prosince 1958.

301 O tom soupis rady ONV Týn nad Vltavou zaslaný okresní prokuratuře 11. května 1956. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 123 ONV Týn nad Vltavou, karton 4, signatura III/17, soupis hospodářství předaných socialistickému sektoru.

vysokými dodávkami a soustavným úředním terorem podařilo křtěnovské hospodáře zlomit. Křtěnovské menšinové JZD (bez vedoucích přestavitelů KSČ a MNV v obci) mělo ustavující schůzi 21. ledna 1956, jeho 21 členů hospodařilo na 48,3 ha a do vedení si zvolilo jako předsedu Jana Bartušku, místopředsedu Františka Šebestu mladšího, za skladníka a vedoucího rostlinné výroby Františka Štabrňáka mladšího, selského syna se škraloupem za pokus opustit nelegálně republiku, za účetního Jana Voběrka a pokladníkem byl řídící učitel Karel Škornička.[302] Svoji činnost zahajovalo JZD Křtěnov bouráním staré obytné roubené budovy č. 1 u vystěhovaných Čížků, aby se vytvořil pro JZD hospodářský dvůr. Po dvou letech soustředěného náporu kombinovaného se sliby mělo tentokrát již většinové družstvo 61 členů a od 3. února 1958 nové vedení.[303] Ve vedení JZD Křtěnov nebyl žádný sedlák a převažovali v něm komunisti. Na zahradě u Čížků začalo roku 1958 stavět kravín, pak budovalo studnu a v roce 1961 silážní jámu o objemu 286 m^3.

Ve stejné době vzdali svůj vzdor také hospodáři ve Kníně. JZD Knín mělo ustavující schůzi 13. prosince 1955, a tak 25 členů JZD začalo společně hospodařit na 125 ha zemědělské půdy. Za předsedu si zvolili Vojtěcha Bezpalce a ten funkci vykonával do sloučení s JZD Kočín, kdy ho vystřídal ve funkci předseda kočínského JZD. Po založení JZD soustředili dobytek do adaptovaných stájí.[304] Jedinou novou stavbou knínského JZD byla drůbežárna. JZD Knín se 31. prosince 1959 sloučilo s JZD 1. máj Kočín a stejně se sloučily oba MNV.

Chruščovův projev na XX. sjezdu KSSS v Moskvě 25. února 1956 byl pro mnoho horlivých komunistů šokem. Ze zbožňovaného Stalina se stal diktátor a krutovládce. Známky kultu osobnosti byly nalézány všude a komunisté začali mluvit o potřebě kolektivního rozhodování. Největší

302 Kromě výše uvedených funkcionářů byli prvními členy JZD Křtěnov Marie Bartušková č. 7, Terezie Voběrková č. 33, František Šebesta st. č. 39, Karel a Marie Kadlecovi č. 15, Marie Valvodová č. 15, Josef a Zdena Vítovcovi č. 2, František Štabrňák st., Marie Štabrňáková st. i ml. č. 4, Růžena Novotná č. 16, Alžběta Valvodová č. 49, Jan, Anežka a Ladislav Růžičkovi č. 17 a František Veselý č. 44. MO KSČ Křtěnov tak splila úkol vytyčený 2. ledna na zasedání BOV KSČ „docílit v lednu založení JZD Křtěnov a Březí – odpovídá s. Sobolík." Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 11, folio 157, materiály BOV – zápis ze schůze 2. ledna 1956.

303 Složení předseda Vojtěch Kureš, člen KSČ, rostlinář Václav Franěk, člen KSČ, zootechnik Jan Bartuška, člen KSČ, ekonom Jan Voběrek, člen KSČ, a účetní Václav Pisinger.

304 JZD tehdy chovalo 9 koní, 1 pár volů, 72 krav, 22 jalovic a 42 kusů na žír, 18 prasnic a 75 prasat.

obavu měli z toho, jak to všechno vysvětlí lidem. KSČ se ve své praxi uchýlila ke slovní sebekritice, nikoli k sebereflexi. Když sovětské tanky na podzim rozdrtily maďarský odpor, skončilo období nejistoty.[305]

Soudruzi na Vltavotýnsku cítili, že jsou v jakémsi začarovaném kruhu. V socializaci vesnice v rámci kraje stáli na konci. Staré donucovací metody nešlo v plné šíři použít, a tak cestu kupředu viděli, zdá se reálně, takto: „Hlavně přesvědčit komunisty, aby byli ostatním příkladem.“[306] Ono se kovo- a stavozemědělcům, a právě z jejich řad byli příslušníci KSČ, do JZD nechtělo, protože jejich dodávky byly relativně malé a příjem z dělnické práce slušný, což vedlo k relativně dobré životní úrovni. Cesta kupředu vedla přes výměny stranických legitimací, kde se zdůrazňovalo: „…nesmí být prováděna odtrženě od úkolů!“[307] Na okresní konferenci KSČ v Týně nad Vltavou 17. a 18. března 1956 zazněla i drsná kritika komunistů v Březí: „Komunisté nestojí v čele a samotní funkcionáři výboru MO KSČ Švehla, Vrzák a Hornát, kteří jsou z osady Podháj, šíří takovou teorii: u nás družstvo nebude založeno, nemáme pro to podmínky a lidi pro družstvo u nás nejsou. Soudruzi nevidí, že musí zlepšit svoji stranickou práci, zvýšit osobní styk s malými a středními rolníky, vést ostrý boj proti kulakům a oni sami, že se musí stát aktivními bojovníky za socializaci vesnice a jako jedni z prvních podepsat přihlášku do JZD.“[308]

Toto období stranického tápání ukončil projev prvního tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného na zasedání ÚV KSČ 29. a 30. června 1955 k zemědělské výrobě. Zdůraznil, že budoucnost spočívá v JZD. Tím začala druhá vlna kolektivizace v Československu. Celostátní konference KSČ v červnu 1956 přijala usnesení, že do roku 1960 musí socialistický

305 Povstání v Maďarsku na podzim roku 1956 v době nejpilnější práce na polích přineslo možnost šikanovat odpůrce kolektivizace povoláním na neomezeně dlouhé vojenské cvičení a nasadit je do první linie ochrany státní hranice na Slovensku. Přímo z pole od rozdělané práce byl odveden z naší obce Jan Bartuška, otec čtyř malých dětí. Komu z MO KSČ a MNV tak vadil, že právě jeho vybrali? Vysvětlení jsem dostal až roku 2002 od bývalého člena rady MNV a pozdějšího předsedy JZD Františka Vrzáka. Bylo mi řečeno: „Kdyby ke všemu mlčel, měl by klidný život, protože nebyl sedlák.“

306 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 9, folio 361, materiály BOV – zápis ze schůze 14. února 1956.

307 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 9, folio 396, materiály BOV – zápis ze schůze 14. února 1956. Vyloučeným straníkem bylo horší, než být špatným nestraníkem.

308 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 2, materiály BOV – zápis z okresní konference 17. a 18. března 1956.

způsob hospodaření dosáhnout na vesnici převahy a celkový objem zemědělské výroby musí vzrůst o cca 30 %.[309] Že KSČ neníní ustoupit z cesty kolektivizace, tlumočil zasedání OV KSČ Týn nad Vltavou 7. května 1956 ve svém vystoupení tajemník KV KSČ Lubomír Štrougal: „Ve třídním boji nezměníme generální linii, nadále ji budeme provádět. Dál omezovat a zatlačovat.“[310] Přesto se začal měnit i postoj k vesnickým boháčům; komunisté pochopili, že bez těchto zkušených hospodářů s jejich přirozenou autoritou se nepodaří beze zbytku prosadit jejich model zemědělství.[311] Podle vyhlášky č. 98/1957 Ú. l., o vzorových stanovách JZD, bylo povoleno v individuálních případech velké zemědělce do JZD přijímat a zapojit do práce za podmínky, že půjde o práci manuální a že jim má být stanoven „vyšší povinný vklad do nedělitelného fondu než ostatním členům. Případná náhrada za užívání půdy se kulaku nevyplácí“.[312]

Na druhou stranu je vidět, že vzdor radikální rétorice: „V kulacké obci nebudeme zakládat JZD, musíme mít na paměti generální linii strany, příští likvidaci kulaků jako třídy.“[313] připouští vedoucí tajemník Miloš Svoboda, že „… v otázce, kdo je kulak, bylo uděláno dosti chyb … musí se přihlížet k tomu, zda vykořisťuje cizí pracovní sílu, a neuvažovat jen podle počtu ha ... V Kníně se zemědělec na 22 ha přiženil, svoje úkoly plní dobře, takový není kulak. Takové je možno získat do JZD.“ [314] Změněným přístupem byli ovlivněni při svém rozhodování o vstupu do JZD i střední rolníci. Bez jejich pracovitosti, schopnosti hospodařit i efektivně vynakládat prostředky se vznikající JZD nemohlo obejít.

Zasedání OV KSČ Týn nad Vltavou 7. května 1956, jak zaznělo v diskusi, vadilo, že kulacké děti mají snahu odejít ze zemědělství. Také selské děti měly být převychovány v duchu marxismu-leninismu ve

309 Jiří PERNES, Závěrečná etapa kolektivizace zemědělství v Československu 1957 – 1960, Brno 2009, s. 10.
310 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 3, materiály BOV – materiál z plenárního zasedání OV KSČ 7. května 1956.
311 Nová mysl, zvláštní číslo, červen 1956.
312 Vzorové stanovy JZD schválené III. celostátním sjezdem JZD a vládou republiky Československé 3. května 1957.
313 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 8, folio 245, materiály BOV – zápis ze schůze 4. dubna 1955.
314 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 8, folio 11, materiály BOV – zápis ze schůze 1. června 1955.

školách, v pionýru a ve svazáckých organizacích; výjimečně jim mělo být umožněno vzdělání. Znepokojující pro OV také bylo, že z celkové výměry 26.365 ha zemědělské půdy vltavotýnského okresu bylo do JZD vloženo pouze 9.085 ha, tedy asi jen třetina a ostatní půda byla v rukou soukromě hospodařících rolníků.

Předseda ONV Jan Pilát na BOV KSČ 16. ledna 1956 doporučil „dluhů (v dodávkách) využít k zakládání JZD.“[315] Současně 30. ledna 1956 BOV řešilo obtížnou práci v JZD Temelínec. Pracovník aparátu Jan Jílek hovořil o potřebě vyloučit z JZD kulaka Veselého s tím, že to půjde velmi těžko, snad jen pro trestnou činnost. Vedoucí tajemník rozhodl: „Jílek a Vavroch se ve čtvrtek dostaví na výroční členskou schůzi JZD Temelínec a pomohou komunistům prosadit vyloučení kulaka Veselého na návrh např. s. Hubáčka.“ Veselý byl totiž pokládán za největšího škůdce JZD, třebaže špatně pracovalo vedení JZD a místní komunisté.[316]

Stará praxe, ačkoli Akce K byla zastavena, se stále hlásila. V převážně selské obci Malešicích chtělo BOV 13. února 1956 „založit JZD jen z malých, půdu po kulacích (řešit) přes ČSSS.“ A o týden později našli i prostředek: „V Malešicích vystěhovat kulaka Trubku a Pecha a pak rozjet JZD.“[317] Zase šlo jen o získání sedlákova majetku bez náhrady. O jeho osobu zájem nebyl. Paradoxem bylo, že později družstevníci říkali: „My se dřeme na jeho polích a jeho děti si jdou do škol mimo zemědělství.“ Na únorovém zasedání BOV KSČ se také probírala přísně tajná zpráva o investiční výstavbě v JZD na vltavotýnském okrese. Náklady v ní byly vyčísleny na cca 4 miliony Kčs.[318]

V českobudějovickém kraji se rozeběhla kampaň vedená z okresů vesnickými organizacemi KSČ. Na obecních schůzích komunisté vysvětlovali přednosti socialistického hospodaření. Zapojoval se i krajový

315 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 11, folio 57, materiály BOV – zápis ze schůze 16. ledna 1956.
316 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 11, folio 52, materiály BOV – zápis ze schůze 30. ledna 1956.
317 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 11, folio 140 a 165, materiály BOV – zápis ze schůze 13. a 20. února 1956.
318 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 11, folio 122-126, materiály BOV – zápis ze schůze 6. února 1956.

rozhlas a Jihočeská pravda opět štvavými reportážemi proti kulakům. Znovu se začalo hovořit o úpadkových hospodářstvích (nikoli k úpadku úřední cestou dovedených). Na Vltavotýnsku takových hospodářství bylo 35 držených sedláky a 40 v rukou ostatních. Jejich celková výměra dosáhla 525 ha; z toho bylo 116 ha předáno JZD a 372 ha státním statkům.[319] Mezi nimi i selské hospodářství Františka Bezpalce ve Kníně č. 1, které převzal podle dopisu MNV Knín okresní prokuratuře v Týně nad Vltavou z 13. října 1956 ČSSS Býšov. Stejně přikázala rada MNV Březí 5. října 1956 hospodářství Josefa a Marie Kukrálových z Březí 20 do užívání ČSSS Vysoký Hrádek. Josef a Marie Kukrálovi si ponechali 0,5 ha zahrady a obytné budovy.[320]

319 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 156.

320 Oba dokumenty uloženy ve Státním okresním archivu České Budějovice, fond A 123 Okresní prokuratura Týn nad Vltavou, karton 4, signatura III/17, zápis o likvidaci hospodářství z 5. října 1956. Viz příloha 54 a 55.

4.1. Vznik JZD v mikroregionu Vysokohrádecko

Přes veškerý nápor se do JZD nepřihlásil v Březí a na Podhájí nikdo. Byl tedy použit prostředek ohrožující vlastnictví půdy. 5. září 1956 se na radě MNV Březí projednávalo to, že ČSSS Vysoký Hrádek dostane pozemky napravo od cesty Týn nad Vltavou – Č. Budějovice a za Ohrady. Arondace se pak stala vítaným prostředkem k výměnám pozemků vzpurným zemědělcům za vzdálenější a horší, aby raději volili vstup do JZD nebo státního statku. V té době tlaku podlehli Podháječáci Zdena Čížková, Karel Kolář, František Pivec a Karel Tomka; své pozemky totiž odevzdali státnímu statku na Vysokém Hrádku bez náhrady. Zdání zákonnosti bylo docíleno použitím scelovacího zákona z roku 1947, aby takový zemědělec nepřekážel a nerušil společné osevy socialistického podniku.[321] Teprve nyní se vyčerpaní zemědělci rozhodli bezvýchodný boj s komunistickým státem vzdát, proto od roku 1956 na Vltavotýnsku začíná vznikat největší počet JZD. K 31. prosinci 1957 je jich na okrese Týn nad Vltavou 74 (jen v roce 1957 jich bylo založeno 31) ze 77 obcí a mají 3.397 členů; 62,6 % zemědělské půdy Vltavotýnska patřilo od konce roku JZD.

Politické byro ÚV KSČ na zasedání 26. února 1957 znovu zdůraznilo „nutnost socialistického přebudování zemědělské výroby cestou rozvoje a upevňování JZD“. Za měsíc ve dnech 22. – 24. března 1957 proběhl III. sjezd JZD. V českobudějovickém kraji konečně získal socialistický sektor převahu v zemědělské výrobě.[322] Nárůst počtu JZD však přinesl nečekané problémy. Chyběly budovy, stroje, finance, nebyl materiál na výstavbu objektů. Stát ekonomicky slabým JZD sice poskytoval pomoc, ale až na konci hospodářského roku, nikoli v jeho průběhu, když bylo třeba úvěrů. Stát proto hospodaření JZD podrobil prověrkám.

Ještě 8. června 1957 na zasedání OV KSČ Týn nad Vltavou konstatoval jeho vedoucí tajemník Miloš Vojáček: „… přitom ve Březí, Hněvkovicích,

321 Karel JECH, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy, s. 75.
322 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 180.

Horním Bukovsku a v Hodětíně nepřipadá založení JZD v úvahu.“[323] Proto se BOV soustředilo na práci ZO KSČ Březí a ústy aparátčíka Josefa Vavrocha konstatovalo, že „v Březí je silná stranická organizace[324], ale není tam dobrá situace. Stranická organizace je odtržena od dnešního dění na vesnici. ZO nemá vliv na práci komunistů v MNV. Soudruh Hornát, její předseda z Podhájí, nemá dobré metody jednání. A právě na Podhájí za okupace byla silná vlajkařská organizace.“[325] Byro OV KSČ Týn nad Vltavou si na své zasedání 29. července 1957 pozvalo předsedu MNV Březí Jaroslava Švehlu a řešilo otázku, zda v obci ponechat státní statek, nebo JZD (vznikne-li). Zvažovalo se, že ČSSS nemá pracovní síly a ani by je nezískal přijetím stavozemědělců, kteří by se nevzdali svých výdělků mimo zemědělství. O státním statku zase věděli, že sice chová 60 dojnic s průměrnou dojivostí 8–10 l na krávu a den, chová 300 žírných prasat, 40 prasnic a slepice, ale musí veškerou píci dovážet, třebaže hospodaří na 170 ha nejlepší půdy v okolí. Nakonec se byro přiklonilo k názoru, že bude správné, když v obci bude JZD i ČSSS a budou si konkurovat a ukáže se, kdo vlastně vydrží.[326]

Žně a plněné dodávky, vymáhání minulých dluhů v dodávkách i zastrašování s poukazem na budoucnost dětí nedovolily za bezvýchodné situace nadále státní politice prosazované na místní úrovni vzdorovat, proto se 6. srpna 1957 sešla ustavující schůze JZD Březí-Podhájí. Přihlášku podalo 48 členů z 29 hospodářství, kteří hospodařili celkem na 213,37 ha půdy. Mezi přihlášenými bylo i sedm místních sedláků, z nichž dva byli uznávanými autoritami, pět chalupníků, ostatní byli domkáři.[327]

323 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157, karton 4, zápis ze zasedání OV KSČ, zápis ze zasedání, 8. června 1957.

324 K 28. listopadu 1955 měla 30 členů – kromě Bechyně a Týna nad Vltavou čtvrtá nejsilnější. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ, karton 10, folio 1692, materiály BOV KSČ - zápis ze zasedání 28. listopadu 1955.

325 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ, karton 14, folio 152, materiály BOV KSČ - zápis ze zasedání 8. června 1957.

326 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ, karton 14, materiály BOV KSČ, zápis ze zasedání 29. července 1957.

327 Prvními členy byli z Podhájí Jaroslav a Růžena Švehlovi č. 23, Marie Krepsová č. 53, Marie Holubová č. 2, Otilie Beránková č. 46, Anna Tomková č, 54, Jan a Růžena Malafovi č. 26, Růžena a Marie Pisingerovy č. 45, Marie Bočková č. 30, Ludmila Pivcová č. 18, Josef a Marie Vrzákovi č. 13, Antonie Končanová č. 14, Josef a Kateřina Mikšátkovi č. 15, Marie Kolářová č. 6, Miluše Koudelková č. 7, Eleonora Veverková č. 32, Anna Hornátová č. 9, František a Anna Hornátovi č. 39, Marie Bláhová č. 10, ze Březí František a Růžena Šebestovi č. 12, Josef, František, Marie a Věra Šimkovi č. 13, František Lukáš č. 14, Tomáš a Marie Vrzákovi č. 15, Marie Hromadová č. 37, Josef st. a ml. a Marie Fürstovi č. 18, Marie Dušková č. 52, Josef a Blažena Všetečkovi č. 22, Václav, Marie a Anna Steinerovi č. 23, Rozálie

Kronika obce Březí mluví o obtížných počátcích hospodaření JZD: „Dobytek je sveden…část zemědělců dává dobytek v nepořádku, zakrslý, a část dává dobytek čistý, nezakrský. Není co krmit, celá řada zemědělců povinné vklady krmiva nesplnila…“

Po ukončení sklizně byla na společných pozemcích provedena hospodářsko-technická úprava, srozumitelně rozorání mezí a spojení pozemků obdělávaných různým způsobem a různě hnojených do jednoho honu. Kravičkář nikdy neoral tak hluboko jako ten, kdo měl pár koní, a podorničí neplodilo tolik jako propracovaná a prohnojená půda. Lidé si pak zpívali: „Už nám rozorali meze, už ta bída na nás leze. Pole máme v jednom lánu a žrát budem žitnou slámu.“

První představenstvo JZD Březí od 6. srpna 1957 pracovalo ve složení: František Vrzák z Podhájí 28, předseda, Josef Mikšátko z Podhájí 15, místopředseda, Jaroslav Švehla, pokladník, František Šebesta z Březí 12, zootechnik, Tomáš Vrzák z Březí 15, agronom, Josef Vrzák z Podhájí 13, účetní, Václav Steiner Březí 23, předseda revizní komise, Marie Nováková z Březí 27, Josef Všetečka, Březí 22 a Eleonora Veverková, Podhájí 32. Členy představenstva a všichni ve funkcích se stali tři sedláci. Předsedou JZD byl dosavadní předseda MNV Jaroslav Švehla. Teprve v roce 1959 ho vystřídal František Vrzák, malý zemědělec o 3,73 ha. Schváleno bylo JZD III. typu. Pracovní jednotka byla stanovena ve výši 14,- Kčs + deputát. JZD si hned na počátku vzalo úvěr ve výši 143.000,- Kčs.[328] V roce 1957 dosáhla pracovní jednotka 17,- Kčs. 30. prosince 1957 žádalo JZD, aby ONV zařadil do staveb na rok 1958 kravín v č. 51 (u vystěhovaných Vobrů), jeho přístavbu, hnojiště, jímku na močůvku, aby tak vznikl první hospodářský dvůr JZD. Dále žádalo adaptaci v č. 26 na Podhájí na porodnu prasat a drůbežárnu na 270 slepic. Postupnými adaptacemi stájí u

Syslová č. 24, Karel a Marie Novákovi č. 27, Josef st. a ml. a Marie st. a ml. Hovorkovi č. 7, Marie Novotná č. 10, Anna Vovesná č. 9, Vlasta Kurešová č. 26, František a Božena Kurážovi č. 48, Jan a Anna Vrzákovi č. 31, Marie Novotná č. 46, od 17. 3. 1958 Jan a Anna Jestřábovi č. 41, Marie Bezpalcová č. 6 a Růžena a Emilie Beránkovy č. 8, své pozemky o celkové výměře 10,27 ha dali JZD Matěj Kirchmann z Březí a z Podhájí Matěj Ryba a Jan Jílek. Tam, kde se přihlásily ženy, pracovali muži mimo zemědělství. František VRZÁK: Vznik JZD Březí, článek v časopise JZD Březí.

328 Půjčka na provoz 28.000,- Kčs, na základní stádo 60.000,- Kčs, na stroje 30.000,- Kčs a na adaptaci kravína 25.000,- Kčs. Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 235, materiál o založeném JZD.

větších hospodářů se JZD snažilo docílit společného ustájení a soustředění živočišné výroby.

Zpráva pro schůzi ONV v Týně nad Vltavou o činnosti MNV Březí si na konci prosince 1957 pochvaluje, že z 95 zemědělských závodů se 53 v srpnu 1957 sloučilo do JZD s 280 ha půdy, 11 po dvojí výměně pozemků na podzim dalo plochu svých pozemků a zásoby (o nich se sepisoval protokol) Státnímu statku Hluboká nad Vltavou, hospodářství Vysoký Hrádek,[329] a že zůstalo 31 soukromých zemědělců se 76 ha půdy.

BOV KSČ Týn nad Vltavou se situací v Březí zabývalo 29. prosince 1957. Josef Vavroch konstatoval: „…v obci tři sektory – JZD, ČSSS a soukromníci - to rozhodně neprospívá … kulak Fürst má tam vliv, je to skrytý nepřítel, má tam podmaněné lidí … Nestavěl bych se za Fürsta, je to kulak 26 ha …“ Pracovník Cirhan dodává: „Musíme podporovat JZD i ČSSS. Máme zájem na obou … Naší povinností je pomoci JZD.“[330]

Hned v následujícím roce 6 soukromých rolníků s 20 ha dalo své polnosti ČSSS Vysoký Hrádek. Jako poslední soukromí zemědělci vzdorovali František Hospodářský (9,75 ha) na neelektrifikované samotě Hůrka a Jan Pivec na chalupnickém hospodářství o 6,45 ha stranou od vesnice Podhájí. Oba svůj osamocený boj vzdali roku 1959 a stali se členy JZD. V širokém okolí jediným soukromým zemědělcem, který kolektivizační teror vydržel jako soukromník a boj nikdy nevzdal, byl Josef Koleš ze samoty na severním okraji Temelína. Druhým statečným byl Rudolf Netík z Týna nad Vltavou.[331]

Druhé temelínské družstvo bylo vytvořeno po letité přesvědčovací kampani až 13. září 1957. Přihlášky podalo 48 vlastníků půdy zlomených těžkými dodávkami. Mělo 81 členů a hospodařilo na 413,18 ha půdy. Jeho předsedou byl zvolen střední zemědělec Stanislav Hájek č. 5, Prokop Hasil byl rostlinářem, zootechnikem Vojtěch Váca a v představenstvu byly

329 Celkem 45 ha dali Jan Bartuška č. 4, František Svatek č. 5, Marie Bočková č. 50, Jan Vanda č. 29, Jan Vítovec č. 35, Jaroslav Bláha č. 50, Miroslav Beránek č. 20, Ludmila Panská č. 49 a Václav Kolář č. 25

330 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ, karton 14, folio 448, materiály BOV KSČ, zápis ze zasedání 29. prosince 1957.

331 K třídnímu nepříteli pak chodili vltavotýnští komunisté nakupovat kvalitní produkty.

Zuzana Dvořáková, B. Petříková a M. Vrzáková. Šlo o družstvo III. typu. Převzalo na 100 ha půdy po již podruhé zlikvidovaném státním statku Temelín, který zde pracoval opět od roku 1955. Vstupu do družstva se nejvíce bránili malozemědělci (kovozemědělci), jejichž dodávky byly malé a oni si mimo zemědělství dobře přivydělali. Již za měsíc přistoupili do JZD další čtyři hospodáři. Na schůzi 6. listopadu 1957 bylo konstatováno, že většinové JZD Temelín zahrnuje již 56 závodů.[332] Referát vedoucího tajemníka OV KSČ na plenárním zasedání OV KSČ Týn nad Vltavou si pochvaluje, že „zkušenosti z JZD Temelín i některých dalších JZD ukazují, že tam, kde vstoupil do JZD střední rolník, je otázka vstupu kovorolníka a jeho manželky do družstva vyřešena.“ [333]

Z někdejších samostatných a odpovědných hospodářů se stali členové JZD. Odměňováni byli nikoli podle vneseného majetku do socialistického podniku, ale pracovní jednotkou, která byla v začátcích velmi hubená, třebaže představovala práci za jeden den.[334] Pro nedostatek peněz v pokladně JZD byla vyplácena nadvakrát. Členové JZD dostávali pravidelně malou zálohu a podle výsledků hospodářského roku brali dobírku.[335] V podstatě se změnili na faktické zaměstnance JZD. Aby přežili, museli mít záhumenkové hospodářství. Půl hektaru těžko uživilo záhumenkovou krávu, vepře, několik slepic, husy a kachny, proto vše svádělo ke krádežím na majetku JZD a rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle zásady, že z cizího krev neteče. A toto vše bylo celkově tolerováno. Z předsedy slušně prosperujícího JZD 1. máj v Březí, který si nedělal iluze o poctivosti družstevníků a v nejméně očekávaném okamžiku se objevil jako kontrola,

332 Temelínská kronika vedená ing. Našincem.

333 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 4, materiály plenárních zasedání 6. listopadu 1957.

334 V JZD Bohunice pracovní jednotka za 8 hodin práce v roce 1956 byla 11,- Kčs v penězích a 6,- Kčs v naturáliích, JZD Neznašov 1958 PJ 7,- Kčs v penězích a 6,28 Kčs v naturáliích, JZD Litoradlice 1957 PJ 7,50 Kčs a naturálie; plánovanou výši PJ uvádí materiál okresní konference OV KSČ Týn nad Vltavou ze dne 3. května 1956 takto: JZD Olešník 18,-, Drahotěšice 14,-, Březnice 16,-, Dříteň 18,98, Kočín 17,40, Chlumec 16,03, Žimutice 10,20, Hartmanice 10,-, Nuzice 14,-, Hvožďany 10,30, Křtěnov 11,30, Předčice 13,-, Bohunice 11,-, Doubravka 10,20, Temelínec 15,-, Velice 10,-, Sedlec 21,12, Zvěrkovice 11,60, Nová Ves 13,08, Lhota pod Horami 14,-, Radětice 12,-, Netěchovice 25,23, Doubrava 10,20, Knín 10,-, Popovice 13,25, Hosty 14,05, Malešice 13,26, Haškovcova Lhota 13,86, Krakovčice 13,46, Bechyňská Smoleč 11,-, Hodonice 14,-, Černýšovice 9,05, Dobšice 10,10, a Zahoří 11,05 Kčs a ve všech JZD kolem 10,- Kčs naturálií k tomu. Z přehledu vyčteme, v kolika ze 77 vesnic okresu se již podařilo JZD založit. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157, karton 13, KSČ okresní výbor, hlášení o stavu hospodaření JZD.

335 V JZD Bohunice zálohově na PJ 50% = 3,50 Kčs, což odpovídalo 200-300,- Kčs měsíčně. JZD tehdy budovalo kravín, porodnu selat, pořizovalo si studnu a stavělo vodovod pro své provozy i členy. Náklady šly ze zisku JZD a zbytek z tržeb po naplnění povinných fondů a zaplacení nákladů JZD se rozpočítal na pracovní jednotku.

se stal „Bachavrzák.“[336] Meze a příkopy kolem cest byly nadále udržovány ručním sečením. Nabízely totiž možnost získat trávu a seno pro malochovy hospodářských zvířat, které zajišťovaly domácnostem družstevníků ještě do poloviny sedmdesátých let alespoň soběstačnost v nedostatkovém mase. Přesto se krmivo na družstevním vzdor všem opatřením i dohledu VB kradlo. Vrátilo se staré ještě feudální ospravedlnění krádeží - na svém a na panském, po novu na záhumenkovém a na družstevním.

Zlomení venkova a vynucení socialistického hospodaření poznamenalo psychiku řady sedláků, kteří do té doby pracovali poctivě na svém. Z mnohých se pak stali flinkové, kteří nechali hnít obilí na poli, nezorali to, co jim nebylo nařízeno a kontrolováno, a neprojevovali zájem o drahé stroje. Ty neuklizené a neošetřené rezivěly přes zimu venku.[337]

Vzdor úspěchům při združstevňování byly stranické organizace na vesnicích kritizovány, že je nižší ideová vyspělost jejich členstva, menší míra osobní angažovanosti při vysvětlování a prosazování linie strany v místě jejich působiště a že jsou počtem svých členů slabé, protože počet jejich členů nedosahuje vyššího počtu než deset na jednu místní stranickou organizaci. Takové výtky směřovaly k okresu Strakonice, kde bylo takových organizací 68, Vodňanům (47), Milevsku (42), Týnu nad Vltavou (40) a Prachaticím (37).[338]

Na XI. sjezdu KSČ 18. až 21. června 1958 byla přijata směrnice „k dovršení socialistické výstavby v Československu“. Antonín Novotný v referátu uvedl, že k 1. červnu 1958 socialistické podniky – JZD, státní statky a další státní podniky – obhospodařovaly 71% zemědělské půdy. Zemědělská výroba, podle jeho sdělení, dosáhla zhruba předválečné úrovně. Proto XI. sjezd KSČ vytýčil podstatně zvýšit zemědělskou výrobu, aby pokryla přírůstek spotřeby základních potravin obyvatelstvem a potřebu surovin pro lehký a potravinářský průmysl. To vyžadovalo komplexně

336 Antonín PELÍŠEK, A po nás planina, České Budějovice 2006, s. 89.
337 Lubomír VEJRAŽKA, Nezhojené rány národa, Praha 2012, s. 437.
338 Jan PEŠEK, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949 – 1959, České Budějovice 1985, s. 187.

mechanizovat zemědělství dodávkou 21.500 traktorů v letech 1959-60 a zabezpečit dodávku strojených hnojiv na dvaapůlnásobek spotřeby roku 1957. Zemědělská výstavba měla být z větší části zabezpečena družstevní svépomocí. Dále požadoval, aby ročně nastoupilo do zemědělství 40-45.000 mladých lidí. Odměnou jim měla být pravidelná mzda a naturálie a výnos záhumenek měly být doplňkem jejich výživy.[339]

21. července ministr zemědělství Bakuľa předložil soupis hlavních úkolů do roku 1975. Šlo o návrh zásad o ochraně půdy, výstavbu meliorací, problematiku vývoje strojních a traktorových stanic, zajištění zemědělství odbornými kádry a organizaci zemědělského školství. Označil i problémy, které měla vláda řešit: přidružená výroba v JZD a ČSSS, doplnění soustavy zemědělských strojů, zlepšení zemědělské statistiky a evidence, opatření k ochraně rostlin a hospodářských zvířat, používání chemických prostředků a problematiky krmiv. Poukázal i na další vývoj živočišné výroby, zelinářství, ovocnářství, vinařství a chmelařství, šlechtitelství a semenářství, zemědělského plánování a výkupu, investic a státních statků s cílem dosáhnout soběstačnosti a zajištění plynulého zásobování obyvatelstva základními potravinami. Zvláštním bodem byla pomoc zaostávajícím JZD. 9. září 1958 přijalo politické byro usnesení, jímž odpovědnost za tuto problematiku přeneslo na národní výbory s tím, že funkcionáři, kteří nebudou schopni úkol řešit, budou obměněni.[340]

Otázku mechanizace řešilo okamžitě výrobou traktorů, jejich dovozem a převedením traktorů a techniky z STS do JZD (na závěrečném plénu OV KSČ Týn nad Vltavou 12. března 1960 zdůraznili právě tento postup). STS měly mít jen stroje nutné např. k melioracím, chemizaci, při ochraně rostlin, při strojně technické pomoci a měly zajišťovat technicko-poradenské služby. Postupně se z nich staly agrochemické podniky (viz např. ACHP Mydlovary).

Počátkem roku 1958 vstoupilo v platnost vládní nařízení č. 49 o

339 kolektivizace zemědělství v . června 1953, roč.IX Venkovských novinách Vltavotýnskadůchodu bJiří PERNES, Závěrečná fáze kolektivizace zemědělství v Československu 1957 – 1960, Brno 2009, s. 28.
340 Tamtéž, s. 30 - 32.

výkupu zemědělských výrobků, připravené již roku 1957. Činilo rozdíl mezi vyšší cenou za srovnatelný výrobek pro JZD a nižší nákupní cenou od soukromého sektoru.[341] To sehrálo roli při dalším zakládání JZD tím, že vehnalo soukromé zemědělce, kteří již nebyli schopni dostát svým závazkům vůči státu na úkor svých hospodářství a na úkor životní úrovně svých rodin při bezvýchodnosti dané situace, do tolik vynucovaných JZD.

Československá JZD formálně připomínala družstevnictví členskými schůzemi, valnými hromadami, představenstvem i revizní komisí. Jejich nejvyšším představitelem však nebyla členská schůze, nýbrž předseda JZD jako dosazený nomenklaturní kádr OV KSČ. On byl vykonavatelem státních a stranických úkolů. JZD tak byla státními socialistickými podniky, které měly podle zákona č. 49/1959 Sb. „právo družstevního užívání sdružených pozemků". V roce 1975 bylo toto právo prohlášeno za bezplatné a časově neomezené.[342]

Přes všechny proklamované záměry došlo celostátně v roce 1958 k propadu ve stavu skotu, poklesu dojivosti, poklesu pracovní jednotky na průměr 17,50 Kč a snížila se i naturální spotřeba. Strana schodek chtěla řešit dovozem a politické byro ÚV KSČ 19. května 1959 bylo nuceno přiznat nedostatky v zásobování a fronty před prodejnami.[343] Situaci celostátní kopírovala situace na Vltavotýnsku, kde k 14. říjnu 1957 poklesl stav skotu o 3.707 kusů. Již v červenci 1958 vedoucí tajemník na plénu OV KSČ Týn nad Vltavou mluvil o neplnění plánu zemědělských produktů; vepřové splněno na 90,76 %, hovězí na 88,63 %, mléko dokonce na 83,87 % a pouze vejce na 106,5 %. Na okresní konferenci OV KSČ Týn nad Vltavou 7. – 8. března 1959 konstatovali pokles zemědělské výroby v okrese o 13,201.400,- Kčs, dodávku masa telecího nižší o 293 q, vepřového o 2.521 q. Jako zdůvodnění uvedli: „…na nesplněných úkolech mají podstatnou část viny JZD." Splnily totiž plán dodávky vepřového na 65 %, hovězího

341 Sbírka zákonů a nařízení Republiky československé. Částka 25, 29. 8. 1957 – Vládní nařízení č. 49 z 31. července 1957 o výkupu zemědělských výrobků.
342 Jiří PERNES, Závěrečná fáze kolektivizace zemědělství v Československu 1957 – 1960, Brno 2009, s. 38 – 39.
343 Tamtéž, s. 44.

na 64 %, mléka na 95 %, vajec na 77 %, zrnin na 77 % a brambor na 40 %.

Vzniklá JZD měla problémy s ustájením předepsaných stavů dobytka (JZD Temelín, Dražíč, Kostelec, Smilovice a Radětice). Zástav prasat poklesl proti stavu k 1. lednu 1957 o 3.500 kusů. JZD bylo vytýkáno, že na záhumenkách chovají neúměrné množství drůbeže a prasat. Problémy byly i v melioraci pozemků, kde úkol byl splněn na 51 % a v JZD Knín, Nová Ves a Chlumec s pracemi vůbec nezačali. JZD Temelín a Litoradlice byly jmenovány, že zaostávají ve výrobě i v ekonomice.[344] Příčinou zásobovacích nedostatků už nebyl zavilý kulak, ale výsledek kolektivizační taktiky, kdy se JZD při plnění plánu ulevovalo a soukromníkovy úkoly byly nad jeho možnosti a síly. Soukromník se stal členem JZD a nebylo „hromosvodu", na který by bylo možno neúspěchy svádět.

Celostátní bídnou zásobovací situaci dokládají i archivní materiály z mikroregionu z počátku 60. let. V roce 1961 před Vánocemi rozhodl MNV Křtěnov, že příděl pomerančů bude rovným dílem mezi všechny děti, že však ty děti, které dostaly pomeranče ve školní jídelně v Týně nad Vltavou, budou z tohoto přídělu vyloučeny. Příděly v Březí nejsou doloženy písemně, avšak pamětníci je mohou potvrdit. Také ostatní zboží (pamatuji brambory, lahvové pivo) bylo na příděl, byť socialismus byl budován již čtrnáct let. Je to patrné i z rozpisu spotřebitelů paliva v roce 1962 ve Křtěnově, který po popisných číslech uvádí počet místností a počet členů domácnosti. Výmluvný je také vánoční příděl zboží prodejně Jednoty 1962 ve Křtěnově: 80 g arašíd na osobu, 40 g vlašských ořechů, 80 g citrónů, 650 g pomerančů na dítě, dvě kostky tuku na jeden nákup, jedna kostka másla o 250 g na osobu u bezzemků, u držitelů krav pouze půl kostky másla na dítě. Všechny rozpisy pořizoval MNV a prodejny se jimi musely řídit.[345]

Také kopie zápisu ze zasedání MNV Březí v červnu a srpnu 1962

344 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 2, materiály OV KSČ, zápis z jednání o zemědělství 4. ledna 1957.
345 Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 1202 MNV Křtěnov, direktiva obchodu Jednoty.

dokládá problémy. Konstatovala, že samoobsluha se smíšeným zbožím v Březí má nevykrývané objednávky, nebo jen částečně vykrývané, nedováží se zelenina a že je nutno prosadit dojíždění pojízdné prodejny masa. Pracovní doba prodejny byla stanovena 7.00-13.00 a 17.00–19.00 a prodavačem Václavem Bočkem odsouhlasena. Pohostinství v Březí U Douchů bylo chváleno zejména za to, že má dostatek nealkoholických nápojů.[346]

To, čeho bylo v obci dosaženo, nebylo výsledkem svobodného rozhodnutí svobodných občanů, nýbrž nátlakem všezahrnující státní moci, která potlačila všechny demokratické principy, které měly před tím na venkově svou tradici. Totalitní režim podřídil veškerý život svým potřebám. Podlehla mu hospodářská družstva i kampeličky, podlehlo mu i soukromé podnikání v obchodě a živnostech. Konec 50. let byl soumrakem soukromého zemědělství i živností a vznikem závislosti obyvatel na družstevních a státních obchodech a službách, byl to také základ čekání ve frontách, různých úplatků a protislužeb. Z toho vyplýval i postupný odliv lidí do měst,[347] ztráta vztahu k půdě, ke zvířatům, ke každodenní rolníkově povinnosti a konečně u mnoha lidí i k mizení úcty k vlasti. Ze společnosti byl vytlačen sedlák. Sedlák musel přemýšlet dlouhodobě - symbolicky to vyjadřovalo zasazení stromu. A řídil se důležitou zásadou - zanechat potomkům statek i s jeho zdroji ve stejném nebo ještě lepším stavu, než ve kterém ho přebíral.[348]

Také živnostník byl z pohledu ÚV KSČ nepřítelem socialismu, proto na základě rozhodnutí z roku 1949 o znárodnění soukromých živností, provozoven, řemeslníků, maloobchodních prodejen, velkých bytových domů i menších nemovitostí byl tlačen do zrušení živnosti nebo ke vstupu do socialistických podniků. To byl masový zásah do života více jak jednoho milionu soukromě podnikajících v Československu v oblasti veškerých služeb obyvatelstvu. Nově vytvářené komunální podniky a bytové podniky

346 Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 512 MNV Březí, zápis z jednání o zásobování obyvatel.

347 K odlivu dětí ze zemědělství se ve svém diskusním příspěvku vyjádřil František Mikšátko z Temelínce na okresní konferenci OV KSČ Týn nad Vltavou 15. – 16. března 1958, kde nevybíravými slovy napadl rodinu Veselých. Viz příloha č. 46. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, zápis z okresní konference OV KSČ 1959.

348 Václav CÍLEK - Vojen LOŽEK, Obraz krajiny, Praha 2011, s. 26. Výrok Arne Naesse, norského hlubinného ekologa.

nemohly nahradit osobní iniciativu v podnikání. Znárodnění drobných podnikatelů a vlastníků bylo provedeno bez náhrady. Je všeobecně známé, že největší zbohatlíci a podvodníci se poté objevovali v řadách zaměstnanců znárodněných živností, zejména v podnicích Masna, Ovoce a zelenina a RaJ. „Všechny pokusy v 70. a 80. letech o nápravu skončily neúspěchem …. V diskusi s funkcionáři jsem slýchal," píše Lubomír Štrougal, „předsedo, to chceš, aby my, co jsme znárodňovali, jsme to zase vraceli zpátky?"[349]

Všechny prodejny a hostince na vltavotýnském venkově byly sloučeny roku 1954 do Okresního lidového spotřebního družstva JEDNOTA Týn nad Vltavou podle zákona č. 53/1954 Sb. o lidových družstvech a družstevních organizacích, jímž byl vytvořen Ústřední svaz spotřebních družstev v Praze a z něho odvozeny jeho okresní pobočky. Tato družstva směla být pouze na vesnicích; pro města byl vyhrazen státní podnik PRAMEN a Restaurace a jídelny.[350] V mikroregionu pracovalo středisko Jednoty Temelín; do ní patřily prodejny a hostince v Březí, Podhájí, Křtěnově, Temelínci, Temelíně, Lhotě pod Horami, Zvěrkovicích, Sedlci, Všeteči, Všemyslicích, Slavěticích, Neznašově a Albrechticích nad Vltavou.[351]

Neuspokojivá úroda nepříznivě ovlivnila bilanci zahraničního obchodu a promítla se do snížení vývozu cukru, chmele a zvýšením dovozu másla, surových olejů a krmného obilí. Přes tyto zřejmé neúspěchy zemědělské politiky KSČ Antonín Novotný na poradě představitelů komunistických stran v Moskvě 2. a 3. března 1960 oznámil, že je v rukou státu již cca 84 % zemědělské půdy, z níž 60 % obdělávají JZD a 18 % státní statky.

349 Lubomír ŠTROUGAL, Paměti a úvahy, Praha 2009, s. 71-73.

350 Tak v dubnu 1953 ztratilo svou samostatnost pohostinství U Havlíků – U Douchů – U mušketýrů. Již v roce 1953 byl zrušen prodej tabáku v Březí č. 52 u Dušků, stejně v č. 48 ve Křtěnově u Holečků, v roce 1955 žádal František Bezpalec z Březí č. 6 o zrušení živnosti obuvnické, v lednu 1957 převzala Jednota hostinec U Nováků v Březí č. 27 a v říjnu žádal Josef Kureš z Březí č. 26 o zrušení živnosti kovářské, třebaže v roce 1951 kovárnu adaptoval. Fungovalo jen holičství Františka Volfa, samozřejmě jako drobná provozovna MNV, s ročním ziskem asi 2000,- Kčs. 20. června 1961 proběhlo řízení o stavebním stavu sálu hostince U Nováků a bylo konstatováno, že ohrožuje bezpečnost, protože krov je prohnilý, a že vlastník nemá peníze na rekonstrukci. MNV Březí usedlost s hostincem roku 1971 vykoupil a Novákovi se odstěhovali. Pak následovala demolice hostince i sálu (mimochodem nebyl v tak zoufalém stavu, jak konstatovala roku 1961 komise) a na jeho místě po čtyřech letech zbudoval MNV Březí kulturní dům. Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 512 MNV Březí, přehled živností.

351 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 123 okresní prokuratura Týn nad Vltavou, karton 7, soupis prodejen a hostinců.

Soukromí rolníci tehdy ještě hospodařili na 1,000.000 ha půdy; z nich 83 % byli kovorolníci.[352]

Před 2. světovou válkou se zemědělstvím v Československu živilo 3,295.000 osob, v roce 1959 jen 1,635.000 osob a jejich podíl měl dále klesat. Převedením půdy ze soukromého do socialistického sektoru se výkonnost československého zemědělství nezlepšila.[353] Kolektivizace zemědělství byla sice úspěšná politicky, ale slibované hospodářské úspěchy ji nedoprovázely. Pavel Novák ve studii Výkonnost československého zemědělství v mezinárodním srovnání v 50. letech 20. století shrnuje: „… kolektivizace měla na výkonnost československého zemědělství zničující vliv. Jakkoli se hektarové výnosy oproti předválečnému období zvýšily a zvýšila se i užitkovost v živočišné výrobě, právě mezinárodní srovnání přesvědčivě dokazuje, že země, v nichž nebyla provedena socializace zemědělství, se dostaly mnohem dále. Výrazně se ve výkonnosti zemědělství v 50. letech zvýšil odstup mezi zeměmi východního a západního bloku a v rámci východního bloku se Československo propadlo mezi dříve agrárně zaostalé země. … další vývoj zemědělství (ukázal, že se) … řadu propadů způsobených kolektivizací (podařilo) napravit a opět se přiblížit výkonnosti zemědělství některých kapitalistických zemí.[354] Teprve ve druhé polovině 60. let začalo socialistické zemědělství díky obrovské státní podpoře prosperovat a stalo se stabilizačním faktorem komunistického režimu v Československu.[355]

Masová kolektivizace měla na venkově vytvořit novou společenskou třídu – třídu družstevních rolníků rovnou dělnické třídě, ve skutečnosti však znamenala hluboký a dodnes nezhojený zásah do celého organismu

352 Jiří PERNES, Závěrečná fáze kolektivizace zemědělství v Československu 1957 – 1960, Brno 2009, s. 47.

353 Jestliže vezmeme za základ 100 % hrubou zemědělskou produkci v roce 1936, pak roku 1955 táž produkce dosáhla 83,3 %, v roce 1960 88,8 %, 1965 87,7 %, roku 1966 95,5 % a teprve 1967 101,1 %. Viz Statistická ročenka ČSSR 1974, s. 303. Hrubá zemědělská produkce v cenách roku 1967 činila v tisících Kčs roku 1936 42,318.147,-, roku 1960 37, 562.783,- a teprve roku 1970 45,602.101,-. Statistická ročenka ČSSR 1974, s. 300.

354 Pavel NOVÁK, Výkonnost československého zemědělství v mezinárodním srovnání v 50. letech 20. století, in: Petr Blažek - Michal Kubálek (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti, Praha 2008, s. 153 - 154 viz i J. HOUŠKA a kol., Vývoj zemědělství a výživy v Československu, Praha 1971 a srovnání po roce 1970 Československé zemědělství v mezinárodním srovnání, Praha 1989.

355 Václav PPRŮCHA, Vývoj zemědělské výroby v Československu v období socializace vesnice, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 15. – 16. května 2002, věnovaný Lubomíru Slezákovi k 70. narozeninám. Studie Slováckého muzea 7,2002, s. 38–39.

české a moravské vesnice, zásah do její společenské struktury, utváření krajiny, vztahů mezi lidmi, vztahů k místu a půdě.[356]

Vytvoření JZD nemělo být konečným cílem. Marx-leninská teorie chápala JZD za záležitost dočasnou; v konečné fázi – v komunistické beztřídní společnosti – mělo být družstevní vlastnictví převedeno na všelidové – státní.[357]

356 Vladimír BŘEZINA, Poslední fáze kolektivizace na střední a severní Moravě, in: Jiří Pernes – Vladimír Březina, Závěrečná etapa kolektivizace zemědělství v Československu 1957 – 1960. Sborník příspěvků, Brno 2009, s. 61.
357 Jan RYCHLÍK, Obecné a speciální rysy nucené kolektivizace ve východní Evropě, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Studie Slováckého muzea 7,2002, s. 21-30.

5. Zemědělství v mikroregionu za politického uvolňování

Stranická usnesení pro oblast zemědělství byla postupně realizována až v šedesátých letech. Počínaje rokem 1962 se zemědělská výroba soustředěná převážně v podmínkách velkovýrobních podniků – JZD a státních statků – postupně zvyšovala. Stabilizovala JZD a postupně za cenu obrovských investic do staveb, strojního vybavení[358] a do půdy přispěla k jejich prosperitě, k pomalému vykrývání nedostatku základních potravin a ke zvyšování životní úrovně na vesnici. Součástí administrativních opatření byla první vlna slučování JZD a v oblasti státní správy souběžná územní reorganizace.

Čtyři roky od vzniku JZD utekly, než v roce 1961 získalo JZD Březí první traktor Zetor 24 a ještě téhož roku traktor K 25, který přidělilo pro jeho svědomitost, spolehlivost a pečlivost při obdělávání polí selskému synovi Františku Šimkovi. On byl vždy pověřován setím obilí na družstevních polích.

Do té doby se všechny práce prováděly dosavadním způsobem, to znamená za pomoci STS sdruženou mechanizací a ručně, a potahem byli koně. Jinými slovy od roku 1949, kdy v obci byly dva soukromé traktory a dva také na státním statku, se po odebrání těch dvou selských do STS technicky nic nezměnilo, nedošlo k žádnému komunisty slibovanému pokroku. K práci musely stačit při sklizni sena žací stroje tažené koňským potahem, obracečky a hrabačky za koně, kopilo se ručně, stejně se i nakládalo seno k odvozu i se ukládalo do seníků, kde byl pomocníkem

358 Roku 1953 bylo dodáno pro zemědělství v celé Československé republice 552 kolových traktorů, 1.651 pásových traktorů, 450 kombajnů na obilí, 5 na řepu, jeden na brambory a 1.190 secích strojů. Byla studená válka a přednost mělo zásobování armády. V roce 1956 se dodávka kolových traktorů zdesetinásobila na 5.230 kusů, dodávka pásových traktorů zůstala téměř stejná 1.616 kusů, obilních kombajnů bylo dodáno 1.067 kusů, na řepu 435 kusů, na brambory 114 kusů. Statistická ročenka Republiky československé 1958, s. 237. V roce 1971 disponovalo zemědělství 100.315 kolovými traktory, z toho státní statky 22.177, STS 3.378 a JZD 64.192. Obilních kombajnů mělo zemědělství 12.691 kusů, z toho státní statky 2.853, STS 1.497 a JZD 7.188 kusů. Kombajnů na sklizeň brambor celkem bylo 3.423, z toho státní statky 646, STS 160 a JZD 2.392. Strojní sortiment byl ale širší o traktorové plečky, pluhy, secí stroje obilní, řádkovací žací stroje, sklízecí řezačky na jetel a kukuřici, kombinované sklízeče lnu, kombajny na řepu a mlátičky. Právě zde se projevila investice do strojního vybavení zemědělství. Statistická ročenka ČSSR 1972, s. 346.

senomet s elektrickým pohonem.

Při sklizni obilí byl nejlepší samovaz, který odstranil alespoň ruční vázání snopů. Ty se pak ručně musely postavit do panáků a zase pak ručně nakládat a odvézt k mlátičce ke společnému výmlatu. Mlátičku poháněla lokomobila, později elektromotor. Vymlácené obilí se ručně pytlovalo, ručně třídilo na mlýnku a ručně nakládalo k odvozu. Hnůj se nakládal ručně na vozy a ručně rozkydával po poli. Brambory se ručně sbíraly. To samozřejmě bylo pracné, vyžadovalo velké množství pracovníků, jichž byl nedostatek, a v sezóně dlouhou pracovní dobu.

V prvních stájích s výjimkou stáje ČSSS se strojním dojením se i ručně dojilo. Krmivo i hnůj se v adaptovaných stájích navážely a odvážely ručně na kolečkách a pouze ve stáji ČSSS Vysoký Hrádek na sklopných vozících na zavěšené koleji. Teprve výstavba nových kravínů zajistila standard, který jsme znali ze stájí velkostatku a po jeho zestátnění z ČSSS. Problémy byly i se zásobováním stájí vodou. Tlačné napáječky, do nichž voda šla z vodovodu nebo z rezervoáru, měly jen stáje velkostatku, hospodářství u Hovorků pak adaptované na stáj JZD a stáje v Temelínci. Práce ve stájích byla větší fyzická dřina než v rostlinné výrobě a zpočátku, než bylo zavedeno odměňování podle užitkovosti, o ni nikdo nestál. Navíc byli ošetřovatelé zvířat stále podezříváni z krádeží krmiva pro svá záhumenková zvířata.

Stranická zášť ani vznikem JZD nevyhasla a projevovala se často primitivní mstou na dětech. Prostředkem ponižování, svévole a nesvobody byly rozmísťovací komise, které v místě rozhodovaly o osudu ze školy vycházejících dětí. Již 10. března 1953 organizační sekretariát ÚV KSČ uložil krajským výborům KSČ v pokynech pro přijímání dětí do výběrových škol, aby zabezpečily, že „nebudou doporučeny děti vesnických boháčů, děti z rodin městské buržoasie, bývalé vysoké byrokracie a z rodin zrádců pracujícího lidu.“[359] Metodický pokyn ministerstva školství číslo jednací 81.939/54-A II/1. z 1. listopadu 1954 k přijímání uchazečů do výběrových škol říká: „Děti z kapitalistických nebo bývalých kapitalistických rodin

359 Karel JECH, Kolektivizace, s. 145

mohou být přijímány jen ve zcela výjimečných případech hodných zvláštního zřetele.“ Na počátku 50. let se komise rozhodující o studiu dětí nazývaly návrhovými komisemi pro přijímání žáků na školy III. stupně, pak to byly rozmisťovací komise. Komise pracovaly na krajské úrovni na KNV, na okresní úrovni při ONV a zástupci byli zváni na zasedání BOV KSČ a na nejnižší úrovni pracovaly na škole.[360] Členy školních rozmisťovacích komisí se stávali vždy poslušní a iniciativní zástupci místní organizace KSČ, MNV, ROH zaměstnavatele rodičů a ředitel základní školy, kterou dítě navštěvovalo. Této komisi předkládal třídní učitel písemně vypracovaný posudek na vycházejícího žáka, který měl předepsané členění. Muselo se uvádět sociální postavení rodičů do roku 1948 a po roce 1948, aby měl každý náležitý třídní původ. Taková komise hleděla naplnit směrné číslo do jednotlivých oborů. O postupu rozmisťovací komise informuje její zpráva pro BOV KSČ ve školním roce 1954–1955.[361] Tito lidé v komisi rozhodovali o tom, zda dítě půjde studovat, bude učněm, či přímo půjde do pracovního poměru. Při rozhodnutí komise nebyly rozhodující prospěch a nadání žáka, ale potřeba pracovních sil zemědělského či jiného závodu a někdy i zlá vůle členů komise.

BOV KSČ Týn nad Vltavou v roce 1953 řešil problém, jak se postavit k dětem vesnických boháčů, které jsou nadané. Vedoucí III. odboru ONV Fokt připouští, že děti vesnických boháčů za rodiče sice nemohou, ale chceme-li z nich vychovat nového člověka, je třeba dát dítě na manuelní práci. Vedoucí tajemník OV KSČ Chalupa závistivě připomíná, že se děti venkovských boháčů… mohly dobře učit, když se jim matka mohla věnovat … Dělnice v cihelně neměla takovou možnost … Pracovník KV KSČ Kibus na témž zasedání BOV ukázal pravou podstatu socialistické výchovy[362] za použití tradičních prostředků: „Musíme se rvát o každé dítě,

360 Viz příloha č. 40 a 41.

361 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 8, folio 94, 95, materiály BOV, zápis ze schůze BOV KSČ.

362 Nepřátelství vůči tradičním rodinným vztahům, vůči tradičnímu vztahu k půdě a majetku, vůči křesťanské výchově. O protináboženském zaměření politiky KSČ, tedy psychologickém lámání vazu, hovoří tajný dokument církevního tajemníka, předložený sekretariátu OV KSČ v Týně nad Vltavou z 13. března 1953 a také usnesení k vyučování náboženství na školách. Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 125, 126 a 387, materiály BOV, zápis z jednání 13. března 1953.

tedy i o děti vesnických boháčů, naučit je kladnému poměru k socialismu, vyrvat je z vlivu rodičů, vysvětlit, že postup a život rodičů nebyl správný. Správné bude, když budou nějaký čas pracovat manuelně, tím se jim nic nestane.“[363]

Politické byro ÚV KSČ se 30. července 1957 při řešení problémů stálého odlivu mladých lidí ze zemědělství usneslo podniknout organizační kroky k „připoutání vesnické mládeže k JZD a (zajištění) její odborné výchovy pro práci v zemědělství“.[364] S jistým zpožděním se problematika řešila i na Vltavotýnsku. Plénum OV KSČ Týn nad Vltavou 16. května 1959 projednávalo podporu výstavby bytů pro mladé lidi v zemědělství s tím, že bude dávat přednost výstavbě bytovek jako levnější než je výstavba rodinných domků. Dalším opatřením bylo administrativní donucení vycházejících žáků, aby zůstali doma. V říjnu 1962, jak se dochovalo, zaúkoloval MNV Březí svoji zemědělskou, školskou a kulturní komisi a předsedu JZD, aby jejich členové sestavili přehled dětí, které vycházejí ze školy a jsou ze zemědělství (týkalo se dětí narozených roku 1948). Podklady muselo MNV Březí poslat na ONV do poloviny listopadu 1962.[365] Zemědělský závod musel mít pracovní síly, a tak je dostal, byť postup komise připomínal stav za nevolnictví.[366]

Jednání o sloučení JZD Březí, Křtěnov, Litoradlice a Zvěrkovice, to byla ona pomoc úpadkovým JZD, kdy se prosperující spojil s neprosperujícím, a výsledkem bylo snížení hospodářského růstu sloučeného celku, probíhalo od roku 1963.[367] Jako podmínku si JZD Březí kladlo likvidaci hospodářství státního statku Vysoký Hrádek, které hospodařilo ve stejném katastru a které mělo problémy s pracovní silou po celou dobu své existence. Po

363 Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 OV KSČ Týn nad Vltavou, karton 7, folio 444, materiály BOV, zápis z jednání. Viz příloha č. 41.

364 NAP, ÚV KSČ, fond 02/2, sv. 163, ar.j. 220, bod 1 – Opatření k zabezpečení zemědělství pracovními silami, 23. prosince 1957.

365 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Č. Budějovice, karton 560, jednání o vycházejících dětech ze zemědělství.

366 Je třeba pamatovat, že rozmisťovací komise na každé škole fungovaly a každoročně doporučovaly nebo nedoporučovaly s přihlédnutím k třídnímu původu vycházejícího žáka až do roku pádu komunismu u nás v listopadu 1989.

367 Kopíroval se postup ze Sovětského svazu, kdy na Volyni se slučovaly ekonomicky zdatné kolchozy volyňských Čechů s neúspěšnými kolchozy starousedlíků. Když pak ekonomická výkonnost neodpovídala, stíhala KGB jako sabotéry právě volyňské Čechy. – Podle ústního podání volyňského Čecha Jaroslava Teplíka, který se jako rudoarmějec na konci 2. světové války již do SSSR nevrátil.

odchodu části obyvatel do pohraničí, z nichž především se rekrutovali námezdní dělníci, a řady lidí do průmyslu státní statek bez mechanizace v zemědělství nebyl schopen bez brigád z řad školáků a studentů i bez pomoci armády dokončit třeba sběr brambor a sklizeň řepy. Druhou podmínkou ke sloučení JZD bylo připojení polností a budov (dílny s kovárnou, stájemi na odchov skotu, koní a prasat, stodolou, lihovarem a velkou sýpkou) ČSSS Vysoký Hrádek ke sloučenému JZD. Stát dával samozřejmě přednost státnímu (tenkrát se říkalo celospolečenskému) vlastnictví před družstevním (skupinovým), avšak úpadkové hospodaření státního statku, třebaže hospodařil na nejlepších polích bývalého velkostatku, nemohlo stačit úrovni výsledků JZD.[368] Výsledkem slučování bylo spojení JZD Březí, Křtěnov a Kočín (vznik 1952). Původní JZD Březí mělo 220 ha položených v nadmořské výšce kolem 500 m nad mořem, sloučené čtyřikrát tolik, totiž 950 ha, z toho orné půdy 737 ha (louky tvořily cca 20 % zemědělské půdy). Z 224 členů družstva bylo 190 stálých pracovníků. Předsedou sloučeného družstva se stal předseda bývalého JZD Březí František Vrzák a dalšími funkcionáři bývalí předsedové sloučených JZD.[369] Funkcionáři družstva byli sice komunisté, ale všichni byli místní a jen polovina z nich se zásluhami z 50. let.

Od konce roku připojilo JZD bývalý státní statek se 187 ha nejlepší orné půdy v okolí a v roce 1964 se sloučilo s JZD Zvěrkovice, které existovalo již od roku 1955.[370] Sloučením Březí, Vysokého Hrádku, Litoradlic, Křtěnova, Knína[371] a Kočína vznikl kolos o 1.402 ha půdy, z toho orné 1.113 ha, která tvořila 79 % z jeho zemědělské půdy. To znamená, že na trvalé porosty – louky – připadalo 21 %. Sloučené JZD mělo 299 členů, z toho 296 pracujících. Jeho rostlinná výroba bez náležité mechanizace si vyžadovala práci 171 pracovníka; pracovalo v ní 84 mužů a 87 žen.

368 Statek totiž vedl jen sotva vyučený zedník, ale tvrdý soudruh. Ztrátový státní statek v obci nakonec před JZD neubránil.

369 Zástupcem předsedy byl František Matoušek z Kočína, hlavním agronomem Josef Božovský ze Knína, hlavním zootechnikem Vojtěch Kureš ze Křtěnova; předsedy nebyli ekonom Josef Vrzák z Podhájí a hlavní skladník Josef Všetečka ze Březí.

370 Zvěrkovice historicky nikdy k Vysokohrádecku nepatřily. Bývaly součástí arcibiskupského panství v Týně nad Vltavou.

371 V sousedství Knína až do jeho vystěhování existovalo hospodářství ČSSS Hluboká nad Vltavou v bývalém velkostatku na Býšově.

Živočišná výroba – chov krav, odchov telat, hovězí na žír, chov prasnic a odchov prasat, chov slepic a chov koní do zápřahu – vyžadovala práci 91 pracovníka (10 mužů - koňáků a 81 žen). JZD si také zlepšovalo finanční bilanci v přidružené výrobě, jíž se rozumělo zahradnictví o 6 pracovnících, které vedl vyučený zahradník.[372] JZD začalo ve velkém s pěstováním zahradních jahod. Šetřit finanční prostředky mu také pomohla stavební skupina 8 mužů, která prováděla všechny potřebné stavební opravy a adaptace. Družstvo tak najížděl na model, který se pak jako výkladní skříň moderního řízení zemědělského podniku v ČSSR ukazoval ve Slušovicích. Sloučené JZD řídilo 18 mužů a jedna žena.

Jednotné zemědělské družstvo 1. máj Březí chovalo 1.085 kusů hovězího, z toho 459 krav, dále 1.340 prasat, z toho 144 prasnice, také 3.159 slepic a 40 koní. Je třeba si uvědomit, že stavy zvířectva nevycházely z přání JZD, nýbrž že je vždy schvalovala okresní zemědělská správa a stát si jejím prostřednictvím držel hospodaření družstva pod kontrolou. Výčet chovaného dobytka ukazuje vyžadovanou orientaci na produkci mléka, masa a vajec. Záhumenkáři drželi 112 krav (čtvrtinu ze stavu JZD), 214 prasat (šestinu ze stavu JZD) a 1.729 kusů drůbeže (polovinu ze stavu JZD). Tím výrazně suplovali nedostatečnou výrobu masa, mléka i vajec v celém státě a sami sobě prací po pracovní době na úkor vlastního odpočinku zvyšovali životní úroveň.[373]

Ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství vyhláškou č. 13/1964 z 15. ledna 1964 o provozování přidružené výroby JZD umožnilo JZD jinou než zemědělskou činnost. V § 2 vyjmenovalo povolené druhy a v § 4 sdělilo, že takovou činnost povoluje ONV. Vyhláškou č. 47/1968 z 18. března 1968 o společných družstevních podnicích a provozování přidružené výroby JZD dává pravidla pro společné družstevní podniky, které si vytvářejí své orgány – valnou hromadu, představenstvo a revizní komisi a valná hromada jmenuje ředitele. SDP po schválení ONV a zápisu

372 Zahradnictví úspěšné pracovalo při někdejším vysokohrádeckém velkostatku, čehož si bylo vedení JZD vědomo.

373 Údaje čerpány z kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou. Kronikář byl předsedou JZD 1. máj Březí.

do podnikového rejstříku mohou rozvíjet svou činnost. SDP z hrubého důchodu odvádějí daně, pojistné, dávky a poplatky. Zůstatek si rozdělí podle výše členských podílů. Byl to krok k původnímu družstevnímu způsobu hospodaření. U přidružené výroby přibyla podmínka, že musí být zakotvena ve vlastních stanovách JZD.

29. ledna 1964 byly sloučeny MNV Březí, Křtěnov, Kočín a Zvěrkovice a větší MNV tak zahrnoval sídla Kočín, Knín, Býšov, Podhájí, Březí, Křtěnov, Ohrada, Zvěrkovice a Zaluží.[374] Všechny rozhodující funkce ve sloučeném MNV obsadili komunisté, nikoli však ti, kteří prováděli místní politiku v 50. letech. Sloučením MNV se navázalo na praxi protektorátní správní komise. Správa věcí veřejných se vzdálila občanovi a s jeho názorem se stejně nepočítalo, středisková obec Březí získala řadu výhod a v osadách nebyla podporována výstavba. Stejně tak se střediskovou obcí stal Temelín a do velkého MNV patřily Temelín se samotami Kaliště, Rozovy, Pláňovy a Shonem, Temelínec, Lhota pod Horami a Sedlec.[375]

Na Vysokohrádecku se po sloučení JZD a po vytvoření velkého MNV půda obhospodařovaná sloučeným JZD stala současně katastrem obce. Byl to zřejmě obecný trend a dokládají ho i údaje v tabulkách publikace 25 let rozvoje jednotných zemědělských družstev v Jihočeském kraji, vydané Krajskou správou Českého statistického úřadu v Českých Budějovicích v roce 1974.[376] Z naznačeného vyplývá, že od poloviny 60. let minulého století nebylo na slučování JZD i MNV tlačeno, naopak že nové slučování je příznačné až pro začínající normalizaci. Naznačený trend v jižních Čechách lze statisticky podložit údaji pro ČSSR. Při stejném podílu 60,2 % na výměře zemědělské půdy obdělávané JZD z celkové výměry

374 Předsedou nového MNV se stal Jan Burian ze Zvěrkovic, členem rady a předsedou plánovací komise byl Václav Mikšátko z Podhájí, členem rady a předsedou komise výstavby Jiří Beránek ze Březí, členem rady a předsedou komise obchodu, služeb, bytové a občanského výboru Kočín František Matoušek, členem rady a předsedou komise zdravotní a sociální a občanského výboru Knín Josef Božovský, členem rady a předsedou školské a kulturní komise František Bílý ze Březí, členem rady a předsedou občanského výboru Zvěrkovice Jan Vanda a předsedou občanského výboru Křtěnov Vojtěch Kureš.

375 V Temelíně byla železniční stanice, bývalé skladištní družstvo s obilním silem a podnik s chemickou výrobou Bituma.

376 V Českobudějovickém a po roce 1960 Jihočeském kraji začalo slučování družstev již sporadicky v 50. letech. Od roku 1959 začíná kampaň za slučování, kdy vznikají 3 sloučená JZD, 1960 počet sloučených graduje na 33 JZD, 1961 slučovací kampaň vyvrcholila 72 sloučenými JZD. Od roku 1962 počet sloučených JZD poklesá na 67, 1963 na 20, 1964 15, 1965 13. Slučovací kampaň se obnovuje opět roku 1970, kdy vzniklo 10 sloučených JZD, roku 1971 už 19 a vrcholu dosáhlo slučování 1972 43 sloučenými JZD a roku 1973 sloučených družstev ubývá na 32.

zemědělské půdy v ČSSR bylo roku 1965 v ČSSR 6.704 JZD, 1967 6.396 JZD, 1968 6.328 JZD, 1970 6.270 JZD a 1971 již jen 5.871 JZD.[377] Pokles počtu JZD lze vysvětlit pouze jejich slučováním.

Roku 1965 převzalo JZD budovu bývalého panského ovčína v Březí, která od okupace do té doby sloužila jako sklad výkupu obilí. Následující rok se JZD snažilo o zrušení záhumenek, ale záměr se nepovedlo pro oprávněný odpor družstevníků, poukazujících na přetrvávající problémy v zásobování obyvatelstva potravinami, z toho především masem, nakonec realizovat. Teprve za normalizace roku 1974 záhumenkové hospodaření končilo a nebylo to jen pro úřední nařízení, ale měnil se i způsob života a lidem se už moc nezamlouvalo mít po odpracované směně ještě další směnu doma.

Obraz života JZD 1. máj Březí je charakteristickým znakem etapy, která ve vývoji zemědělství právě v polovině 60. let nastala a trvala zhruba deset let. Znamenala kvalitativní skok ve vývoji zemědělství. Došlo konečně k intenzifikaci a k zemědělské velkovýrobě, k aplikaci vědeckých poznatků do ní a ke zlepšení kvalifikační úrovně pracovníků zemědělství. Od té doby zemědělská výroba kryla narůstající spotřebu potravin. Současně se začalo volat po demokratizaci družstevního systému. Proto v letech 1968–1969 nedošlo k otřesu na venkově, ale zemědělství se stalo stabilizačním faktorem československého hospodářství i politického systému.

V JZD 1. máj roku 1968 poprvé zažili tajné volby představenstva JZD, první a také poslední demokratický prvek v JZD. Předsedou JZD se stal opět František Vrzák, jeho dosavadní předseda, členy představenstva byli František Šimek, František Hospodářský, Eleonora Novotná, Václav Steiner, Jan Burian, Stanislav Šebesta, Miloslav Machart, Josef Maruška, Vojtěch Veselý, Jaroslav Bezpalec a František Boček. Do jedenáctičlenného představenstva se dostalo šest bývalých sedláků a dobrých hospodářů. Po všech hořkých zkušenostech z předešlých dvaceti let nikdo nechtěl JZD bořit; stalo se stabilním podnikem zaručujícím jistý blahobyt po zničujících

377 Statistická ročenka ČSSR 1972, s. 338.

bezvýchodných letech do vzniku JZD.

Statistika dochovaná jen zlomkovitě mimo sčítání obyvatel, domů a vybavení bytů je sice poněkud nezáživná záležitost, avšak její údaje působí jako fotografie. Podívejte se sami. MNV Křtěnov hlásil roku 1960 pro svých 192 obyvatel 56 bytů o 145 místnostech na ploše 3.504 m^2. V průměru měly téměř všechny domy tři místnosti a všechny domy měly zavedený elektrický proud, 25 z nich, tedy téměř polovina, vodovod, 20 z nich, tedy třetina, koupelnu a pouze jeden z 56 bytů splachovací WC. Ostatní byly vybaveny suchým záchodem, často kadibudkou. Když nebylo možno investovat do výroby (dobytka, osiv, pozemků, strojů a hospodářských budov), začali lidé investovat do spotřeby, která se projevovala jako zvýšení životní úrovně. Vůbec první osobní automobil v obci vlastnil Václav Koudelka na Podhájí. V roce 1965 bylo v soukromém držení v Březí jedenáct osobních automobilů, v Kníně dva, ve Zvěrkovicích šest, ve Křtěnově tři a v Kočíně dvanáct. Investice do bydlení i do automobilů pokračovaly. V roce 1969 jich už bylo v Březí 17, na Podhájí 4, ve Křtěnově 8, tolik i ve Zvěrkovicích a Kníně, v Kočíně 10, na Ohradech a v Zaluží po dvou.[378]

JZD 1. máj Březí si hospodářsky stálo velmi dobře. Dosáhlo roku 1968 výborných výnosů u pšenice 38,5 q/ha, u žita 40,2 q, u ječmene 53 q se poprvé výnos dostal nad půl tuny, u ovsa 39,2 q, u brambory 268 q, u lnu na semeno 8 q, u lnu na stonky 35,7 q (prodával se kooperačním tírnám v Otíně u Jindřichova Hradce), u máku 19 q. Srovnatelné krajské údaje k roku 1970 uvádějí hektarové výnosy u pšenice 29,1 q, žita 22,6 q, ječmene 28,3 q, ovsa 23,7 q a u brambor 179 q.[379] Místní výnosy proti roku 1953 narostly o celou třetinu. JZD mělo slušnou krmivovou základnu, proto mohlo chovat 413 dojnic s dojivostí 2.478 l/rok (průměrná dojivost v Jihočeském kraji byla r. 1970 2.297 l), 196 jalovic, 157 býků na žír s přírůstkem 0,66 kg/kus (zde bylo JZD pod krajským průměrem 1970 0,75 kg) a den, 204 telat, 148 prasnic průměrně s 15 selaty (stejný byl

378 Před padesáti lety, totiž v roce 1919, měl první jízdní kolo, tehdy nejmodernější dostupný dopravní prostředek, Šebesta ze Březí č. 12. Jinak se lidé tenkrát dopravovali pěšky, koňským povozem, nebo vlakem. Jen města tenkrát znala vymoženost zvanou automobil.

379 25 let rozvoje jednotných zemědělských družstev v Jihočeském kraji, České Budějovice 1974, s. 5.

krajský průměr) a stále ještě chovalo jako potah 22 koní.

Po deseti letech od svého vzniku bylo JZD 1. máj Březí také dobře technicky vybaveno 24 kolovými traktory, 3 pásovými traktory DT 54, 2 kultivačními traktory, 4 obilními kombajny, 1 kombajnem na len, 6 samosběrači na suchou píci, 3 žacími nakladači, 5 nakladači chlévské mrvy a 6 rozmetadly mrvy, 1 třídící linkou na brambory, 3 kombajny na brambory, 3 vysokotlakými lisy, vlastní trafostanicí na 400 V a sušičkou obilí. Z výčtu družstevní mechanizace vidíme konečně realizovanou státní podporu socialistickému sektoru dodáním potřebné mechanizace ze státních podniků pro výrobu zemědělských strojů. Je také vidět postupné nahrazování koňského potahu traktory, zkrácení žňových prací a odstranění ruční práce tím, že jeden obilní kombajn obilí současně posekal, vymlátil, obilní zrno nasypal do přistaveného valníku a přidáním lisu ještě nabalíkoval slámu. Samosběrače zase nahradily ruční práci při sklizni sena i vymlácené slámy. Žací nakladače odstranily ruční práci s přípravou zeleného krmiva a nakladače a rozmetadla chlévské mrvy odstranily dřinu s hnojem. Kombajny na brambory i třídící linka ulehčily a urychlily sklizeň brambor a zbavily zemědělské podniky neustálé potřeby používat při sklizni brambor brigádnickou pomoc z řad studentů. Tím byly nahrazeny chybějící pracovní síly.

JZD Březí tehdy sloužily provozní budovy v areálu bývalého statku na Vysokém Hrádku: kovárna, truhlárna, dílna na opravu vozů, sýpka s posklizňovou linkou a katr na pořez kulatiny. Po jednotlivých vesnicích mělo kravíny, stáje na koně, odchovny telat, skotu na žír a prasat, drůbežárny, sklady na píci a slámu.

Průměrné výdělky funkcionářů dosahovaly 2.400,- Kčs, traktoristů 2.017,- Kčs, kočí v rostlinné výrobě 1.800,- Kčs, pracovníci dílen a stavební četa 1.593 Kčs a dělník v rostlinné výrobě 1.142,- Kčs. Došlo konečně k atraktivnější podobě práce v zemědělství a ke zvyšování životní úrovně členů JZD.[380]

380 Tehdy si například začínající učitel po absolvování Pedagogické fakulty vydělával 1.150,- Kčs hrubého a jeho

Zvýšené příjmy tak vyvolávaly jistou spokojenost po napětí z předchozího desetiletí. Rodiny si pořídily televizory, pečící trouby[381] a ledničky. Podle výsledků sčítaní lidu, domů a bytů 1970 na území MNV Březí pro 1.022 obyvatel, z nichž bylo 573 mužů a 509 žen, se nacházelo 265 bytů, z toho 71 jednopokojových (26 %), 123 dvoupokojových (48 %), 56 třípokojových (13 %) a 15 čtyřpokojových (5 %). Z celkového počtu bytů jich bylo pořízeno do roku 1900 plných 47,2 % a po roce 1945, tedy relativně nových, pouze 51 %. Vodovodem z celkového množství bytů disponovalo 170 (64 %), koupelnou 138 (52 %) a ústředním topením pouze 34 bytů (13 %). [382]

Ještě před zásadním zlomem schválilo Národní shromáždění 1. srpna 1968 zákon č. 62/1968 Sb. o rehabilitaci nespravedlivě odsouzených v 50. letech. Podle § 26, odst. 1 se rušily rozsudky a podle § 26 a 27 měl být vrácen zabavený majetek, popřípadě měla být za něj poskytnuta náhrada. Zákon byl liknavě a bez ochoty vracet zabavený majetek aplikován od roku 1969. Zabavené usedlosti se totiž mezitím staly hospodářskými dvory JZD, na pozemcích k nim náležejícím byly stavěny hospodářské budovy i bytovky. Bylo tomu tak v každé vsi u nás. Finanční náhrada za zabavený majetek často byla velmi hubená a vyvolávala další křivdu v již postižených. Na druhé straně začala řada lidí měnit svůj postoj k odsouzeným. V jejich očích se z nich stali nepříjemní rejpalové, kteří byli nebezpečím pro již prosperující JZD, kteří ohrožovali nakoupené majetky a na jejichž pozemcích museli družstevníci pracovat.

Hůře se straníci i ostatní obyvatelé psychicky vzpamatovávali z políčku uštědřeného jim 21. srpna 1968 okupačními vojsky Varšavské smlouvy vedenými sovětskou armádou. Funkcionáři i řadoví občané se v názoru na onen politický a vojenský počin vzácně shodli a komunistické vedení našeho státu tehdy zažilo již nikdy nedosaženou morální podporu. V Březí

---

měsíční výdělek se tak pohyboval na úrovni nejnižší mzdy v rostlinné výrobě. Údaje čerpány z kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou. Kronikář byl předsedou JZD 1. máj Březí.

381 V domech bourali chlební pece, aby se zvětšily místnosti.

382 Sčítání lidu, domů a bytů 1970, Okresní oddělení Českého statistického úřadu v Českých Budějovicích, leden 1974.

byla sepsána rezoluce[383] odsuzující faktickou okupaci spřáteleného socialistického státu; byla pod ní spousta podpisů.[384] Za rezoluci se postavilo i vedení JZD, nicméně vodu sovětským vojákům neodmítlo poskytnout.

O morálním rozkladu za počínající normalizace svědčí postoje řady „pomýlených" straníků před prověrkovou komisí v době výměny stranických legitimací, kdy ti, kterým bylo vytknuto, že byli při podepisování protisovětské rezoluce, sdělili zcela nestatečně a drze, že sledovali, kdo ji podepisuje. Tím se psychologicky vrátila situace za heydrichiády – jednat tak, abych přežil.

383 „My členové JZD 1. máj ve Březí u Týna nad Vltavou a ostatní občané MNV ve Březí se plně stavíme za prohlášení naší československé vlády vedené ing. Oldřichem Černíkem, naším presidentem Ludvíkem Svobodou a ÚV KSČ vedeným s. Dubčekem. Obracíme se na vlády zemí, jež vyslaly svá vojska k okupaci socialistického Československa bez souhlasu presidenta republiky L. Svobody, československé vlády a ÚV KSČ. Náš československý lid, věren zásadám demokracie a humanismu, stál vždy po boku těch národů, kterým bylo upíráno právo na vlastní rozhodnutí ve své zemi. Společně s Vámi socialistickými zeměmi protestoval a pomáhal udržet těmto národům vlastní suverenitu. Dnes však Vy, socialistické země, upíráte tomuto lidu právo budovat vlastní demokratický socialismus. Jde-li Vám o úctu k tomuto lidu, jde-li Vám o to, aby ve Vás viděl přátele, aby dějiny v srdcích tohoto lidu nepsaly slovo okupant, uposlechněte výzvy naší regulérní vlády, vraťte se do svých zemí a tlumočte svému lidu, že náš národ chce a buduje svůj demokratický socialismus, že nechce a nebude chovat nepřátelství vůči žádnému Vašemu národu. V Březí 22. srpna 1968"
příloha obecní kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou

384 Jen předválečný tvrdě stalinistický člen KSČ Martin Kabele, který vstup považoval za internacionální pomoc spřátelených komunistických stran proti kontrarevoluci ohrožující vedoucí postavení KSČ v Československu, podepsat odmítl.

6. Zemědělství za normalizace až do likvidace obcí mikroregionu

Vývoj československého zemědělství v 70. a 80. letech minulého století měl několik charakteristických rysů. Předně v 70. letech proběhla druhá vlna slučování JZD, přičemž se počet JZD redukoval a byly vytvořeny větší celky. Vedení JZD získalo větší samostatnost při rozhodování a lze říci, že se JZD někdy stávala „ostrovem kapitalismu uvnitř socialismu" (viz např. Slušovice). Do vedení JZD se dostali vystudovaní odborníci – agronomové, zootechnici, ekonomové, mechanizátoři – a do dílen kvalifikovaní řemeslníci. Byly to především mladé pracovní síly. Přesto nikdy neodstraněným nedostatkem provozů byla značná nehospodárnost. Výkonností v rostlinné výrobě se ČSSR zařadila za vyspělé země západní Evropy a ve výrobě masa předstihla všechny socialistické země.

Věnujme se nejprve legislativním opatřením. Vyhláškou č. 2/1972 z 27. ledna 1972 o kooperačních vztazích při rozvoji specializace a koncentrace zemědělské výroby byla v § 3 stanovena zásada, že takový vztah může nastat se souhlasem členské schůze JZD, a § 7 stanovil, že společné zemědělské podniky mají vznikat především v odvětvích zemědělství a potravinářském průmyslu. V § 8 si stát vyhradil právo schválit takový podnik okresním orgánem řízení zemědělství. V § 26 umožnil vznik podniku provádějícího specializované služby v rostlinné výrobě (agrochemické podniky).

Dovršením socializace zemědělství a zásadním narušením vlastnického práva k půdě i budovám byl zákon č. 122/1975 Sb. z 13. listopadu 1975 o zemědělském družstevnictví, jímž se rušil zákon č. 49/1959 o JZD, vyhláška č. 47/1968 o společných družstevních podnicích a vyhláška č. 2/1972 o kooperačních vztazích. V § 2 zákona č.122/1975 bylo stanoveno, že stát JZD řídí podle § 3 prostřednictvím národohospodářského plánu a podle § 4 stát podporuje JZD všestrannou … hospodářskou, odbornou a

kádrovou pomocí. Podle § 33 k pozemkům sdruženým ke společnému družstevnímu hospodaření má družstvo právo bezúplatného a časově neomezeného užívání. Podle § 98 se mohou družstva po předchozím souhlase ONV vydaném na návrh okresní zemědělské správy slučovat ve větší ekonomické celky. Podle navazujícího zákona č. 123/1975 Sb. z 13. listopadu 1975 o užívání půdy a jiného zemědělského majetku k zajišťování výroby má zemědělská organizace právo hospodařit s majetkem, „jako by byla vlastníkem.“ Doslovně zákon říká, že „zemědělská organizace má právo zastavět pozemek, stavby upravit i odstranit, pokud je získala před 1. dubnem 1964.“ Tím se postavila hráz proti rehabilitačnímu zákonu č. 82/1968 Sb. a nárokům původních majitelů. Důsledky toho pociťuje řada lidí, jejichž majetek nebyl restituován, bolestně dodnes. Transformační zákon totiž vyvolal další křivdy.

Vyhláška ministerstva zemědělství a výživy č. 159/1975 z 30. prosince 1975 o spolupráci zemědělství a jejich formách umožňuje v § 3 kooperační sdružení a v §15 a 38 společné zemědělské podniky zaměřené na výrobu vajec, jatečné drůbeže, jatečných prasat, výkrmu skotu, zpracování krmných odpadů a výroby krmiv a také specializovaných výrob a služeb.

Statistika ukazuje, že státní a veřejný sektor ve svých 34.890 závodech obhospodařoval 1,525.833 ha půdy v českých zemích, 2.834 závodů JZD včetně záhumenků a společných zemědělských podniků obhospodařovalo 2,667.508 ha půdy v českých zemích a 497.562 závodů jednotlivě hospodařících rolníků 21.569 ha půdy. Téměř všechna půda patřila státním nebo družstevním podnikům podřízeným plánovanému hospodářství, pouze její nepatrné množství drželi soukromí zemědělci.[385]

Konkrétní obraz české vesnice ukážou následující řádky. To, co bude řečeno o JZD 1. máj Březí, bylo obecným trendem pro rozvoj československého zemědělství i utváření života na československém venkově. Zemědělský podnik ovládl život i dění v místě. Měl dostatek prostředků k prosazení výstavby, podpory sportu a kulturního vyžití

385 Statistická ročenka ČSSR 1974, s. 317.

obyvatel sídla, samozřejmě v rámci povolených mezí. Vše konal jen proto, aby si obyvatelstvo a tím i pracovní sílu udržel. Jedinou netypickou věcí je konec obce i JZD, ale ne zase tak docela, protože podobný osud již zažily bývalé německé obce v pohraničním pásmu, v polovině padesátých let sídla v budoucí zátopové oblasti lipenské přehrady a pak v Povltaví při budování orlické přehrady a podobný osud čekal obce i zemědělské podniky na území budoucích vodních děl, průmyslových areálů a povrchových dolů.

V jednasedmdesátém roce se rozrostlo JZD 1. máj o JZD Litoradlice, které vzniklo roku 1956 a ne zrovna dobře hospodařilo na okleštěných pozemcích ve svažitém terénu. Tak pozemky sloučeného JZD ležely na katastrech MNV Březí a MNV Litoradlice. JZD 1. máj Březí už také nemělo původního předsedu, který svou činorodostí vytáhnul JZD z obtížné hospodářské situace při jeho založení a kterému za počínající normalizace nebyla odpuštěna podpora protiokupační rezoluce v roce 1968 ani jeho neschválený projev, když jako předseda okresního výboru Svazu družstevních rolníků zahajoval výstavu Země živitelka 1968.[386] Po krátkém předsednictví místním lidem neznámého s. Lekeše, dosazeného v květnu 1971, se v roce 1972 stal předsedou JZD 1. máj Josef Záveský, někdejší šéf hospodářství státního statku na Vysokém Hrádku. Měl potřebnou stranickou kvalifikaci a zásluhy z 50. let.[387]

Sloučené JZD hospodařilo na 1.558 ha zemědělské půdy (průměr v kraji v roce 1973 byl 983 ha, ale v okrese České Budějovice 1.195), z toho drželo 1.267 ha půdy orné, která tvořila 81 % z půdy zemědělské. To znamená, že v místech s depresí terénu a velkou vlhkostí mělo ještě louky na téměř pětině obhospodařované plochy. Osevní plochy byly z 60,6 % osety obilovinami (v kraji na 56,7 %), brambory byly sázeny na 8,9 % plochy (v kraji na 10,4 %) a pícniny rostly na 25,3 % plochy. Velikost osevních ploch

386 Františka Vrzáka, bývalého tesaře a neprověřeného schopného předsedu JZD, odklidili do Českých Budějovic jako mistra tesařské a truhlářské výroby v zemědělském stavebním podniku. Musel také jako vášnivý myslivec odevzdat své lovecké pušky.

387 Záveský přestal být také předsedou MNV Březí. Novým a také posledním předsedou MNV Březí se stal František Bílý, jehož rodištěm byl Temelín a který se do paměti rodáků bohužel nezapsal statečným bojem o zachování existence obce. Také MO KSČ vyměnila svého předsedu; místo Františka Novotného ze Křtěnova, osvědčeného a tvrdého pracovníka bývalého ONV Týn nad Vltavou, se jím stal Josef Kuboušek z Březí č. 20, zeť sedláka Josefa Kukrála donuceného vstoupit do státního statku a pravá ruka Josefa Záveského.

obilí (pěstován především ječmen a pšenice pro vyšší výnosy) ve srovnání s krajským průměrem a pokles plochy určené pro brambory, třebaže se družstvo nacházelo v bramborářské oblasti, svou vyšší polohou i typem půdy, naznačují orientaci na produkci především mléka a masa. JZD na 100 ha půdy drželo 88 kusů skotu, 34 krav, 89 prasat a 17 prasnic. Louky a stále větší plocha kukuřice pěstované jako krmná k silážování a zčásti i vytříděné obilí a jetele na orné půdě tvořily základ krmivové základny pro množství chovaného skotu i pro vepře. Granulované krmivo získávalo JZD v rámci kooperace se specializovaným podnikem Mavela Dynín. Z produkce JZD můžeme vyčíst,[388] že se ještě jednosměrně nespecializovalo. Hlavním jeho produktem bylo mléko. Průměrná dojivost dosáhla 2.866 l na jednu krávu za rok a stála nad celokrajským průměrem, který byl na dojnici a rok o 245 l nižší. Hlavním odběratelem mléka byla Madeta Tábor a JZD dodávalo i mléko na výrobu mléka sušeného. V odchovu prasat se JZD orientovalo na kooperaci s velkokapacitním vepřínem v Třeboni, jemuž dodávalo odchované vepře k výkrmu.

JZD netrpělo nedostatkem pracovních sil, mělo totiž 241 pracovníků, z toho 138 žen; na jednoho pracovníka připadalo 6,4 ha půdy. 19 % členů družstva bylo v poproduktivním věku.[389] JZD o své mladé síly pečovalo výstavbou bytovek a podporou studentů k absolvování škol nutných pro specializovanou práci. Rodiny samy přestavbou části hospodářských budov svých bývalých hospodářství rozšiřovaly obytnou plochu svých domů.[390] Přestavěním vznikaly domy s obývacím pokojem, moderně vybavenou kuchyní, dvěma i více ložnicemi, splachovacím WC a koupelnou, což představovalo standard srovnatelný se standardem ve městech. Průměrná měsíční odměna pracovníka činila 1.999,- Kčs.

Někdejší ruční dřina byla nahrazena mechanizací. JZD bylo vybaveno jedním traktorem na 37 ha půdy (v kraji 27,7), jedním obilním kombajnem

388 Z jednoho ha orné půdy produkovalo 211 kg masa, 960 l mléka, 482 kusů vajec, 1.798 kg obilovin, 1.322 kg brambor.
389 V krajském průměru měli takových pracovníků 23,2 %.
390 Do kolektivizace byl pro naši oblast typický komorový dům, který sestával ze světnice, předsíně s černou kuchyní, sklepa a komory.

na 153 ha obilovin (v kraji 148). Zdálo by se, že JZD příliš šetřilo při nákupu mechanizačních prostředků. Opak je pravdou, mělo vlastní opravárenské dílny s kvalifikovanou pracovní silou a k nim sklad náhradních dílů, a proto mu při promyšlené organizaci práce drahá a okamžitě opravovaná mechanizace i v menším počtu k efektivnímu hospodaření stačila.

Rok 1973 byl díky lepší orbě, masivnímu nasazení průmyslových hnojiv a použití pesticidů a herbicidů a velmi dobrým klimatickým podmínkám mimořádně úrodný.[391] V následujícím roce JZD vzdor poloze pozemků ve svazích pro snazší využití velké zemědělské techniky ještě více scelovalo své meliorované pozemky a vytvářelo hony o ploše až 40 ha. Při chemickém ošetřování půdy a při chemickém hnojení JZD kooperovalo s podnikem ACHP Mydlovary. Hrubá zemědělská produkce na 1 ha narostla proti roku 1970 z 10.141,- Kčs na 11.589,- Kčs roku 1973, z toho roku 1973 produkce rostlinná činila 5.679,- Kčs a živočišná 5.910,- Kčs. Přičemž JZD utržilo z 1 ha v roce 1973 v rostlinné výrobě 3.177,- Kčs a v živočišné výrobě 5.339,- Kčs. Pro JZD bylo výhodnější rostlinnou výrobu orientovat k vytváření krmivové základny a příjmy získávat z produktů živočišné výroby – z výnosnějšího prodeje mléka, masa a vajec.[392]

V roce 1975 vynaložilo JZD 1. máj Březí[393] značné prostředky do stavebních investic k intenzifikaci živočišné výroby, totiž výstavby čtyřřadového kravína ve Březí za Havlů, následující rok při cestě do Knína do stavby velkokapacitního kravína na 500 kusů krav, které měly být ustájeny na roštech. Dokončený objekt roku 1977 podnik Zemědělské stavby předal družstvu do užívání. Vždyť v roce 1974 chovalo JZD Březí 539 dojnic, 316 jalovic, 104 býky na žír, 313 telat, 230 prasnic, 12 kanců, 95 chovných prasniček a 3.090 slepic.[394]

391 Na jeden ha půdy tehdy JZD spotřebovalo 152 kg umělých hnojiv. Průměrné výnosy z 1 ha u pšenice byly v místním JZD 36,6 q (krajský průměr byl 35,6q), u žita 37,8 q (krajský průměr 32,8 q), u ječmene 40,6 q (krajský průměr 36,9 q), ovsa 37,7 q (krajský průměr 23,6 q), brambor 200 q (krajský průměr 109,9q). Ve srovnání s rokem 1953 to byl výnos opravdu dobrý, vždyť tehdy byl výnos pšenice 25 q z 1ha (krajský průměr z roku 1956 21 q), žito 20 q (krajský průměr 24,5 q), ječmen 22 q (krajský průměr 20,9 q), oves 12 q (krajský průměr 10,0 q); jen brambory dávaly v roce 1953 více, až 360 q z hektaru (krajský průměr z roku 1956 175,6 q).

392 Údaje čerpány z kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou. Kronikář byl předsedou JZD 1. máj Březí. Krajské průměry výnosů čerpány z publikace 25 let rozvoje Jednotných zemědělských družstev v Jihočeském kraji, České Budějovice, 1974, s. 5.

393 Jeho předsedou po tragicky zahynulém Josefu Záveském se stal Josef Dvořák.

394 Údaje čerpány z kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou.

JZD podporovalo i vyžití svých členů. V obcích stále od svého založení fungovaly hasičské sbory, které pořádaly pravidelné taneční zábavy v kulturním domě postaveném roku 1975, hasičské soutěže a nepopulární brigády. Myslivecké sdružení, které z úředního popudu vzniklo roku 1951 a nahradilo někdejší honební společenstva, bylo vzdor povinným brigádám atraktivní organizací. Držení loveckých pušek, zejména kulovnic, sice podléhalo povolení na základě žadatelova hodnocení prováděného MO KSČ a také VB, ale nic nebránilo nikomu, aby se ten, kdo nesměl držet loveckou zbraň, zúčastnil oblíbených honů jako nadháněč.

Od rakousko-uherské monarchie rozvíjel v Temelíně svou činnost včelařský spolek, který přečkal i německou okupaci. Do tohoto spolku patřili i místní včelaři podporovaní MNV i JZD kvůli opylování ovocných stromů a řepky včelami.[395] A v zájmu udržení mladých lidí na venkově podporovalo místní JZD i sport. V nadějném roce 1968 byla založena Tělovýchovná jednota 1. máj Březí. Skládala se z oddílu kopané,[396] od roku 1978 oddílu šachů a ženského oddílu ZRTV.[397] Na Podhájí se budovalo fotbalové hřiště, ale výstavba sportovní kabiny za 290.000,- Kčs se vlekla;[398] kolaudována byla až v lednu 1978.

Vláškovský grunt v Březí č. 11, který po stavební stránce pocházel podle vročení na štítě stodoly z roku 1872,[399] koupila v roce 1970 Tělovýchovná jednota Start v Týně nad Vltavou a upravovala statek na chov jezdeckých koní. Chovala a cvičila je a vedla děti členů JZD i děti z Týna nad Vltavou k práci a k lásce ke zvířatům.[400]

JZD podporovalo výstavbu v obci a tím také záměry MNV, který zamýšlel vystavět kulturní dům. Současně s touto stavbou probíhala

395 Mezi větší a aktivní včelaře patřili Matěj Tomka, Josef Smrž, Jan Pivec, František Holub, František Hospodářský, Josef Lukáš a František Vrzák.
396 Družstvo mužů, družstvo dorostu a družstvo žáků.
397 Nejlépe si vedli žáci; v roce 1974 byli nejlepšími v okrese a dorostenci se umístili druzí. Mužům se nevedlo. V roce 1984 měla TJ 64 členů. V sousedním Temelíně již od první republiky rozvíjel svoji činnost fotbalový klub, má tam hřiště a kabiny a dodnes se FC Temelín zúčastňuje fotbalové soutěže.
398 Zpráva VLK z 11. září 1972 mluví o rozestavěnosti a o problémech se stavebním materiálem (jinak to ani v plánovaném hospodářství nemohlo být).
399 Prvotní evidenční soupis památek v okrese Č. Budějovice, Jihočeské krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1962, s. 25.
400 20. a 21. července 1974 oddíl uspořádal soutěž v jízdě s kočárem a ve skocích na koni. V roce 1984 měl hrádecký jezdecký klub l50 členů a absolvoval šest jezdeckých závodů.

adaptace prostor na zámku na jednotřídní mateřskou školu pro 36 dětí.[401] 26. září 1977 započaly přípravné práce k výstavbě prodejny potravin.[402] Obec svou vybaveností dohnala okolní střediskové obce Dříteň a Olešník, předehnala sousední Temelín, ale nedosáhla tak vysoké úrovně jako např. vzorové JZD Práče u Znojma. Protože Březí jako přirozené centrum bylo střediskovou obcí, vyrůstala na zahradě Šebestů, Šimků, Kurážů a na louce ke Špejcharníkům řada rodinných domků. Vedle toho JZD a MNV na pozemcích náležejícím k někdejší usedlosti Vojtěcha Vobra po jejím zbourání vystavěly pro zaměstnance přistěhované do obce bytovky č. 42 v roce 1969, č. 55 roku 1974 a č. 64 roku 1980.[403] To bylo trnem v oku závistivým osadám, kde výstavba podporována nebyla. Vzdor tomu se stavělo ve Křtěnově, na Podhájí, ve Kníně i ve Zvěrkovicích.[404] Proto jako blesk z čistého nebe působilo vyhlášení stavební uzávěry v obci pro výstavbu JETE 3. listopadu 1980.

V roce 1978 znovu začalo JZD s vydáváním družstevního zpravodaje. První pokus o vydávání závodního časopisu JZD 1. máj Březí byl učiněn již 17. listopadu 1964. Redakční rada se tenkrát skládala z pana řídícího Karla Škorničky, ekonoma JZD Josefa Vrzáka, dělníka Jana Fürsta, tajemníka MNV Františka Syrovátky, předsedy MNV Jana Buriana a za JZD Františka Matouška.[405] Složení redakční rady spíše odpovídalo obecnímu zpravodaji.[406]

Bez zajímavosti nejsou ani statistické údaje z Březí a Podhájí v roce 1974. V JZD pracovali 23 muži z Březí a 4 z Podhájí, 17 žen z Březí a 9 z Podhájí. Za prací dojíždělo 38 mužů z Březí a 31 z Podhájí, 19 žen z Březí

401 Kolaudována byla 1. prosince 1976. Již 12. dubna 1977 chtěl ONV předat zámek do správy MNV. MNV Březí však žádal od ONV opravu chatrné zámecké střechy ještě před předáním objektu do užívání MNV.

402 Projektant dodal dokumentaci typizované stavby 31. října 1977, základy byly vyhloubeny v březnu 1978, vybetonovány v květnu, v srpnu stály zdi a byl kladen strop. Do konce roku ukončili práce klempíři. Fasáda, obklady a dlažby, elektroinstalace, sanitární zařízení a montáž topení byly provedeny do 18. prosince 1979. MNV Březí pak prodal objekt Jednotě za 898.000,- Kčs. Po kolaudaci 2. září1980 byla prodejna otevřena 27. října 1980.

403 Údaje čerpány z kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou.

404 Nová zástavba byla zásadně patrová, svými tvary spíše městská a materiálem i hmotou staveb nezapadající do okolní zástavby. Přestavby rodinných domů často necitlivě mrzačily čistý styl svého okolí. Ta necitlivost byla vydávána za modernost, např. místo dvoudílných dělených oken okna trojdílná, místo hlazené bílé fasády barevný břízolit na barokním štítě.

405 Údaje čerpány z kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou.

406 Vůbec si nevybavuji, že bych takový časopis někdy měl v ruce, avšak normalizační vydání na běžném rozmnožovacím stroji, který kvůli evidenci tiskl z číslovaných blan, byla snadno dosažitelná.

a 18 z Podhájí. Z toho vyplývá, že se původnímu zaměstnání zemědělce věnovalo na vesnici již méně než 50 % mužů, žen však dvě třetiny. Do práce se dojíždělo z poloviny do Týna nad Vltavou a z druhé poloviny do různých podniků do Českých Budějovic, proto byly ranní a odpolední autobusové spoje přeplněné. V Březí skupinu důchodců tvořilo 17 mužů a 31 žen a na Podhájí 14 mužů a 24 žen; ovdovělých bylo na Podhájí 20 žen a 4 muži, v Březí 11 žen.[407] Podíl mužů v produktivním věku k mužům důchodcům ve Březí byl velmi příznivý, neboť jich byla třetina ve srovnání s aktivními; na Podhájí se počet aktivních mužů a důchodců téměř rovnal. Obyvatelstvo Podhájí více stárlo. Svou roli zde sehrálo obsazení družstevních bytovek, postavených ovšem v Březí, mladými rodinami a výstavba rodinných domů v Březí, kdežto Podhájí se vylidňovalo a řada domů začala sloužit jen rekreaci. Srovnáme-li statistické údaje o počtu domů i obyvatel, je s výjimkou Březí ve Křtěnově, na Podhájí, ve Kníně, v Litoradlicích, v Temelínci i v Temelíně v porovnání let 1950 a 1970 patrný pokles počtu domů i obyvatel; nejvíce v Temelínci tvrdě postiženém v 50. letech u obyvatel pokles o téměř 50 %.

Podíl dětí na počtu obyvatel mikroregionu se také postupně zmenšoval. Komunistická politika v 50. a počátkem 60. let 20. století vyhnala z venkova do měst řadu mladých lidí. Celorepubliková čísla hovoří o opouštění zemědělského sektoru mezi lety 1948 a 1953 skutečně vysokými čísly; v tomto období odešlo ze zemědělství více než půl milionu obyvatel.[408] Další zásadní příčinou bylo postupné rozšiřování antikoncepce a opožděná akceptace potratového zákona č. 68/1957 Sb. i v konzervativním prostředí venkova, stejně jako snaha dosáhnout vyšší životní úrovně, tedy mít dům s koupelnou, se splachovacím WC, verandou, pračkou, televizorem, pečící troubou nebo elektrickým sporákem, s ústředním topením a automobilem, působily proti tradiční větší rodině (stačily již jen dvě až tři děti), to se se zpožděním šesti let projevilo na klesajícím počtu narozených dětí – žáků školy, poněvadž tehdy byly povinné školní obvody. Nápravu nezpůsobilo

407 Údaje čerpány z kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou.
408 Karel KAPLAN, Československo v letech 1948 – 1953, Praha 1990, s. 122-124.

ani zavedení potratových komisí roku 1962. Jestliže měla křtěnovská dvoutřídka ve školním roce 1949/50 49 žáků, ve školním roce 1974/75 již jen 37, tj. o 23 % méně.[409]

Tato suchá čísla vyjádřila změny v důsledku politiky z 50. let. Od 60. let musel stát úbytek pracovníků v zemědělství a jejich stále se zvyšující věk nahradit mechanizací a do zemědělství vnést rysy průmyslové výroby. To vyžadovalo kvalifikovanou pracovní sílu, která se už neučila jako dříve od svých otců, nýbrž musela absolvovat příslušné školy. Ty i jejich obory musely vzniknout a za podpory i kontroly státu se tak novým zemědělským učňovským oborům věnovali v místní původní hospodářské škole v Čihovicích, v nejbližší škole v nedalekých Hněvkovicích a také v zemědělském učilišti v Trhových Svinech. Zvětšil se i počet středních zemědělských škol a v nich studovaných oborů. Pro zájemce od nás byly dostupné, když ovšem komplexní hodnocení uchazečů ze základní školy bylo příznivé, střední zemědělské školy v Táboře, v Českých Budějovicích, školy s tradicí již z doby monarchie, a v Nových Hradech. Do Českých Budějovic se roku 1960 dostala Provozně ekonomická fakulta Vysoké školy zemědělské Praha-Suchdol. Z ní vycházeli první zemědělští inženýři, kteří měli stát v čele budoucích specializovaných podniků.

Všechny změny se také zapsaly do vztahů původní obce. Odpadlo ono klientské já pomohu sedlákovi, on zase pomůže při práci mně. Složitá spletitost rodinných a služebných vztahů byla narušena příchodem zaměstnanců JZD na základě pracovního, nikoli příbuzenského vztahu. Postupně se vytrácely týdenní rituály úklidu dvora a prostranství před domem v sobotu, návštěvy kostela a s tím spojené návštěvy předků na hřbitově.[410] Společnou cestu pěšky do kostela nahradila a usnadnila cesta osobním automobilem. Také již není vidět typické sousedské poklábosení mužů před branou na hřbitov a pak společné probrání novinek v hostinci.[411] Je zvláštní, že úbytek návštěvníků kostela nebyl příliš patrný do likvidace

409 Státní okresní archiv České Budějovice, fond 1034, kronika obecné školy Křtěnov.
410 Poslední vazba stále funguje a na Dušičky jsou upravené všechny hroby vzdor tomu, že jejich odstěhovaní držitelé musejí přijíždět osobními automobily zdaleka.
411 Říkali jsme o tom, že sousedé nejprve zašli na slovo Boží a pak na slovo šenkýřovo.

obcí. Však se také předseda sboru pro občanské záležitosti Jaroslav Švehla, bývalý předseda MNV v 50. letech, v polovině 70. let rozčiloval, že není pohřbu, aby při něm nebyl farář (sám pak měl stejně jako tajemník ONV Týn nad Vltavou František Novotný ze Křtěnova církevní pohřeb**).**[412]

Ve farnosti, která dala za posledních 100 let 12 kněží, dokázali i komunisté pomáhat při opravě a rekonstrukci kostela v roce 1969 a v roce 1977 a sami organizovali opravu staré ohradní zdi na hřbitově, vykopání studny a v zájmu odstranění církevních obřadů budovali smuteční obřadní síň s chladírnou, pomocnými prostorami a WC. Konzervativní způsob života dokládá to, že na území obce žila většina obyvatel dlouho, protože území nebylo nikdy, ani za třicetileté války, postiženo vystěhováním obyvatelstva. V mezilidských vztazích převládaly vztahy lokálního společenství, tedy sousedství a příbuzenství v podobě širších rodin. Přistěhovaní přicházeli z menších obcí na základě příbuzenství nebo z pracovních důvodů. Žilo zde málo rozvedených, také méně svobodných a hodně ovdovělých, kteří často žili sami.

Historik Josef Petráň o této době soudí: „Evropské zemědělství v šedesátých letech procházelo epochální změnou, která bývá pokládána za revoluci, již lidstvo nezažilo od neolitu. Mechanizace, vybavení vyspělou strojní technikou a výrobním zařízením, byla jen jedním z jejích charakteristických znaků. Ušetřila pracovní síly v koncentrované a specializované intenzivní výrobě … Po vynucené plošné kolektivizaci v našem státě … se v celém národním hospodářství hledělo vymanit se z nesnází intenzifikací výroby. … pokyny ke slučování JZD ve velkopodniky i s podniky služeb. Tak nám tu postupně družstevní velkostatky zastavěly krajinu typizovanými objekty, připomínající tovární haly nebo hangáry… V republice se počet JZD zredukoval.“[413] Poslední věty platily samozřejmě i pro JZD Březí, které hospodařilo ve výrobní oblasti bramborářské. Bylo členem společných zemědělských podniků MAVELA Dynín, Agrochemický podnik Mydlovary a SDP Malešice.

412 Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 512 MNV Březí, kniha 5, zápisy ze školské a kulturní komise.
413 Josef PETRÁŇ, Dvacáté století v Ouběnicích, Praha 2009, s. 415–416.

Vyhláška ministerstva zemědělství č. 7/1960 Sb. z 25. ledna 1960 o ochraně zemědělského půdního fondu v § 3 o rozšíření orné půdy doporučovala zúrodnit (zrekultivovat) půdu ležící ladem, půdu zalesněnou, půdu málo produktivních luk a pastvin. Rozhodovat o tom měl ONV. Podle § 5 pro zamezení eroze půdy byla doporučena orba po vrstevnici, na svažitých pozemcích pastva, vhodné prostorové uspořádání kultur, scelovat pozemky do pásů (honů) ve směru vrstevnice a u půdy ohrožené erozí vytvářet pásy široké 5 – 7 m oseté vojtěškou, jetelotrávou, luskovinami a trávou. Tento přístup k půdě vychází z vnímání krajiny hlavně ve světle jejích produkčních schopností. Půda, která ležela ladem a nesloužila ani lesu ani poli, byla považována za ztracenou.[414]

V praxi se v zásadě správná doporučení pro přílišnou unifikaci zemědělské techniky nerealizovala. Zákon č. 53/1966 Sb. z 30. června 1966 o ochraně zemědělského půdního fondu v § 1 definuje zemědělský půdní fond jako souhrn půdy orné, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů, luk a pastvin a k tomu přiřazuje polní cesty, stoky, vodní nádrže, rybníky, protipovodňové hráze a protierozní terasy. Zákon ČNR č. 77/1969 Sb. z 8. července 1969 o Státním fondu pro zúrodňování půdy v § 7 říká, že z fondu se financují výstavba, rekonstrukce a údržba meliorací, plošné odvodňování pozemků (tím vysoušení krajiny), závlahy, terénní úpravy honů, úpravy orné půdy a luk k vyšší úrodnosti, protierozní opatření, navážení rybničního bahna, popílku apod., odstraňování pevnůstek, zákopů, jam po bombardování, odstraňování demolic, budování hnojišť, jímek na močůvku, kompostáren, vápnění a pozemkové úpravy. Nový zákon č. 124/1976 Sb. z 23. června 1976 o ochraně zemědělského půdního fondu definuje zemědělský půdní fond podobně jako zákon č. 66/1966, ale v § 3 mluví o rozšiřování orné půdy. Paragrafem 7, odst. 2 nařizuje logicky správně pro nezemědělské účely použít nezemědělskou půdu. Odnětí zemědělské půdy zemědělské výrobě smí být podle § 13 jen se souhlasem obhospodařovatele půdy. Ten, na jehož žádost se půda odnímá zemědělské výrobě, musí podle §

414 Rekultivátoři oné doby však byli ochotni přistoupit na kompromis, který se týkal vytvoření rekreačních oblastí pro pracující lid. Reliktem tohoto uvažování je tvorba sportovních areálů. Václav CÍLEK-Vojen LOŽEK, Obraz krajiny, Praha 2011, s. 70.

16 zaplatit Státnímu fondu pro zúrodňování země povinný odvod. Sazby odvodů za odnětí zemědělské půdy stanoví nařízení vlády č. 39/1984. Uvedené předpisy působily směrem k neustálému zvětšování plochy především orné půdy, vysoušení krajiny odvodem vody pomocí plošných meliorací a zvětšování honů k využití větší zemědělské techniky, což mělo ovšem neblahý ekologický dopad.

Rozorání mezí mělo víc symbolický, než praktický význam. Jednalo se hlavně o zničení hranic soukromých pozemků. Také areály JZD a Státních statků byly zřizovány na nápadných místech, aby se staly dominantami nového režimu. Původní krajinný dojem musel být nahrazen novým obrazem krajiny náležející nové společnosti.[415] Tak za 20 let došlo k nevratným změnám ve způsobu práce na vesnici, ve vztahu k půdě, k práci i k pravidelné každodenní povinnosti, v uspořádání pozemků, ve způsobu výstavby a začlenění staveb do okolí, v soužití s hospodářskými zvířaty, v sociálním uspořádání vesnice, ve vztahu k místu. Ze samostatných hospodářů se stali zaměstnanci. Mechanizace a chemizace prosazovaná v zemědělství na jedné straně dávala vyšší výnosy, na druhé straně si na životním prostředí brala zejména na čistotě vod. Protože od 70. let probíhalo sušší období bez náhlých vydatných srážek, nepocítila příroda důsledky rozsáhlých meliorací s napřimováním a zabetonováním vodních toků,[416] velkých ploch nedělených mezemi a remízky zeleně, orbou po spádnici s četnými rozvory, protože chyběly pluhy obracáky; rozvory fungovaly při dešti jako stoky. Rostoucí plochy kukuřice pěstované ke krmení, která svými kořeny nezpevňuje půdu, snáze podléhaly vodní erozi a splachu ornice. Pozemkovými úpravami byly vytvořeny snadněji obhospodařovatelné lány dosahující délky více jak kilometr, současně vznikla monotónní, pro rozorané polní cesty nedostupná, málo členitá krajina s monokulturami. Katastrofické důsledky toho všeho pociťujeme teprve nyní, protože se za posledních 40 let způsob obdělávání půdy, ani

415 Tamtéž, s. 89.

416 Výstavbu melioračních zařízení v ha od roku 1960 můžeme sledovat ve Statistické ročence. Meliorovaná plocha roku 1960 v českých zemích odvodněná byla 40.498 ha, se závlahami 7.118 ha, 1965 odvodněná 22.263 ha, se závlahami 15.523 ha, 1970 odvodněná 27.944 ha, se závlahami 16.872 ha, 1973 odvodněná 70.434 ha, se závlahami 23.873 ha. Statistická ročenka ČSSR 1974, s. 347.

její plochy, ani celkový přístup ke krajině v naší zemi pro jistou pohodlnost i přetrvávající lhostejnost nezměnily. Ono zpoždění je stejně logické jako nemožnost návratu k původnímu způsobu hospodaření a z toho vyplývající kvalitnější podobě krajiny. Dnešní ekologická hnutí a ministerstvo životního prostředí hledají a pojmenovávají příčiny současných našich ekologických problémů v krajině. Nacházejí je právě v realizovaném zásahu do tradičního způsobu hospodaření a v technickohospodářských úpravách půdy spjatých se zorněním niv.

Také sídla doznala změn. Výstavba, popřípadě adaptace budov na kravíny a vepříny nejprve umožnily sloučení chovu krav, prasat i slepic. Pozdější výstavba střediska živočišné výroby mimo obec ulevila těm dvorům, kde dosud hospodařilo JZD. Nadměrná koncentrace zvířat totiž vytvářela do té doby nepředstavitelné podmínky. Vše se ještě na počátku 60. let dělalo ručně, hnůj přetékal z hnojišť, močůvka vytékala na náves a do vodotečí a prosakovala do studen. Nedostatek kvalitní vody si pak vynutil budování vodovodů.

Po vymístění chovů z obce přišla obec o typický prvek drobného chovu zvířectva. Nevyužívané budovy postupně chátraly. S odlivem mladých lidí z venkova chyběly síly, finance i důvod k jejich opravě. Jihočeská vesnice na rozdíl od vesnic na jižní Moravě, čistě opravených a se záhony květin do ulice, pro turistovo oko vzhledově pustla. Dobře viditelnou výjimkou byly jen objekty využívané k chalupaření, jimž a jejichž okolí byla věnována jejich majiteli, unikajícími z města před jeho hlukem a všudypřítomnou StB, všechna péče.

Znečištění vod vlivem intenzivnějšího hospodaření a používání stále se zvětšujícího množství prostředků chemické ochrany rostlin a průmyslových hnojiv narůstalo. V 50. a 60. letech se aplikoval v zemědělství téměř zázračný insekticid a pesticid DDT. Na hmyz působil jako silný nervový plyn. Bohužel se chemicky nerozkládal, a tak zamořil pozemky, kde byl aplikován. Z nich se dostával do potravního řetězce a stále přetrvává.[417] To

417 Jaroslav WEISER, Parazitologie a patologie hmyzu v prvních letech ČSAV, in: H. Barvíková (red.), Reflexe

vedlo k vyhynutí raka, zmenšení žabí populace, snižování počtu a mizení koroptví, křepelek, zajíců a řady rostlinných druhů. Splach fosforečných a dusíkatých hnojiv do přehrad způsobil dnes častá přemnožení sinic. Zákon o ochraně zemědělského půdního fondu stanovil povinnost provádět v případě odnětí zemědělské orné půdy tzv. náhradní rekultivaci. Tak byly často rekultivovány pozemky v lokalitách k tomu naprosto nevhodných. Usnesení vlády ČSSR č. 292/1981 navíc uložilo povinnost zúrodnit za každý hektar zemědělské půdy zabrané k nezemědělským účelům nejméně stejně velkou plochu půdy nezemědělské.[418] Katastrofální povodeň v roce 2002 začala v jižních Čechách v povodí Malše na plochách právě takto zrekultivovaných. Ivan Dejmal vyčísluje takové zásahy do krajiny do konce 80. let v pohledu celostátním: „Bylo rozoráno 450.000 ha luk, 240.000 ha mezí, 50.000 ha remízků, více než dvě třetiny polních cest a zlikvidováno 45.000 km liniové zeleně. Bylo vykáceno několik desítek milionů stromů, stamiliony metrů čtverečních keřových porostů. Průměrná velikost jednotlivých obhospodařovaných honů se zvětšila téměř stokrát – z 23 a v roce 1948 na 20 ha k roku 1990.[419] Rozloha zatravněné půdy se tím zmenšila z 15 % na 9 % celkové rozlohy půdy. Dnes orná půda v některých oblastech tvoří až 100 % plochy. Zorněno bylo 75 % zemědělské půdy, což mělo za následek desetinásobný nárůst větrné a vodní eroze. Dnes je erozí ohroženo 54 % orné půdy. Je vysušena převážná část mokřadů a napřímena a technicky upravena většina potoků a horních toků řek, většinou s melioracemi, které postihly přes 1,5 milionu ha půdy. Při každém dešti vodní toky hnědnou odnášenými nejjemnějšími částečkami půdy.

počátků vědecké instituce. První všední dny ČSAV a jejích ústavů v paměti účastníků, Praha 2003, s. 83 – 89. Statistické údaje z Jihočeského kraje udávají v roce 1960 63 kg dusíkatých (NPK) hnojiv na 1 ha, v roce 1965 již dusíkatých 116,4 kg a vápenatých 363,3 kg, v roce 1970 154,7 dusíkatých a 256,7 vápenatých, v roce 1975 209,9 dusíkatých a 408,6 vápenatých, v roce 1978 238,8 dusíkatých a 508,2 kg vápenatých hnojiv na 1 ha půdy. Za necelých 20 let je to obrovský nárůst. Viz 30 let JZD v jižních Čechách, České Budějovice 1979, s. 40. O spotřebě strojených hnojiv informuje i státní statistika. V hospodářském roce 1948/1949 se spotřebovalo v českých zemích celkem 21,5 kg hnojiv na 1 ha zemědělské půdy, z toho 5,5 kg dusíkatých, 9,0 kg fosforečných a 7,0 kg draselných. V roce 1957 stoupla spotřeba již 55 kg na ha, z toho 14,3 kg dusíkatých, 14,5 kg fosforečných a 21,6 kg draselných Statistická ročenka Republiky československé 1958, s. 237. V hospodářském roce 1970/71 spotřeba hnojiv v českých zemích stoupla na 186,7 kg, z toho 62,7 kg dusíkatých, 50,4 kg fosforečných a 73,6 kg draselných. Za dvacet pět let se spotřeba strojených hnojiv zvětšila devětkrát. Statistická ročenka ČSSR 1972, s. 350.

418 Životní prostředí České republiky. Vývoj a stav do konce roku 1989, Praha 1990, s. 24.

419 Ivan DEJMAL, Co s evropskou kulturní krajinou na konci dvacátého století, in: Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit, Praha 2000, s. 14, též Prostor k úvaze, texty z let 1987 - 2007, Lomnice nad Popelkou 2009.

Změnila se i struktura osetých obilovin. Nejvíce jich bylo (na 1,800.000 ha) seto v letech 1945 až 1950, přičemž největší podíl měly žito a oves, menší pšenice a nejmenší ječmen. Pak plocha určená pro osévání obilovinami do poloviny 60. let klesala až pod 1,600.000 ha. Druhého vrcholu, v době obrovského scelování pozemků, meliorací a masového nasazení zemědělské techniky, umělých hnojiv, pesticidů a herbicidů, také na ploše 1,800.000 ha dosáhly obiloviny v normalizačních 70. letech minulého století. Největší podíl měla pšenice, následoval ji ječmen, podíl žita poklesl na šestinu plochy ze čtyřicátých let a oves byl vyséván na asi jedné třetině původních osevních ploch. Tento trend, vypovídající o nezměněném přístupu a tudíž i dopadu do životního prostředí, vydržel až do roku 2007, kdy obiloviny byly vysety na 1,500.000 ha; jejich podíl činil roku 2007 60,2 % obdělávané orné půdy, z toho 31,2 % pšenice, 19 % ječmen, 2,3% oves, 1,6 % žito, 3,9 % kukuřice. Na 16 % orné půdy se pěstovaly pícniny, na 17,6 % technické plodiny a pouze na 3,4 % okopaniny.[420] Co se výnosů týče, výroba z 1 ha pšenice, ječmene a ovsa v ČSSR na konci 80. let byla tak vysoká, že ČSSR stála na 7. až 8. místě za vyspělými zeměmi západní Evropy.[421]

Stavy skotu a prasat se v plánovaném hospodářství měnily jen nepatrně; roku 1950 na území dnešní ČR bylo chováno 3,077.000 kusů skotu a 2,911.000 kusů prasat, 1960 2,987.000 ks skotu a 3,499.000 ks prasat, 1970 2,940.000 ks skotu 3,169.000 ks prasat a počet kusů při zvýšené intenzifikaci zemědělské výroby narostl 1980 na 3,429.000 ks skotu 4,797.000 ks prasat, roku 1990 3,506.000 ks skotu 4,790.000 ks prasat. Na 100 ha zemědělské půdy připadalo 1950 69 kusů skotu a 78 prasat, 1960 67/106, 1970 67/103 a nárůst 1980 81/155, 1990 79/142.[422] Porovnáme-li užitkovost na konci kolektivního hospodaření se stavem současným, pak průměrná dojivost 1 krávy narostla z 3.982,2 l v roce 1989 na 6.903,8 v

420 ČSÚ Strukturální šetření v zemědělství a metody zemědělské výroby 2010, tabulka Dlouhodobý vývoj zemědělství v ČR, osevní plochy obilovin a graf Podíl plodin na orné půdě v roce 2007.
421 Václav PRŮCHA, Vývoj zemědělské výroby v Československu v období socializace vesnice, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Uherské Hradiště 2002, s. 40.
422 ČSÚ Strukturální šetření v zemědělství a metody zemědělské výroby 2010, tabulka Stavy a intenzita chovu skotu a prasat.

roce 2010, snáška vajec na 1 slepici ve stejných letech narostla z 251,8 ks vajec na 309,3 ks roku 2010.[423]

Nejdůvěrnější zkušenost s přírodou kromě rolníků měli myslivci. Jejich pohled na přírodu jistě nikdo nemůže vydávat za ekologickou propagandu. MS Březí v roce 1951 hospodařilo na 503,94 ha plochy (z toho 328,94 ha polí, 4 ha lesů, 163 ha luk a 8 ha rybníků. Střelilo 41 zajíce, 15 bažantích kohoutů, 65 koroptví, 19 holubů hřivnáčů, 7 lišek, 2 tchoře, 2 mladé srnce a 5 srn.[424] Konec 50. let a ještě 60. léta byla zlatou dobou pro myslivce. Je to patrné z výřadu zvěře po honu. Počátkem 70. let přišla větší mechanizace v zemědělství, rozsáhlejší užívání umělých hnojiv a chemických prostředků k ochraně zemědělských porostů a tím ke zvýšení výnosů na polích, a to způsobilo radikální snížení počtu zajíců, bažantů i koroptví. Na posledních se podepsalo už rozorání mezí při vzniku JZD. Ze studánek přiotrávených chemickými prostředky již nebylo možné pít vodu. Po provedení melioračních úprav potoka Palečka zmizel zde i rak říční. [425]

Pak již velká zemědělská technika, rozuměj žací stroje, kombajny, sklízecí řezačky, ničila vše malé, co zasáhla, vzdor tomu, že se louky směly sekat jen do doby, než srny položily svá mláďata.[426] Kde byly ty časy let 1920-1940, kdy se na pozemcích kolem Temelínce běžně vyskytovali tetřívci, a doba, kdy jsme naháněli do sítí zajíce, aby se jimi zazvěřila krajina ve Francii! Od počátku sedmdesátých let přibývá srnčí zvěře a černé zvěře a v okolí Litoradlic se objevili daňci, kteří se dostali ze Staré obory u Hluboké nad Vltavou. Bažant se již přirozeně nerozmnožoval a bylo ho třeba uměle odchovat a před lovem ho vpustit do přírody a plašením ho donutit vzlétnout před rojnicí střelců. S likvidací obcí skončil

423 ČSÚ tabulka Živočišná výroba v letech 1989 až 2010.

424 Státní okresní archiv České Budějovice, nezpracovaný fond A 16 ONV Týn nad Vltavou, karton 215, hlášení hospodáře myslivecké společnosti o ulovené zvěři roku 1951.

425 Myslivcům se roku 1964 podařilo zastřelit prvního divočáka, černá tehdy unikla z přísně střežené Staré obory, a pak se černá zvěř rozmnožila. Zajíce odchytali myslivci ještě roku 1965, 1976, 1978 a naposledy 1990. V roce 1967 se podařil místním myslivců lovecký rekord během jediného honu; střelili totiž 191 zajíce. V témž roce při honu v jednom kole na Leštinách střelili 75 zajíců. V sezóně 1968 střelili deset kusů srnčího, 228 zajíců, 332 bažantů a 59 bažantích slepic. Tetřívci byli zaznamenáni v lokalitě V Jezerkách u Temelíne roku 1974 a potěšilo to každého člověka milujícího přírodu. Údaje čerpány z kroniky obce Březí u Týna nad Vltavou; kronikář byl zaníceným myslivcem.

426 Myslivci sice na místech obtížně přístupných pro stroje vysazovali remízky, aby sloužily drobné zvěři za úkryt, ale to na jejím úbytku již nic nezměnilo.

u nás roku 1996 také umělý odchov bažantů.

Proměnil se i vztah lidí k věcem, které jim původně měly svou službou usnadnit život. Lidé se snažili jeden druhého trumfnout tím, co si mohou dovolit pořídit. Nakoupili televizory, sporáky, automatické pračky, ledničky a mrazáky a hromadili potraviny. Zásobit se, nakoupit si vše možné, to byl smysl snažení, to bylo navenek výrazem úspěšnosti a to bylo později neštěstím při nuceném vystěhování. Umenšení fyzické námahy, pohodlnost a dostatek vysoce kalorického jídla vedly k obezitě. Obezita postupovala do stále nižšího věku a přinášela s sebou stále častější srdeční příhody. Přítomnost karcinogenních dusičnanů v pitné vodě, pocházejících z průmyslových hnojiv, začala ohrožovat obyvatelstvo rakovinou zažívacího traktu. Obyvatelstvo se orientovalo na konzum: konzum jídla, konzum alkoholu, konzum sexu u mladých, protože nebylo možno konzumovat neomezenou turistiku.

Znovu silněji zdůrazněnou třídní politikou, tentokráte kromě tradičních třídních nepřátel postihující také rodiny vyloučených z KSČ, bylo omezeno studium na kterékoli škole a vznikaly bariéry mezi vládnoucími a ovládanými vrstvami. Potomci straníků a funkcionářů se brali mezi sebou, vytvářejíce vlastní svět. Dodnes jsou mezi nimi úzké vazby nepřipouštějící posun jiným směrem.

Byla to doba neočekávaných paradoxů. Režim vyžadoval klid a poslušnost, proto uplácel obyvatelstvo nízkou cenou potravin. V polovině 70. let 20. století byl kilogram chleba levnější než kilogram brambor. Vedlo to k tomu, že lidé chleba kupovali, aby jím krmili králíky nebo prasata.[427] Tak dokázal režim zkreslit cenu. Když zdražoval, zdražil jehlu, ale zlevnil lokomotivu. O zdražování koloval tehdy vtip. „Soudruzi, co navrhujete zdražit? Není návrh? Vezmeme to podle abecedy. Zdražíme angrešt, boty, cibuli, dýně, elektřinu… Proč se s tím dřít? Zdražíme fšechno."

Soudruzi vyžadovali loajalitu, jež se měla projevit účastí na různých

427 Když jsem učil v Hořicích na Šumavě, byla to vlastně vesnice, přejedené děti vyhazovaly ve škole do koše celé donesené svačiny a popelnice za bytovkami byly plné ztvrdlého chleba. Vybíral jsem ho a vozil domů zvířatům.

akcích – brigádách, prvomájovém průvodu, kladení věnců k pomníku „padlého“[428] rudoarmějce, oslavě VŘSR, plenárních zasedáních MNV, veřejných schůzí MO KSČ. Lidé se podvolili a povinnost si odseděli. Co si o tom opravdu myslí, nikdo vědět nechtěl. Rozpolcenost byla vidět i v rodinách. Muž byl členem KSČ a babička s dětmi chodily do kostela a rodina tak „pálila“ jednu svíčku ďáblovi a druhou Pánu Bohu. Koloval přisprostlý vtip, který vystihoval reálnou situaci: „Jaký je rozdíl mezi lidem a lidmi? Lid nadšeně buduje rozvinutou socialistickou společnost a lidi na to…“

428 V Březí byl pohřben rudoarmějec Pavel Nikolajevič Isajev. On se v naší obci tak opil, že v důsledku otravy alkoholem zemřel. Pro likvidaci obcí byl jeho hrob přesunut do Temelína.

6.1. Epilog

Celá oblast Březí trpěla nedostatkem vody a JZD ji pro své stáje muselo dovážet, proto geologové už v 60. letech pro JZD prováděli vrty na artézské studně Pod strání, na zahradě Šimkova gruntu, na zahradě Vrzákova gruntu, na pozemcích Vobrova gruntu v intravilánu obce a také na hřbitově ve Křtěnově.[429] V 70. letech pokračoval geologický průzkum v Hůrce a od roku 1978 spěšně v Chrbínech a na Leštinách. Geologové si vždy odvezli špalky odvrtané horniny. Pravý smysl toho všeho pochopili obyvatelé až na konci října 1980.[430]

22. října 1980 o výstavbě jaderné elektrárny v lokalitě Temelín na doporučení sovětských expertů z předchozího měsíce jednalo ONV České Budějovice. 3. listopadu přišla na MNV Březí vyhláška o stavební uzávěře, která se kromě Temelínce, Křtěnova a Březí v bezprostřední blízkosti JE Temelín týkala i Knína, Podhájí, Temelína a Kočína v okruhu 3 km kolem budoucí elektrárny. Vyvolala mezi lidmi poprask, vždyť v obci probíhala výstavba rodinných domků svépomocí, 27. října 1980 byly předána do užívání nová prodejna potravin, vesnice byla dobře vybavena, měla dobré dopravní spojení a dobře si vedlo i místní JZD.

18. srpna 1981 zaslal MNV Březí dopis místopředsedovi vlády ing. Rázlovi, v němž žádal odpovědi o skutečném termínu výstavby JETE, o rozsahu vystěhování, o výši výkupních cen nemovitostí, o formách náhradní výstavby, o zvýhodnění individuelní výstavby, řešení situace rozestavěných domků v Březí a zemědělském využití území kolem JETE. Odpověď z 16. září 1981 byla vyhýbavá, že řada věcí je nejasná. A MNV zvyklý plnit příkazy nadřízených orgánů bojovat proti záměrům ÚV, KV a OV KSČ neuměl a ani nechtěl.

Teprve 1. března 1982 bylo radě MNV sděleno, že výstavba vodního díla Hněvkovice začne roku 1985 a hladina bude na kótě 370,5 m, Křtěnov bude

429 Jeden z vrtů se nachází na Place před hlavní branou na hřbitov a je chráněn onou skruží.
430 Antonín PELÍŠEK, A po nás planina, České Budějovice 2006, s. 98.

vysídlen během roku 1983, kostel a hřbitov zůstanou, že bude likvidován areál JZD Březí a mateřská škola. V lednu nařídily krajské orgány blokovat pozemky pro svépomocnou výstavbu rodinných domků pro vysídlence a ONV schválil zvýšení odhadů nemovitostí v oblasti JETE.[431] 23. března 1982 určil a jistě také instruoval ONV znalce k odhadům nemovitostí ve vysídlovaném území, kteří postupovali podle státem určené metodiky.[432]

16. prosince 1983 probíhala slučovací schůze JZD Březí-Všemyslice s JZD Temelín. Vznikl tak obrovský gigant s vloženou enklávou staveniště JETE hospodařící na 4.766 ha půdy.[433] Pro tento kolos ve Všemyslicích podnik Zemědělské stavby narychlo stavěl náhradní provozní objekty. Jsou dodnes nedostavěné, zbytečně velké a hyzdí Všemyslice i Slavětice polohou na kopci, použitým materiálem, velikostí i škatulovitým tvarem. Jejich projektant postrádal cit pro jejich zapojení do krajiny i do okolní zástavby; velikášstvím spíše připomínají stavby průmyslové. Nedostavěný areál viditelný ze všech stran dnes chátrá, protože jeho uživatel VOD Všemyslice zkrachovalo. Areál postupně získaly různé podnikatelské subjekty.

Práce na staveništi jaderné elektrárny, vzdálené 25 km na sever od Českých Budějovic, začaly v roce 1983. Již v roce 1983 se stěhovali první Křtěnováci, následujícího roku další a první obyvatelé Březí, Podhájí a Knína. Demolice ve Křtěnově a Březí probíhaly roku 1986. Hospodářské budovy vysokohrádeckého velkostatku byly zbořeny roku 1988. Roku 1993 byl definitivně vystěhován Knín.

431 Usiloval o ně MNV Březí a také dosáhl zvýšení odhadu pro novostavbu o 40 %, pro družstevní výstavbu a koupi podobného domu o 35 %, pro přestěhování do státního bytu o 30 % a u rekreačních objektů o 20 %. Dosud totiž odhady vycházely z časové ceny, kterou se cena snižovala za každý rok stáří stavby o 1 %. Dům postavený roku 1882 architektonicky hodnotný a památkově chráněný podle této metodiky neměl již žádnou cenu. Tento výpočet se však vztahoval i na památkově chráněné objekty. I tak byly odhady starších domů nesmyslně nízké.

432 Vlastník nemovitosti si svého odhadce vybrat nesměl. Mohl jenom odmítnout nabízené peníze. Také JZD bránilo vstupu na pozemky nevyňaté ze zemědělského půdního fondu. Podvědomě cítilo, že 40 haléřů za 1 m2 půdy je nesmyslně nízká cena.

433 JZD Temelín vzniklé sloučením roku 1960 z JZD Sedlec (vznik 1950), Temelínec (vznik 1952), Lhota pod Horami (vznik 1957) a Temelín (vznik 1957) mělo totiž 280 pracovníků a obhospodařovalo 2.213 ha zemědělské půdy. JZD Všemyslice vzniklé roku 1960 sloučením JZD Bohunice (vznik 1956), JZD Neznašov (vznik 1957), JZD Slavětice (vznik 1957), Všemyslice (vznik 1957) a JZD Všeteč (vznik 1957) mělo 138 pracovníků a obhospodařovalo 995 ha zemědělské půdy. 25 let jednotných zemědělských družstev v Jihočeském kraji, České Budějovice 1974, s. 54, 359, 396.

7. Závěr

Vývoj československého zemědělství mezi lety 1945–1989 prošel nejprve etapou kolektivizace a následně etapou stabilizace. Etapu kolektivizace, kterou lze omezit roky 1945–1965, lze rozdělit do čtyř logických celků.

První celek lze ohraničit léty 1945 až 1948. Jeho obsahem bylo provedení pozemkové reformy s cílem rozdrobení pozemkového fondu a posilnění malovýroby s příděly minimálními, protože mělo být uspokojeno maximum žadatelů o půdu. Politickým cílem bylo získat pro KSČ podporu mezi bezzemky a malorolníky. Druhým cílem bylo narušit vlastnictví velkostatkářů a velkých rolníků.[434] Po provedení reformy logicky následoval pokles zemědělské výroby a zhoršilo se zásobování obyvatelstva potravinami a dalšími zemědělskými produkty. Nešlo tedy o proklamované zlepšení hospodářského postavení rolníků, ale o likvidaci soukromého sektoru na vesnici.[435] Jestliže vezmeme rok 1936 za srovnávací základ,[436] pak můžeme v letech 1946–1948 vzhledem k suchému roku 1947 mluvit jako o stagnaci výroby na úrovni roku 1936, popřípadě o pomalém růstu zhruba do roku 1950.

V mikroregionu Vysokohrádecko se v tomto celku projevoval značný hlad po půdě, který směřoval k parcelaci velkostatků v Březí, na Býšově a v Temelíně. Probíhal urputný boj o moc v MNV, které se měly stát nástroji k zisku půdy. Většina chudších obyvatel KSČ podporovala, protože ta jí slibovala získat pozemky. Volby v roce 1946 byly významným a zdá se i rozhodujícím mezníkem následujícího vývoje. Události v únoru 1948 byly jen důsledkem výsledku předcházejících voleb a obratné politiky

434 Jan RYCHLÍK, Obecné a speciální rysy nucené kolektivizace ve východní Evropě, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Uherské Hradiště 2002, s. 24. Vychází ze starší studie Jan RYCHLÍK, Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945 – 1948, in: Zemědělství na rozcestí 1945–1948, Uherské Hradiště 1998, s. 7 - 22.

435 Jan RYCHLÍK, Obecné a speciální rysy nucené kolektivizace ve východní Evropě, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Uherské Hradiště 2002, s. 24.

436 Za základ nelze vzít rok 1937, protože byl mimořádně úrodný a rok 1935 zase nejhorší. V době válečné máme jen dílčí nespolehlivé údaje. Po válce lze již použít shromážděná statistická data.

KSČ[437]. Místní akční výbory NF odstranily v obcích možnou politickou konkurenci a otevřela se tak cesta k podřízení vesnice politice KSČ. Parcelace velkostatků jen zakryla přípravu ke kolektivizaci na sovětský způsob.

Druhým celkem je vznik a vývoj zemědělských výrobních družstev v letech 1949 až 1953. JZD byla vytvářena bezprostředním násilím nebo pod pohrůžkou násilí (věznění, policejní zvůle, hrozba postihu rodinných příslušníků) a silným ekonomickým nátlakem (zabavování majetku pro neplnění dodávek, pokuty, stanovování nesplnitelných kontingentů). Důsledkem byla stagnace výroby, jejímiž příčinami byla likvidace velkostatků, kampaň proti „kulakům" a destrukce jejich hospodářství, chaotické organizační poměry, málo kvalifikovaná vedení JZD a ČSSS z řad drobných zemědělců, zemědělské chudiny a také nezemědělců, skokový úbytek pracovní síly v zemědělství, nestimulační zatížení výrobců povinnými dodávkami a nízkými výkupními cenami, nedostatek mechanizace a chemizace, po odsunu deficit obyvatelstva v pohraničních oblastech státu.[438]

Po parcelaci velkostatků nedošlo k očekávanému technickému i výnosovému pokroku, naopak českému zemědělci nabídla KSČ zemědělská výrobní družstva jako cestu k pokroku. Zemědělec se bál kolchozů a ke vzniku JZD se nadšeně nehlásil. Zaujal vyčkávací pozici a pokusil se o pasivní odpor. Státní aparát přišel se systémem povinných dodávek a jejich postupným gradováním, s povinnými zástavy dobytka, čímž hospodáři ztratili samostatnost při rozhodování o vlastní výrobě. Nesplnění nadsazených státních dodávek za nízké ceny vedlo k citelným pokutám a k označení neplniče za nepřítele budovatelského úsilí. Politika KSČ našla viníka selhání urychleného tempa socializace vesnice ve venkovském boháči a snažila se postavit drobného a středního zemědělce proti sedlákovi. Bezprostředním cílem byla jeho likvidace, proto také

437 Christiane BRENNER, „Zwischen Ost und West" Tschechische politische Diskurse 1945-1948, München 2009.
438 Václav PRŮCHA, Vývoj zemědělské výroby v Československu v období socializace vesnice, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Uherské Hradiště 2002, s. 36.

zejména v letech 1952 a 1953 byli vybraní sedláci nejen v mikroregionu vystěhováni,[439] selští synové odvedeni k PTP a sedlákům po zabavení jejich mechanizace nasazeny nesplnitelné dodávky.

Následující třetí celek po smrti Stalinově v letech 1954 až 1955 bývá charakterizován jako přechodné uvolnění. Řada rolníků z JZD vystoupila a řada nepevných JZD se rozpadla. Násilná kolektivizace byla zastavena. Současně došlo k doosidlování pohraničí a k uvolnění produkce průmyslu pro potřeby zemědělství.

V těchto letech probíhal v mikroregionu neztenčený tlak na odpůrce kolektivizace vnucováním pozemků po vystěhovaných sedlácích do nuceného pachtu, soudů pro urážku funkcionáře při výkonu jeho pravomoci, pokusů donutit sedláky, aby převedli své pozemky a dobytek do bezplatného nájmu státnímu statku, popřípadě JZD. Nešlo o faktické uvolnění, neboť právě v době prezidentování Antonína Zápotockého padla řada tvrdých rozsudků; mašinérie poprav a vysokých trestů se nezastavila ani úmrtím „prvního dělnického prezidenta“.[440] V mikroregionu se to naštěstí obešlo bez trestu na životě.

Čtvrtý celek od roku 1955 je označován jako druhá vlna kolektivizace.[441] Opírala se o ekonomické faktory a byla úspěšná. Politicky již nebyla postavena na rozdmýchávání nenávisti venkovské chudiny vůči sedlákům. Naopak se velké zkušené hospodáře snažila získat a jejich zkušeností využít pro rozvoj zemědělské výroby.

Hospodářský tlak nízkými výkupními cenami dodávaných produktů postupně vyčerpal jednotlivá hospodářství a za bezvýchodné situace začala i v mikroregionu vznikat JZD; nejvíce v roce 1957. Životní podmínky v JZD byly na počátku velmi těžké pro nepatrnou odměnu za vykonanou práci. Došlo i k propadu zemědělské výroby, který donutil stát k postupným obrovským investicím do zemědělských staveb, mechanizace a chemizace

439 Z Malešic máme doklad o stěhování i v roce 1956.
440 Jaroslav ROKOSKÝ, Rudolf Beran a jeho doba. Vzestup a pád agrární strany, Praha 2011, s. 840.
441 Jan RYCHLÍK, Obecné a speciální rysy nucené kolektivizace ve východní Evropě, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Uherské Hradiště 2002, s. 25.

výroby, do THÚP a do zemědělského školství. Na konci 50. let řada tvrdých provaděčů kolektivizace odešla ze svých míst a byla nahrazena lidmi novými.

V čase provádění nepřinesla kolektivizace nikde vzrůst politické podpory pro vládnoucí elity, ale spíše naopak, rozdělila společnost na utlačovatele a utlačované. Stabilizace nastoupila až v jiných politických a ekonomických poměrech.[442]

Období od poloviny 60. let lze označit jako stabilizaci československého zemědělství (1965–1989). Počátek šedesátých let proběhl ve znamení slučování některých JZD a československé zemědělství konečně dosáhlo předválečné úrovně výroby. Od poloviny 60. let pak došlo k organizačním změnám, k mechanizaci, k masovému používání strojených hnojiv, k chemické ochraně zemědělských plodin a do vedení zemědělských podniků se dostávali odborníci. Tento kvalitativní skok lze charakterizovat jako velkovýrobní kooperaci, intenzifikaci výroby, aplikaci vědeckých poznatků do výroby, zlepšení kvalifikační úrovně pracovníků v zemědělství. Důsledkem pak bylo krytí rostoucí spotřeby potravin vlastní zemědělskou výrobou a v politické rovině se stalo zemědělství stabilizačním faktorem. Léta 1968 – 1969 nebyla na venkově otřesem s návratem před rok 1949, ale šlo pouze o částečnou demokratizaci systému vedení JZD.

Soukromý sektor v zemědělství byl marginalizován, zemědělskou výrobu ovládly státní statky a JZD. Změněný státní přístup je patrný i na postupném vybavování a konsolidaci JZD v mikroregionu. JZD předstihla i jednotlivá hospodářství státních statků. Rozvoj se projevil jako zvýšení životní úrovně na vesnici. Přes různou postranní kritiku byla již JZD venkovským obyvatelstvem přijata.

Vývoj v době normalizace v letech 1970-1989 byl zahájen na počátku 70. let druhou vlnou slučování JZD. V zemědělské výrobě stále přetrvávala nehospodárnost, ač ve vedení byli již vystudovaní agronomové, zootechnici,

442 Jan RYCHLÍK, Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945–1948, in: Zemědělství na rozcestí 1945–1948, Uherské Hradiště 1998, s. 27.

ekonomové, mechanizátoři a řadoví pracovníci již byli kvalifikovanou silou. Československé zemědělství se v objemu produkce dotáhlo k úrovni vyspělých západoevropských zemí.

Mladí lidé v zemědělství dostali již dobře placená místa ve vedení zemědělských podniků i v samotné výrobě. Zemědělský podnik se snažil také o jejich kulturní i společenské vyžití, pomohl jim opatřit si kvalitní bydlení a dával jistoty, které jejich rodiče nepoznali. Zásahy do přírody nebyly příliš vnímány a jejich dopady do životního prostředí se ještě nepociťovaly.

Současná etapa od roku 1990 je poněkud rozporuplná. Na jejím začátku stála transformace JZD na VOD a odchod řady pracovníků JZD i s vneseným majetkem a podíly k farmářskému způsobu výroby. Státní dotování zemědělství bylo omezeno, proto se řada velkých bývalých socialistických zemědělských subjektů rozpadla. Byl to i důsledek přezaměstnanosti, kterou fungující hospodářské subjekty již nepodporovaly. Tak došlo k nebývalému úbytku pracovních příležitostí na venkově.[443] Pokles tržeb způsobený snížením kupní síly a nástup obchodních řetězců přispěly k rušení obchodní sítě na venkově. Co se organizace zemědělské výroby týče, dnes na vesnici mnohde souběžně pracují drobní farmáři (slovo sedlák se neužívá), výrobně obchodní družstva a velké organizace vzniklé skupováním půdy a ostatního majetku po bývalých ČSSS a JZD.[444]

Užitkovost hospodářských zvířat se zvětšila, ale došlo z různých důvodů k alarmujícímu poklesu jejich stavů.[445] Situace je značně nepřehledná. Půdu nikdo nebrání, jako by neměla cenu. Na nejlepších polích vyrůstají průmyslové a obchodní objekty. Půda je tak ohrožena dvěma zásadními způsoby; jednak nejrůznější zástavbou, jednak způsobem hospodaření

443 Z 540.000 pracovníků v zemědělství v roce 1990 již v roce 1995 244.000 pracovníků (-55%) 2006 173.000 pracovníků (-73 %) Jan KŘEN, Osevní sledy a jejich vliv na stabilitu ornice a omezování splachu povrchových vrstev půdy do povrchových vod, Brno 2009, s. 11.

444 Struktura farem a vlastnických vztahů k půdě – 80 % zemědělské půdy je obhospodařováno 6 % farem. 88 % půdy je pronajímáno. 13 % zemědělské půdy obhospodařují rodinné farmy, 50 % velké firmy a 37 % zemědělská družstva. Tamtéž, s. 10.

445 To se také promítá do rostlinné produkce. V podmínkách České republiky je třeba 3,5-4 t hnoje na 1 ha půdy, ale je dodáváno pouze 0,4-0,5 t na 1 ha. Tím dochází k narušení bilance organických látek v půdě a následně kromě jiných faktorů k snazší erozi. Tamtéž, s. 13. cenné statistické údaje obsahuje publikace Mirolav TOMAN - Stanislav CODL - Petr TUČEK, České zemědělství očima těch, kteří u toho byli, Praha 2012.

na ní, což se projevuje zejména vodní erozí. Na jedné straně zemědělci naříkají nad likvidační politikou státu, na druhé straně jsou vybaveni špičkovou zemědělskou technikou, která svou cenou zdražuje vstupy do hospodaření, pokud ovšem formou nákladů nevede záměrně k omezování daní státu. Mnozí naříkající zemědělci mají splacené úvěry, pobírají bohaté státní dotace a sami za pronájem půdy jejím vlastníkům málo platí.

Podniky zpracovávající zemědělské produkty jsou od výrobních subjektů odděleny, proto si diktují výkupní ceny zemědělských produktů od prvovýrobců. Jim zase diktují prodejní cenu prodejní řetězce. Kolem potravin ve velkých obchodních řetězcích se objevuje řada skandálů a jen obtížně se prosazuje prodej přímo z farmy, tedy prodej od prvovýrobce ke spotřebiteli bez prostředníka, který svou marží zvyšuje ceny potravin. Pracně dosažená soběstačnost ve výrobě základních potravin v našem státě je dnes z řady důvodů ztracena.

Zachycené události v mikroregionu Vysokohrádecko v letech 1945 až 1989 v podstatě vykreslují naznačený celostátní vývoj. Regionální vývoj neobsahuje ve vztahu k událostem v československém státě žádné výjimečné události, ba ani nikdo neplatil za svůj odpor proti lidově demokratickému režimu životem. Práce jen poodhaluje pomocí shromážděných dochovaných dokumentů, výpověďmi pamětníků, fotografiemi a statistickými údaji podobu období a konkretizuje projevy státní zemědělské politiky pro člověka, který popisovanou dobu neprožil, aby si ji pro nedostatek konkrétních informací neidealizoval.

Pro toho, kdo by usiloval o širší pohled, například okresní, bude možno práci rozšířit. Nedomnívám se však, že v zásadě přinese něco převratného. Spíše statisticky doplní zachycený postup, rozšíří počet aktérů jednotlivých událostí a zmapuje kolektivizační proces v jednotlivých obcích okresu, jak si to přál nedávno zesnulý Karel Jech.

8. Prameny a literatura

8.1. Archivní prameny

Státní oblastní archiv v Třeboni, fond I/12 Krajský plnomocník ministerstva výkupu České Budějovice

Státní oblastní archiv v Třeboni, fond I/155 Jihočeský krajský národní výbor České Budějovice

Státní oblastní archiv v Třeboni, fond I/141 KSČ, Jihočeský krajský výbor České Budějovice

Státní okresní archiv České Budějovice, fond A14 Okresní národní výbor České Budějovice

Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 16 Okresní národní výbor Týn nad Vltavou

Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 48 Okresní soud Týn nad Vltavou

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2280 Národní fronta, okresní výbor Týn nad Vltavou

Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 59 Národní fronta, okresní výbor České Budějovice

Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 77 Jednotný svaz českých zemědělců - okresní sdružení České Budějovice

Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 123 Okresní prokuratura Týn nad Vltavou

Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 144 KSČ, okresní výbor České Budějovice

Státní okresní archiv České Budějovice, fond A 157 KSČ, okresní výbor Týn nad Vltavou

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 512 Místní národní výbor Březí u Týna nad Vltavou

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 1202 Místní národní výbor Křtěnov

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2102 Místní národní výbor Temelínec

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2092 Místní národní výbor Temelín

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 1106 Místní národní výbor Knín

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 1372 Místní národní výbor Litoradlice

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 514 JZD Březí u Týna nad Vltavou

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 1208 JZD Křtěnov

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 1107 JZD Knín

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2089 JZD Temelín

Státní okresní archiv České Budějovice, fond B 2103 JZD Temelínec

8.2. Editované prameny

Budovatelský program třetí vlády Národní fronty Čechů a Slováků, přednesený předsedou vlády soudruhem Klementem Gottwaldem v Ústavodárném shromáždění dne 8. července 1946. Agitační materiál Komunistické strany Československa. Praha 1946.

Důvěrníci mimořádných vyživovacích komisí, Ministerstvo zemědělství a

ministerstvo výživy Praha 1949.

Gottwald, Klement, Kupředu, zpátky ni krok! Praha 1948.

Gottwald, Klement, Spisy XIV., Praha 1958.

Gottwald, Klement, Spisy XV., Praha 1961.

Gronský, Ján, Dokumenty k ústavnímu vývoji Československa II. (1948 – 1969), Praha 2002.

Lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970, Praha 1978.

Na české vesnici rozvratníkům pšenice nepokvete. Projev poslance Josefa Smrkovského v Ústavodárném shromáždění. Agitační materiál Komunistické strany Československa, Praha 1946.

Od X. do XI. sjezdu KSČ. Usnesení a dokumenty ÚV KSČ, Praha 1958.

Protokol IX. řádného sjezdu Komunistické strany Československa, Praha 1949.

Protokol z 9. veřejného slyšení Senátu České republiky, konaného 28. 11. 2006 k tématu: Právní posouzení vyhánění zemědělských rodin z půdy v 50. letech minulého století.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Podmínky pro vznik JZD – 1945, Praha 2003.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Podmínky pro vznik JZD – 1946, Praha 2004.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Podmínky pro vznik JZD – 1947, Praha 2005.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Vznik JZD 1948 – 1949, Praha 1995.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace

zemědělství. Vznik JZD – 1950, Praha 1998.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Vznik JZD – 1951, Praha 1999.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Vznik JZD – 1952, Praha 2000.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Vznik JZD – 1953, Praha 2002.

Pšeničková, Jana (ed.), Zemědělské družstevnictví. Kolektivizace zemědělství. Vznik JZD – 1954, Praha 2008.

Rok pro zemědělce. Agitační materiál Komunistické strany Československa, Praha 1946.

Socializace zemědělství v Jihočeském kraji 1945–1985: Jihočeský kraj celkově: bibliografie, České Budějovice 1985.

Usnesení a dokumenty ÚV KSČ od XI. sjezdu do celostátní konference 1960, Praha 1960.

Vondráček, Jiří, Pomoc národních výborů při zakládání JZD: zkušenosti z Jihlavského kraje, Praha 1957.

Vývoj hospodářství České socialistické republiky. Časové řady 1948–1979, vydal Český statistický úřad 1980.

X. sjezd KSČ: II. den sjezdového jednání dne 12. června 1954 : (těsnopisný záznam), Praha 1954.

X. sjezd KSČ: III. den sjezdového jednání dne 13. června 1954 : (těsnopisný záznam), Praha 1954.

X. sjezd KSČ: IV. den sjezdového jednání dne 14. června 1954 : (těsnopisný záznam), Praha 1954.

X. sjezd KSČ: V. den sjezdového jednání dne 15. června 1954 : (těsnopisný záznam), Praha 1954.

Zemědělství a 50. léta, Praha 2008.

Zkušenosti ze stranické práce při zakládání a upevňování JZD v Českobudějovickém kraji, Praha 1956.

25 let rozvoje jednotných zemědělských družstev v Jihočeském kraji, České Budějovice 1974.

30 let JZD v jižních Čechách, materiál Krajské zemědělské správy v Českých Budějovicích a krajského pracoviště Českého výboru Svazu družstevních rolníků, České Budějovice 1979.

8.3. Paměti a populární literatura

Bartuška, Jan, Vybledlé kontury. Z historie Hrádku a Křtěnova, zaniklých obcí na Vltavotýnsku, České Budějovice 2008.

Bartuška, Jan, …prodloužím tvé dny, České Budějovice 2010.

Hájíček, Jiří, Selský baroko, Brno 2008.

Hájíček, Jiří, Rybí krev, Brno 2012.

Pelíšek, Antonín, Lidé od Temelína, České Budějovice 1999.

Pelíšek, Antonín, A po nás planina, České Budějovice 2006.

Růžička, Miloslav, Vyhnanci akce „Kulak“, Havlíčkův Brod 2008.

Sobotka, Richard, Návrat nežádoucí. Osudy lidí z podhorské vesnice v poválečném období násilné kolektivizace, Praha 2010.

Šimon, Jiří, Ukradený domov. Jak se žilo na vesnici ve 40. a 50. letech, Brno 2008.

Štrougal, Lubomír, Paměti a úvahy, Praha 2009.

Vejražka, Lubomír, Nezhojené rány národa, Praha 2012.

8.4. Periodika, tiskem zveřejněné zákony a normy

Jihočeská pravda, ročníky 1945-1960

Nová mysl, ročník 1956

Rudé právo, ročníky 1945-1960

Zemědělské noviny, ročníky 1950-1955

Vesnické noviny Vltavotýnska 1950-1960

Vltavotýnský zpravodaj 1961-1997

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, ročníky 1945-1985

Úřední list Československé republiky, ročníky 1945-1959

8.5. Literatura

Arendt, Hannah, Původ totalitarismu, Praha 1996.

Arendt, Hannah, Elemente und Ursprünge totaler Herrschaft, Frankfurt am Main 1955.

Balík, Jan, Zemědělské právo, Praha 1949.

Bažantová, Ilona, Družstevnictví a svépomocné koncepce v českém ekonomickém myšlení, Praha 2002.

Blažek, Petr - Kubálek, Michal (eds.): Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti. Praha 2008.

Blažek, Petr - Jech, Karel - Kubálek, Michal a kolektiv: Akce „K“. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech. Studie, seznamy a dokumenty. Praha 2010.

Brenner, Christiane, „Zwischen Ost und West“ Tschechische politische Diskurse 1945-1948, München 2009.

Brenner, Christiane, Koncept totaliratismu - studená válna v teorii?, in: Bohumil JIROUŠEK, Proměny diskursu české marxistické historiografie, Č. Budějovice 2008, s. 28-31.

Březina, Vladimír - Pernes, Jiří (eds.) Závěrečná fáze kolektivizace zemědělství v Československu 1957–1960, Brno 2009.

Burešová, Jana, Zemědělská politika v Československu v letech 1945-1948 v kontextu vývoje ostatních evropských zemí sovětské sféry vlivu, in: Zemědělství na rozcestí 1945-1948. Studie Slováckého muzea 3,1998. Uherské Hradiště 1998, s. 69-76.

Cílek,Václav - Ložek,Vojen, Obraz krajiny, Praha 2011.

Čermák, Vladimír, Operace Únor 1948, Praha 2010.

České a slovenské zemědělství v období mezi světovými válkami. Sborník příspěvků z celostátní vědecké konference, konané ve dnech 24 a 25. září 1992 v Uherském Hradišti, Uherské Hradiště 1992.

Činátl, Kamil, Názvosloví totality, in: Věčné časy. Československé totalitní roky, Praha 2009, s. 51-137.

Dejmal, Ivan, Co s evropskou kulturní krajinou na konci dvacátého století, in: Téma pro 21. století: kulturní krajina aneb proč ji chránit?, Praha 2000, s. 6 - 22.

Dejmal, Ivan, Prostor k úvaze: texty z let 1987 - 2007, Lomnice nad Popelkou 2009.

Doležal, Jan a kolektiv, Když mizely meze: kapitoly z kolektivizace východočeského zemědělství v letech 1949–1960, Hradec Králové 1987.

Dvořáková, Zora, Zkáza zeleného čtyřlístku, Praha 2007.

Fábry Valér, Zěmědělské zákony Československé republiky, Praha 1949.

Feierabend, Ladislav, Zemědělské družstevnictví v Československu do roku 1952, Volary 2007.

Feierabend, Ladislav, Jak z komunistického kolektivního vlastnictví půdy vytvořit nový systém. Exilový plán z roku 1954, in: Petr BLAŽEK - Michal KUBÁLEK (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti. Praha 2008, s. 324.

Fialová, Jana, Venkov v programech politických stran v roce 1946, in: Petr BLAŽEK - Michal KUBÁLEK (eds.): Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti. Praha 2008, s. 88-90.

Formánková, Pavlína, Kampaň proti „americkému brouku" a její politické souvislosti, Paměť a dějiny, ročník 2, 2008, č. 1, s. 22-38.

Friedrich, Carl J. - Brezinski Zbigniew, Totalitäte Diktatur, Stuttgart 1957.

Gebauer, František, Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989, Praha 1993.

Geyer, Michael - Fitzpatrik, Sheila (eds.), Za obzor totalitarismu: srovnání stalinismu a nacismu, Praha 2012.

Grulich, Josef, Zkoumání „maličkostí". Okolnosti vzniku a význam mikrohistorie, Český časopis historický 99/2001, s. 519 - 546.

Hroch, Miroslav, Úvod do studia dějepisu IV., Metody historikovy práce, Praha 1985.

Hroch, Miroslav, Komparativní metoda v marxistické historiografii, Československý časopis historický 20,1972, s. 631 - 647.

Houška, Václav a kol., Vývoj zemědělství a výživy v Československu, Praha 1971.

Houška, Václav, Československé zemědělství v mezinárodním srovnání,

Praha 1989.

Hromádka, Milan, Kulturní domy na vesnici, Praha 1962.

Jech, Karel, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy, Praha 2008.

Jech, Karel, Soumrak selského stavu 1945 – 1960, Praha 2001.

Jech. Karel, Strasti a naděje selského stavu (od velké krize po naše dny), in: Kolektivizace - zločin proti venkovu, Praha 2004, s. 8 - 65.

Jech, Karel (ed.), Stránkami soudobých dějin. Sborník statí k pěta-šedesátinám historika Karla Kaplana, Praha 1993.

Jirásek, Zdeněk - Šida, Jaroslav, Velká peněžní loupež v Československu 1953 aneb 50 ku jedné, Praha 1992.

Justin, Petr, Retribuční soudnictví v jižních Čechách 1945 – 1947, České Budějovice 2004.

Kac, Arnold – Foltýn, Jiří, Americký brouk, Praha 1950.

Kalinová, Lenka (ed.), K proměnám sociální struktury v Československu 1918–1968, Praha 1993.

Kalinová, Lenka, Společenské proměny v čase socialistického experimentu, k sociálním dějinám v letech 1945–1969, Praha 2007.

Kaplan, Karel – Kosatík, Pavel, Gottwaldovi muži, Praha 2004.

Kaplan, Karel, Kronika komunistického Československa, doba tání 1953–1956, Brno 2005.

Kaplan, Karel, Majetkové zdroje KSČ v letech 1945–1952, Praha 1993.

Kaplan, Karel, Pravda o Československu 1945–1948, Praha 1990.

Kaplan, Karel, Československo v letech 1948–1953, Praha 1991.

Kaplan, Karel, Československo v letech 1953–1956, Praha 1992.

Kaplan, Karel, Sociální souvislosti krizí komunistického režimu v letech

1953–1957 a 1968–1975, Praha 1993.

Kaplan, Karel, Sovětští poradci v Československu, Praha 1993.

Kaplan, Karel, Tábory nucené práce v Československu v letech 1948–1954, Praha 1993.

Kaplan, Karel Proměny české společnosti 1948–1960, část I., Praha 2007.

Kaplan, Karel – Tomášek, Dušan, O cenzuře v Československu v letech 1945–1956, Praha 1994.

Karbanová, Pavla, Příběhy kolektivizace – kolektivizace zemědělství v obci Bruzovice na Frýdecko-Místecku, Brno 2010.

Klánský, Mojmír, Vyhnanci, Praha 1990.

Knapík, Jiří - Franc Martin a kol., Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967, Praha 2011.

Kodadová, Václava, Kolektivizace a zakládání jednotných zemědělských družstev v okrese Trhové Sviny, 1949–1959. Diplomová práce obhájená na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2009.

Krofta, Kamil, Dějiny selského stavu, Praha 1949.

Lacina, Karel – Čechák, Vladimír, Vývoj systémů veřejné správy, Praha 2001.

Lacina, Vlastislav, Krize československého zemědělství 1928–1934, Praha 1974.

Landík, Karel, Revoluční národní výbor v Týně nad Vltavou, Týn nad Vltavou 1975.

Lukacs, György, Taktik und Ethik: Politische Aufsätze 1918-1920, Darmstath 1975.

Marek, Jiří, Vesnice pod zemí, Praha 1949.

Mlýnský, Jaroslav, Únor 1948 a akční výbory Národní fronty, Praha 1978.

Němcová, Lidmila – Průcha, Václav, K dějinám družstevnictví ve světě a v Československu, Praha 1999.

Němcová, Lidmila a kol., Vybrané kapitoly z českého družstevnictví, Praha 2001.

Novák, Pavel, Výkonnost československého zemědělství v mezinárodním srovnání v 50. letech 20. století, in: Petr Blažek - Michal Kubálek (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948 – 1960 a středoevropské souvislosti. Praha 2008, s. 136-155.

Pešek, Jan, Přerod jihočeské vesnice. K historii združstevňování zemědělství Českobudějovického kraje v letech 1949–1959, České Budějovice 1985.

Petráň, Josef, Dvacáté století v Ouběnicích. Soumrak tradičního venkova, Praha 2009.

Petráň, Josef, Dějiny českého venkova v příběhu Ouběnic, Praha 2011.

Pernes, Jiří, Krize komunistického režimu v Československu v 50 letech 20 století, Brno 2008.

Pernes, Jiří, Takoví nám vládli. Komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili, Praha 2010.

Pernes, Jiří, Závěrečná etapa kolektivizace zemědělství v Československu 1957–1960, Brno 2009.

Průcha, Václav, Vývoj zemědělské výroby v Československu v období socializace vesnice, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století. Studie Slováckého muzea 7, 2002, Uherské Hradiště 2002, s. 31-45.

Rokoský, Jaroslav, Svobodný sedlák na svobodné půdě. Osud agrární strany v Československu po druhé světové válce, in: Petr Blažek – Michal Kubálek (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a středoevropské souvislosti. Praha 2008, s. 91-108.

Rokoský, Jaroslav, Rudolf Beran a jeho doba. Vzestup a pád agrární strany, Praha 2011.

Rychlík, Jan, Pozemková reforma v českých zemích v letech 1945–1948, in: Zemědělství na rozcestí 1945–1948. Studie slováského muzea 1995, Uherské Hradiště 2002, s.7-22.

Rychlík, Jan, Obecné a speciální rysy nucené kolektivizace ve východní Evropě, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století. Studie slováského muzea 1995, Uherské Hradiště 2002, s.9-20.

Sedlák, Robert – Vávrová, Vladimíra, 150 let družstevnictví v České republice, Praha 1997.

Schelle, Karel, Vývoj veřejné správy v letech 1848–1990, Praha 2005.

Scholc, Milan, Komparativní přístup v historiografii, sociální studia 1,2009.

Slezák, Lubomír, Združstevnění vesnice: k historii socialistické přestavby zemědělství Brněnského kraje v letech 1949–1959, Brno 1981.

Slezák, Lubomír, Úspěchy a prohry zemědělského družstevnictví, in: Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století. Studie Slováckého muzea 7/2002. Uherské Hradiště 2002, s. 9-19.

Soukup, Tomáš, Zemědělství - soupis právních norem, Praha 1958-60.

Svoboda, Libor, perzekuce venkovského obyvatelstva v procesu kolektivizace na jihdřichohradecku, in: Akce „K“. Vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v 50 letech. Studie, seznamy, dokumenty, Praha 2010, s. 151-210.

Swain, Nigel, Collective farms which work, Cambridge 1985.

Šimůnek, Robert, Regiony - časoprostorové průsečíky?, Praha 2008.

Šmíd, Jan, Kolektivizace zemědělství – Sušicko a Horažďovicko (1949–1953), diplomová práce obhájená na Filozofické fakultě Jihočeské university, České Budějovice 2007.

Špétová, Lenka, (ed.) Počátky státních zemědělských strojních stanic v českých zemích 1945-1949, Praha 1975.

Teplý, Miloš, Dogmatické pojetí družstevnictví, Praha 1945.

Teplý, Miloš, Vývojové tendence zemědělského družstevnictví, Praha 1945.

Teplý, Miloš, Poslání družstevní organizace v zemědělském plánování, Praha 1948.

Toman, Miroslav - Codl, Stanislav - Tuček, Petr, České zemědělství očima těch, kteří u toho byli, Praha 2012.

Trajer, Joser, Historisch - statistische beschereibung der Diezöse Budweis, Budweis 1862.

Urban, Jiří, Venkov pod kolektivizační knutou. Okolnosti exemplárního „kulackého“ procesu, Vyšehrad 2010.

Václavů, Antonín, Ke sporům o zemědělské družstevnictví a kolektivizaci v Československu, Praha 1999.

Volavka, Antonín, Vesnický boháč, nepřítel drobných a středních rolníků, Praha 1951.

Vysokaj, Juraj, Jednotná zemědělská družstva – úloha práva při jejich výstavbě, Praha 1989.

Weiser, Jaroslav, Parazitologie a patologie hmyzu v prvních letech ČSAV, in: H. Barvíková (red.), Reflexe počátků vědecké instituce. První všední dny ČSAV a jejích ústavů v paměti účastníků, Praha 2003, s. 83-87.

9. Seznam zkratek

ACHP	agrochemický podnik
BOVKSČ	byro okresního výboru Komunistické strany Československa
ČNR	Česká národní rada
ČSNS	Československá strana národně socialistická
ČSL	Československá strana lidová
ČSR	Československá republika, po roce 1968 Česká socialistická republika
ČSAD	Československá státní autobusová doprava
ČSSD	Československá strana sociálně demokratická
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSSS	Československé státní statky
JETE	Jaderná elektrárna Temelín
JHP	Jednotný hospodářský plán
JSČZ	Jednotný svaz českých zemědělců
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KAV NF	Krajský akční výbor Národní fronty
K	Koruna – měna monarchie a měna protektorátu
Kč	Koruna československá 1919-1939, Koruna česká od 1992
Kčs	Koruna československá 1945-1992
KGB	Sovětská tajná bezpečnost
KNV	Krajský národní výbor
KV KSČ	Krajský výbor Komunistické strany Československa
KSČ	Komunistická strana Československa
KSSS	Komunistická strana Sovětského svazu
MAV NF	Místní akční výbor Národní fronty
MNV	Místní národní výbor
MO JSČZ	Místní organizace Jednotného svazu českých zemědělců
MO KSČ	Místní organizace Komunistické strany Československa
MRK	Místní rolnická komise
MS	Myslivecké sdružení
MVK	Mimořádná vyživovací komise
MZ	Ministerstvo zemědělství
NA	Národní archiv
NF	Národní fronta
NPF	Národní pozemkový fond
NV	Národní výbor
OMVK	Okresní mimořádná vyživovací komise
ONV	Okresní národní výbor

OLS	Okresní lidový soud
OS	Okresní soud
OVK	Okresní vyživovací komise
OV KSČ	Okresní výbor Komunistické strany Československa
PJ	Pracovní jednotka
PTP	Pomocné technické prapory
ROH	Revoluční odborové hnutí
RONV	Revoluční okresní národní výbor
SČM	Svaz české mládeže
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
SPD	Společný družstevní podnik
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
StB	Státní bezpečnost
STS	Státní traktorová stanice
THÚP	Technicko-hospodářské úpravy půdy
TJ	Tělovýchovná jednota
ÚAV NF	Ústřední akční výbor Národní fronty
ÚMEZ	Ústředí pro mechanizaci zemědělství
ÚRD	Ústřední rada družstev
ÚRZ	Ústřední rada zemědělců
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa
VB	Veřejná bezpečnost
VKS(b)	Všesvazová komunistická strana (bolševiků)
VLK	Výbor lidové kontroly
VOD	Výrobně obchodní družstvo
VO KSČ	Vesnická organizace Komunistické strany Československa
VŘSR	Velká říjnová socialistická revoluce
VŠZ	Vysoká škola zemědělská
ZO KSČ	Základní organizace Komunistické strany Československa
ZRTV	Základní rekreační tělesná výchova

10. Přílohy

1. Žádost paní Zborníkové z Temelína o přidělení půdy
2. Přihlášení vkladu v řádném termínu 27. listopadu 1945
3. Výplatní list z vázaného vkladu s odůvodněním výplat
4. Dopis, jímž se oceňuje výkon sedláka Emanuela Veselého z Temelínce
5. Návrh na bezpečnostního referenta v MNV Březí, Knín, Temelín a Temelínec s posudkem MO KSČ
6. Pokus o zapojení katolických kněží do akce mandelinka 1950
7. Zápis ze schůze BOV KSČ Týn nad Vltavou v září 1950 s plánovanými prohlídkami u sedláků
8. Postup při rozpisu dodávek 1951
9. Ručně psaná situační zpráva z Temelínce 10. září 1951
10. Pokyny justici zaslané z krajské prokuratury v Českých Budějovicích okresní prokuratuře v Týně nad Vltavou 25. dubna 1952
11. František Mikšátko napadá ve Vesnických novinách Vltavotýnska 2. dubna 1952 temelínecké sedláky.
12. Zamítavé stanovisko ONV Týn nad Vltavou k odvolání proti povinnému pachtu
13. Výměr o povinném pachtu vystavený MNV Temelín
14. Řízení o odvolání proti povinnému pachtu
15. Zápis ze schůze BOV KSČ Týn nad Vltavou 7. července 1952
16. V okresním tisku článek o trestání zemědělců z Temelínci

17. Nález IX. referátu ONV Týn nad Vltavou pro neúčast na hledačce mandelinky bramborové
18. Důchodové pojištění podle úpravy z roku 1952 ve Vesnických novinách Vltavotýnska 10. 10. 1952
19. Pokuta za nedodržení požární hlídky
20. Příkaz k dodávce vykrmeného vepře
21. Výměr pokuty 20.000,- Kčs na neplnění dodávek
22. Vymáhání nedoplatku 1.000,- Kč z pokuty 20.000,- Kčs
23. Příkaz k provádění podzimních prací na pozemcích sedlákovi vyměněných
24. Sdělení o exekučním řízení pro rychlé nezaplacení nedoplatku pokuty
25. Vyrozumění o amnestii
26. Sdělení ministerstva státní kontroly o odebrání dobytka
27. Rozsudek, podle něhož musel hospodář zaplatit za práce, které na jemu přidělených pozemcích prováděl MNV
28. Potvrzení o odpracovaných Pracovních jednotek a výdělku
29. Referát vedoucího tajemníka OV KSČ Týn nad Vltavou Chalupy
30. Zpráva pro BOV KSČ o provádění trestní pravomoci z 3. 4. 1953
31. Evidence peněžitých trestů sedlákům na prokuratuře v Týně nad Vltavou 1953
32. Venkovské noviny Vltavotýnska z 20. srpna 1953 o práci ČSM na okrese
33. Zpráva pro BOV KSČ Týn nad Vltavou o JZD Temelínec z 20. října 1953

34. Tablo absolventů hospodářské školy v Týně nad Vltavou
35. Svědectví pamětníků o Vojtěchu Vobrovi
36. Zkonfiskovaný majetek Vojtěcha Vobra
37. Žaloba na Vojtěcha Vobra z 13. července 1953
38. Rozsudek nad Vojtěchem Vobrem vedoucí k vystěhování z obce
39. Výměr k vystěhování sedláka Vobra z Březí 5. prosince 1953
40. Usnesení Okresního soudu České Budějovice ze dne 23. září 1969 o rehabilitaci Vojtěcha Vobra
41. Náhrada za Vobrův majetek navržená ministerstvem spravedlnosti 6. ledna 1970 ve výši 11.185,- Kč
42. Odvolání Vojtěcha Vobra proti výši náhrady stanovené 6. ledna 1970
43. Odvolání ke Krajskému soudu proti usnesení Okresního soudu z 23. října 1970
44. Ing. Václav Vobr žádá 6. listopadu 1970 MNV Březí o změnu v navracení majetku
45. Stanovisko JZD Březí z 24. listopadu 1970 k navrácení majetku rodině Vobrově
46. Stanovisko MNV Březí z 26. února 1971 k navrácení majetku rodině Vobrově
47. Zápis ze schůze BOV KSČ Týn nad Vltavou
48. Žaloba občanky pro urážku veřejného činitele roku 1954
49. Rozsudek z 5. května 1954 s typickou politickou rétorikou
50. Zápis z diskuse na BOV KSČ Týn nad Vltavou
51. Materiál BOV KSČ o úpadkových hospodářstvích

52. Zpráva o přípravě rozmisťování dorostu vycházejícího ze školy ve školním roce 1954/55
53. Zápis z jednání BOV KSČ Týn nad Vltavou
54. Rozhodnutí rady MNV Březí o přidělení selské usedlosti Josefa Kukrála z Březí č. 20 do užívání ČSSS
55. Smlouva o převzetí selské usedlosti Josefa Kukrála z Březí č. 20 ČSSS z 6. října 1956
56. Dopis MNV Knín Okresní prokuratuře Týn nad Vltavou z 13. října 1956
57. Seznam selských hospodářství z 11. května 1956 přikázaných ONV Týn nad Vltavou ČSSS a JZD
58. Diskusní příspěvek Františka Mikšátka na konferenci OV KSČ 1959
59. Diskusní příspěvek Josefa Záveského na okresní konferenci OV KSČ Týn nad Vltavou 1959
60. Vlášků grunt v Březí č. 11, typická zástavba z konce 19. století, fotografie z roku 1983
61. Družstevní bytovky v Březí roku, fotografie z roku 1982
62. Pohlednice Březí do roku 1927 a na fotografiích z roku 1983 necitlivá zástavba tamtéž z počátku 70. let 20. století
63. Pohlednice Podhájí z roku 1914
64. Fotografie Přihájku z roku 1972

V Temelíně 23/8 45

VII/2

Vážennému Národnímu výboru.

Podepsaná Božena Zbornítková.
žádá o přidělení kousku pole zjetelem
po p. Honsovi pod křížem na Bohoňáku.
Dne 19/8 jsem o něj žádala p. Honsovi on
mě odkázal na Národní výbor čehož byl
svědkem p. Tecla. Za toto přičinnou se
obracím na Váš vážení, snáděje že
mne žádosti vyhovíte. za kěž předem
děkuji.

V plné úctě

Božena Zbornítková
Temelín.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV
ČESKÉ BUDĚJOVICE

1. Žádost o přidělení půdy v Temelíně z 23. srpna 1945 je dokladem hladu po půdě a roli MNV při jejím přidělování

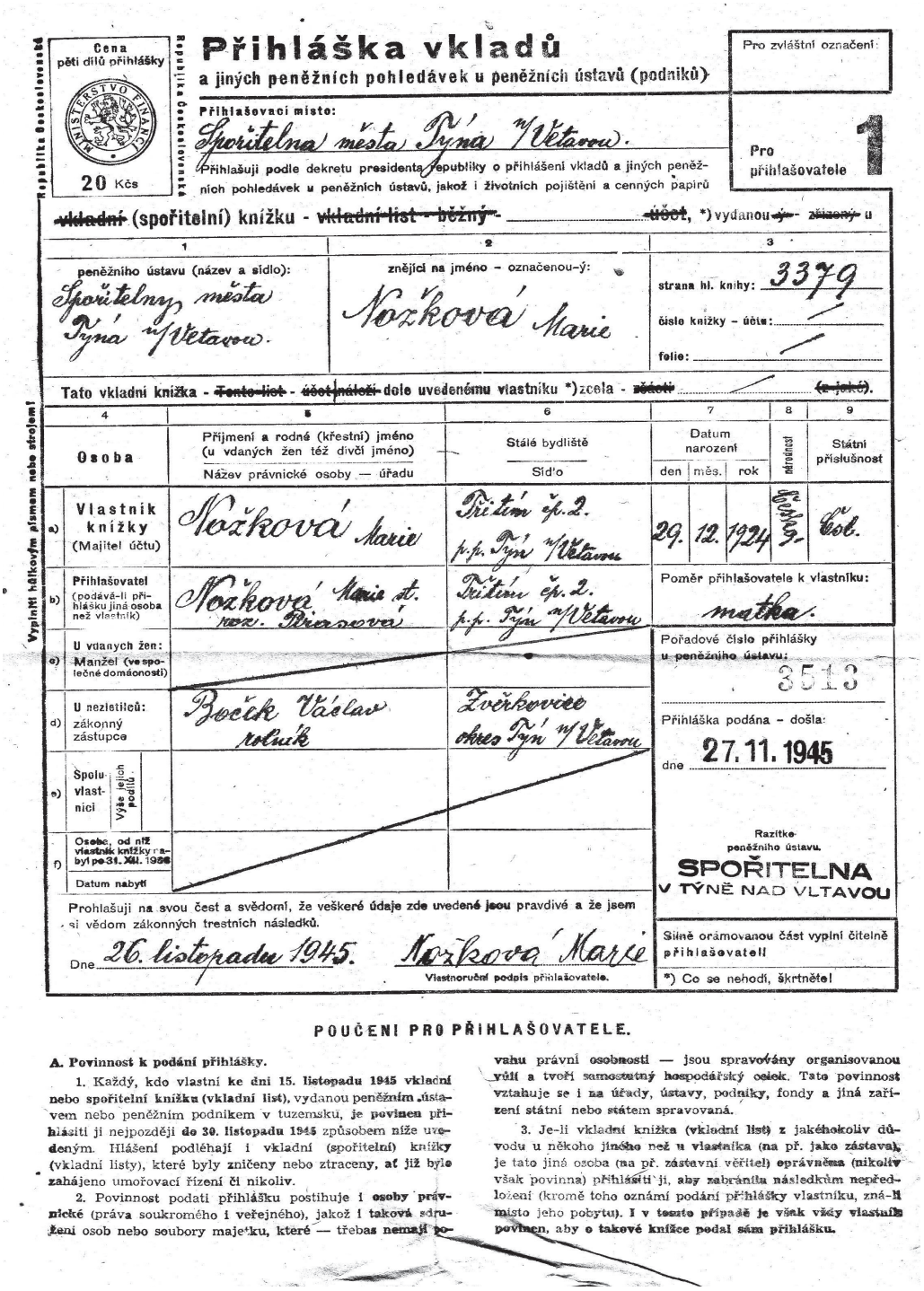

Cena pěti dílů přihlášky 20 Kčs

Republika Československá

Přihláška vkladů

a jiných peněžních pohledávek u peněžních ústavů (podniků)

Pro zvláštní označení:

Přihlašovací místo: Spořitelna města Týna n/Vltavou.

Přihlašuji podle dekretu presidenta republiky o přihlášení vkladů a jiných peněžních pohledávek u peněžních ústavů, jakož i životních pojištění a cenných papírů

Pro přihlašovatele 1

~~vkladní~~ (spořitelní) knížku - ~~vkladní list - běžný~~ - ~~účet~~, *) vydanou ~~-ý-~~ ~~zřízený~~ u

1	2	3
peněžního ústavu (název a sídlo): Spořitelny města Týna n/Vltavou.	znějící na jméno – označenou-ý: Nožková Marie	strana hl. knihy: 3379 číslo knížky – účtu: folie:

Tato vkladní knížka - ~~Tento list~~ - ~~účet náleží~~ dole uvedenému vlastníku *) zcela - ~~částí~~ ~~(a jaké)~~.

Vyplnit hůlkovým písmem nebo strojem!

4 Osoba	5 Příjmení a rodné (křestní) jméno (u vdaných žen též dívčí jméno) / Název právnické osoby — úřadu	6 Stálé bydliště / Sídlo	7 Datum narození: den	měs.	rok	8 národnost	9 Státní příslušnost
a) Vlastník knížky (Majitel účtu)	Nožková Marie	Třetím čp. 2. p.p. Týn n/Vltavou	29.	12.	1924	čsl.	čsl.
b) Přihlašovatel (podává-li přihlášku jiná osoba než vlastník)	Nožková Marie st. roz. Biesserová	Třetím čp. 2. p.p. Týn n/Vltavou	Poměr přihlašovatele k vlastníku: matka.				
c) U vdaných žen: Manžel (ve společné domácnosti)			Pořadové číslo přihlášky u peněžního ústavu: 3513				
d) U nezletilců: zákonný zástupce	Bočík Václav rolník	Zvěrkovice okres Týn n/Vltavou	Přihláška podána – došla: dne 27. 11. 1945				
e) Spolu-vlastníci (Výše jejich podílů)							
f) Osoba, od níž vlastník knížky nabyl po 31. XII. 1938 Datum nabytí							

Razítko peněžního ústavu. SPOŘITELNA V TÝNĚ NAD VLTAVOU

Prohlašuji na svou čest a svědomí, že veškeré údaje zde uvedené jsou pravdivé a že jsem si vědom zákonných trestních následků.

Dne 26. listopadu 1945. Nožková Marie

Vlastnoruční podpis přihlašovatele.

Silně orámovanou část vyplní čitelně přihlašovatel!

*) Co se nehodí, škrtněte!

POUČENÍ PRO PŘIHLAŠOVATELE.

A. Povinnost k podání přihlášky.

1. Každý, kdo vlastní ke dni 15. listopadu 1945 vkladní nebo spořitelní knížku (vkladní list), vydanou peněžním ústavem nebo peněžním podnikem v tuzemsku, je povinen přihlásiti ji nejpozději do 30. listopadu 1945 způsobem níže uvedeným. Hlášení podléhají i vkladní (spořitelní) knížky (vkladní listy), které byly zničeny nebo ztraceny, ať již byla zahájeno umořovací řízení či nikoliv.

2. Povinnost podati přihlášku postihuje i osoby právnické (práva soukromého i veřejného), jakož i taková sdružení osob nebo soubory majetku, které — třebas nemají po-

vahu právní osobnosti — jsou spravovány organisovanou vůlí a tvoří samostatný hospodářský celek. Tato povinnost vztahuje se i na úřady, ústavy, podniky, fondy a jiná zařízení státní nebo státem spravovaná.

3. Je-li vkladní knížka (vkladní list) z jakéhokoliv důvodu u někoho jiného než u vlastníka (na př. jako zástava), je tato jiná osoba (na př. zástavní věřitel) oprávněna (nikoliv však povinna) přihlásiti ji, aby zabránila následkům nepředložení (kromě toho oznámí podání přihlášky vlastníku, zná-li místo jeho pobytu). I v tomto případě je však vždy vlastník povinen, aby o takové knížce podal sám přihlášku.

2. Přihlášení vkladu v řádném termínu 27. listopadu 1945; zablokování aktiv soukromého zemědělce

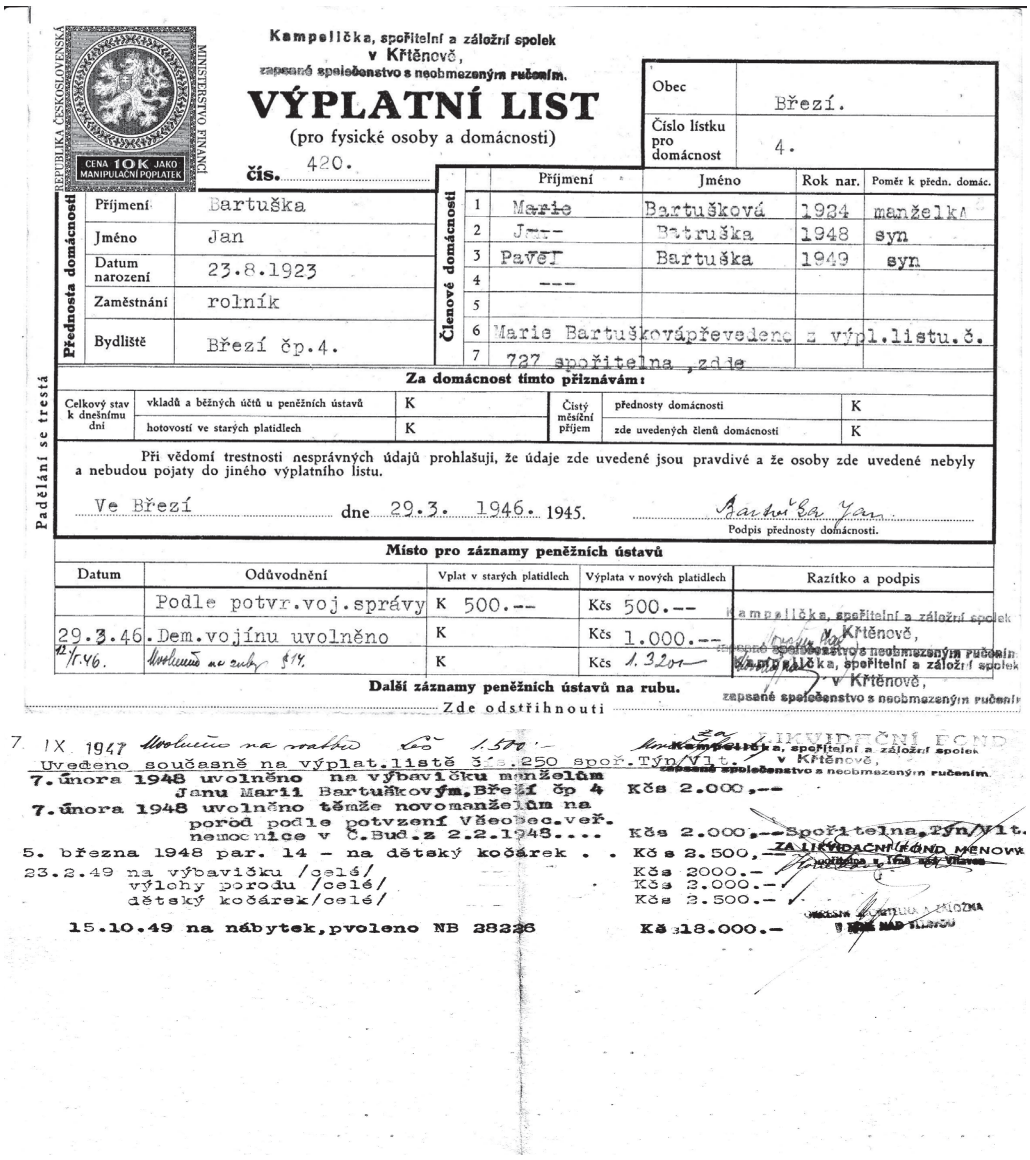

Kampelička, spořitelní a záložní spolek
v Křtěnově,
zapsaného společenstva s neobmezeným ručením.

VÝPLATNÍ LIST
(pro fysické osoby a domácnosti)

čís. 420.

Obec: Březí.
Číslo lístku pro domácnost: 4.

Přednosta domácnosti

Příjmení	Bartuška
Jméno	Jan
Datum narození	23.8.1923
Zaměstnání	rolník
Bydliště	Březí čp.4.

Členové domácnosti

	Příjmení	Jméno	Rok nar.	Poměr k předn. domác.
1	Marie	Bartušková	1924	manželka
2	Jan	Bartuška	1948	syn
3	Pavel	Bartuška	1949	syn
4	---			
5				
6	Marie Bartuškovápřevedena z výpl.listu.č.			
7	727 spořitelna ,zde			

Padělání se trestá

Za domácnost tímto přiznávám:

Celkový stav k dnešnímu dni	vkladů a běžných účtů u peněžních ústavů	K	Čistý měsíční příjem	přednosty domácnosti	K
	hotovostí ve starých platidlech	K		zde uvedených členů domácnosti	K

Při vědomí trestnosti nesprávných údajů prohlašuji, že údaje zde uvedené jsou pravdivé a že osoby zde uvedené nebyly a nebudou pojaty do jiného výplatního lístu.

Ve Březí dne 29.3. 1946. 1945. Bartuška Jan
Podpis přednosty domácnosti.

Místo pro záznamy peněžních ústavů

Datum	Odůvodnění	Vplat v starých platidlech	Výplata v nových platidlech	Razítko a podpis
	Podle potvr.voj.správy	K 500.--	Kčs 500.--	Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Křtěnově, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením
29.3.46.	Dem.vojínu uvolněno	K	Kčs 1.000.--	
12.7.46.	Navýšení na zuby 50%	K	Kčs 1.320.—	Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Křtěnově, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením

Další záznamy peněžních ústavů na rubu.

Zde odstřihnouti

7. IX. 1947 Navýšeno na vratku Kčs 1.500.-
Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Křtěnově, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením
Uvedeno současně na výplat.listě č.j. 3 s.250 spoř.Týn/Vlt.

7. února 1948 uvolněno na výbavičku manželům Janu Marii Bartuškovým,Březí čp 4 Kčs 2.000.--
7. února 1948 uvolněno těmže novomanželům na porod podle potvzení Všeob.veř. nemocnice v Č.Bud.z 2.2.1948.... Kčs 2.000.-- Spořitelna,Týn/Vlt.
5. března 1948 par. 14 - na dětský kočárek . . Kčs 2.500.-- ZA LIKVIDAČNÍ FOND MĚNOVÝ
23.2.49 na výbavičku /celé/ Kčs 2000.-
výlohy porodu /celé/ Kčs 3.000.-
dětský kočárek/celé/ Kčs 3.500.-
15.10.49 na nábytek,pvoleno NB 38336 Kč 18.000.-

3. Výplatní list z vázaného vkladu vystavený 29. března 1946; v něm datovaná odůvodnění výplat podle daných pravidel

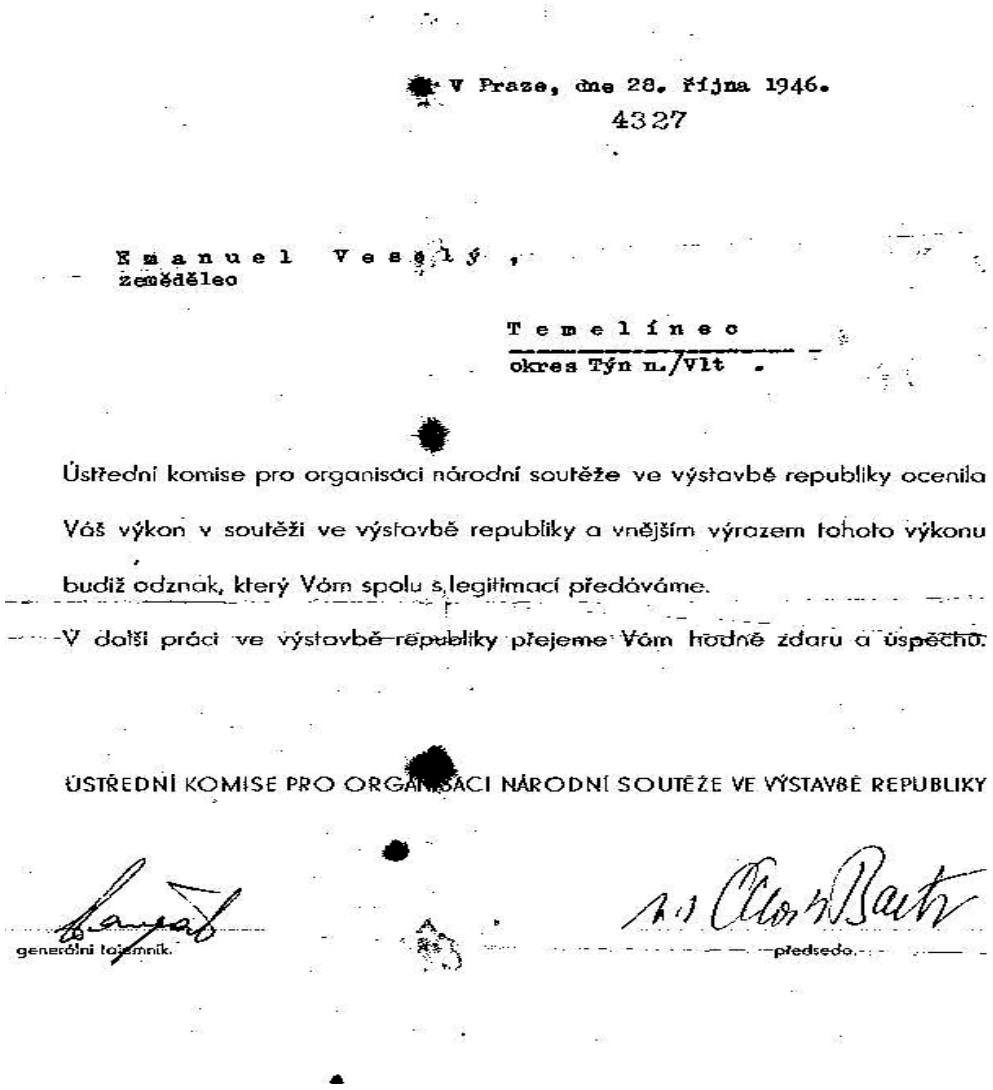

V Praze, dne 28. října 1946.

4327

Emanuel Veselý,
zemědělec

Temelínec
okres Týn n./Vlt.

Ústřední komise pro organisaci národní soutěže ve výstavbě republiky ocenila Váš výkon v soutěži ve výstavbě republiky a vnějším výrazem tohoto výkonu budiž odznak, který Vám spolu s legitimací předáváme.

V další práci ve výstavbě republiky přejeme Vám hodně zdaru a úspěchů.

ÚSTŘEDNÍ KOMISE PRO ORGANISACI NÁRODNÍ SOUTĚŽE VE VÝSTAVBĚ REPUBLIKY

generální tajemník

předseda

4. Dopis z 28. října 1946, jímž se oceňuje výkon sedláka Emanuela Veselého z Temelínce v soutěži ve výstavbě republiky

Místní organisace KSČ v Březí-Podhájí.
čís.jedn.: /1949.

7

N á v r h
na ustanovení bezpečnostního referenta v Březí-Podhájí.

Jméno a příjmení	Data narození	Povolání	Stav	Bydliště	P o s u d e k
Kabele Martin	3.11.1896.	sběr lesních plodin	ženatý	Podhájí	plážně spolehlivý politicky bezvědomitý členství politické strany.

V Podhájí 30.4.1949, dne 30. dubna 1949.

Razítko: MÍSTNÍ ORGANISACE K.S.Č. BŘEZÍ - PODHÁJÍ

Podpis předsedy MO-KSČ:
Svehlov Jaroslav

23

33

Místní organisace KSČ v .....
čís.jedn.: /1949.

N á v r h
na ustanovení bezpečnostního referenta v Zníně

Jméno a příjmení	Data narození	Povolání	Stav	Bydliště	P o s u d e k
Václav Žďímeš	7.4.1899	maltrol	čín.	Znín	Všestranně spolehlivý oddaným veřejný přítel KSČ, MAV.

V Zníně, dne 30. dubna 1949.

Razítko: MÍSTNÍ ORGANISACE KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA Znín

Podpis předsedy MO-KSČ:
Dvořák Jiří
místopředseda

21

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÉ BUDĚJOVICE

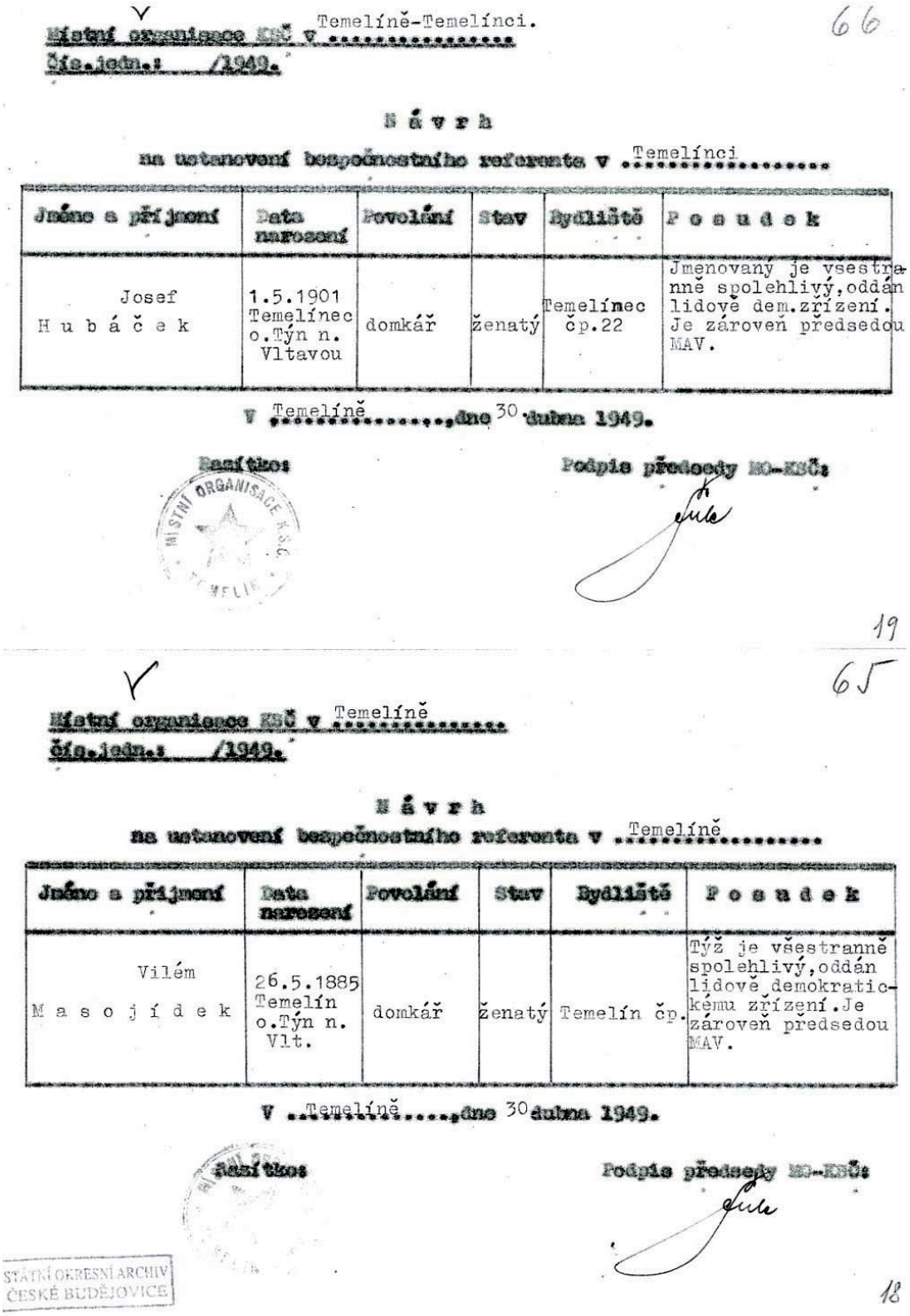

Místní organisace KSČ v Temelíně-Temelínci.
Čís.jedn.: /1949.

66

Návrh

na ustanovení bezpečnostního referenta v Temelínci

Jméno a příjmení	Data narození	Povolání	Stav	Bydliště	Posudek
Josef Hubáček	1.5.1901 Temelínec o.Týn n. Vltavou	domkář	ženatý	Temelínec čp.22	Jmenovaný je všestranně spolehlivý, oddán lidově dem.zřízení. Je zároveň předsedou MAV.

V Temelíně, dne 30 dubna 1949.

Razítko: MÍSTNÍ ORGANISACE K.S.Č. TEMELÍN

Podpis předsedy MO-KSČ:

19

65

Místní organisace KSČ v Temelíně
Čís.jedn.: /1949.

Návrh

na ustanovení bezpečnostního referenta v Temelíně

Jméno a příjmení	Data narození	Povolání	Stav	Bydliště	Posudek
Vilém Masojídek	26.5.1885 Temelín o.Týn n. Vlt.	domkář	ženatý	Temelín čp.	Týž je všestranně spolehlivý, oddán lidově demokratickému zřízení. Je zároveň předsedou MAV.

V Temelíně, dne 30 dubna 1949.

Razítko:

Podpis předsedy MO-KSČ:

18

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÉ BUDĚJOVICE

5. Návrh z 30. dubna 1949 na bezpečnostního referenta v MNV Březí, Knín, Temelínec a Temelín s posudkem MO KSČ

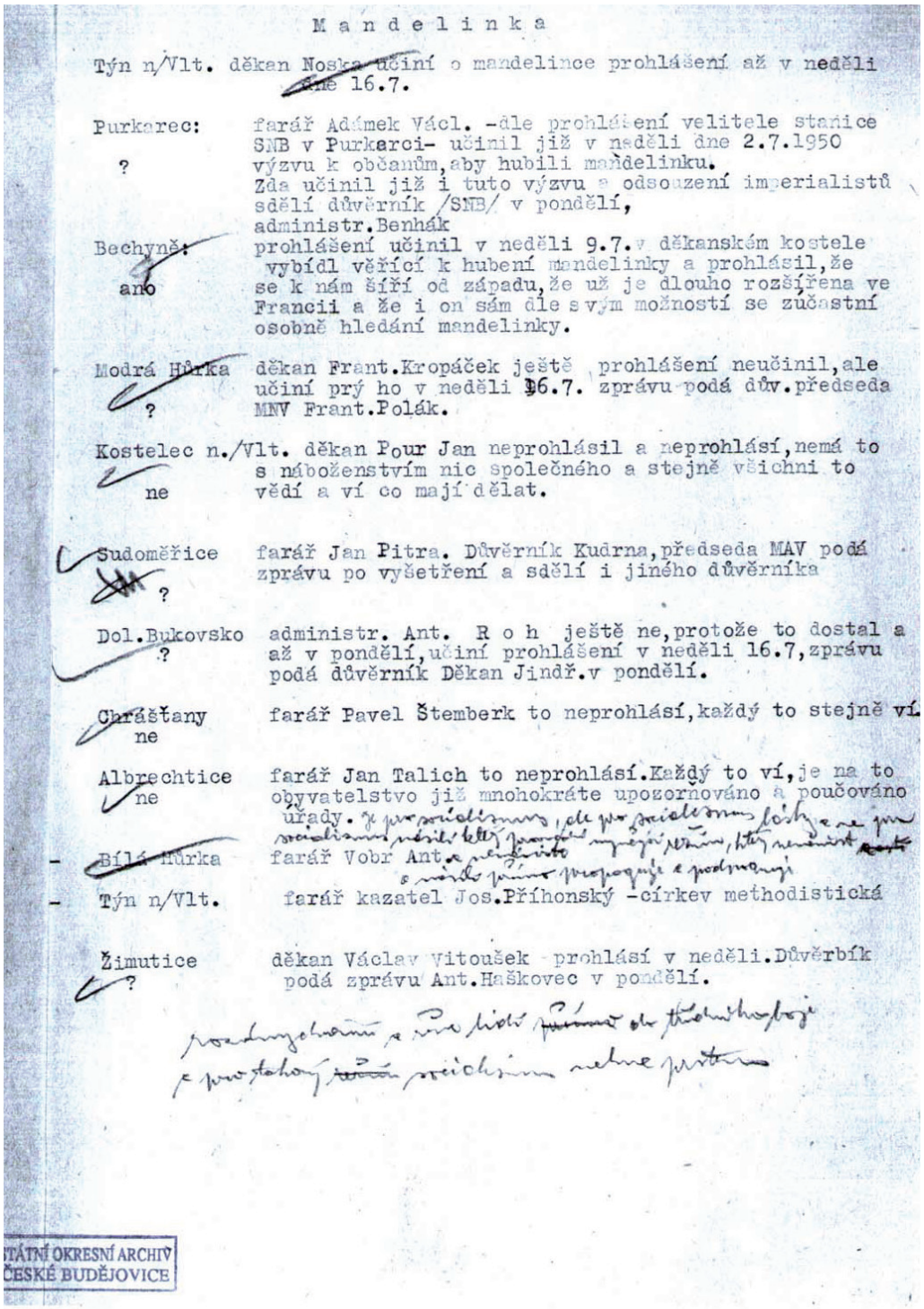

Mandelinka

Týn n/Vlt. děkan Noska učiní o mandelince prohlášení až v neděli dne 16.7.

Purkarec: farář Adámek Václ. -dle prohlášení velitele stanice SNB v Purkarci- učinil již v neděli dne 2.7.1950 výzvu k občanům, aby hubili mandelinku. Zda učinil již i tuto výzvu a odsouzení imperialistů sdělí důvěrník /SNB/ v pondělí,
?

Bechyně: administr. Benhák prohlášení učinil v neděli 9.7. v děkanském kostele vybídl věřící k hubení mandelinky a prohlásil, že se k nám šíří od západu, že už je dlouho rozšířena ve
ano Francii a že i on sám dle svým možností se zúčastní osobně hledání mandelinky.

Modrá Hůrka děkan Frant. Kropáček ještě prohlášení neučinil, ale učiní prý ho v neděli 16.7. zprávu podá dův. předseda
? MNV Frant. Polák.

Kostelec n./Vlt. děkan Pour Jan neprohlásil a neprohlásí, nemá to s náboženstvím nic společného a stejně všichni to
ne vědí a ví co mají dělat.

Sudoměřice farář Jan Pitra. Důvěrník Kudrna, předseda MAV podá zprávu po vyšetření a sdělí i jiného důvěrníka
?

Dol. Bukovsko administr. Ant. R o h ještě ne, protože to dostal a
? až v pondělí, učiní prohlášení v neděli 16.7, zprávu podá důvěrník Děkan Jindř. v pondělí.

Chrášťany farář Pavel Štemberk to neprohlásí, každý to stejně ví.
ne

Albrechtice farář Jan Talich to neprohlásí. Každý to ví, je na to
ne obyvatelstvo již mnohokráte upozorňováno a poučováno úřady. je pro socialismus, ale pro socialismus lůžka a ne pro socialismus nároků, který [illegible] nejen vůbec, který nemůže [illegible]

- Bílá Hůrka farář Vobr Ant. o míru [illegible] propagaci a podpisech

- Týn n/Vlt. farář kazatel Jos. Příhonský -církev methodistická

Žimutice děkan Václav Vitoušek prohlásí v neděli. Důvěrník
? podá zprávu Ant. Haškovec v pondělí.

pracujícího [illegible] s [illegible] s [illegible] [illegible] s prostého [illegible] všichni nelze [illegible]

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÉ BUDĚJOVICE

6. Pokus o zapojení katolických kněží z Vltavotýnska do akce mandelinka, materiál církevního tajemníka z 16. července 1950

HD svolá celozávodní schůzi organisace KSČ a jako mobilisační heslo si stanoví vykoupit brambory do 5 října 1950.
Zorganisuje akci v takovém měřítku, aby byly vykoupeny a odebírány všechny brambory, které jsou nabízeny i za cenu toho, že tyto budou muset být skladovány na hromadách.

Zodpovídá s. Lukášek.

Soudruh Vošahlík zem. ref. ONV projedná vypracování přehledu a směrnic o výkupu brambor. V radě ONV, zajistí aby na vesnicích nebyly vykupovány nedozrálé brambory a zralé aby byly včas dováženy do HD.
ONV zajistí v lihovarech, aby tyto odebírali každé množství přivezených brambor a aby se odvolali na HD.
Lidospráva ONV zajistí potřebný počet lidí při skládání brambor ve filiálkách HD z řad občanů obce.

Zodpovídá s. Mádl.

Soudruh Lukášek se soudruhem Hrnečkem připraví plán, kde jednotlivé složky připraví obce do vstupu JZD.

Zodpovídá s. Lukášek.

Prohlídka bude vykonána v obci u zemědělce

Bežerovice	Cícha
Blatec	Čihák Tůma
Březí	Kukrál
Březnice	Valenta -Kubíček
Černýšovice	Burián -Filip
Dobčice	Brom
Doubravka	Hájíček
Dražíč	Kudrna -Pileček
Dříteň	Bronec
Hartmanice	Polák -Krlín 27
Hodětín	Nosková -Želízko

Soudruh Lukášek bude informovat okresní velitele SNB.

Soudruh Růžička schválen všemi přítomnými jako člen plánovací komise ONV vyslaný OV-KSČ.

Soudružka Kolářová byla schválena před. OV jako vedoucí ML studovny, za ní vyhledá kádrový tajemník náhradu.

Zodpovídá s. Syrovátka.

Schůze skončena v 19,35 hod.

OKRESNÍ SEKRETARIÁT K.S.Č. TÝN n./VLT.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV

7. Zápis ze schůze BOV KSČ Týn nad Vltavou v září 1950 v bodě 5 plánované prohlídky u sedláků po jednotlivých obcích

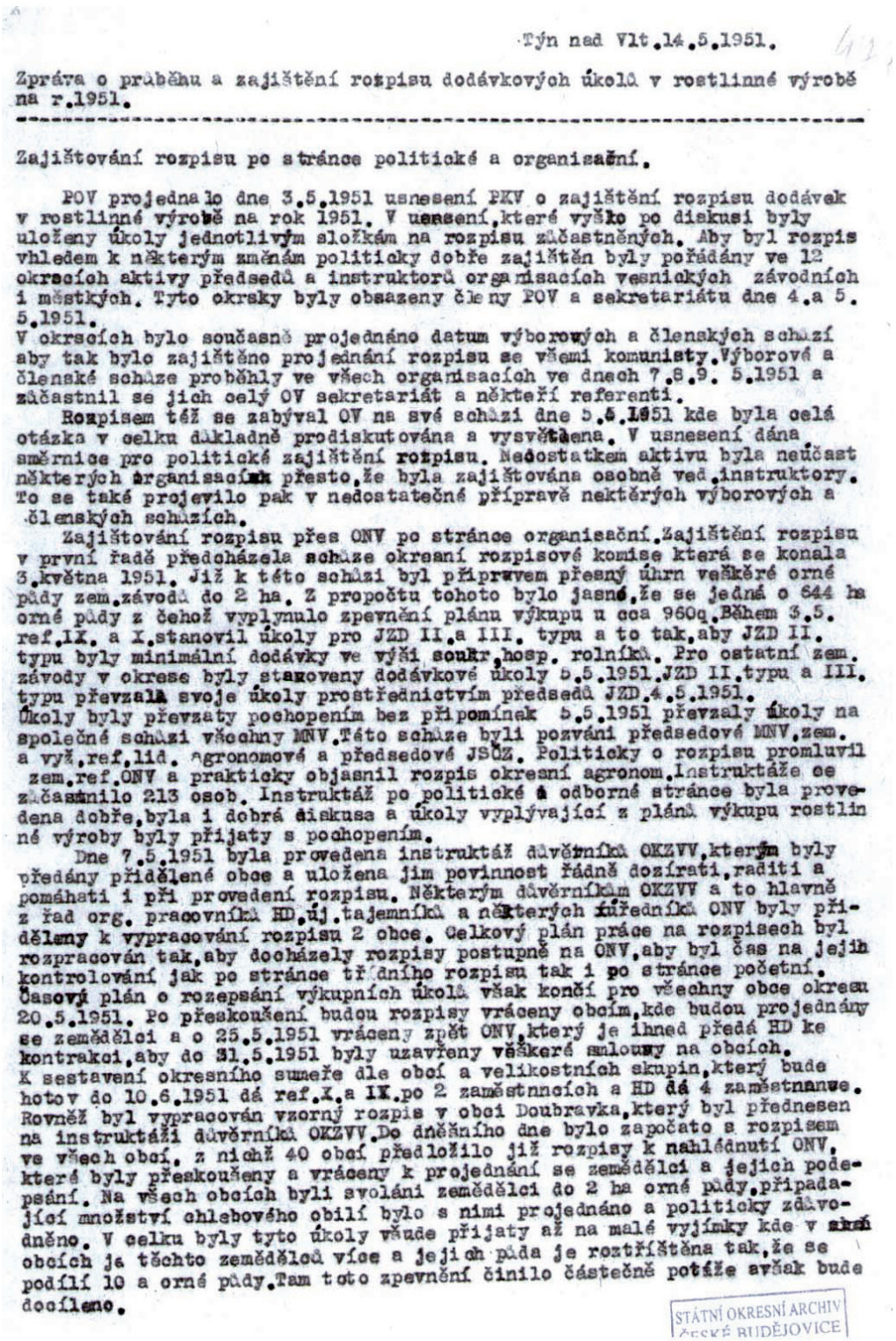

Týn nad Vlt.14.5.1951.

Zpráva o průběhu a zajištění rozpisu dodávkových úkolů v rostlinné výrobě na r.1951.

Zajišťování rozpisu po stránce politické a organisační.

POV projednalo dne 3.5.1951 usnesení PKV o zajištění rozpisu dodávek v rostlinné výrobě na rok 1951. V usnesení,které vyšlo po diskusi byly uloženy úkoly jednotlivým složkám na rozpisu zúčastněných. Aby byl rozpis vhledem k některým změnám politicky dobře zajištěn byly pořádány ve 12 okrscích aktivy předsedů a instruktorů organisacích vesnických závodních i městkých. Tyto okrsky byly obsazeny členy POV a sekretariátu dne 4.a 5. 5.1951.
V okrscích bylo současně projednáno datum výborových a členských schůzí aby tak bylo zajištěno projednání rozpisu se všemi komunisty.Výborové a členské schůze proběhly ve všech organisacích ve dnech 7.8.9. 5.1951 a zúčastnil se jich celý OV sekretariát a někteří referenti.
Rozpisem též se zabýval OV na své schůzi dne 5.5.1951 kde byla celá otázka v celku důkladně prodiskutována a vysvětlena. V usnesení dána směrnice pro politické zajištění rozpisu. Nedostatkem aktivu byla neúčast některých organisacích přesto,že byla zajišťována osobně ved.instruktory. To se také projevilo pak v nedostatečné přípravě nektěrých výborových a členských schůzích.
Zajišťování rozpisu přes ONV po stránce organisační.Zajištění rozpisu v první řadě předcházela schůze okresní rozpisové komise která se konala 3.května 1951. Již k této schůzi byl připraven přesný úhrn veškeré orné půdy zem.závodů do 2 ha. Z propočtu tohoto bylo jasné,že se jedná o 644 ha orné půdy z čehož vyplynulo zpevnění plánu výkupu u cca 960q.Během 3.5. ref.IX. a X.stanovil úkoly pro JZD II.a III. typu a to tak,aby JZD II. typu byly minimální dodávky ve výši soukr.hosp. rolníků. Pro ostatní zem. závody v okrese byly stanoveny dodávkové úkoly 5.5.1951.JZD II.typu a III. typu převzalá svoje úkoly prostřednictvím předsedů JZD.4.5.1951.
Úkoly byly převzaty pochopením bez připomínek 5.5.1951 převzaly úkoly na společné schůzi všechny MNV.Této schůze byli pozváni předsedové MNV,zem. a vyš.ref,lid. agronomové a předsedové JSDZ. Politicky o rozpisu promluvil zem.ref.ONV a prakticky objasnil rozpis okresní agronom.Instruktáže se zúčastnilo 213 osob. Instruktáž po politické a odborné stránce byla provedena dobře,byla i dobrá diskusa a úkoly vyplývající z plánu výkupu rostlinné výroby byly přijaty s pochopením.
Dne 7.5.1951 byla provedena instruktáž důvěrníků OKZVV,kterým byly předány přidělené obce a uložena jim povinnost řádně dozírati,raditi a pomáhati i při provedení rozpisu. Některým důvěrníkům OKZVV a to hlavně z řad org. pracovníků HD,új.tajemníků a některých úředníků ONV byly přiděleny k vypracování rozpisu 2 obce. Celkový plán práce na rozpisech byl rozpracován tak,aby docházely rozpisy postupně na ONV,aby byl čas na jejich kontrolování jak po stránce třídního rozpisu tak i po stránce početní. Časový plán o rozepsání výkupních úkolů však končí pro všechny obce okresu 20.5.1951. Po přeskoušení budou rozpisy vráceny obcím,kde budou projednány se zeměděl ci a o 25.5.1951 vráceny zpět ONV,který je ihned předá HD ke kontrakci,aby do 31.5.1951 byly uzavřeny veškeré smlouvy na obcích.
K sestavení okresního sumeře dle obcí a velikostních skupin,který bude hotov do 10.6.1951 dá ref.X.a IX.po 2 zaměstnncích a HD dá 4 zaměstnanve.
Rovněž byl vypracován vzorný rozpis v obci Doubravka,který byl přednesen na instruktáži důvěrníků OKZVV.Do dnešního dne bylo započato s rozpisem ve všech obcí, z nichž 40 obcí předložilo již rozpisy k nahlédnutí ONV, které byly přeskoušeny a vráceny k projednání se zeměděl ci a jejich podepsání. Na všech obcích byli svoláni zeměděl ci do 2 ha orné půdy,připadající množství chlebového obilí bylo s nimi projednáno a politicky zdůvodněno. V celku byly tyto úkoly všude přijaty až na malé vyjímky kde v některých obcích je těchto zeměděl ců více a jejich půda je roztříštěna tak,že se podílí 10 a orné půdy.Tam toto zpevnění činilo částečně potíže avšak bude docíleno.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV
ČESKÉ BUDĚJOVICE

8. Postup při rozpisu dodávek 1951; zpráva z 14. května 1951

9. Situační zpráva z Temelínce 10. září 1951 sepsaná a podepsaná Františkem Mikšátkem

K Spr 5 - 8

1. Každý návrh justice na konání veřejného přelíčení proti vesnickému boháči bude justicí předložen předsednictvu krajského a okresního výboru a projednán za účasti zástupců lidové správy.

2. Komunistům v justici se ukládá, aby se daleko více zaměřila na omezování vesnických boháčů a kapitalistických prvků. Zejména těch, jejichž výměra se pohybuje kolem 25 - 50 ha.

3. Předsedové soudů a okresní prokurátoři, aby více dbali názorů okresních výborů strany a veřejných činitelů v okrese.

4. Komunistům v ONV doporučujeme přezkoušet dosavadní seznam soudců z lidu a svědomitým výběrem nových kádrů z řad dělníků a malých zemědělců k přihlédnutím k vyššímu počtu žen posílit stávající lidové soudnictví.

5. Komunistům v justici doporučujeme, aby ve větší míře prováděli politické i odborné školení prokurátorů a předsedů soudů.

6. Komunistům při krajském soudu doporučujeme, aby svoji pravidelnou účastí na školení soudců z lidu v okresech byli nápomocni v prohloubení politických i odborných vědomostí soudců z lidu.

7. Aby naše justice mohla ještě lépe plnit svoje úkoly než dosud, je třeba, aby nábor do právnické školy pracujících byl prováděn s větší odpovědností za náležité pomoci organisací strany.

8. Doporučujeme POV, aby prozkoumaly činnost závodních organisací strany v justici a zajistili její pravidelnou činnost tím, že do výborových i členských schůzí bude vyslán zástupce OV.

Doporučujeme komunistům v justici, aby během II. čtvrtletí byla uspořádána v každém okresním městě veřejná přednáška o státní disciplině a o úkolech justice v lidové demokracii.

Do konce roku svolat dva celokrajské aktivy komunistů - prokurátorů, předsedy soudů s přizváním nejlepších soudců z lidu z okresů.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV
ČESKÉ BUDĚJOVICE

10. Pokyny justici zaslané z krajské prokuratury v Č. Budějovicích okresní prokuratuře v Týně nad Vltavou 25. dubna 1952 ukazují provázanost stranických, správních a justičních orgánů.

Dobronice.

V obci plní velmi dobře dodávky mléka, čímž se umístili v soutěži na druhém místě za Bechyní — v měsíci únoru.

Temelínec.

V obci se konaly „Hovory se zemědělci" dne 20. března t. r. za dobré účasti zemědělců. Na těchto hovorech přednášel předseda z JZD Sedlec s. Shánět a zástupce ONV s. Hrneček. Referenti seznámili zemědělce s výhodami společného hospodaření v JZD.

Kostelec.

V Kostelci mají zemědělci nejen plánovaný stav dobytka, ale i vysoko přes 100% jej překročili.

Hroznějovice.

V obci se špatně plní dodávky mléka. MNV zajistil, aby byl zástav krav zvýšen o 29 kusů, včetně připuštěných jalovic. Tak jest předpoklad, že bude dodávka mléka v obci během roku zvýšena.

Týn nad Vlt.

Loutková scéna okresní osvětové besedy v Týně nad Vlt. zahájí zájezdy do vesnic. Uvede hry, které vtipnou formou propagují socialisaci vesnice a učí děti pomáhat v budovatelském úsilí.

Dobrá práce občanů z Hroznějovic

V letošním roce bude dostavěna spojovací silnice z Hroznějovic do Radonic, která se staví v rámci akce 5M. Zřízením této silnice se odstraní velká oklika přes Tuchonice. Občané z Hroznějovic zde ukázali, že svépomocí lze dobře zlepšit komunikace.

VÁCLAV ŠÍMA, dopisovatel Hroznějovice.

Pomáháme statečné Koreji

S nejvřelejší účastí sledujeme hrdinný boj korejského lidu s americkými vetřelci. Zprávy o nelidském zločinu, kterého se Američané dopustili na Koreji použitím bakteriologických zbraní, rozhořčily i celou naši veřejnost.

Abychom částečně zmírnili utrpení bojujícího korejského lidu, provádíme sbírku pro Koreu. Tak v malé obci Temelínci bylo za jediný den vybráno 810 Kčs. Náš lid si uvědomuje, že na Koreji se též bojuje o Československo, tak jako válka v Habeši a Španělsku měla s námi plnou souvislost.

J. DVOŘÁKOVÁ, dopisovatelka.

V Koloměřicích zasejí křížově 2 ha ječmene

Dobré příklady táhnou — a proto také se letos rozhodli drobní a střední rolníci v Koloměřicích, že oseji 2 ha ječmene křížově. Je to nejen vliv besed se zemědělci, které letos byly zvlášť pečlivě připraveny a prováděny, ale především důkaz dobrých zkušeností z JZD v našem okrese. Vždyť naše JZD již v roce 1951 docílila v křížovém setí dobrých výsledků. Výnos o 2—3 q navíc oproti obyčejnému setí byl všeobecný, 7—9 q v řadě případů. JZD proto plochy křížového osevu letos vesměs rozšiřují a křížové setí se u nich stává samozřejmým předpokladem na cestě za vysokými sklizněmi.

O co vlastně při křížovém setí jde?

Základním předpokladem je, že vyséváme na 1 ha stejné množství osiva, jaké jsme používali při dosavadním způsobu setí. Tím, že výsevem dvěma směry napříč vysejeme opět jen dosud obvyklé množství, zajistíme lepší rozdělení zrn na celém pozemku, čímž má každá rostlina více světla a více vláhy. Tím také ubereme prostor plevelům, které nám každoročně mnoho vyjídají ze společného stolu.

To jsou tak zhruba hlavní výhody křížového setí. Věříme, že příkladu koloměřických rolníků budou následovat i ostatní obce. Někdy se nám namítá, že malé pozemky nejsou pro křížový osev vhodné. Ale tu se dá dobře využít výhod úzkořádkové setby, která křížové setí do velké míry nahradí. Stejně důležité bude uplatnit sovětskou křížovou (hnízdovou) výsadbu brambor, která kromě již uvedených výhod přináší i možnost daleko lepšího obdělávání, t. j. opět oběma směry, při čemž je velmi dobře možno provádět úspěšné hospodaření půdní vláhou.

Křížové setí je jen jedním článkem správné agrotechniky. To znamená, že máme-li dosáhnout nejlepších výsledků, musíme řádně dbát i všech ostatních agrotechnických zásad: šetřit půdní vláhou (včas usmykovat nebo uvláčet pole v hrubé brázdě), dobře připravit půdu a přihnojit strojenými (statkovými) hnojivy, zasít dobré, čisté, klíčivé a namořené osivo, hubit plevele atd. Jen tak dosáhneme našeho cíle v křížové setbě, t. j. vysokých a stálých výnosů.

Ing. POKORNÝ, ONV.

Nalezený poklad

Jistě se každý v duchu otáže, jaký dnes je možno najít poklad? Nalezli jej však členové SNB v Dolním Bukovsku u Jaroslava Šramhausera, bývalého obchodníka v Dolním Bukovsku.

Samozřejmě, našli tam pouze nepatrné množství věcí běžné denní potřeby a toto zboží se sotva vejde na 3 nákladní auta, kromě velkého množství zkažených potravin (15 kg šunky, konservy) a jiných produktů.

Je třeba se zamyslit nad tím, na co potřeboval 1860 kusů porcelánových misek, 4337 skleněných odlívek a další, když tyto věci tak nutně potřebují naše závodní kuchyně.

Na co spekuloval tento chytrák, který sám chodil v roztrhaných kalhotách, o dítě se nestaral a tvrdil, že trpí podvýživou, zatím co v mnoha různých skrýších nechal zničit textilie a jiné zboží, na které musel náš dělník vynaložit svůj um a dát do nich svou lásku k práci.

Myslel si snad tento výtečník, když dnes Anglo-američané ničí Koreu, shazují bakteriologické bomby a ničí civilní obyvatelstvo, on alespoň se pokusí zabrzdit lepšení životní úrovně našich pracujících. Jako denní posluchač „Hlasu Ameriky" snažil se nemít u sebe peníze a také jim nevěřil.

Pracující lid však jej dovedl klepnout přes prsty, ukázat mu, jakož ukáže všem, kteří ještě dnes nenašli poměr k pracující třídě a chtěli by znemožnit výstavbu naší země, že je natolik bdělý a odhodlán, důkladně se se všemi vypořádat.

A. ŠTĚPÁN, Dolní Bukovsko 224.

Vesničtí boháči brzdou v dodávce mléka

Jestliže dnes se snaží ČSSS, JZD a malí a střední zemědělci plnit své dodávkové povinnosti, snaží se i vesničtí boháči — ovšem neplnit. Mají mnoho forem, jak brzdit vývoj v naší republice a ta hlavní je soustavné neplnění. Nedodržují plánované stavy dobytka, neboť dobře vědí, že zde mohou nejlépe brzdit rozvoj živočišné výroby. Nedodržují osevní plochy a pak samozřejmě nemohou plnit dodávky obilí.

Také u nás v Temelínci máme několik takových výtečníků, kteří stále počítají, že to „praskne". Jsou to:

Bouška František	čtvrtletní předpis vajec 1.293 ks,	dodal 637 ks,
Sobolík František	čtvrtletní předpis vajec 1.693 ks,	dodal 667 ks,
Jordan František	čtvrtletní předpis vajec 1.393 ks,	dodal 609 ks.

Jenom tito tři zemědělci dluží státu 2.459 kusů vajec a je teprve konec prvního čtvrtletí. Jak se chtějí vyrovnat se svým dluhem na konci roku? Anebo si snad myslí, že stačí, mají-li dostatek vajec jen pro sebe?

FRANTIŠEK MIKŠÁTKO, předseda MNV, Temelínec.

Vydává ONV v Týně nad Vltavou. — Řídí redakční rada, redakci zodpovídá Frant. Ryska. — Redakce a administrace: ... Tiskne Jihočeská tiskárny, n. p., závod 0101 v Čes.

11. František Mikšátko napadá ve Venkovských novinách Vltavotýnska 2. dubna 1952 temelínecké sedláky.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou.

Zn.IX-616-16/9-1952-AJ. V Týně n.Vlt.dne 18.9.1952.

V ý m ě r .

Pan

Václav P a r ý z e k

Temelín čp.56,spr.okr.Týn n.V.

Povinný pacht-odvolání.

Podáním ze dne 9.9.1952 jste se odvolal proti výměru místního národního výboru v Temelíně zn.IX-616-1952 ze dne 3.9.1952,kterým Vám byly přikázány do povinného pachtu pozemky kat.čís.487 o výměře 1,5825 ha,část kat.čís.469/2 o výměře 0,3600 ha a kat.čís.209 o výměře 0,1692 ha.

Své odvolání jste odůvodnil tím,že jste již 72 let stár,manželce pak je 70 let,takže není možné,abyste přikázané pozemky obdělávali.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou zamítá Vaše odvolání z těchto

d ů v o d ů:

Místní národní výbor v Temelíně je povinen pečovat o to,aby žádná půda v obci nezůstala ležet ladem.Proto dal podnět k tomu,aby byla v obci provedena hospodářsko-technická úprava,která by umožnila, aby půdu,na které vlastníci nemohou pracovat a kterou nemůže obhospodařovat sám MNV,obdělávalo JZD.

Pro toto řešení neměli místní zemědělci pochopení,takže se místní národní výbor v Temelíně octl v situaci,ze které nebylo jiného východiska,než půdu,na které vlastníci nemohou pracovat nebo kterou nemůže obhospodařovat sám MNV,přikázat do povinného pachtu.

Při tom přihlížel místní národní výbor k místním poměrům a možnostem jednotlivých zemědělců,které přece nejlépe zná.Podle toho přikázal půdu do povinného pachtu i Vám,neboť Vám v hospodářství pomáhá syn se svou manželkou.Kromě toho jste svým odmítavým stanoviskem k hospodářsko-technické úpravě přispěl k situaci,která donutila místní národní výbor ,aby půdu přikázal do povinného pachtu.

Z těchto důvodů nemůže okresní národní výbor v Týně nad Vltavou přihlížet k námitkám,uplatňovaným ve Vašem odvolání,neboť obtížím, které Vám vznikly,jste se mohl vyhnout souhlasem s hospodářsko-technickou úpravou.

Jste proto povinen obdělávat pozemky,které Vám byly přikázány do povinného pachtu,nechcete-li se vydat nebezpečí,že budete stihán pro neuposlechnutí příkazu místního národního výboru.

Toto rozhodnutí je konečné a nelze se proti němu dále odvolat.

Tento výměr dostávají:

1)Pan Václav Parýzek,Temelín čp.56,
2)MNV Temelín.

Referent ONV:

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÉ BUDĚJOVICE

12. Zamítavé stanovisko ONV Týn nad Vltavou z 18. září 1952 k odvolání proti povinnému pachtu; rolník Parýzek stavěn do role viníka vzniklé situace.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou. 1)
Místní národní výbor v Temelíně
Zn. IX-616- -1952. e 3. září 1952

V ý m ě r .

Pan
Paní 1)
Václav T a š k a , rolník,
T e m e l í n čp. 12.

Povinný pacht.

Místní národní výbor v Temelíně Vám přikazuje podle ustanovení zákona čís. 55/47 s okamžitou platností do povinného pachtu

pozemek kat.čís. 469/1 část role ČSSS o výměře 1.40.00 ha
kat.čís. 708 část louky " -"- 0.51.55 ha
kat.čís. 1664/6 část role HD -"- 0.25.00 ha
kat.čís. -"- ha

jehož vlastníkem je ČSSS v Temelíně čp.

Podle odstavce 2, § 4 tohoto zákona jste povinen pozemek daný Vám do povinného pachtu obdělávat a hospodařit na něm. Jste povinen pozemek řádně hnojit podle pravidel obvyklého hospodaření a zjednat i ostatní předpoklady k řádnému jeho užívání.

Jste dále povinen zaplatiti v stanovené době pachtovné, které bude stanoveno.

Místní národní výbor v Temelíně Vás zároveň upozorňuje, že nedodržení zákona je trestné a že bude proti Vám zahájeno trestní řízení, jestliže nebudete půdu, které Vám je přikázána tímto výměrem do povinného pachtu, řádně obdělávat.

Z tohoto výměru se přísluší Vám lhůtě 15 dnů po dni jeho doručení odvolati ke okresnímu národnímu výboru v Týně nad Vltavou. Odvolání podejte u místního národního výboru v Temelíně.

Eventuálně podanému odvolání dnímám vzhledem k veřejnému zájmu jeho odkladný účinek.

Tento výměr dostávají:
1) Václav Táška, Temelín 12
2) Okresní národní výbor v Týně n. V. IX.

Předseda místního nar. výboru
(zemědělský referent MNV)

1) Škrtni co se nehodí.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCH
ČESKÉ BUDĚJOVIC

13. Výměr o povinném pachtu vystavený MNV Temelín 3. září 1952

1/6 1952

VII/2

Okresní národní výbor v Týně nad Vlt

Čn. IX-560-3.15-1952-J.

Odvolání proti výměru.

Byl mě přidělen pozemek čk. 1288 pozemek len
1) je 3 roky nesoraný tak se je stohy louka, tak jak
je pastvin přestal obdělavat.
jsem vlastníkem 5.17 ha a 1.40 ha nevlastních
celkem 6.57 ha na lom mám 7 kusů hospodářského
2) jelikož s manželkou nejsme tak zdraví, tak že
nemůžeme obdělavat ani své vlastní jak se patří
ja sí na práci sám jednám, loňského roku
3) mě vzaly 2 syny na vojnu, žádal jsem Velitelství
aby mě daly 1 syna do zálohy, Velitelství mě sdělilo
že nemůže mě ho propustit, a že je povinna STS.
se o hospodářství starat, žádal jsem STS. jelikož
4) mě zamilla se nejsou žádnému, moje manželka
byla před 3 lety operována, loňského roku je byl amputován
5) palec pravé ruky a není dosud jak se patří zdravá
ja jsem od 1947 stižen rozedmou plíce, na 55%
v roce 1950 jsem onemocněl a to 01 srpna do 30 dubna 195
jsem ležel a to nervově, letos od února do března
mě léčil D Ševčík. D janda z Budějovic, úřední
vysvědčení, o mé a manželky nemoci, jsem zaslal
na voj Velitelství o které žádosty jelikož žádám
o syna že nemohu sám zastat znovu práci. ./.

jelikož mě nebude syn na výpomoc ponechán
nežučím za řádné zdělaní pozemku a leč i
odavkové povinnosti.
Doufám že k mé žádosti bude přihlíženo.

Volbrek Jan
Kališť
Temelín

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR
TÝN n./V.
Došlo: 5. VI. 1952
Č.j.: IX 616-1952

Místní národní výbor Temelín
Došlo dne 13. VI. 1952
Č.j. IX-69-1952. Příl.
Vyřízeno dne

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou.

Zn.IX-616-5/6-1952-AJ. V Týně n.Vlt.dne 6/6 1952.

Místní národní výbor

Temelín,spr.okr.Týn n.Vlt.

V o b ě r e k Jan,Temelín =Kaliště-povinný pacht-odvolání.

Zasílám odvolání podané proti Vašemu výměru se žádostí,abyste se vyjádřili k jednotlivým bodům,zatrženým červenou tužkou a označeným 1-5.

Sdělte mi,zdali navrhujete ,aby bylo odvolání vyhověno nebo aby bylo zamítnuto a z jakých důvodů navrhujete jeho zamítnutí.

Vratte.

Referent ONV:
Vobořil

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV
ČESKÉ BUDĚJOVICE

14. Řízení o odvolání proti povinnému pachtu z počátku června 1952; z přípisu ONV je patrné, že ONV bez MNV nic nerozhodoval.

Z á p i s.

Ze schůze okresního předsednictva konaného dne 7.7.1952.

Přítomni: s Chalupa.s Fokt,s Valenta,s Honsa,s Suchan.
zástupce KV s Mareš.

Přizváni: S Sobolík,řed,ČSSS z Hluboké n,Vlt.s Fürst před.ZO Vys.Hrádek.
s Hrdina,s Říha,s Kott,s Stach.

Program:

1.bod. Jak je plněno usnesení strany a vlády o,hospodaření na ČSSS.

2.bod. Jak je plněno usnesení POV ze dne 6.5.52 městským výborem v Bechyni.

3.bod- Kádrové záležitosti.

4.bod. Různé.

Kontrola usnesení:

Usnesení z minulého POV jsou zajišťována a plněna.Usnesení POV o svolání aktivu komunistů-svazáků bude provedeno zítra t,j,15.7.52.
Ostatní usnesená k práci OV ČSM se zajišťuje v dlouhodobém úkolu.Usnesení o ČSM pokud se týče zákl.organisací je přenášeno do těchto,pomocí ref.a aktivist Instruktáž aktivistů a referentů OV byla provedena.OPaS dle usnesení POV zajišťuje argumentační materiál o nejlepších výsledcích JZD Olešník a Sedlec. Kromě toho argumenty a konkretní materiál o methodách a sábotážích vesnických boháčů.

Usnesení o utvoření 6 členné komise pro propagaci a agitační zajištění žní je splněno.Komise je ustavena a pracuje na vypracování plánu agitačního zajištění žní.

1.bod. Jak je plněno usnesení strany a vlády o hospodaření na ČSSS.
Zprávu podal s Sobolík.zpráva přiložena.Též byli do POV přizváni s ředitel z ČSSS Hluboká a s Fürst z Vys,Hrádku.

S Sobolík poukazuje ve své zprávě na nedostatky které se projevují v hospodářství Vys.Hrádek,kde je špatně ošetřovaný dobytek,zvláště prasnice a selata jsou ve veliké nečistotě.Ošetřovatel který je má na starosti špatně praceuje,bylo by dobře jej vyměnit.Nejsou tam též správně rozvrženy krmné dávky,nedostatek prac,sil a jiné potíže.Dále poukázal s Sobolík,že naše hospodářství ČSSS nepouřívají dosud ve větší míře bohatých Sovětských skušeností,zaměstnanci jsou s těmito novými methodami nedostatečně seznamováni.Dále poukázal s Sobolík na nedostatek,že na mnohých hospodářstvích není žádný plán práce ,takže se stává že dělníci často neví co budou dělati druhý den.
S ředitel z ČSSS Hluboká přiznává plně vznesené nedostatky ve zprávě uvedené,ale též poukázal na nesprávné výtky.Co se týče hospodářství Vys.Hrádek jsou tam nedostatky zvláště v chovu prasnic a selat.S Císař který je ošetřovatelem a krmičem prasnic na Vys.Hrádku,opravdu svoji práci koná velmi špatně svěřené kusy má v nečistotě,na statku mezi pracující zanáší špatnou pracovní morálku,a různé svary,které jistě nepřispějí k dobré práci na hospodářství. Bude nutno s Císaře vyměnit,o toto jsme se snažili již delší dobu,poukazuje s ředitel.Jinak práce na státním statku Vys,Hrádek není tak špatná.

Nedostatky máme též v nedostatečném mechanisačním a sociálním zařízením na hospodářství.Nemůžeme provádět žádné stavby nebo adaptace,nemáme na to peněžní položky povolény státní bankou.Adaptace které jsme přesto prováděli,byla na ně vzata úhrada s provozu,což je zakázáno.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV
ČESKÉ BUDĚJOVICE

Dále máme nedostatky v tom,že nemáme dosti kvalifikovaných vedoucích hospodářství.Příkladně s Skála v Hor,Bukovsku naprosto nestačí na své úkoly,hospodářst je ve špatném stavu.Potřebujeme nutně mnoho dobrých,schopných kádrů pro vedou cí statků.S ředitel též poukazuje na nedostatky v hospodářství býv,majitel Blábolil,tam byla zřejmě prováděna sabotáž,neb vše tam bylo velmi ubohém stavu Po našem zásahu Blábolilsvou práci zlepšil,dnes dokazuje i přírůstky na váze

S Chalupa poukázal na ved,hospodářství Býšov,kde je Varous xxxx,který svým třídním původem nezaručuje dobrý chod hospodářství.
S ředitel z ČSSS k tomu poukazuje,že osobně nepokládá Varouse za kulaka,že je jeden z nejlepších správců,má bohaté odborné skušenosti,povoláním je krejčí a neměl svůj vlastní statek ale dělal správce pro jednoho svého příbuzného a sám si přál aby statek přešel do správy ČSSS.

S Fokt poukázal na nedostatky v hospodářství Jarošovice,kde se projevuje špatná organisace práce.Dále poukázal s Fokt na špatné zajištění úschovy traktorů a strojů,pohonných látek na některých hospodářstvích ČSSS.Je třeba aby traktory i ostatní stroje byly z bezpečnostních důvodů řádně uschovány,ne xxxx někde pod kolnou.S ředitel říká,že nemají možnosti stavět nové budovy kde by traktory mohly být uschovány,nemají povolené peněžní částky.Ale budou se snažit nějakým způsobem zabezpečit,traktory a pohonné látky.

S ředitel dále říká,že též používají v některých statcích methodu podle s Malir ové,ale na našem okrese to nejde,z důvodů že je velký nedostatek pracovních sil nelze získat ženy na stálo ke krmení i dojení.

S Honsa poukazuje,že je nutno aby vedoucí zootechnik s Kročák se více staral ,hospodářství častěji je navštěvoval a pomáhal v práci.Na některém statku nebyl již delší dobu a pak podle toho vypadá práce na statku.
Dále je nedostatek na statcích ten,že dělníci dostávají pozdě výplaty na češ si velmi stěžovali.s ředitel odpovídá,že se tak stalo proto,že byl překročen mzdový fond a tak byla z výplaty vyplácena jen polovina.

S Valenta připomíná,že je třeba provésti na statcích řádné brakování krav a za jistiti výměnu za špatné,krávy.

S Mareš poukazuje na nedostatky ČSSS a vytýká s ředitelovi,že nemá řádný přeh hled o xxx celkovém hospodaření a že na předsednictvo přišel nepřipraven.Připo míná mu s Mareš že musí brát vážněji usnesení strany a vlády o ČSSS a zajišťov tb ze všech sil toto usnesení.Starati se o to aby to šlo.a ne aby to nešlo. Mní možno říkat stále ono to nejde,ale je třeba řádně se pustit do práce a ji to půjde.Dále připomíná s Mareš s ředitelovi,aby se častěji stýkal s OV a radil se o své práci.
S ředitel přiznává nedostatky ale brání proti tomu,že by snad s nedbalosti,nechtěl nedostatky stát,a nezajišťoval jejich odstranění.

Poukazuje na největší nedostatky na statcích a to je,málo prac.sil.zvláště na okrese Týn je nízký stav prac.sil.a řed.ČSSS muselo na náš okres dodat pra síly,na úkor jiných okresů.

S Chalupa připomíná,že uznává nedostatky u ČSSS pouze tam kde nejsou prac.síly ale nepořádky se projevují i tam,kde pracovní síly jsou,to je již horší otázka.Je třeba rázně odstraňovat všechny nedostatky na ČSSS.mají-li být vzorem soukromému sektoru,a velkovýrobě v zemědělství.

S ředitel seznámil POV s vývojovým plánem ČSSS na našem okrese v našich hospodářstvích.

OV projednalo tento vývojový plán a schválilo jej s několika malými změnami.
Hospodářství Temelín a Dříten přejde ještě letos do obhospodařování MNV,do budoucna s nimi počítáno pro JZD.
POV souhlasí s tím,aby hospodářství Vys,Hrádek přešlo v budoucnu pro JZD.
S ředitel též seznámil POV s tabulkami o průběhu sklizně sena,přehled o výměře půdy a stavech dobytka v okrese Týn,dále přehled o opravách strojů k žňovým pracem na hospodářstvích v Týnském okrese.

15. Zápis ze schůze BOV KSČ Týn nad Vltavou 7. července 1952 projednáváno hospodaření ČSSS a problémy jednotlivých farem; ČSSS nemohly být příkladem soukromým zemědělcům.

TÝN NAD VLTAVOU - 19. července 1952 Ročník III. - Číslo 18

VESNICKÉ NOVINY VLTAVOTÝNSKA

Okres Týn nad Vltavou a okres Soběslav soutěží

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou vyzval soběslavský okres k soutěži v úspěšném zvládnutí letošních mírových žní.

Podmínky soutěže jsou:

1. nejrychlejší žně a výmlat,
2. nejrychlejší podmítání ihned za kosou a výsev strniskových směsek,
3. nejrychlejší splnění dodávek a jejich překročení,
4. největší procento žňových prací, provedených ve skupinách.

Výsledky soutěže budou hodnoceny týdně.

Bude jistě snahou všech JZD, ČSSS, STS a obcí, aby okres v této soutěži čestně obstál.

Chrášťany vyzývají k žňové soutěži

Zemědělci obce Chrášťany pochopili, že nestačí jen sklidit úrodu a zajistit chléb pro celý národ, ale že je třeba zvládnout letošní žně, výmlat a výkup ještě před termínem, který byl plánem stanoven. To už není věcí jenom rolníků, ale všech. Nejen rolník, nýbrž i dělník, řemeslník a zaměstnanec, nejen muži, nýbrž i ženy, nejen dospělí, nýbrž i mládež musí pomoci, abychom měli chléb co nejdříve.

Proto vyhlásili zemědělci obce Chrášťany na veřejné schůzi, konané dne 15. července 1952, všem obcím okresu žňovou soutěž:

1. o nejrychlejší žně a výmlat,
2. o nejrychlejší podmítání ihned za kosou a výsev strniskových směsek,
3. o nejrychlejší splnění dodávek a jejich překročení,
4. o největší procento žňových prací, provedených ve skupinách.

Která obec přijme chrášťanskou výzvu a bude soutěžit se svou sousední obcí, které JZD se svým sousedním JZD, který ČSSS se svým sousedním ČSSS?

První zrno přímo od mlátičky státu a společnou prací do boje proti vesnickým boháčům

V našem okrese započaly mírové žně. Naše JZD ukázala již loni svou převahu při zvládnutí žní a výmlatu a hlásila jako první, že dodávky obilí nejen splnila na 100 procent, ale vysoko je i překročila.

Také při letošním zahájení žní to byla opět JZD, která měla nejdříve sklizenu a vymlácenu ozimou řepku, jež okamžitě dodala do hospodářského družstva. Naše JZD, malí a střední rolníci provedou letošní sklizeň pod heslem:

„První obilí přímo od mlátičky státu!"

Přitom jim bude velkým pomocníkem pro úspěšné zvládnutí žní, výmlatu, výkupu a podmínky soutěž, kterou vyhlásila obec Chrášťany.

Na velkých scelených družstevních lánech budou plně využity všechny mechanisační prostředky STS i družstev, které urychlí sklizeň a výmlat a odstraní mnoho zbytečné dřiny. V JZD Olešník na příklad budou sklízet pšenici a ječmen kombajnem.

Právě o žních je také vhodná příležitost k tomu, aby malí a střední rolníci, kteří dosud stojí mimo JZD, uvažovali o tom, jak se pracuje jim a jak se pracuje družstevníkům, a rozhodli se co nejdříve, aby založili JZD i ve své obci a připravili se tak na dobré zvládnutí podzimních prací a hospodářsko-technické úpravy půdy. Proto je hlavně o žních třeba široce rozvinout přesvědčovací kampaň mezi malými a středními rolníky. Je nutno s nimi mluvit o dobrých výsledcích práce našich JZD, ale poukazovat na druhé straně i na sabotérskou práci vesnických boháčů, kteří se snaží znehodnotit všemi způsoby slibnou úrodu, k čemuž používají různých forem.

Jasně se projevila tato záškodnická činnost v Chrášťanech, kde vesničtí boháči Michalec, Filip a Prášek posekali obilí ještě úplně zelené, aby tím narušili zásobování obyvatelstva.

Zde je nutná velká bdělost a ostražitost všech našich funkcionářů místních národních výborů a tajemníků, všech malých a středních rolníků, aby nemohla být narušována výstavba našeho socialistického státu a ohrožena cesta všech pracujících do lepších zítřků.

Redakce.

Letošní žně - mírový úkol celé Národní fronty

Traktoristé STS zahájili mírové žně

Dne 14. července 1952 zahájili naši traktoristé mírové žně sečením žita na lánech JZD v Olešníku. Za první den posekaly dva samovazy STS 6 ha žita.

Traktoristé se na svou práci dobře připravili a měli stroje ve vzorném pořádku.

Aby byla zadržena potřebná vláha v půdě a ničen plevel, podmítají naši traktoristé ihned za kosou. Olešničtí traktoristé si k podmítání připravili agregát dvou šestiradličných podmítacích pluhů, který je tažen sovětským pásovým traktorem, jímž budou podmítat v nočních směnách.

Kadlec, Týn n. Vlt.

ČSSS zahájily žňové práce

Zaměstnanci ČSSS — hospodářství Vysoký Hrádek — pochopili význam rychlé sklizně a rychlých žní beze ztrát. Hospodářství vypracovalo žňový plán, který byl projednán se všemi zaměstnanci. Proto se činí, aby byl tento plán dodržen a posekali již 4 ha ozimého ječmene, rovněž i řepku. Dále připravili mlátící soupravu a výfukovou řezačku a již se mandlíky řepky a ječmene ztráceji s poli. Než započnou se sečením žita, budou řepka a ječmen již vymláceny.

Hrdina, Lhota p. H.

Žně v Drahotěšicích

Družstevníci v Drahotěšicích projednali dne 13. července 1952, jak provedou nejrychleji žně. Utvořili tři pracovní skupiny pro žňové práce a rozpracovali řádně plán žňových prací. Aby byly zajištěny včasné a rychlé žně, bude na koňské potahy použito zákona čís. 55/47 Sb.

Vedoucí skupin, s. Josef Jirák, s. Kateřina Balounová a s. Josef Trenda slíbili, že práci dobře zorganisují a povedou řádné pracovní záznamy.

Střejn, Drahotěšice.

Temelínec - varovný příklad

V poslední době byly z obcí našeho okresu hlášeny četnější nálezy mandelinky bramborové. Někteří občané si však neuvědomují význam boje proti tomuto škůdci.

V Temelínci, kde mají osázeno brambory 48 hektarů, se nezúčastnilo ve dnech 22. a 29. června 1952 hledací služby 8 osob, t. j. asi 18 % všech, kteří jsou v obci včetně školní mládeže pro tuto službu k disposici.

Proto byli okresním národním výborem v Týně nad Vltavou pokutováni: Božena Lukášová částkou 200 Kčs, Růžena Šimánková částkou 200 Kčs, Anna Boušková částkou 300 Kčs, Václav Říha částkou 100 Kčs, Růžena Říhová částkou 100 Kčs, Marie Sobolíková částkou 300 Kčs.

Jirauch, Týn n. Vlt.

16. V okresním tisku 19. července 1952 článek o trestání zemědělců z Temelínci

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou.

Zn.IX-071-8/8-1952-AJ. V Týně n.Vlt.dne 8.srpna 1952.
zn.tr.ř.371/52.

N á l e z.

Paní

Marie V e s é l á,
manželka rolníka,

Temelínec čp.11,spr.okr.Týn n.Vlt.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou uznal na základě řízení provedeného podle zákona čís.89/50 Sb. o trestním řízení správním takto

p r á v e m:

Paní Marie V e s e l á,manželka rolníka,bytem v Temelínci čp.11, spr.okr.Týn n.Vlt. je vinna,že neuposlechla příkazu místního národního výboru v Temelínci.

Tím se dopustila přestupku § 108 trestního zákona správního čís.88/50 Sb. a trestá se podle téhož ustanovení pokutou ve výši

1.000 Kčs(jeden tisíc korun československých)

ve prospěch státní pokladny.Pro případ nedobytnosti pokuty se stanoví náhradní trest odnětí svobody v trvání

5 (p ě t i) d n ů.

O d ů v o d n ě n í:

Podle oznámení místního národního výboru v Temelínci ze dne 12.VII.1952 jste neuposlechla výzvy místního národního výboru v Temelínci,abyste se ve dnech 22. a 29.června a 7.a 12.července t.r. zúčastnila hledací služby proti mandelínce bramborové,ač jste věděla,že se jí máte zúčastnit a ač v obci,která má osázeno 48 ha brambory je pro hledací službu včetně školní mládeže k disposici jen asi 45 osob,takže je ~~třeba~~ ke zdolání mandelínkového nebezpečí třeba součinnosti každého.

Na svou obhajobu jste uvedla,že jste měla za to,že nemusíte výzvy MNV uposlechnout,když se zúčastnují hledací služby proti mandelínce Vaše 4 děti a že máte na starosti 5 dětí,na které musíte v neděli šít a prát.

Okresní národní výbor nemůže k Vaší obhajobě přihlédnout,neboť jste se mohla dotazem u MNV snadno přesvědčit,zdali je správný Váš názor,že nemusíte výzvy uposlechnout a nezúčastnit se hledací služby proti mandelínce,když na ni chodí Vaše děti;mohla jste dále i podat proti příkazu místního národního výboru v Temelínci odvolání,ale neučinila jste ani jedno,ani druhé.

Hledací služby jste se nezúčastnila nejen v neděli dne 22.a 29.června t.r.,ale ani ve všedních dnech 7.a 12.července t.r.,což se shoduje se sdělením místního národního výboru ze dne 28.7.t.r., že jste dosud mandelínkové služby nezúčastnila,ačkoliv všichni ostatní občané obce na ni chodí.To je nutno hodnotiti jako přitěžující okolnost zvláště proto,že zaměstnáváte ve své rodině cizí osobu,která Vám při práci pomáhá.

Ostatní důvody,které jste na svou obhajobu uvedla,nemají pro posouzení věci žádného významu.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou Vám ukládá,abyste

Okresní národní výbor v Týně nadVltavou.

Zn.IX-071-8/8-1952-AJ.
zn.tr.r.380/52.

V Týně n.Vlt.dne 15.srpna 1952.

N á l e z.

Paní

Marie V e s e l á

Temelínec,čp.11,spr.okr.Týn n.Vlt.

Okresní národní výbor v Týněnad Vltavou uznal na základě řízení provedeného podle zákona čís.89/50 Sb.o trestním řízení správním takto

p r á v e m :

Paní Marie Veselá,zaměstnáním rolnice,bytem v Temelínci čp.11, spr.okr.Týn n.Vlt.,je vinna,že neuposlechla výzvy místního národního výboru v Temelínci.

Tím se dopustila přestupku § 108 trestního zákona správního čís. 88/50 Sb. atrestá se podle téhož ustanovení pokutou ve výši

1.000 Kčs(jeden tisíc korun československých)

ve prosěpch státní pokladny.Pro případ nedobytnosti uložené pokuty se stanoví náhradní trest odnětí svobody v trvání

5 (p ě t i) d n ů.

O d ů v o d n ě n í:

Konaným šetřením bylo zjištěno,že jste neuposlechla úmyslně výzvy místního národního výboru v Temelínci,abyste se zúčastnila dne 27.7.1952 hledací služby proti mandelínce bramborové,ač jste věděla, že se jí máte zúčastnit a v obci,která má osázeno brambory 48 ha,je spolu se školní mládeží k disposici celkem jen asi 45 osob,takže je ke zdolání mandelínkového nebezpečí třeba součinnosti každého.

Na svou obhajobu jste uvedla,že máte doma 5 dětí,na které musíte v noci a po nedělích prát a šít,takže Vám na hledací službu nezbývá čas.Dále se hájíte tím,že z Vaší rodiny chodí na hledací službu Vaše 4 děti a že nechodí ze žádné usedlosti na hledací službu tolik osob,jako z Vaší rodiny.

Okresní národní výbor v Týněnad Vltavou nemůže k této obhajobě přihlížet,neboť i jiné ženy mají děti a přece chodí na hledací službu proti mandelínce bramborové.Kromě toho zaměstnáváte ve své domácnosti cizí osobu,která Vám při pracích pomáhá.

Rovněž nemůže okresní národní výbor v Týně n.Vlt.přihlédnout k Vaší obhajobě,že na hledací službu chodí Vaše 4 děti,neboť jste se mohla proti výzvě MNV v Temelínci,abyste se zúčastnila hledací služby,odvolat,což jste však neučinila.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou Vám ukládá,abyste uloženou pokutu zaplatila do 8 dnů po doručení nálezu připojenou složenkou.

Z tohoto nálezu se můžete po dni jeho doručení odvolat ve lhůtě 15 dnů ke krajskému národnímu výboru v Českých Budějovicích podáním, zaslaným okresnímu národnímu výboru v Týně nad Vltavou.

Tento nález dostávají:
1)Paní Marie Veselá,Temelínec čp.11,
2)Místní národní výbor Temelínec,
3)Okresní oddělení VB v Týně nad Vltavou,
4)Okresní národní výbor-finanční referát-Týn n.V.

Referent ONV:

17. Nález ONV Týn nad Vltavou ze dne 15. srpna 1952, jímž se uděluje pokuta pro neúčast na hledací službě proti mandelince bramborové

JZD Kočín:

Na počest XIX. sjezdu VKS(b) zavázali se družstevníci, že po vzoru sovětských kolchozníků osejí 2,30 ha pšenice křížově a ostatní úzkořádkovým strojem. Zasejí též pokusně 12 kg sovětské větevnaté pšenice „Dvotvorky". Ve společném vepříně ustájí 80 vepřů a provedli adaptaci kravína pro 20 kusů hovězího dobytka.

Lipno volá!

Bylo mnoho těch, kteří ve svých májových závazcích slibovali, že pomohou Lipnu. Všichni své závazky však nesplnili.

Po skončení nejdůležitějších zemědělských prací budou jistě někteří zemědělci hledat příležitost k dočasnému zaměstnání. Pracovních příležitostí je velmi mnoho. Jednou z nich je naše Lipno, naše pevnost míru, která nám dá elektřinu, jež vzhledem k postupující mechanisaci našeho zemědělství nabývá i na venkově stále většího významu.

Práce na Lipně dává každému zemědělci možnost, aby zvýšil příjmy, které měl z letošní bohaté úrody.

Zemědělci, hlaste se i Vy na V. referátu ONV v Týně nad Vltavou, kde se Vám dostane podrobnějších informací.

Vodnrášek, Týn n. Vlt.

Řím.-katolický duchovní na Lipně

Římsko-katolický administrátor v Chrášťanech Bohumil Mráz se zúčastnil od 15. září t. r. 14denní brigády na Lipně, kde konal fysické práce a splnil svou normu na 122%.

S uznáním zaznamenáváme tento postoj římsko-katolického duchodního, který svým příkladem ukazuje věřícím správnou cestu při budování socialismu v naší vlasti.

Eduard Staněk. — Týn n. Vlt.

V JZD Drahotěšice zaseli 13 ha žita křížově

Družstevníci JZD v Drahotěšicích Jan Vlažný, Václav Příhoda, Josef Šterber a František Nedvěd zaseli v neděli dne 28. září t. r. křížovým způsobem žito na lánu o výměře 13 ha agregátem, který jim zapůjčila STS v Týně nad Vltavou.

Ač pracují tyto soudruzi pilně i ve všední dny, využili nedělního příznivého počasí a obětovali svůj nedělní klid a odpočinek ve prospěch celku.

Někteří družstevníci však si z nich nevzali příklad, nechali je na holičkách a klidně zůstali doma. Tento druh „solidárnosti" by v družstvu neměl být.

M. Růžičková - Drahotěšice.

Filmová lidová universita

Čsl. státní film pořádá cyklus zajímavých vědeckých přednášek pod heslem „Filmová lidová universita". Aby v místech, kde nejsou stálá kina, byla umožněna občanstvu účast, zajede putovní kino v měsíci říjnu t. r. do těchto obcí:

11. X. — Březí a Dříteň,
12. X. — Neznašov a Hodonice,
21. X. — Drahotěšice.

Kromě I. téma „Život a jeho proměny" bude promítán film pro děti a film pro dospělé. F. Ryska — ooi.

O zajištění stáří nemusí mít u nás nikdo obavy

Dnem 1. října t. r. uplynuly 4 roky trvání národního důchodového pojištění osob samostatně výdělečně činných. Tímto dnem jsou přiznány starobní a invalidní důchody 65letým a starším osobám, pozůstalým po samostatně výdělečně činných. Obdobně tomu je i u členů JZD, kteří před vstupem do družstva byli pojištěni na dávky důchodového pojištění. Tím u nás nebude nikoho, kdo by se musil obávat, že ve stáří nebo pro nemoc zůstane pro neschopnost k práci bez prostředků.

Nedávno vydané usnesení strany a vlády řeší nově a spravedlivě úpravu důchodového zabezpečení.

Novou úpravou se umožňuje samostatně hospodařícím, aby zaplatili dlužné pojistné do 30. XI. 1952. Družstevníkům se tato lhůta prodlužuje do 31. I. 1953.

Důchodové pojištění:

pro družstevníky:

Nová opatření, která vstupují v platnost dnem 1. října 1952 zvýhodňují pojištění pro družstevníky III. a IV. typu. Tabulka jasně tyto výhody ukazuje:

Měsíční pojistné:	Měsíční důchod:
70,— Kčs	800,— Kčs
130,— „	1000,— „
200,— „	1250,— „
270,— „	1500,— „
350,— „	1750,— „
440,— „	2000,— „

Všichni družstevníci budou povinně pojištěni v I. třídě, ale mohou si platit i třídy vyšší.

Důchod se zvyšuje o 5% za každých 5 let práce v družstvu bez připlácení na pojistném. Družstevník, který by měl nárok na důchod, ale nepožádá o něj, zvyšuje si za každý rok práce v družstvu důchod o 15%.

Důchod se družstevníkům nekrátí, když je družstevník starší 65 let a vydělává si více než 48.000 Kčs ročně. Důchod se krátí jen mladším.

pro samostatně hospodařící:

Vzhledem na krátkou dobu pojištění se upravuje výše důchodu podle výměry půdy.

Výměra: ha	měs. pojistné: Kčs	důchod: po 4 r.	důchod: po 10 r.
2— 3	94,50	700,—	800,—
5— 7	143,50	775,—	1000,—
9—11	202,50	820,—	1150,—
13—15	256,50	865,—	1300,—
16—17	351,—	910,—	1450,—
18—21	459,—	955,—	1600,—
nad 21	513,—	1000,—	1750,—

Důchod se neposkytuje samostatně pracujícím osobám, když neplatí pojistné. Invalidní důchod se přiznává jen při úplné nezpůsobilosti k jakékoliv výdělečné práci.

Osoby od 65 let mají nárok na starobní důchod, jsou-li neschopné práce, nebo když zanechaly se souhlasem MNV své výdělečné činnosti.

Sociální důchod se nebude od 1. října 1952 poskytovat ani družstevníkům, ani soukromě hospodařícím. U výměnkářů, kde zemědělec přestává dávat výměnek proto, že vstupuje do družstva III. neb IV. typu, může býti poskytnut z podpůrného fondu důchodového zabezpečení mimořádný důchod. Výchovné bude vypláceno jako u zaměstnaneckého důchodového pojištění ve výši rodinných přídavků.

Vdovský a sirotčí důchod, nebo důchod pozůstalé družky se platí podle zákona o národním pojištění. Spoluzakládající členové rodiny u samostatně výdělečně činných mají nárok na bezplatnou léčebnou péči.

K úpravě dávek pojistného.

Pojistné za družstevníky bude platit družstvo v celku a přejímá též odpovědnost za správné a včasné odvedení pojistného.

Kovorolníci, kteří mají malá hospodářství a jsou v pracovním poměru a platí zemědělské pojištění podle výměry pozemků, si zvyšují důchod, mají-li zaplacené pojistné. V budoucnosti však budou kovorolníci pojištěni jen jako zaměstnanci.

Kolář — Týn n. Vlt.

Prací po vzoru sovětských kolchozníků k šťastnému životu naší vesnice

Vydává ONV v Týně nad Vltavou. — Řídí redakční rada, za redakci zodpovídá Fr. Ryska. — Redakce a administrace: ONV, referát IV. v Týně nad Vltavou. — Cena výtisku 1 Kčs. — Tisknou Jihočeské tiskárny, n. p., závod 0101 v Čes. Budějovicích. — Povoleno výnosem MIO ze dne 5. VI. 1952, zn. 3350/II/2 — 30. 5. 52.

18. Důchodové pojištění podle úpravy z roku 1952 ve Vesnických novinách Vltavotýnska 10. října 1952; z tabulky patrný rozdílný přístup k členu JZD a soukromému zemědělci.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou-referát pro vnitřní věci a bezpečnost.

Zn. 076.2-29/8-1951-III

Trestní příkaz.

Okresní národní výbor-referát pro vnitřní věci a bezpečnost v Týně nad Vltavou vydává podle §§ 38 a násl.zákona č.89/1950 Sb. a trestním řízením správním, tento trestní příkaz:

V e s e l ý Emanuel, zaměstnáním rolník

bytem Temelínec 11, okres Týn nad Vltavou

trestá se pro přestupek § 138, odst. 1 trestního zákona správního č. 88/1950 Sb. pokutou 500.-Kčs, slovy pětset korun Kčs ve prospěch státní pokladny a odnětím svobody na . Pro případ nedobytnosti pokuty se stanoví náhradní trest odnětím svobody v trvání 1 dne

O d ů v o d n ě n í :

Poněvadž není pochybnosti o tom, že jste se dopustil přestupku obecně nebezpečného tím, že jste dne 3.8.1951 nekonal řádně službu hlídky PO, ku které jste byl určen MNV v Temelínci. Orgán PO, který prováděl kontrolu uvedeného dne ve 24 hod. Vás vůbec nikde nenašel, čili má se za to, že jste stanovenou službu vůbec nenastoupil.

Uloženou pokutu nutno zaplatiti do 3 dnů po doručení tohoto příkazu.

Proti tomuto trestnímu příkazu lze podati odpor do 15 dnů, počínajíc dnem následujícím po dni doručení, podáním učiněným u okresního národního výboru v Týně nad Vltavou.

V Týně nad Vltavou, dne 29.8.1951

Za předsedu ONV:
R e f e r e n t
pro vnitřní věci a bezpečnost ONV:

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V TÝNĚ N/VLT. referát pro vnitřní věci a bezpečnost

19. Pokuta za nedržení požární hlídky ze dne 29. srpna 1951, hlášeno MNV Temelínec, trestní příkaz referátu ONV pro vnitřní věci a bezpečnost

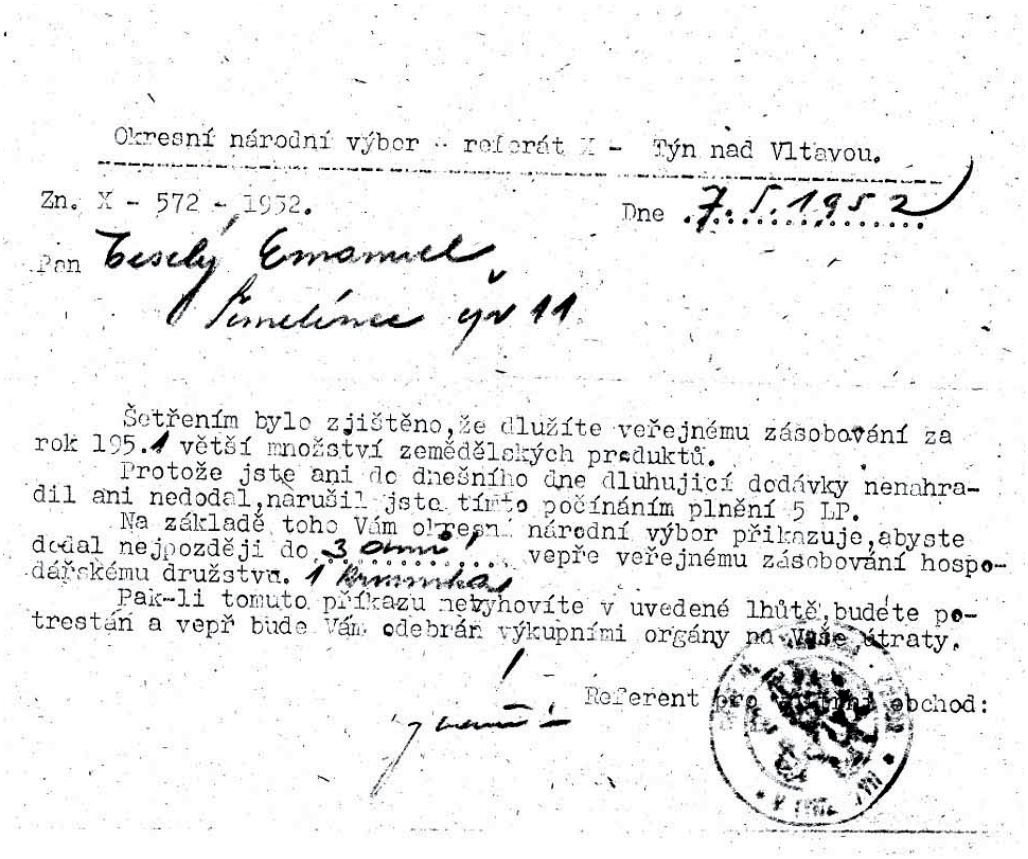

Okresní národní výbor - referát X - Týn nad Vltavou.

Zn. X - 572 - 1952. Dne 7. 5. 1952

Pan Beneš Emanuel
Semelínec čp. 11

Šetřením bylo zjištěno, že dlužíte veřejnému zásobování za rok 195.1 větší množství zemědělských produktů.

Protože jste ani do dnešního dne dluhující dodávky nenahradil ani nedodal, narušil jste tímto počínáním plnění 5 LP.

Na základě toho Vám okresní národní výbor přikazuje, abyste dodal nejpozději do 3 dnů vepře veřejnému zásobování hospodářskému družstvu. 1 prasnice

Pak-li tomuto příkazu nevyhovíte v uvedené lhůtě, budete potrestán a vepř bude Vám odebrán výkupními orgány na Vaše útraty.

Referent pro [illegible] obchod:

20. Příkaz ze dne 7. května 1952 k dodávce vykrmeného prasete

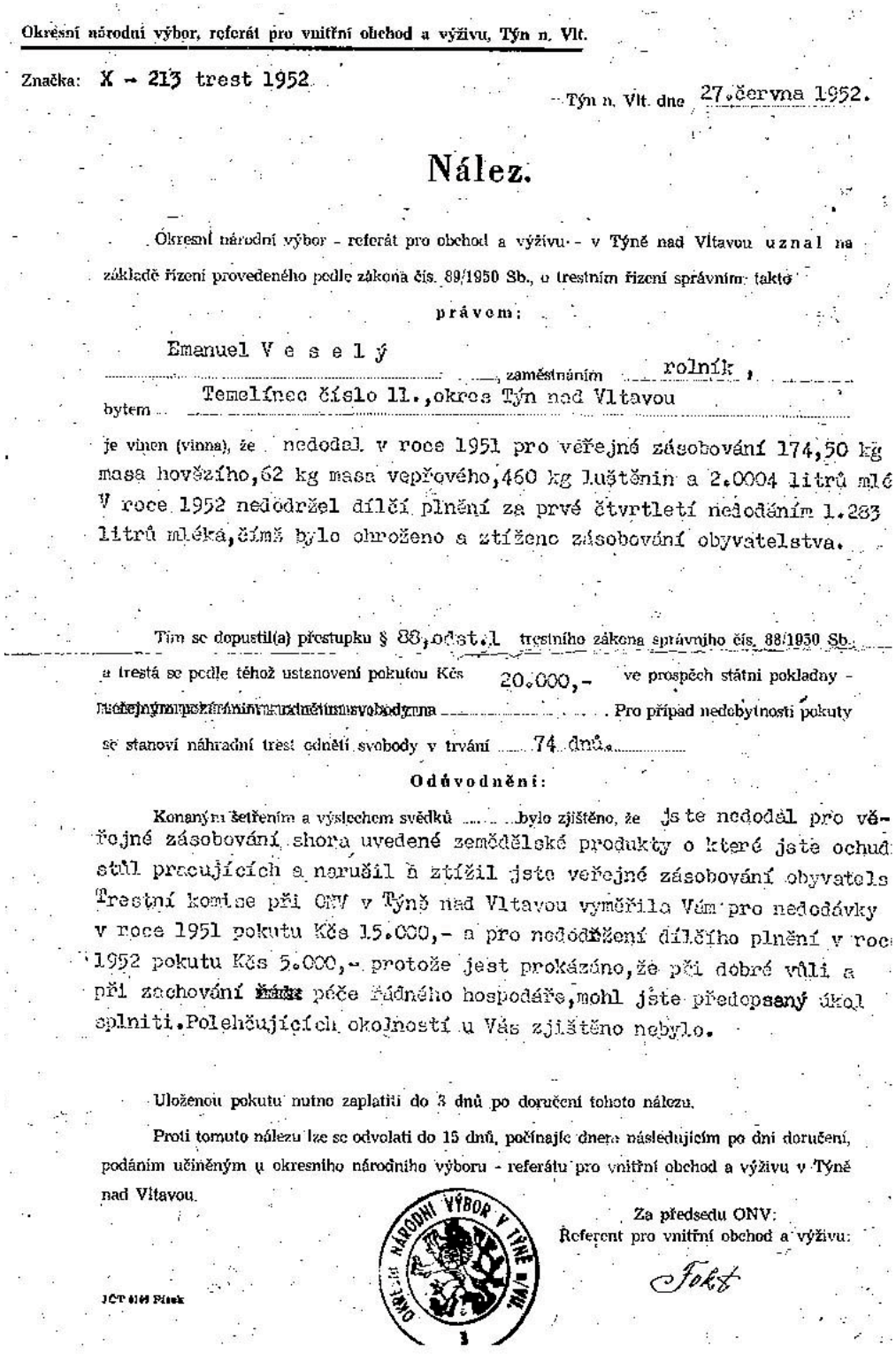

Okresní národní výbor, referát pro vnitřní obchod a výživu, Týn n. Vlt.

Značka: X - 213 trest 1952

Týn n. Vlt. dne 27. června 1952.

Nález.

Okresní národní výbor - referát pro obchod a výživu - v Týně nad Vltavou uznal na základě řízení provedeného podle zákona čís. 88/1950 Sb., o trestním řízení správním takto

právem:

Emanuel V e s e l ý, zaměstnáním rolník,

bytem Temelínec číslo 11., okres Týn nad Vltavou

je vinen (vinna), že nedodal v roce 1951 pro veřejné zásobování 174,50 kg masa hovězího, 62 kg masa vepřového, 460 kg luštěnin a 2.000 litrů mlé V roce 1952 nedodržel dílčí plnění za prvé čtvrtletí nedodáním 1.283 litrů mléka, čímž bylo ohroženo a ztíženo zásobování obyvatelstva.

Tím se dopustil(a) přestupku § 88, odst. 1 trestního zákona správního čís. 88/1950 Sb.

a trestá se podle téhož ustanovení pokutou Kčs 20.000,- ve prospěch státní pokladny - nedobytným potrestáním trestním svobodyma. Pro případ nedobytnosti pokuty se stanoví náhradní trest odnětí svobody v trvání 74 dnů.

Odůvodnění:

Konaným šetřením a výslechem svědků bylo zjištěno, že jste nedodal pro veřejné zásobování shora uvedené zemědělské produkty o které jste ochud stil pracujících a narušil a ztížil jste veřejné zásobování obyvatels Trestní komise při ONV v Týně nad Vltavou vyměřila Vám pro nedodávky v roce 1951 pokutu Kčs 15.000,- a pro nedodržení dílčího plnění v roc 1952 pokutu Kčs 5.000,- protože jest prokázáno, že při dobré vůli a při zachování řádné péče řádného hospodáře, mohl jste předepsaný úkol splniti. Polehčujících okolností u Vás zjištěno nebylo.

Uloženou pokutu nutno zaplatiti do 3 dnů po doručení tohoto nálezu.

Proti tomuto nálezu lze se odvolati do 15 dnů, počínajíc dnem následujícím po dni doručení, podáním učiněným u okresního národního výboru - referátu pro vnitřní obchod a výživu v Týně nad Vltavou.

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V TÝNĚ N. VLT.

Za předsedu ONV:
Referent pro vnitřní obchod a výživu:

Fokt

JČP 6/49 Písek

21. Výměr pokuty ze dne 27. června 1952 zaslaný sedláku Emanuelu Veselému z Temelínce ve výši 20.000,- Kč a jeho odůvodnění neplněním povinných dodávek

Okresní národní výbor Týn nad Vltavou.

Značka : X - 213 - trest 1952 Týn nad Vltavou dne 6.10.1952.

Pan(í)

Emanuel V e s e l ý ,
rolník,

T e m e l í n e c 11.,

pošta **Temelín.**
Zaplacení pokuty, urgence.
Příloha : 1 vplatní lístek.

Zdejším nálezem ze dne **27.června 1952,** značka **shora uvedená,** byla Vám uložena pro přestupek § **88,odst.1** trestního zákona správního číslo 88/1950 Sb. pokuta Kčs **20.000,-** ve prospěch státní pokladny. Pro případ nedobytnosti byl stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání **74 dnů.**

Nález Vám byl doručen dne **2.7.1952,** ,moci práva nabyl dne **17.7.1952.**

Vzhledem k tomu, že jste do dnešního dne pokutu **zcela** nezaplatil(a), ukládá se Vám, abyste **zbytek** pokuty zaplatil(a) do dne **15.10.1952** včetně.

Nebude-li pokuta do stanoveného dne zaplacena, bude Vám proměněna v náhradní trest odnětí svobody, který musíte odpykati v příslušné soudní věznici.

K nástupu trestu budete vyzván(a) zvláštním přípisem.

O tom **Vás** vyrozumívám a současně Vás upozorňuji na to, že Vaší nepřítomnosti na zemědělství a zemědělské usedlosti nesmí toto hospodářství utrpěti žádnou újmu na vedení a hlavně nesmí býti tímto opatřením narušeny plynulé dodávky podle uzavřených smluv. **V daném případě jde o nedoplatek Kčs 1.000,-**

Referent ONV :

v z. Lyonáčka.

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V TÝNĚ N/VLT.

22. Vymáhání nedoplatku 1.000,- Kč z pokuty 20.000,- Kč zaslané trestním referátem ONV Týn nad Vltavou dne 6. října 1952

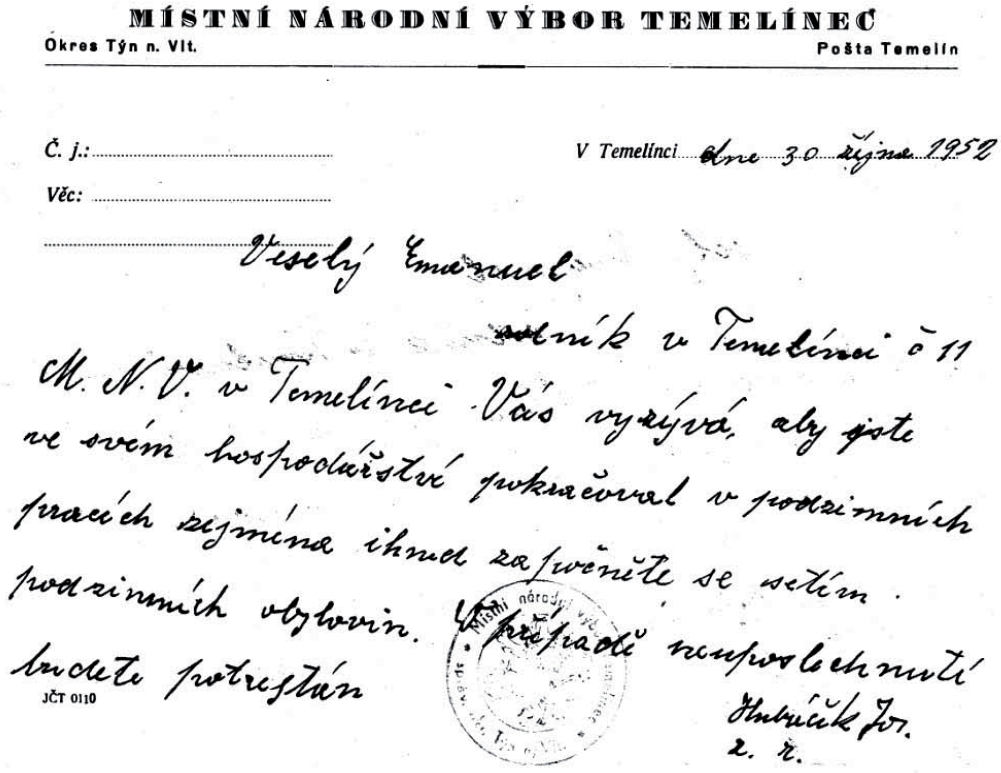

MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR TEMELÍNEC

Okres Týn n. Vlt. Pošta Temelín

Č. j.: ..... V Temelíně dne 30 října 1952

Věc: .....

Veselý Emanuel

ník v Temelíně č 11

M. N. V. v Temelíně. Vás vyzývá, aby jste
ve svém hospodářství pokračoval v podzimních
pracích zejména ihned zaměřte se setím
podzimních obilovin. Nepřijdete-li nesplnění
budete potrestán

JČT 0110

Hubáček Jos.
2. ř.

23. Příkaz MNV Temelínec z 30. října 1952 k provádění zemědělských prací po výměně půdy

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V TÝNĚ N. VLTAVOU

Finanční referát-účtárna.

Zn. X-213/52-trest.VII/3. Týn nad Vlt. dne 8.listopadu 1952.

V odpovědi uveďte vždy značku Telefon 10, 54, 97, 47

Pan
V e s e l ý Emanuel,
rolník

T e m e l í n e c čp.11,
---
p.p.Temelín .

Nálezem zdejšího ONV zn.: X-213 trest.52 byla Vám uložena pokuta per Kčs 20.000.--.Na tuto jste zaplatil dne 15.9.t.r. Kčs 19.900.--.Dne 6.8.1952 zabaveno bylo radio zn. Telegrafia č.241.653 - staré-v předběžn odhadní hodnotě Kčs 1.000.--. Toto radio bylo prodáno dne 11.října t.r. BAZARU,nár.pod.v Neznašově za pevnou cenu Kčs 500.--,které budou súčtovány na zbytek pokuty,takže zůstává dosud nedoplatek per Kčs 500.--.

Připojujeme složenku a žádáme,byste nedoplatek vyrovnal do 3 dnů jinak bude znovu pokračováno v exekuci a v případě nedobytnosti,bude tre změněn v trest náhradní - vězením.

Z příkazu
finančního referenta:

24. Sdělení finančního referátu ONV Týn nad Vltavou z 8. 1istopadu 1952 o exekučním řízení k docílení zaplatit vyměřenou pokutu

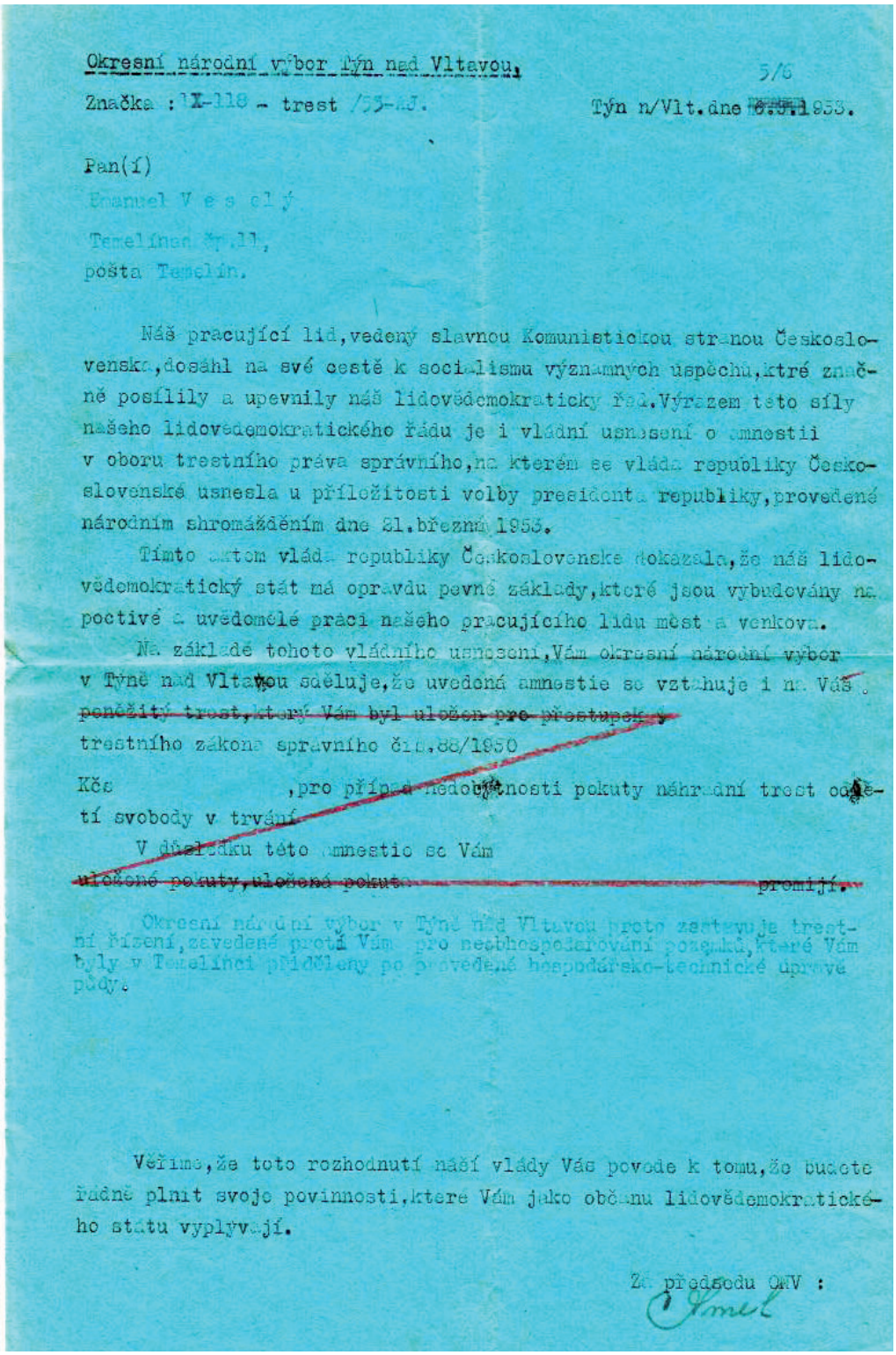

Okresní národní výbor Týn nad Vltavou,

Značka : IX-118 - trest /53-MJ. Týn n/Vlt. dne 6.6.1953.

Pan(í)

Emanuel V e s e l ý

Temelínec čp.11,

pošta Temelín.

Náš pracující lid, vedený slavnou Komunistickou stranou Československa, dosáhl na své cestě k socialismu významných úspěchů, které značně posílily a upevnily náš lidovědemokratický řád. Výrazem této síly našeho lidovědemokratického řádu je i vládní usnesení o amnestii v oboru trestního práva správního, na kterém se vláda republiky Československé usnesla u příležitosti volby presidenta republiky, provedené národním shromážděním dne 21. března 1953.

Tímto aktem vláda republiky Československé dokazala, že náš lidovědemokratický stát má opravdu pevné základy, které jsou vybudovány na poctivé a uvědomělé práci našeho pracujícího lidu měst a venkova.

Na základě tohoto vládního usnesení, Vám okresní národní výbor v Týně nad Vltavou sděluje, že uvedená amnestie se vztahuje i na Váš ~~peněžitý trest, který Vám byl uložen pro přestupek~~ trestního zákona správního čís. 88/1950

Kčs , pro případ nedobytnosti pokuty náhradní trest odnětí svobody v trvání

V důsledku této amnestie se Vám

~~uložené pokuty, uložená pokuta~~ promíjí.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou proto zastavuje trestní řízení, zavedené proti Vám pro nehospodárování pozemků, které Vám byly v Temelíně přiděleny po provedené hospodářsko-technické úpravě půdy.

Věříme, že toto rozhodnutí naší vlády Vás povede k tomu, že budete řádně plnit svoje povinnosti, které Vám jako občanu lidovědemokratického státu vyplývají.

Za předsedu ONV :

Smel

25. Vyrozumění o amnestii z 5. června 1953 s typickou politickou rétorikou

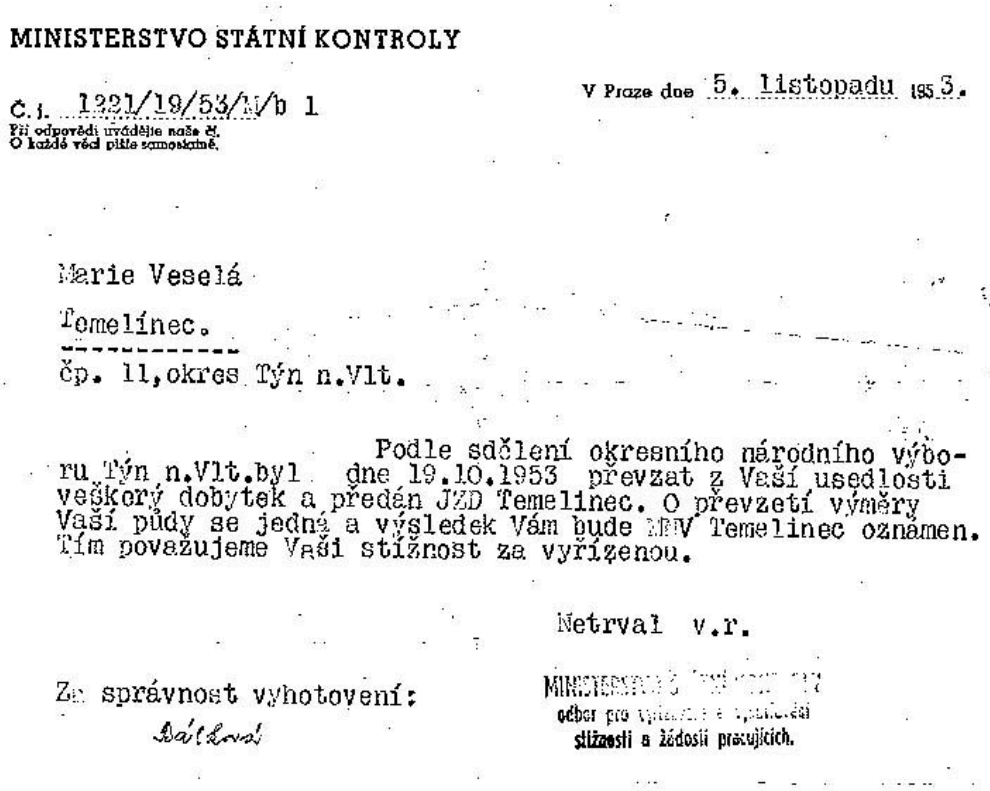

MINISTERSTVO STÁTNÍ KONTROLY

Č.j. 1221/19/53/IV/b 1
Při odpovědi uvádějte naše čj.
O každé věci píšte samostatně.

V Praze dne 5. listopadu 1953.

Marie Veselá

Temelínec.

čp. 11, okres Týn n.Vlt.

Podle sdělení okresního národního výboru Týn n.Vlt. byl dne 19.10.1953 převzat z Vaší usedlosti veškerý dobytek a předán JZD Temelínec. O převzetí výměry Vaší půdy se jedná a výsledek Vám bude MNV Temelínec oznámen. Tím považujeme Vaši stížnost za vyřízenou.

Netrval v.r.

Za správnost vyhotovení:
Dáňová

MINISTERSTVO STÁTNÍ KONTROLY
odbor pro vyřizování a projednávání
stížností a žádostí pracujících.

26. Sdělení Ministerstva státní kontroly z 5. 1istopadu 1953 o odebrání dobytka hospodáři z jeho usedlosti

C 17/54-5

R o z s u d e k .
J m é n e m r e p u b l i k y !

Lidový soud v Týně nad Vltavou rozhodl dne 16.března 1954 v senátě složeném z předsedy JUDra Josefa Bednáře a soudců z lidu Anny Čihákové a Aloise Šnorka v právní věci žalobce Strojní a traktorové stanice v Týně nad Vltavou, proti žalovanému Emanuelu V e s e l é m u ,zemědělci v Temelínci pro zaplacení částky 7.070.39 Kčs s příslušenstvím takto

Žalovaný je povinen zaplatiti žalobci 7.070 Kčs 39 hal, s 1% z této částky jednou provždy a 1/2 promillem z částky 161.-Kčs od 10.7.1953, z částky 488.55 Kčs od 14.7.,z částky 2.186.84 Kčs od 1.9.1953, z částky 596.80 Kčs od 9.9.1953,z částky 850.20 Kčs od 9.5., z částky 256.60 Kčs od 14.5.,z částky 850.40 Kčs od 25.5.,z částky 988.: Kčs od 5.6.,z částky 491.60 Kčs od 8.6. a z částky 220.20 Kčs od 9.6. 1953 do jejich zaplacení a na nákladech řízení částku 282 Kčs to vše do 15 dnů pod exekucí.

O d ů v o d n ě n í .

Dle žaloby konal žalobce pro žalovaného různé zemědělské práce v roce 1953 jako vláčení, kultivátorování, orby střední, sečení obilí sázení brambor, dovoz brambor, odvoz hnoje, a setí obilí za kterézto práce mu žalobce účtoval celkem částku 7.070.39 Kčs splatnou dílčími částkami ve výroku rozsudku uvedenými ve dnech tam u nich vyznačených. Proti provedení prací žalovaný žádné námitky nevznesl,a přesto že byly již splatné a že byl na jejich zaplacení upomínán dosud je nezaplatil. Tím zavinil žalobci další škodu pozůstávající v tom, žeť žalobce si musil v den splastnosti uvedených částek náhradou za ně opatřiti provozní úvěr jinde půjčkou z níž platí jedno procento jednou provždy a 1/2 promille z úvěru za každý den po celou dobu jeho trvání.Navrhl proto žalobce, aby žalovaný byl uznán povinným zaplatiti mu částku 7.070 .39 Kčs s příslušenstvím ve výroku rozsudku uvedeným.

Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby a uvedl k odůvodnění svého návrhu:

V roce 1952 byla provedana v obci Temelínci hospodářsko-technická úprava pozemků a žalovaný dostal náhradou za pozemky hospodářsko-technickou úpravou přidělané jinému pozemky teprve v únoru 1953 o jejichž přidělení byl vyrozuměn předsedou MNV Mikšátkem.Vzhledem k své pracovní bezpůsobilosti žalovaný pozemky nepřijal a předseda MNV nechal na nich prováděti potřebné zemědělské práce včetně jejich sklizně aniž by žalovanému nějaké vyúčtování poskytl.Neví tedy žalovaný zda a které práce žalobce na jeho pozemcích prováděl a není mu známa oprávněnost a přiměřenost účtovaných částek.

Soud zjistil na základě výpovědi svědka Františka Mikšátka, a praconích výkazů čísle 274.574.,274.582,580,588.202,688.203.688.201, 279.263,127.067,a 127.066,127.239,126.685, 127.249,274.956,126.586, 274.959,274.420,274.426,274.428,274.424,274.425,a 279.910, že v roce 1952 byla prováděna v obci Temelínci hospodářsko- technická úprava půda při čemž žalovanému jako ostatním zemědělcům,kteří při hospodářsko technické úpravě půdy o své pozemky přišli, přidělili jiné pozemky.

O tom byl žalovaný ústně vyrozuměn. Na podzim 1952 pozemky neobdělával, a proto z příkazu ONV mu byla uložena povinnost obdělávání přidělených pozemků. Žalovaný že přesto neobdělával,a proto místní národní výbor byl nucen nechal vykonati na nich potřebné zemědělské práce na účet žalovaného. Předseda MNV Mikšátko u žalobce objednával jednotlivé práce dával příkazy k jejich provedení a toto také kontroloval, co do kvality a plochy obdělaných pozemků.Před podpisem pracovních výkazů kontrolu prováděl.Takto byla žalovanému provedena dne 16.6.střední orba na jednom ha za kteroužto práci žalobce účtoval 148.-Kčs a 98% 15 % příplatkem pro zemědělce nad 15 ha v částce 21,-Kčs tedy 161 Kčs, splatných dne 10.7.1953.Ve dnech 22.6.bylo provedeno vláčení na ploše 2.50 ha za to účtováno 94.50 Kčs, sázení brambor na 1.75 ha účtováno 390.05 Kčs a dovážení brambor po dobu 4 hodin účtováno 64 Kčs tedy celkem 488.55 Kčs splatných dne 14.7.1953.Dne 15.8.bylo provedeno sečení obilí na ploše 9.70ha účtováno 1.052.80 Kčs, za vazačéra za 26 hodin 109.20 Kčs a za 53 kg motouzu sysálu 689 Kčs s 30 % příplatkem v částce 315.84 Kčs tedy celkem 2.166.84 Kčs splatných dne 1.9.1953.Dne 24.8. bylo provedeno sečení obilovin na ploše 3 ha, účtováno 336 Kčs s 30 % příplatkem v částce 100.80 Kčs a za 16 kg konopného motouzu 80 Kčs tedy celkem 596.80 Kčs splatných dne 9.9.1953.Dne 24.4. bylo provedeno vláčení na ploše 5.80 ha účtováno za to ve staré měně 718 Kčs a 23.4. kultivátorování na ploše 4.30 ha a 3.80 ha a účtováno za 1.355 Kčs a 1.197 Kčs s 30 % přirážkou v částce 981 Kčs tedy celkem 4.251 Kčs v nové měně 850.20 Kčs splatných dne 9.5.1953.Dne 27.4.1953 bylo provedeno vláčení na ploše 3.77 ha a účtováno 718 Kčs ve staré měně a kultivárování na ploše 0.87 ha, účtováno 274 Kčs a 30 % příplatek v částce 296 Kčs tedy celkem 1.288 Kčs tedy v nové měně 256,60 Kčs s-platných dne 14.5-. Dne 8.5.1953 provedena střední orba na ploše 2.60 ha účtováno ve staré měně 1.820 Kčs a téhožďne setí ovsa na ploše 1 ha účtováno za to 217 Kčs, 5.5.1953 vláčeno na ploše 6 ha, účtováno 1.134 Kčs a 30 % přirážka 981 Kčs celkem ve staré měně 4.252 Kčs tedy v nové 850 Kčs 40 hal splatných dne 25.května 1953.Dne 14.5.odvoz mrvy po dobu 11 hodin účtováno 1.749 Kčs a 18.5.odvoz mrvy po dobu 18 hodin účtováno 2.052 Kčs s 30 % příplatkem v částce 1.040 Kčs, celkem 4.941 Kčs ve staré měně tedy v nové měně 988.20 Kčs splatných dne 5.6.1953.Dne 15.5.proveden odvoz hnoje rozmetadlem po dobu 16 hodin účtováno za to 1.814 Kčs s 30 % přirážkou v částce 544 Kčs a s dietou v částce 100 Kčs tedy celkem ve staré měně 2.458 Kčs, tedy v nové měně 491.60 Kčs splatných dne 8.6.1953.Dne 10.5. provedena orba střední na ploše 1.21 ha účtováno za to 847 Kčs s 30 % příplatkem v částce 254 Kčs celkem tedy 1.101 Kčs ve staré měně, tedy v nové měně 220.20 Kčs splatných dne 9.6 . 1953.

Žaloba jest odůvodněná.Místní národní výbor byl oprávněn když žalovaný neobdělával pozemky mu při hospodářsko technické úpravě přidělené náhradou za pozemky přidělené jiným zemědělcům nařídíti žalovanému jejich obdělávání, a když tak žalovaný neučinil bylo povinno MNV aby nechal prostředky, které měl po ruce pozemky žalovaného na jeho účet obdělat./§ 7 odst.1 zák.čís.55 z roku 1947 Sb. /Je tedy žalovaný povinen zaplatiti žalobci práci, kterou tento na jeho pozemcích prováděl.Odměna zaŕ tuto práci žalobcem účtovaná odpovídá ceníku II přílohy to vyhlášky ministerstva zemědělství číslo 114 Úř.l.z roku 1952 a je tedy odměnou přiměřenou ve smyslu § 458 obč.zákoníka.

Žalovaný je povinen nahraditi žalobci škodu, kterou mu svým prodlením t.j. tím, že odměnu za práci mu provedenou ve dnech jejich splatnosti nezaplatil způsobil, neboť žalobce si musil opatřiti náhradou za nezaplacenou doměnu provozní prostředky jiným způsobem z nichž platí poplatky které jejich zaplacení na žalovaném žádá. / § 452,253 obč. zákoníka / Ježto tedy žalobce žalovanému provedl práci, je žalovaný povinen zaplatiti mu odměnu za ni, žalobce žádá odměnu odpovídající druhu a způsobu provedené práci, tedy odměnu přiměřenou v součtu celkem 7.070 Kčs s 39 hal takže žalovaný musil býti k jejímu zaplacení odsouzen s 1 % z této částky a 1/2 promillem z částek jednotlivými fakturami vyúčtovanými ode dne jejich splatnosti, t.j. částek ve výroku rozsudku uvedených splatných ve dnech tam označených. Bylo proto odůvodněné žalobě vyhověno.

Výrok o nákladech řízení je odůvodněn v ust. § 129 o.s.ř.

Poučení o opravných prostředcích :

Proti tomuto rozsudku možno podati u tohoto soudu stížnost odvolání do 15 dnů po jeho doručení. Včasným podáním odvolání oprávněné osobě stavi se právní moc a vykonatelnost rozsudku.
Proti výroku rozsudku o nákladech řízení lze v téže lhůtě podati stížnost, nenapadá-li se současně výrok rozsudku ve věci hlavní.

LIDOVÝ SOUD V TÝNĚ NAD VLTAVOU

Za správnost vyhotovení:

JUDr Josef Bednář v. r.

27. Rozsudek LS Týn nad Vltavou z 16. března 1954, jímž byl nucen hospodář zaplatit za práce, které na jemu přidělených pozemcích nechal provádět MNV.

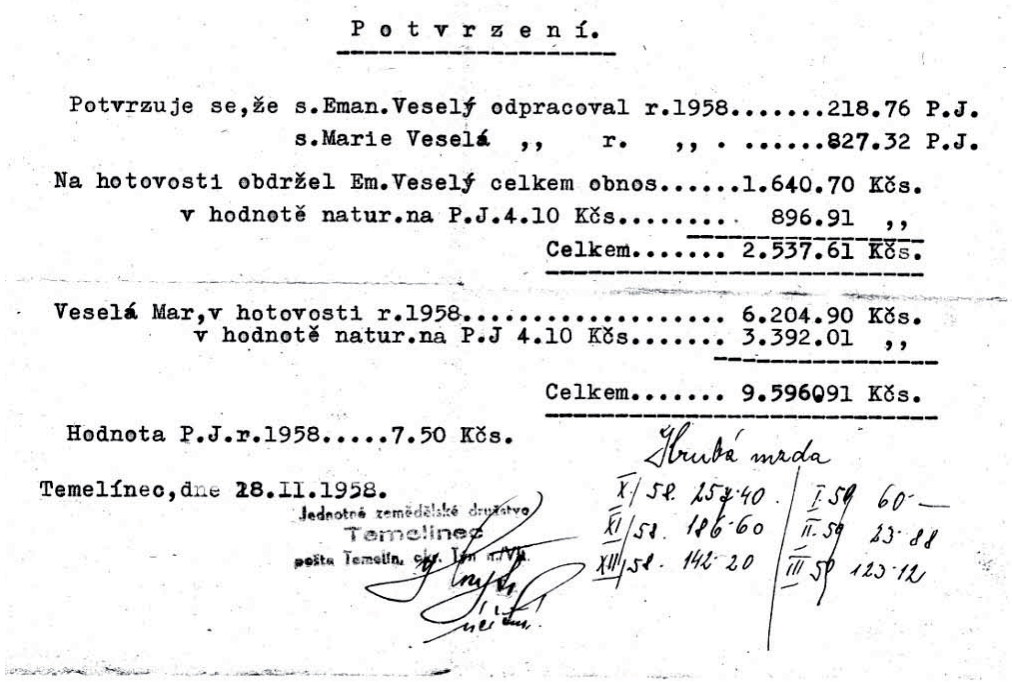

P o t v r z e n í.

Potvrzuje se, že s.Eman.Veselý odpracoval r.1958.....218.76 P.J.
s.Marie Veselá ,, r. ,, ...827.32 P.J.

Na hotovosti obdržel Em.Veselý celkem obnos.....1.640.70 Kčs.
v hodnotě natur.na P.J.4.10 Kčs..... 896.91 ,,
Celkem..... 2.537.61 Kčs.

Veselá Mar,v hotovosti r.1958..... 6.204.90 Kčs.
v hodnotě natur.na P.J 4.10 Kčs..... 3.392.01 ,,
Celkem..... 9.596091 Kčs.

Hodnota P.J.r.1958.....7.50 Kčs.

Hrubá mzda
X/58. 154.40 I.59 60.—
XI/58. 186.60 II.59 23.88
XII/58. 142.20 III 59 123.12

Temelínec, dne 28.11.1958.

Jednotné zemědělské družstvo
Temelínec
pošta Temelín, okr. Tm n.Vlt.

28. Potvrzení o odpracovaných Pracovních jednotkách v JZD Temelínec, o výši jedné jednotky a o měsíčních výdělcích z 28. 1istopadu 1958 vystavené manželům Veselým z Temelínce

6.

okresního aktivisty s,Heráka sám když si i schůzi svolal ale vždy jej neob sažival, což vedlo soudruhy k tomu, že když svolá schůzi nepřijdou. nejsou pravidelně ani oni.

Podobný stav je i v práci lidosprávy.Zápisy nejsou dělány a referenti až na zeměděl.nepracují.Tajemník s Daněk je v obci rok a dělá převážně administrativní práci.Není pomoc referenta z ONV.Rada vyřizuje došlé přípisy ,jinak neřídí práci.Samozřejmě že za takového stavu se dobře daří práce vesnických boháčů. V JZD mají obsazenu plně živočišnou výrobu,kde jsou možné dobré výdělky.Je možno říci,že kulakům v JZD Sedlec se dobře daří.Na práci mají manželky dělníků, bezzemků které neví nic o celkovém hospodaření JZD.Nechodí do schůzí JZD a kulaci se ani jistě nenamáhají aby do schůzí chodili.

Předseda JZD s,Schánělčlen výboru organisace hostinský a 18 ha zemědělec má manželku dceru kulaka z Krašlevic na Vodňansku s kterou v roce 1936 vyženil 30.000 Kčs a ihned postavil stodolu za 32,000 Kčs.Druhý Schánělv r,1937 dává dceři věno 52.000 Kčs a přepychovou výbavu.

7.

Je zajímavé i rozložení funkcí v JZD.Předsedou JZD je Schánělů 18,ha zemědělec a hostinský.Rostlinář je Kuděj který v r,1933 koupil svoji usedlost za 230.000 Kčs-jinak kulak z titulu své funkce má 300 PJ.

Živočichář a účetní je syn 60 ha velkostatkáře Vachout z Chvalešovic z titulu svých funkcí má 500 PJ.Pokladník je předs,MNV drobný zemědělec Prefant.Skladník je kulak Závěský který má za výkon funkce 150 PJ .

Je zajímavé i soukromé hospodářství samotných funkcionářů.

Předseda JZD má 90 a záhumenku na kterou chová 1 krávu 1 jalovici,1 prasnici 9 selat,3 prasata nad 90 kg.

Rostlinář kulak Kuděj má záhumenku,chová 1 krávu,1 jalovici,1 tele,1 prasnici 2 prasata do 90 kg a 3 přes 90 kg.

Skladník 26 ha kulak Závezký má k 1.10.ve stavu 1 prasnici,11 selat,6 prasat nad 90 kg.1 krávu a 1 jalovici a 1 ha záhumenku.

Podobně je tomu i u druhých.

Vaňas měl ve stavu k 1 dubnu 1 krávu,1 jalovici,1 prasnici,2 prasata do 90

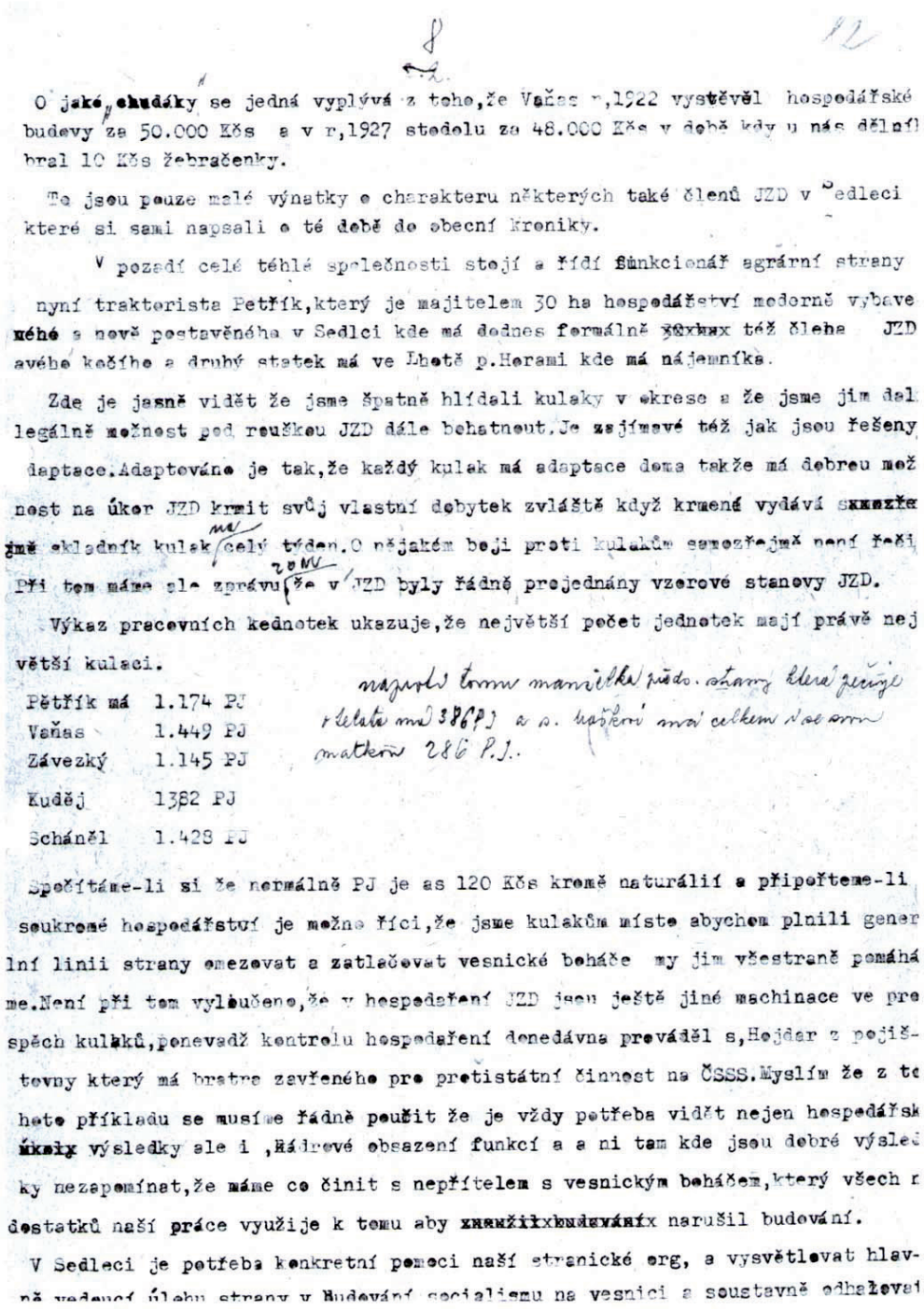

O jaké „chudáky" se jedná vyplývá z toho, že Vaňas r.1922 vystěvěl hospodářské budovy za 50.000 Kčs a v r.1927 stodolu za 48.000 Kčs v době kdy u nás dělní bral 10 Kčs žebračenky.

To jsou pouze malé výnatky o charakteru některých také členů JZD v Sedleci které si sami napsali o té době do obecní kroniky.

V pozadí celé téhlé společnosti stojí a řídí funkcionář agrární strany nyní traktorista Petřík, který je majitelem 30 ha hospodářství moderně vybaveného a nově postavěného v Sedlci kde má dodnes formálně též člena JZD svého kočího a druhý statek má ve Lhotě p.Horami kde má nájemníka.

Zde je jasně vidět že jsme špatně hlídali kulaky v okrese a že jsme jim dali legálně možnost pod rouškou JZD dále bohatnout. Je zajímavé též jak jsou řešeny daptace. Adaptováno je tak, že každý kulak má adaptace doma takže má dobrou možnost na úkor JZD krmit svůj vlastní dobytek zvláště když krmená vydává skoro celý týden. O nějakém boji proti kulakům samozřejmě není řeči. Při tom máme zde zprávu, že v JZD byly řádně projednány vzorové stanovy JZD.

Výkaz pracovních jednotek ukazuje, že největší počet jednotek mají právě největší kulaci.

Pětřík má	1.174 PJ
Vaňas	1.449 PJ
Závezký	1.145 PJ
Kuděj	1382 PJ
Schánět	1.428 PJ

Spočítáme-li si že normálně PJ je as 120 Kčs kromě naturálií a připočteme-li soukromé hospodářství je možno říci, že jsme kulakům místo abychom plnili generální linii strany omezovat a zatlačovat vesnické boháče my jim všestranně pomáháme. Není při tom vyloučeno, že v hospodaření JZD jsou ještě jiné machinace ve prospěch kulaků, ponevadž kontrolu hospodaření denedávna prováděl s, Hejdar z pojišťovny který má bratra zavřeného pro protistátní činnost na ČSSS. Myslím že z tohoto příkladu se musíme řádně poučit že je vždy potřeba vidět nejen hospodářské výsledky ale i ,Hádrové obsazení funkcí a a ni tam kde jsou dobré výsledky nezapomínat, že máme co činit s nepřítelem s vesnickým boháčem, který všech nedostatků naší práce využije k tomu aby narušil budování.

V Sedleci je potřeba konkretní pomoci naší stranické org, a vysvětlovat hlavně vedoucí úlohu strany v budování socialismu na vesnici a soustavně odhalovat

29. Referát vedoucího tajemníka OV KSČ Týn nad Vltavou Chalupy včetně jeho osobních poznámek z roku 1953 o situaci v JZD Sedlec plný závisti a nenávisti k sedlákům

Týn nad Vltavou dne 5.dubna 1953

Z p r á v a
pro byro OV KSČ v Týně nad Vltavou.

Provádění trestní pravomoci a zatlačování venkovských boháčů v okrese Týn nad Vltavou.

Trestní právo správní,které v prvé řadě má pomáhati k omezování a zatlačování vykořisťovatelských tříd, má v plné míře k použití orgánu státní moci pracujícího lidu, okresní a místní národní výbory.

Od 1.1.1952 jsou zřízeny při všech MNV, místní tříčlenné trestní komise v jejichž čele stojí vždy jako předse a této komise,předseda MNV.

Místní trestní komise (uMNV) mají pravomoc stíhati přestupky správní podle zák.čís.88/50 Sb. celkem prozatím je n v § 10 a to jest; přestupky v oznamovací povinnosti,urážka na cti, lesní,rybářský,polní pych atd.

Možno říci,že místní trestní komise vyvíjejí prozatím malou činnost a od trestání ulpouštějí,vzhledem k malému přestupku a nebo většinou s hlediska známosti a místních poměrů s postiženým. Projevuje se zde pasivita,než-li uvolněnost.

Jsou však i takové případy,že místní trestní komise si vedou dobře, příkladně Nuzice, Týn nad Vltavou, Hosty a posledně i Písecká Smolec,kde potrestali kulaka ze sousední obce (ze Slabšic) Šťastného 10.000 Kčs a náhradním trestem v trvání 1 měsíce vězení,za to že ve své myšlence škodit malým zemědělcům, volně rozhazoval jedem namořenou pšenici ku trávení myší po poli, a otrávil volně pobíhající drůbež a ptactvo, čímž způsobil hmotnou škodu - právě výhradně jen malým domkářům.

Zasedání komise dě je se za účasti a poradní pomoci zástupce ONV, ref.III i když se tato pomoc prozatím jeví jako ještě v celku nedostačující.

Provedeme-li však rekapitulaci činnosti místních trestních komisí vidíme,že všestranná činnost a pomoc se stran ONV se jim nevěnuje jakou by potřebovali i když předseda a členové komisí byli školeni v této věci a to internátně s tajemníky MNV v Bechyni. Při narůstání třídního boje na vesnici bude nutno ještě intensivněji věnovati péči a pomoc místním trestním komisím, protože tyto komise budou postupně přebírati pravomoc podle trestního práva správního od okresní trestní komise, čímž se autorita a pravomoc MNV posílí a odpoří.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV
ČESKÉ BUDĚJOVICE

Okresní trestní komise má rozsáhlejší trestní pravomoc a má možnost požívati celý správně trestný zákon čís.88/50 Sb. a trestní řád správní čís.89/50 Sb.

Okresní trestní komise potlačuje vykořišťovatelské a buržoasní elementy a kromě této funkce má činnost výchovnou,která se projevuje a plně používá, hlavně při přestupcích u mladistvých malých a středních zemědělců a u neplničů,kteří čin provedli shodou okolností nezaviněně. V takovýchto případech se uznává vina,avšak za použití § 16 se upouští od potrestání. Všechny nálezy,udání, odvolání a podobně, jest podchyceno záznamově u referátu III ONV v trestním rejstříku z něhož se všechny pokuty a výměry trestů (kromě použití § 16) hlásí k záznamu do evidence u gerálního trestního rejstříku při generální prokuratuře v Praze.

Okresní trestní komise v minulém roce zasedala pravidelně týdně a opisy z řešených trestních řízeních se posílaly rovněž pravidelně krajské trestní komisi (při KNV) k odvolacímu řízení,případné opravě. V tomto roce v I. čtvrtletí však okresní trestní komise zasedala celkem 2 x jednou mimořádně a řešila jen případy těžšího rázu a řízení,které není možno řešiti u referátu samého přímo. Podstatná pravomoc a rozhodování byla přenesena na jednotlivé referáty ONV,ponavdž všech jedenáct referátů má také samostatné rozhodování i trestního referenta,který jest povinen provádět trestní agendu v hospodářských přestupcích svého referátu odborně. Stávalo se totiž to,že jednotliví referenti alibisticky uhýbali od trestání přestupků a vlastní odpovědnosti tím způsobem,že skoro všechny případy které jsou v jejich kompentenci šablonovitě předávali jen okresní trestní komisi k rozhodování,sami se odtahujíce od řešení případů samostatně. V důsledku toho okresní trestní komise také polevila ve svých pravidelných zasedáních, což jest také podle směrnic směrnic nezodpovědné a nespávné, avšak na příště a to na II. čtvrtletí jest již naplánováno pravidelné zasedání a i školení členů okresní trestní komise, která byla ve stavu členů pzměněna a doplněna o nové členy poněvadž to nebylo ani zákonně přípustné,aby jako člen komise okresní zasedal s. ref.Vošahlík, Jan Říha a Václav Valenta. V této okresní trestní komisi jako samostatné se zvláštní pravomocí od druhých komisí národních výborů není přípustné,aby kromě referenta III byli ještě jiní referenti. Okresní trestní komise,respktive její předseda, to jest řešeno i celostátně,referent referátu III musí býti a také jest v úzském denním kontaktu před řešením jednotlivých těžších případů s okresním prokurátorem, veřejnou a i státní bezpečností.

V našem případě(okresním) možno hodnotit spolupráci s těmito orgány jako dostačující, i když v zimním období minulého roku nebyla spolupráce nijak moc pronikavě viditelná. Bylo to způsobeno tím,že prvé,

byly zrušeny bezpečnostní trojky, kdež všichni zástupci trestní i bezpečnostní moci se společně se zástupcem OV KNČ radili o postupu provádění trestní politiky v okrese. Dále to bylo také to,že veřejná bezpečnost se přemístila mimo budovu ONV a dále celá záležitost bývalého prokurátora Kováříka,která jest i členům byra OV známa.

V prvém čtvrtletí letošního roku možno říci,že spolupráce se podstatně zlepšila a styk osobní se utužil. Příčinou toho jest hlavně dobrá práce a pomoc prokurátora Sokola a nyní prokurátora Lukáška,který velmi často dochází na ONV a jest s tímto takřka zrovna jako s veřejnou státní bezpečností v denním styku. Velké plus jest v tom,že nový dělnický prokurátor má nyní přidělen jen okres Týn n/Vlt., v důsledku toho vodňanský okres mu odpadá. Okresní trestní komise a referát III koordinuje také veškerou trestní agendu a její praktické provádění v celém okrese. Možno říci,že i při všech chybách,které se způsobily v minulém roce při vyměřování skoro paušálních pokut neplničům za hospodářský rok 1951,že se situace v trestání podle dřívějších let značně zlepšila a provádí se nyní podle pokynů KNV, to znamená, kde se staly chyby a byl citelně poškozen malý nebo střední zemědělec a vyjdou-li v odvolání na jevo okolnosti, nepřímého zavinění,které nebyly dříve známy - používá se opravného paragrafu 68 a ONV ve své odvolací kompetenci tresty nebo pokuty snižuje, případně i v několika případech odepisuje je úplně, nebo povoluje přiměřené splátky po měsících.

Venkovští boháči jsou však stíhání velmi přísně a kde je pokuta vymožitelná i peněžitě dosti vysoká. Jako příklad uvádím: Šebor Jaroslavice 100.000 Kčs. Zahrádka Bechyně 110.000 Kčs,Řehoř Dolní Bukovsko 105.000 Kčs.Stach z Radětic na podvod se selaty 180.000 Kčs atd. Tyto pokuty byly nejen předepsány,ale také kromě Řehoře vymoženy a zaplaceny.

Dále okresní trestní komise trestá také tím,že při závažnosti hospodářského a politického přestupku, ve smyslu kulaky zatlačiti a pomoci stávajícím JZD postihuje je tím způsobem, že prohlašuje jejich majetky a celá hospodářství za propadlé ve prospěch státu a jejich zabrání. Dokonce,aby svým vlivem nenarušovali budovatelské úsilí, zakazuje se jim pobyt v obci, případně i v okrese na trvalo. Příklady máme jako Mikšátko z Popovic,Hvozdna,Peterková a Čapek z Chlumce,Sobolů z Temelínce, Krejčí z Kočína a jiní.

Příští týden bude provedeno trestní řízení v tomto směru se Suchdolovou z Velice a později s Petříkovou z Temelína.

Mimo jiné okresní trestní komise a referát III ONV používá v plné míře zák.čís.125/1947 Sb., to jest zákaz pobytu a vyklizení bytů proti venkovským boháčům. Děje se toto za přímé pomoci zvláštní kulacké komise při ONV, složené ze zástupců příslušných složek.

Do dnešního dne bylo vysídleno na ČSLS do různých krajů Čech, celkem 12 kulackých rodin. Jsou to následující: Blaček Zahoří, Hruška a Brčák z Hroznějovic, Hovorka z Chlumce, Buchtela a Kukla a Tůma z Olešníka, Maruška z Drahotěšic, Sobolík a Bouška z Temelínce, Matoušek z Krakovčic, Hajný z Vlkova, Čížek ze Křtěnova a Krejčí z Kočína.

Za předpokladu pomoci socialisaci vesnice a likvidování kulaků se při uvážení všech okolností předem připravují další akce !

Na konec jen několik cifer pokut a jejich plnění. I když udělování pokut jest jen jednou z forem jak pomoci socialismu a omeziti buržoasní třídy společně se soukromým podnikáním, přece jest to však prostředek velmi účinný, pokud se používá třídně a politicky správně. Tak při likvidaci nedodávek za rok 1951 bylo vyměřeno v roce 1952 a zaplaceno 2,047.000 Kčs do státní pokladny a za leden a únor roku 1953 bylo z dosud nevymožených pokut zlikvidováno, pochopitelně i náhradním trestem dalších 2,757.650 Kčs.

Pokuty byly vyměřeny i když se nyní platí v celku řečeno na slepo a horentně a toto jest nutno se vystříhati a z loňských chyb se učititi. Náprava se však nedě je žádná a ani se netrestá záhy po provedení trestného činu což je dle zkušeností dřívějších let spíše škodlivě narušující a to proto, že zmocněnec min.výkupu dosud neprovedl likvidaci nedodávek u kulaků z roku 1952 a proto opět se stane to nezjedná-li se patřičná náprava, že trestní sankce za nedodávky z jednoho roku se zase budou provádět v druhé polovině roku příštího, tedy ta chyba a tentýž postup jako se vždy dělo v létech předešlých.

Závada a to hlavní je potom v tom že trestání není působivé na okolí, je zastaralé a spíše stagnující, místo aby sloužilo, také jako čin k lepšímu plnění dodávek a to jest závažný případ. Blokových pokut do výše 500 Kčs se také dosud v žádném případě neporušilo. Exekuce rovněž se nedějí třídně a jsou podle osobního mnou přešetřetřování jen povrchní a nedůsledné. O provádění trestní agendy a způsobu činů kulaků by bylo možno podati obsáhlou zprávu a proto jen v kostce a zásadně uvádím některá data a případné cifry i při všech chybách a nedostatcích. Je proto nutné, aby byro OV učinilo k této zprávě usnesení jak trestní agendu zlepšiti a v rámci okresu za udržení politické a stranické linie, aby se neopakovaly chyby z let předešlých.

30. Zpráva pro BOV KSČ o provádění trestní pravomoci z 3. dubna 1953

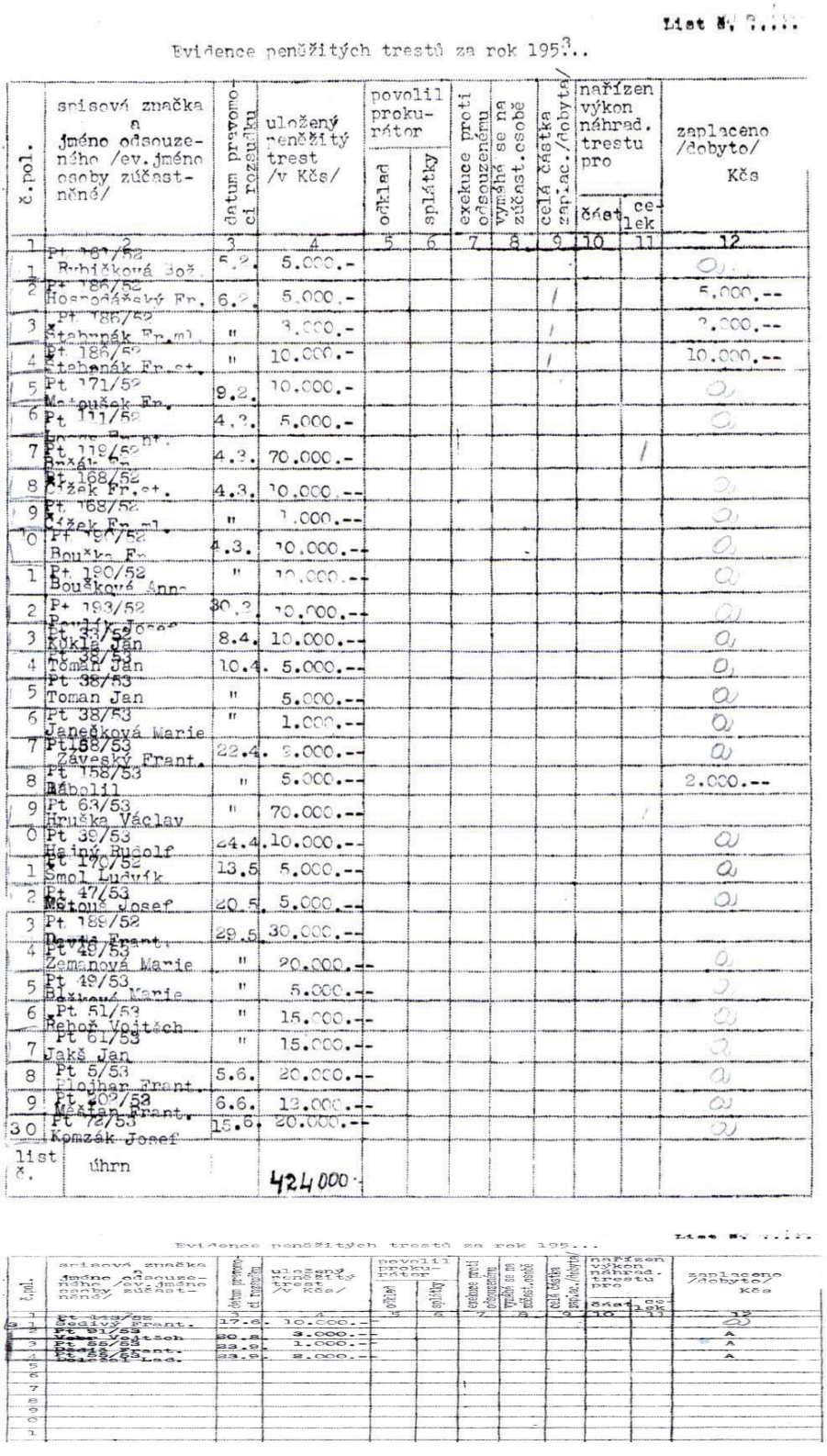

Evidence peněžitých trestů za rok 1953..

č.pol.	spisová značka a jméno odsouzeného /ev. jméno osoby zúčastněné/	datum pravomoc. rozsudku	uložený peněžitý trest /v Kčs/	povolil prokurátor: odklad	povolil prokurátor: splátky	exekuce proti odsouzenému	vymáhá se na zúčast. osobě	celá částka zaplac./dobyta/	nařízen výkon náhrad. trestu pro: část	nařízen výkon náhrad. trestu pro: celek	zaplaceno /dobyto/ Kčs
1	Pt 186/52 Bubíková Bož.	5.2.	5.000.-								0
2	Pt 186/52 Hospodářský Fr.	6.2.	5.000.-					/			5.000.--
3	Pt 186/52 Štěpánek Fr.ml.	"	3.000.-					/			3.000.--
4	Pt 186/52 Štěpánek Fr.st.	"	10.000.-					/			10.000.--
5	Pt 171/52 Matoušek Fr.	9.2.	10.000.-								0
6	Pt 111/52 [illegible]	4.3.	5.000.-								0
7	Pt 119/52 Brázák [illegible]	4.3.	70.000.-							/	
8	Pt 168/52 Cízek Fr.st.	4.3.	10.000.--								0
9	Pt 168/52 Cízek Fr.ml.	"	1.000.--								0
0	Pt 190/52 Bouška Fr.	4.3.	10.000.--								0
1	Pt 190/52 Bouškové Anna	"	10.000.--								0
2	Pt 193/52 Pavlík Josef	30.3.	10.000.--								0
3	Pt 38/53 Kukla Jan	8.4.	10.000.--								0
4	Pt 38/53 Toman Jan	10.4.	5.000.--								0
5	Pt 38/53 Toman Jan	"	5.000.--								0
6	Pt 38/53 Janečková Marie	"	1.000.--								0
7	Pt 158/53 Závěský Frant.	22.4.	3.000.--								0
8	Pt 158/53 Bábolil	"	5.000.--								2.000.--
9	Pt 63/53 Hruška Václav	"	70.000.--							/	
0	Pt 39/53 Hainý Rudolf	24.4.	10.000.--								0
1	Pt 170/52 Smol Ludvík	13.5.	5.000.--								0
2	Pt 47/53 Matouš Josef	20.5.	5.000.--								0
3	Pt 189/52 Davis Frant.	29.5.	30.000.--								
4	Pt 49/53 Zemanová Marie	"	20.000.--								0
5	Pt 49/53 Bažíková Marie	"	5.000.--								0
6	Pt 51/53 Řehoř Vojtěch	"	15.000.--								0
7	Pt 61/53 Jakš Jan	"	15.000.--								0
8	Pt 5/53 Plojhar Frant.	5.6.	20.000.--								0
9	Pt 202/52 Měšťan Frant.	6.6.	13.000.--								0
30	Pt 72/53 Komzák Josef	15.6.	20.000.--								0
list x.	úhrn		424 000.-								

Evidence peněžitých trestů za rok 195..

č.pol.	spisová značka a jméno odsouzeného /ev. jméno osoby zúčastněné/	datum pravomoc. rozsudku	uložený peněžitý trest /v Kčs/	povolil prokurátor: odklad	povolil prokurátor: splátky	exekuce proti odsouzenému	vymáhá se na zúčast. osobě	celá částka zaplac./dobyta/	nařízen výkon náhrad. trestu pro: část	nařízen výkon náhrad. trestu pro: celek	zaplaceno /dobyto/ Kčs
1	Pt 189/52 Davis Frant.	29.5.	30.000.-								0
2	Pt 61/53 [illegible]	20.5.	5.000.-								0
3	Pt 49/53 [illegible]	23.5.	1.000.-								0
4	Pt 49/53 [illegible]	23.5.	2.000.-								0
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

31. Evidence peněžitých trestů sedlákům na prokuratuře v Týně nad Vltavou za rok 1953

ČSM v Drahotěšicích účinným pomocníkem JZD

JZD v Drahotěšicích vybudovalo letos společný kravín. Závada projevila se v nedostatku vody. A byli to svazáci, kteří účinně vypomáhali při výkopu studně. I v letošních mírových žních, kdy družstevníci mají plné ruce práce, je třeba dokončit nutné družstevní stavby. A opět to jsou svazáci Ota Nedvěd, Josef Baloun a Jan Skok, kteří v době své dovolené sami pokračují ve stavbě porodnice pro prasnice v družstevním vepříně.

Svazáci drahotěšičtí jistě splní i svůj závazek, že vypomohou družstevníkům při nočních výmlatech.

Trenda - Drahotěšice.

Také ČSM ve Březí si dobře vede

Dobrých výsledků v práci dosahuje také MS ČSM Březí, kde soudruzi již začátkem července projednávali pomoc ve žních ČSSS Vysoký Hrádek a k 12. 8. mají již odpracováno při svozu a výmlatu 1.244 hodin. Ve skupině je dvě členů a všichni se podle svých možností do práce zapojují. Soudružky Vandová a Jeřábová věnovaly pomoci o žních čtrnáctidenní dovolenou a každá odpracovala 150 hodin. Soudruh Frisch, který zde pracuje jako brigádník, odpracoval 220 hodin. Příkladná práce celé skupiny si zasluhuje veřejnou pochvalu.

OV ČSM Týn nad Vltavou.

Svazačky Jitexu v Týně n. Vlt. o žních

Svazačky z Jitexu v Týně nad Vltavou uzavřely závazky ke žním a trhání lnu. Na žňových pracích již odpracovaly 208 hodin, při panákování, svozu a výmlatu. Na ČSSS Horní Bukovsko. Svůj osobní závazek překročily soudružky Marie Ježková, Miroslava Kovaříková o dvě hodiny a s. Antonie Zemanová o čtyři hodiny.

Na trhání lnu odpracovaly soudružky 72 hodin na ČSSS Hluboká nad Vltavou, hospodářství Nový Dvůr. Nejlépe si vede s. Vlastimila Atamašová, která plní dobře jak žňový závazek, tak i závazek na trhání lnu. Odpracovala již 16,5 hodiny na žních a 6 hodin na lnu. Také soudružka Marie Holešovská překročila své závazky o 21 a půl hodiny. V plnění svých závazků soudružky pokračují.

Trnková - Jitex.

Plní odkaz soudruha Gottwalda

Středisko STS Chlumec je mládežnické středisko. Pracuje zde 6 svazáků a že pracují dobře, o tom svědčí pochvaly družstevníků z Olešníka, Velice i Chlumce. Nejlepším traktoristou je svazák Lexa, který již v jarních pracích získal čestné první místo a byl odměnen knižní odměnou. Nejmladším členem traktorové brigády je soudruh Miroslav Dolejší, který svou práci dělá s láskou a traktor je jeho nejlepší kamarád.

V chlumeckém středisku jsou také dva kombajny, které řídí soudruh Koudelka, který posekal se svým kombajnem k 9. 8. 1953 53,91 průměrných ha a soudruh Tavrych 33,48 průměrných ha.

Pořadí svazáků - traktoristů k 9. 8. 1953 — posekáno ha: Josef Lexa 42,15 ha, Jan Řezníček 38,54 ha, Zdeněk Kutiš 32,78 ha, Miroslav Dolejší 14,40 ha.

Zásluhou těchto obětavých svazáků, kterým pomáhají jako vazačerky svazačky Marie Vovsová, Elina Řezníčková a Vlasta Lencová, je středisko STS Chlumec na I. místě v okrese.

Soudruzi správně pochopili význam slov soudruha Gottwalda na našem prvním sjezdu, kdy řekl: „Svazáci na venkově by se měli stát přímo světlonoši nové družstevní formy práce a hospodaření." A skutečně soudruzi na STS Chlumec svou svědomitou prací získávají dobré jméno naší STS, která je velkou pomocnicí družstevníků při uplatňování nových forem práce v našich JZD.

František Špejra, taj. OV ČSM.

MS ČSM v Kolodějích n. Luž. založila T. J. Sokol

Mládežnici v Kolodějích nad Lužnicí správně pochopili usnesení strany a vlády o nové organisaci československé tělovýchovy a sportu. Na své schůzi projednali toto usnesení a rozhodli se, že založí v obci tělovýchovnou jednotu Sokol.

Navštívili ve dvojicích jednotlivé občany a získali 32 členů většinou z řad ČSM. Na ustavující schůzi Sokola založili již 4 sportovní oddíly a 8 členů se zavázalo, že získá odznak PPOV I. stupně.

M. Spinová - Koloděje nad Luž.

Svazáci z Olešníka plní své festivalové závazky

V těchto dnech vrcholí v Bukurešti IV. Světový festival mládeže a studentstva za mír a přátelství, na jehož počest uzavírali svazáci celé naší lidově demokratické republiky své závazky, aby svou prací dokázali solidaritu s mládeží celého světa v boji za trvalý světový mír.

Svazáci v Olešníku uzavřeli festivalový závazek k pomoci svému JZD. Zavázali se v době žní odpracovat 250 brigádnických hodin a získat do ČSM 4 nové členy. Tento závazek již čestně splnili. Získali do ČSM 5 členů a odpracovali 381 hodin a to 240 hodin v nedělních brigádách při panákování a sváženi obilí a při nočních výmlatech 141 hodin, při čemž vymlátili 80 q obilí. Nejlépe si v práci pro JZD vede soudruh Vašek Dolejší, který již odpracoval 100 hodin, týden dovolené, kdy pracoval v sušárně a ostatních 60 hodin při sváženi a nočních výmlatech. I ostatní členové, kteří pracují mimo Olešník, večer obětavě pomáhají v JZD. Vždy v úterý a v pátek zúčastňuje se celá skupina nočního výmlatu a každou neděli dopoledne pomáhají tam, kde JZD potřebuje. Každý týden připravují relaci do místního rozhlasu, kde hovoří o práci jednotlivých pracovních skupin a také o práci traktoristů z STS. Tyto relace jsou u olešnických družstevníků velmi oblíbené, svazáci totiž vždy dobrým pracovníkům hrají jejich zamilovanou písničku.

Právem se všichni mladí a staří těší a připravují na dožínky, které budou 23. srpna, vždyť všichni mají právo se po dobře vykonané práci pobavit. Jak vy, svazáci z Drahotěšic, Chlumce, Dřítně a ostatních skupin, plníte své závazky a jak pomáháte sklidit naši mírovou úrodu?

J. Klimešová, pracovnice KV ČSM.

Svazáci z Hněvkovic pomáhají ČSSS Čihovice

V Hněvkovicích je osmičlenná skupina ČSM. Je to malá skupina, ale vede si dobře. Členové projednali na členské schůzi pomoc mládeže při žních a uzavřeli závazky na pomoc školnímu statku Čihovicům. Své závazky plní. Soudružka Miloslava Čiperová odpracovala již 200 hodin při sklizni a výmlatu. A nejen to, svazáci uvažovali i o tom, že je třeba co nejlépe připravit půdu pro výnosy v příští sklizni. Svazáci František Čipera a František Gajduk se rozhodli, že budou na ČSSS Čihovice podmítat a to do 48 hodin za kosou, k 10. 8. 1953 mají již podmítnuto 22 ha. Pomozte i vy svazáci — motoristé z ostatních skupin, vždyť i u vás v obci čekají traktory na využití v druhých směnách. Nerozmýšlejte se dlouho. Čím dříve za kosou podmítnete, tím větší budou příští výnosy.

Fr. Podhrázský, instruktor OV ČSM.

Svazáci v Podháji nezklamali

Všech 10 členů místní skupiny ČSM v Podháji se plně zapojilo do žňových prací. Ke dni 12. srpna 1953 odpracovali 1.226 hodin při panákování, svozu a výmlatu. Příkladně si vedou soudružky M. Malafová, která odpracovala již 180 hodin a soudružka M. Hornátová 162 hodin.

V. Kolář - Podháj.

Vydává ONV v Týně nad Vltavou. — Řídí redakční rada, za redakci zodpovídá Ad. Zbudil. - Redakce a administrace: ONV, ref. IV v Týně n. Vlt. — Cena výtisku 20 h. — Tiskrou Jihočeské tiskárny, n. p., závod 01 v Č. Budějovicích. — Povoleno výnosem MIO ze dne 5. VI. 1952, zn. 3350/II/2 — 30. 5. 52.

32. Venkovské noviny Vltavotýnska z 20. srpna 1953 o práci ČSM na okrese – hlavním smyslem je splnit výrobní úkoly

Zpráva z JZD T e m e l í n a c.

Celková výměra zem. půdy v obci jest 373,79 ha
z toho orné 266,13 ha
JZD obhospodařuje 213,40 ha zem. půdy
z toho 176,70 ha orné.
Záhumenkáři vlastní 6,72 ha půdy.
Sociální rozvrstvení půd obce :

od 0,50	do 2,- ha	2 zem. záv.
od 2,- ha	do 5,- ha	2 " "
od 5,- ha	do 10,- ha	5 " "
od 10,- ha	do 15,- ha	1,- " "
od 15,- ha	do 20,- ha	6 " "
od 20,- ha	výše	6 " "

JZD není 5 zem záv. a to Veselý Emanuel ve výměře 21,50 ha,který od provedení HTÚP na polích vůbec nepracuje z důvodu,že pozemky mubyly vykázány nejhorší a nejvzdálenější a to až ku konci listopadu 1952, nehledě prý jak říká se strany MNV na jeho neschopnost k práci.Tyto pozemky byly obdělávány členy JZD proti kterým byl používán zákon 55. Jordán o výměře 22,- ha,který je svým objemem hospodářství tpk i postojem vůči zaměstnancům,které zaměstnával,drobným rolníkům v minulé republice i za okupace byl a je typickým kulakem./ Má uprchlého syna. Grill ve výměře 19,- ha před HTÚP 22,- ha jest původem kulak a na hospodářství v Temelínci se přiženil.Má chytrou a úlisnou povahu čím si získ zkává občany.Při tom jest velmi dobrý hospodář.Hruška ve výměře 24,-ha jest původem drobný zemědělec.Do Temelínce se přiženil v roce 1938 na kulacké hospodářství,na kterém dobře hospodaří.Lukeš ve výměře 7,50 ha,který jest prchlivé povahy a pod vlivem Veselého stojí mimo JZD.Ostatní zemědělci jsou v JZD,celkem 15 zem. záv. s 32 pracovními silami,z nichž jest 8 členů málo schopných k práci. Bouška a Sobolík byli likvidováni a hospodářství převzalo JZD.

Sociální rozvrstvení :		Věkové rozvrstvení :	
do 2,- ha	2 zem.	do 20 let	1
od 2,- ha do 5,- ha	2 "	do 30 let	2
od 5,- ha do 10 ha	4 "	do 40 let	7
od 10,- ha do 15,- ha	1 "	do 50 let	7
od 15,- ha do 20,- ha	6 "	do 60 let	4
		do 70 let	8

Na členské schůzi 18.9.1953 byli přijauti další členové a to Grill a Hruška.Toto představenstvem a členové zdůvodňují tím,že získávají 7 dobrých pracovníků,z nichž 2 jako údržbáře hospodářských strojů a vozů,poněvadž jsou tomuto řemeslu vyučeni. V případě,že by nebyly dodržovány stanovy JZD se stanny Grilla a Hrušky,budou okamžitě z JZD

vyloučení. V čele JZD jest 5ti členné představenstvo,které řídí chod JZD.Předsedou JZD je 17 ha samostatec Kolář,který doposud neprošel žádným školením což se projevuje ve vykonávání funkce.Kolář jest zvyklý se svého hospodářství denně provádět několik prací,což se i projevuje v družstevním hospodářství.Nedostatkem je u něho,že nemá ještě skušenosti s organisace práce k čemuž bude nutno jej proškolit.Mnohdy práce dělá raději sám než by dal příkaz druhému. Po stránce administrativní ga není u předsedy taková vyspělost. To je vidět z toho,že administrativa je v nedostatečném pořádku.Z toho pak vyplývá,že družstevníci nemohou být řádně informováni o jejich hospodaření.

Schůze JZD jsou plánovány jednou týdně, představenstvo a měsíčně členské Tyto však se konají podle potřeby také i 2x týdně a členské až 2x za měsíc.Mnohdy se neprovádí zápis schůze.Družstevníci nejsou na členských schůzích seznamováni se úkoly vyplývající v rámci JZD a nejsou informováni se stavem hospodaření JZD. Zůstává stále nedostatkem nanesení schůze a jejich kontrola. Zde bude nutno zlepšit pomoc se strany OSV.

Organisace v živočišné výrobě :

Vzhledem k roztříštěnosti ustájení v živ. výrobě není možno řádně organisovat práci v živ výrobě, ani provádět řádnou kontrolu. Toto jest vidět z toho,že u prasat na výkrm poku nebylo možno je ustájit v adaptovaném vepříně,činil denní přírůstek 15-20 dkg na kus a den. Po svodu do adaptovaného vepřína a změny krmiče činí již denní přírůstek 45 dkg.Při to v roztříštěném hospodářství bylo spotřebováno více jadrných krmiv jak k tomu nasvědčuje to,že během 5 měsíců byla vyčerpána částka na krmiva na celý rok.Prasnice jsou z části ustájeny v likvidovaném hospodářství Sobolíka,a z části ještě u družstevníků.To má za následek,že prasnice ustájené u Sobolíka v malém prostoru a pohromadě a tudíž se i stalo,že prasnice se opravila a pak selata zahynula.Na druhé straně u družstevníků ustájené nevěnuje se taková pozornost a tyto zůstávají často jalové. Skot jest ustájen v 6 stájích a ve většině jej ošetřují majitelé z řad větších samostatců.Vzhledem k roztříštěnosti v ustájení skotu není také splněn stav dojnic.Špatným ustájením a roztříštěností trpí řádné ošetřování a krmení skotu,zvláště dojnic, což také dává možnosti k scizování krmiv a podobné.To je vidět z toho,že náhumenkářské krávy jsou ve velmi pěkném stavu,jako u Říhy,Šimánka a Švehly.Vzhledem k tomu,že doposud nemohou být dojnice svedeny do jedné stáje není tudíž ustavena stálá pracovní skupina a tak ošetřuje dobytek ten u koho je ustájen.Z celkového počtu 65 ustájených dojnic denní dodávka mléka činí 178litrů,což nezaručuje ani splnění plánované dodávky.V příjmech za nedplánovanou dodávku mléka a vepřového masa mělo být získáno 42,000,- Kčs což za tohoto stavu není možno splnit.Nedodržení plánu v živ. výrobě a plnění úkolů jak

ukládá ČVP se pak projevuje v tom,že plánovaná PJ 9,15 Kčs klesla pod 3,- Kčs.Toto pak má vliv na pracovní morálku a organisaci práce v JZD.

Rostlinná výroba :

Vedoucím rostlinné výroby je Lexa nom.o výměře 5,- ha z kterou vstoupil do JZD.Lexa jest prchlivé povahy a přestože má organisační schopnosti neřídí práci tak,jak jest potřeba.Lexa vzhledem k nízké PJ hledí, aby odpracoval pokud možno největší počet PJ a tím pak zanedbává svoje organisační schopnosti, a neřídí práce tak,jak jest zapotřebí. To má za následek rozrůstání se špatné pracovní morálky.Na př. družstevníci,kteří dovážejí selené krmení do stájí vyjíždí každý kdo jak chce a jak sám uzná a na ostatní práce dochází až v 9,- 10,- hod.Tento nedostatek se podařilo odstranit stálým přesvědčováním o nutnosti včasného provedení podzimních prací,na čemž závisí dobrá úroda v příštím roce. Přestože byly tyto nedostatky,výsledky v rostlinné výrobě jsou podle odhadu velmi dobré.Přesně není možno říci poněvadž určitě čekat obilí jest ve stáncích.Dost často se projevuje špatné využití STS.Na př. traktorista při vyvážení hnoje musí čekat než je vůz naložen,což zapříčiňuje velkou ztrátu času,nebo také přijede traktorista do JZD provádět svěřené práce a mnohokrát musí čekat hodinu i více než je mu dán úkol. Mnohdy sám musí funkcionáře vyhledat,přestože tento věděl,že přijede. Z těchto nedostatků si funkcionáři vzali poučení a do sklizně brambor šli již organisovanější,což se projevilo v tom,že byly vybrány během čtyř týdnů.Hodně nepříjemností a narušování pracovní morálky zaviňoval sám předseda MNV Mikšátko.Lexa říká"Naše JZD jest postaveno na špatném,podkladě a to tak, že Mikšátko nás do JZD nahnal terorem a říkal jestliže do JZD nepůjdem,že nás do roku existenčně zničí! Z obav toho jsme do JZD vstoupili. Poukazuje na to,kdyby alespoň Mikšátko dbal v práci,když už se tak stalo.Při kontrole pracovních záznamů se zjišťuje,že Mikšátko odpracoval za 5 měsíců po sobě jdoucích 12,09 PJ.Naproti tomu družstevník Rys asi v 70 letech v téže době odpracoval 87,65 PJ.Z toho je vidět,jaký má Mikšáto poměr k práci v JZD.Toto pak tvoří nesoulad mezi družstevníky a narušování pracovní morálky.

Pomoc JZD ze strany MNV :

Hodnotíme-li pomoc MNV je třeba říci,že není takřka žádná.Svědčí o tom zápisy z rady,které se takřka nevedly.Rada se podle zjištění vůbec neschází.Toto zapříčinilo samostatné jednání předsedy ve všech věcech a členy rady tak od zodpovědnosti a spo upráce odpudil.

Pomoc ONV :

Pomoc ONV není dostatečná jak to ukazuje na př. program a usnesení členských schůzí. Jest třeba pomoci zaměřit se tak, aby byly řešeny hlavní úkoly a problémy družstva a tak přivést schůze na dobrou úroveň jak vxpx v praktickém provádění úkolů, tak i k zlepšení org. práce. Po stránce odborné není pomoc v tomto JZD ze strany ONV téměř žádná.

N á v r h n a u s n e s e n í.

1. Zajistit doplnění rady MNV a tyto zaktivisovat k činnosti, přes aktivistu ONV zajistit konání rady pravidelně i plénа. Do Obce dosadit schopného tajemníka.
2. Zaktivisovat činnost představenstva JZD tak, aby se stalo skutečně řídícím orgánem JZD. Přes patrona JZD soustavně pomáhat při organizační práce a zajistit pravidelné konání schůzí představenstve i členských, které budou za účasti zástupce družstevního odd. připravovány.
3. Vyhledat 2 schopné družstevníky a vyslat je v zimním období na Školení.
4. Ještě v letošním roce dokončit adaptaci vepřína a započít s adaptací kravína. K uskutečnění tohoto úkolu zajistit pracovníky pro provedení řemeslnických prací.
5. Vytvořit takové podmínky, aby Grill a Hruška nebyli přijmuti do JZD
6. Věnovat JZD věcnou pomoc agrotechnickou a zootechnickou od ONV
7. Zajistit odstranění splatnosti úvěru podle usnesení strany a Vlády v rámci pomoci JZD na dobu 4 let.

33. Zpráva pro BOV KSČ Týn nad Vltavou o JZD Temelínec z 20. října 1953 vystihuje reálný stav hospodaření JZD, předsedu MNV obviňuje, že terorem nahnal lidi do JZD, sám v něm za 5 měsíců odpracoval 12 PJ a jako předseda MNV místnímu JZD nepomáhá.

34. Tablo absolventů hospodářské školy v Týně nad Vltavou;

Vojtěch Vobr stojí druhý zprava

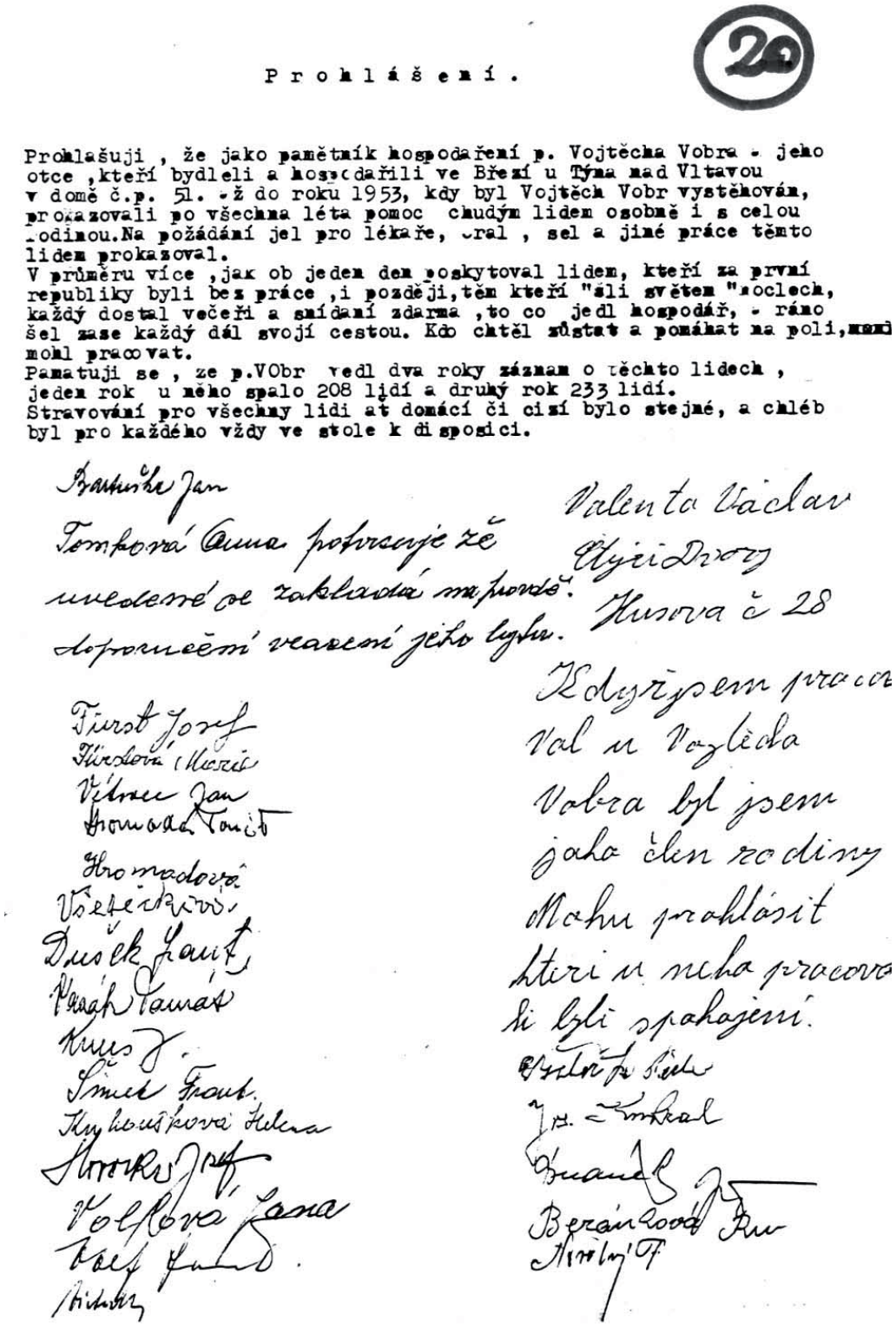

P r o h l á š e n í .

Prohlašuji , že jako pamětník hospodaření p. Vojtěcha Vobra - jeho otce ,kteří bydleli a hospodařili ve Březí u Týna nad Vltavou v domě č.p. 51. - až do roku 1953, kdy byl Vojtěch Vobr vystěhován, prokazovali po všechna léta pomoc chudým lidem osobně i s celou rodinou.Na požádání jel pro lékaře, oral , sel a jiné práce těmto lidem prokazoval.
V průměru více ,jak ob jeden den poskytoval lidem, kteří za první republiky byli bez práce ,i později,těm kteří "šli světem "noclech, každý dostal večeři a snídaní zdarma ,to co jedl hospodář, - ráno šel zase každý dál svojí cestou. Kdo chtěl zůstat a pomáhat na poli,mo mohl pracovat.
Pamatuji se , ze p.VObr vedl dva roky záznam o těchto lidech , jeden rok u něho spalo 208 lidí a druhý rok 233 lidí.
Stravování pro všechny lidi at domácí či cizí bylo stejné, a chléb byl pro každého vždy ve stole k disposici.

Batuška Jan
Tomková Anna potvrzuje že uvedené se zakládá na pravdě.
doprovázení vzdělání jeho bratra.

Valenta Václav
Ujezd Dvory
Husova č 28

Kdy jsem pracoval u Vojtěcha Vobra byl jsem jako člen rodiny Mohu prohlásit kteří u něho pracovali byli spokojeni.

Fürst Josef
Fürstová Marie
Větrec Jan
Hromadová
Všetečková
Dušek Josef
Vaňk Tomáš
Kruis J.
Šimek Josef
Kynhoušková Helena
Novotný Josef
Volfová Jana
Valenta Václav
Richter

Bezděk Fr.
Beránková Anna
Mrázek F.

35. Svědectví pamětníků z roku 1969 o Vojtěchu Vobrovi

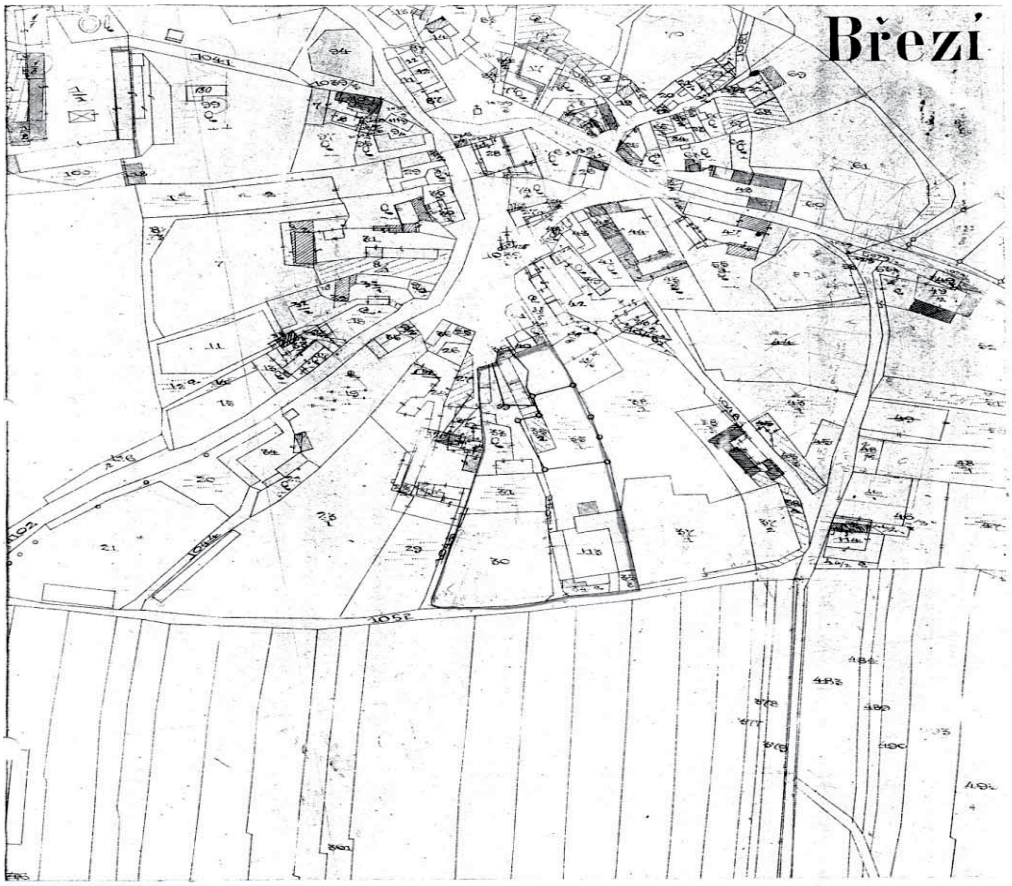

Název organizace	Okres Č. Budějovice	Obec	Kat. území Březí u Týna
	Číslo zakázky 01-1-995/5558	Mapový list č. 5	Měřítko 1: 2880

SNÍMEK KATASTRÁLNÍ MAPY

Vyhotovil	Potvrdil	
Dne 19. III. 1991	Dne	Podpis, razítko

36. Obrysem zvýrazněná plocha v jižní části obce Březí je zkonfiskovaný majetek Vojtěcha Vobra

Okresní prokuratura v Týně nad Vlt

Pt 91/53 V Týně nad Vlt. dne 13. VII. 1953

LIDOVÝ SOUD V TÝNĚ NAD VLTAVOU
DOŠLO 13. VII. 1953
KRAT PŘÍLOH
RUBRIK

Lidovému soudu

v T ý n ě nad Vlt.

Okresní prokurátor v Týně nad Vlt. žaluje

Vojtěcha V o b r a ,

nar. 11. 7. 1911 v Březí, okr. Týn nad Vlt., zemědělce o výměře 25.60 ha, bytem v Březí čp. 61, t.č. ve vyšetřovací vazbě u Okres. ústavu výkonu vazby v Týně nad Vlt.,

že

v roce 1952, počátkem roku 1953 v Březí nedbalým hospodařením zapříčinil tyto nedodávky zemědělských produktů: v roce 1952 nedodal 6 q pšenice, 23.50 q žita, 50 q brambor, 6.99 q řepky, 6 q stonkového lnu, 6.81 q hovězího a 6.70 q vepřového masa, 6908 litrů mléka, V I. čtvrtletí 1953 na předpis 10.20 q hovězího i vepřového masa dodal 87 kg, na předpis 940 kusů vajec dodal 266 kusů, na předpis 2.190 litrů mléka dodal 356 litrů,

tedy z nedbalosti ztěžoval provoz a rozvoj lidového družstva zejména tím, že nesplnil povinnost svého povolání, čímž je ztěžováno provádění a plnění jednotného hospodářského plánu na úseku zemědělské výroby.

Tím se dopustil

trestného činu ohrožení jednotného hospodářského plánu podle § 135 odst. 1, tr.z.

Navrhuji čísti při hlavním líčení trestní oznámení s přílohami a osobní výkazy obviněného, volati k němu Marii Vobrovou, manželku obviněného, jako spolumajitelku hospodářství.

D ů v o d y :

Obviněný Vojtěch Vobr hospodaří na usedlosti o výměře celkem 25.62 ha, z toho připadá na ornou půdu 15.44 ha, a na louky 4.37 ha. Na hospodářství pracuje se svou manželkou, jeho matka výměnkářka, pro svoje stáří vypomáhá v domácnosti.

Kdyby obviněný vzhledem k přiměřené jakosti pozemků a mechanisačnímu vybavení pracoval se zájmem a řádně pečoval o pole a dobytek, muselo by se to projeviti v plnění dodávek. Podle výpovědi předsedy MNV Jaroslava Švehly a zemědělského referenta Františka Fornáta, obviněný však pracuje na svém hospodářství nedbale, bez zájmu, pole řádně nehnojí, na pole jezdí a to i při špičkovým pracích pozdě, polní práce jsou pak prováděny opožděně, což vše má za následek malou výnosnost polí a snížení užitkovosti dobytka. Výsledkem takovéhoto hospodaření je nedodání zemědělských produktů v takovém množství, jak je uvedeno v žalobní znělce. Ačkoliv v roce 1952 všichni zemědělci v obci splnili dodávku brambor, obviněný nedodal 50 q a v roce 1953 nestaral se o sadbu, kterou mu musel opatřiti Místní národní výbor. Místo, aby si je okamžitě přivezl, čekal až mu budou přivezeny místním národním výborem. Proto také sázel opožděně. Na plánovaný úkol osíti jeden hektar řepkou, zasel jen 3/4 hektaru. Obviněnému chybí do zástavu dvě dojnice, z podvýživy uhynuly mu dvě prasnice a třetí byla dodána na jatky, jelikož pro špatný stav měla při vrhu jen jedno sele.

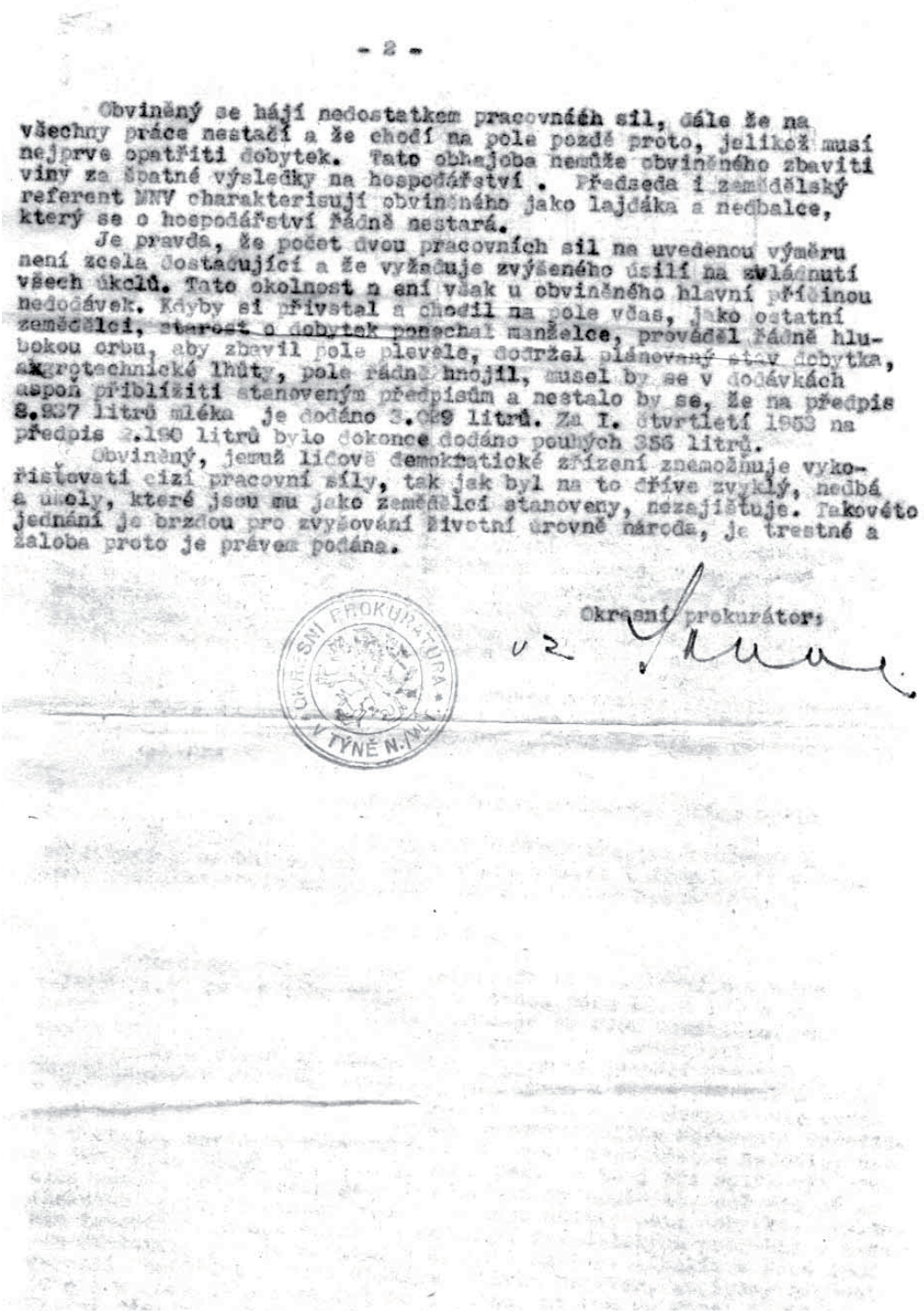

- 2 -

Obviněný se hájí nedostatkem pracovních sil, dále že na všechny práce nestačí a že chodí na pole pozdě proto, jelikož musí nejprve opatřiti dobytek. Tato obhajoba nemůže obviněného zbaviti viny za špatné výsledky na hospodářství. Předseda i zemědělský referent MNV charakterisují obviněného jako lajdáka a nedbalce, který se o hospodářství řádně nestará.

Je pravda, že počet dvou pracovních sil na uvedenou výměru není zcela dostačující a že vyžaduje zvýšeného úsilí na zvládnutí všech úkolů. Tato okolnost n ení však u obviněného hlavní příčinou nedodávek. Kdyby si přivstal a chodil na pole včas, jako ostatní zemědělci, starost o dobytek ponechal manželce, prováděl řádně hlubokou orbu, aby zbavil pole plevele, dodržel plánovaný stav dobytka, agrotechnické lhůty, pole řádně hnojil, musel by se v dodávkách aspoň přiblížiti stanoveným předpisům a nestalo by se, že na předpis 8.937 litrů mléka je dodáno 3.089 litrů. Za I. čtvrtletí 1953 na předpis 2.190 litrů bylo dokonce dodáno pouhých 356 litrů.

Obviněný, jemuž lidově demokratické zřízení znemožňuje vykořisťovati cizí pracovní síly, tak jak byl na to dříve zvyklý, nedbá a úkoly, které jsou mu jako zemědělci stanoveny, nezajišťuje. Takovéto jednání je brzdou pro zvyšování životní úrovně národa, je trestné a žaloba proto je právem podána.

Okresní prokurátor:

OKRESNÍ PROKURATURA V TÝNĚ N.VLT.

37. Žaloba na Vojtěcha Vobra z 13. července 1953

R o z s u d e k .

J m é n e m r e p u b l i k y .

Lidový soud v Týně nad Vltavou uznal takto: právem
projednal v hlavním líčení konaném dne 18.srpna 1958 trestní
věc

Vojtěcha Vobra

žalovaného pro trestný čin ohrožení jednotného hospodářského
plánu podle § 135 odst.1,2 tr.z.a posoudil ji takto:

Obsahem trestního oznámení i dosavadním obviněného zjistil soud,že obviněný Vojtěch Vobr vlastnil se svojí manželkou Marií Vobrovou zemědělskou usedlost v obci Březí o výměře 25.8oha a to každý jednou polovinou.

Obviněnému se v žalobě klade za vinu,že na této usedlosti kde připadá na ornou půdu 16,44 ha a na louky 4,37 ha hospodařil nedbale, bez zájmu, že pole řádně nehnojil, že pole jendil i při špatných povětrnostních podmínkách, takže polní práce prováděl pak opožděně, což mělo za následek malou výnosnost polí a snížení užitkovosti dobytka,že výsledkem tohoto hospodaření byly značné nedodávky zemědělských výrobků jak během roku 1958, tak za první čtvrtletí roku 1959.

Výpisem okresního plnomocníka ministerstva výkupu v Týně nad Vltavou ze dne 15.8.1958 zjistil soud,že obviněný dodal na rok 1958 toto:

Druh:	Předpis:	Dodáno:
pšenice	45 q	4o q
žito	7o q	44.7o q
ječmen	1.9o q	1.9o q
ovse	8.85 q	8.15 q
brambory	148 q	95.o4 q
sláma	7.2o q	o.4o q
seno	5.8o q	4.51 q
řepka	12.89 q	5.8o q
lněné semeno	o.84 q	o.83 q
len stonky:	1o.o2 q	8.9o q
hovězí maso	14.3o q	6.o9 q
vepřové maso	1o q	2.3o q
vejce	3.6oo ks	3.3o1 ks
drůbež	84 kg	35 kg
mléko	8.887 l	8.o89 l ,

za 1.čtvrtletí roku 1959 :

		/hovězí/ /vepřové/
maso	1o.8o q	o.87 q
vejce	94o ks	2o3 ks
mléko	2.19o l	358 l

Obviněný se v podstatě nesnaží vinen a na svoji obhajobu uvedl,že půdu obdělával v podstatě dobře,ovšem ne vždy včas, neboť nemohl v důsledku toho,že mu levou ruku chromou dlouho

vykonávati těžké zemědělské práce, musel při práci často odpočívati. Pokud jde o možnost výpomoci od STS, bylo mu řečeno, že mu STS již přijede pomoci až po provedení prací JZD, drobným a středním zemědělcům a než na něho došlo, udělal si s manželkou práci na poli sám. Pole řádně hnojil, jak chlévskou mrvou, tak i umělými hnojivy, která normálně odebíral. Pokud jde o výměru půdy obhospodařoval se svoji manželkou od roku 1951 19,80 ha zemědělské půdy, z toho přes 4 ha luk a další zemědělskou půdu o výměře kolem 2,50 ha, pronajal místním samostatným zemědělcům většinou se souhlasem místního národního výboru proto, že na obdělání usedlosti s manželkou sami nestačili, neboť kromě něho a jeho manželky vypomáhala jim pouze jeho 76 letá matka při pracích v domácnosti.

Pokud jde o nedodávky za rok 1952 hájí se obviněný takto: Pšenici a brambory nedodal proto, že se v důsledku sucha neurodily, žito pak z téhož důvodu a též proto, že měl vysoký předpis. Řepku byl nucen zasít na dvakrát, při prvém setí v důsledku vadného secího stroje vysel na malou plochu příliš mnoho semene a trvalo 14 dnů než si opatřil množství řepky potřebné k oseti zbývající plochy a tím se stalo, že později setá řepka měla menší výnosnost. Len se v důsledku sucha neurodil a nehledě k tomu byl STS špatně sklizen. Pokud jde o živočišnou výrobu nesplnil maso následkem malých přírustků, což byl následek nedostatku jadrného krmiva vzniklý tím, že s MNV mu předepsal na rok 1953 dodávky z plochy o 2,- ha větší, než jakou obhospodařoval, neboť nebral v úvahu, že tuto plochu zemědělské půdy pronajal. Z téhož důvodu a následkem březivosti krav nesplnil ani mléko.

Pokud jde o nedodávky v 1.čtvrtletí 1953: uvedl obviněný na svoji obhajobu, že pokud jde o maso vlastně ani neví, jak vysoký měl předpis masa a zdá se mu příliš vysoký, pokud jde o vejce, byl by je splnil za další období, pokud pak jde o mléko měl od nového roku pouze 6 dojnic, které mu zbyly po odprodeji dvou krav se souhlasem MNV a po uhynutí jedné na TBC z 9 kusů dojnic, které pak krmil čistou slamou, neboť seno zkrmil telatům a část si ho ponechával pro koně na jarní práce, takže krávy málo dojily, následkem málohodnotného krmení.

Soud přezkoumal všechna tvrzení žaloby i obhajoby obviněného a zjistil toto:

Tvrzení obviněného o jeho omezené pracovní neschopnosti ukázalo se býti pravdivým a jeho pracovní schopnost podle lékařského potvrzení Okresního ústavu národního zdraví v Týně nad Vltavou ze dne 27.5.1953 jest snížena o 30 %. Výpovědí zemědělského referenta MNV Františka Hornáta však soud zjistil dále, že obviněný si mohl opatřiti pracovní síly sousedskou výpomocí, což jest v obci obvyklé a mohl si též opatřiti pomoc STS, o kterou však je nikdy nepožádal a žádné velké starosti si s obdělánim půdy nedělal. O tom svědčí na příklad jedna skutečnost prokázaná jmenovaným svědkem a sice tato: Obviněný měl na podzim 1952 za povinnost zorati 1 ha louky. Svědek mu navrhl, že mu opatří na tuto práci STS, ale obviněný to odmítl s tím, že si louku zoré sám, ale dosud tak neučinil. V tomto směru tedy ukázala se býti obhajoba obviněného, že totiž výpomoc se strany STS přicházela pozdě pouhou výmluvou, neboť bylo prokázáno, že o takovou výpomoc se vůbec nikdy nezacházel.

Výpovědí téhož svědka a svědka Jaroslava Švehly, jako předsedy MNV bylo dále prokázáno, že obviněný odmítal spolupráci s funkcionáři místního národního výboru, kteří se mu snažili pomoci, jejich rad obviněný neuposlechl, dělal si dál podle svého a na místní národní výbor přišel jen tehdy, když tam byl zavolán. Také jeho obhajoba, že pole řádně obdělával a řádně je hnojil byla výpovědí obou jmenovaných svědků vyvrácena. Svědci potvrdili, že celé plochy orné půdy byly na jaře 1953 tak zapýřeny, takže k odstranění pýru muselo být použito kultivátoru státního statku z Vysokého Hrádku a že půda byla pýru zbavena toliko s největší námahou, že všechny pole obviněného byly špatně orány a špatně hnojeny, čemuž svědčí i skutečnost, že u obviněného byl nalezen na dvoře ještě starý hnůj v množství asi 4 traktorových valníků a že obviněný odebíral umělá hnojiva jen v nepatrném množství, při čemž se vymlouval na nedostatek peněz. Pokud se obviněný hájí tím, že mu místní národní výbor předepsal dodávkové úkoly z větší výměry půdy, než ve skutečnosti obhospodařoval, bylo výpovědí svědka Jaroslava Švehly prokázáno, že obviněnému byly předepsány dodávkové úkoly i z půdy, kterou propůjčoval soukromně hospodařícím rolníkům proto, že tak učinil bez souhlasu správních úřadů a jestliže si sám tento faktický stav způsobil, bylo jeho věcí zařídit, aby dodávky plnili pachtýři za něho. Pokud se obviněný dovolává malé úrody v důsledku sucha, bylo zemědělským referentem Františkem Hornátem jako svědkem zjištěno, že v obci celá řada zemědělců splnila na 100 %, z čehož jest patrné, že ani přírodní vlivy nemohly u obviněného míti nějaký vážný vliv na plnění dodávek, ovšem za předpokladu, kdy že by byl jednal jako řádný hospodář, zejména půdu řádně obdělal, pohnojil a dodržoval agrotechnické lhůty. Bylo také prokázáno svědkem Jaroslavem Švehlou, že obviněnému nebyly předepisovány žádné vyšší kontingenty, naopak, že mu byly předepisovány menší dodávky, vzhledem k tomu, že od roku 1949 špatně plnil. Pokud jde o řepku i tu obhajoba obviněného ukázala se býti neodůvodněnou. Svědek Jaroslav Švehla vypověděl, že obviněný byl v roce 1951 povinen podle plánu osít 1 ha řepky, kontrolou místního národního výboru však bylo zjištěno, že zasel pouhých asi 0,5 ha a když byl volán k výslechu tomu na MNV tvrdil, že mu řepkové semeno vypadalo ze secího stroje, který prý byl vadný. Tento svědek potvrdil, že obviněný tuto závadu nikde nehlásil a kdyby se na ní nepřišlo při kontrole, nedošlo by k jejímu odstranění. Je nepravděpodobné, že by byl obviněný tento případ nehlásil na místním národním výboru a kdyby bylo pravda, že v důsledku vady ve stroji řepkové semeno při setí vypadalo na menší plochu, než na jakou bylo určeno, bylo povinností obviněného obstarati náhradní semeno. Obviněný sice tvrdil, že se o to staral, avšak výpovědí svědka Jaroslava Švehly bylo prokázáno, že semeno musel nakonec obstarat místní národní výbor, přesto, že by byl obviněný semeno obdržel od státního statku, kdyby byl o něj požádal i bez prostřednictví MNV. Obviněný sám doznal, že pozdější osetí zbývající plochy řepkou bylo příčinou její nedodávky, ze shora uvedeného jednání obviněného však vyplývá, že toto opožděné osetí zavinil obviněný vlastně svojí nedbalostí a zavinil proto i nedodávku. Pokud jde o špatné výsledky živočišné výroby v roce 1952 bylo výpověďmi obou shora jmenovaných svědků zjištěno, že vlastní příčinou tohoto nedostatku bylo špatné obdělávání půdy, což mělo za následek špatnou krmnou základnu. Tito svědci dále potvrdili, že

obviněný,který sám doznal, že mu po žních 1952 zbylo kolem 11 q ovsa a asi 4.ho q ječmene, do jara 1953 všechno toto obilí zkrmil a neponechal si ani kg na setí, takže na jaře 1953 postavil místník národní výbor před skutečnost,že neměl ani osivo, ani peníze, takže místní národní výbor, který odpovídá za řádné obdělání veškeré zemědělské půdy v obci byl nucen opatřiti osivo i úvěr na jeho zakoupení.Takovéto jednání obviněného xxxi zřejmě nesvědčí o tom, že plnil řádně povinnosti svého povolání a je jednáním, které se pohybuje na samotných hranicích skutkové podstaty trestného činu sabotáže. Jak obviněný chápal své povinnosti ukázalo se při hlavním líčení, když prohlásil, že vlastně ani neví, jak vysoká dodávka masa na rok 1953 byla mu předepsána a nelze se pak divit, že nesplnil dodávky,když ani si nepamatuje jak vysoké dodávky byly mu předepsány.Pokud jde o rok 1953 příčinou nedodávky masa bylo opět špatné hospodaření právě tak jako v roce 1952.Obhajoba obviněného,že by byl nedodávku vajec za prvé čtvrtletí 1953 splnil v dalších čtvrtletích nezbavuje jej odpovědnosti, neboť byl povinen plniti dodávky v těch časových údobích ,jak bylo plánem stanoveno,neboť v zájmu spotřebitelů je nutno, aby plán byl plněn plynule tak, aby nedocházelo k poruchám v zásobování.Nedodávka mléka, která u obviněného zvlášť za 1.čtvrtletí 1953 dosáhla vysokého čísla nebyla zřejmě způsobena, jak tvrdí obviněný, že se souhlasem MV odprodal dvě dojnice a uhynutí další jedné dojnice, neboť výpovědí svědka Jaroslava Švehly bylo prokázáno,že šlo o zcela neproduktivní kusy, které dojily tak málo,že i v případě ,kdyby je byl obviněný neprodal, mléko od nich nemohlo podstatně zvýšiti dodávku mléka.Jak již bylo uvedeno obviněný zkrmil všechno krmné obilí včetně setového, takže krmil jadrným krmivem a kdyby byl řádně hospodařil, bylo by se to muselo projeviti na dodávce mléka, ovšem za předpokladu, že by byl choval kvalitní dojnice a ne tržové kusy, které žádný užitek již neposkytovaly a které právem musely býti vyřazeny.

Podle obsahu trestního oznámení pochází obviněný z rodiny velkého zemědělce,převzal hospodářství v roce 1942 , načež zaměstnával 2 služebné a jednoho kočího, kteří museli u něho dělati veškerou práci a na které byl velmi přísný a kterým za každou sebemenší škodu na nářadí srážel ze mzdy a nechával si jejich podpisem potvrditi , že dostali řádně zaplaceno a že si již žádných nároků na nic nečiní.V roce 1945 až 1946 zaměstnával dvě osoby německé národnosti, v roce 1947 byl mu pak přidělen na práci praktikant školy.Obviněný nesouhlasí s dnešním lidově-demokratickým zřízením, jeho snahou je tomuto zřízení škodit, při čemž je mu něho působeno dvěma jeho bratry, z nichž jeden je farářem a druhý stavitelem.

Všechny uvedené okolnosti svědčí o záporném postoji obviněného k budovatelskému úsilí našeho pracujícího lidu a pokud jde o třídní původ, výměra statku obviněného, zaměstnávání cizích pracovních sil za kapitalistického řádu, jeho poměr k chování k nim, jakož i příslušnost k politickým stranám / xxxxxxx byval funkcionářem strany lidové/ jest charakterisovati obviněného jako vesnického boháče ,třebas jeho vliv na vesnici nyní již nemůže vykonávat a jehož finanční prostředky v důsledku úpadkového hospodářství jsou celkem nepatrné.Z obsahu trestního oznámení jest patrné, že obviněný hospoda il celkem dobře do té doby, dokud měl možnost zaměstnávati námezdní síly, jakmile však postupem výstavby socialismu

bylo mu znemožněno vykořisťovati tyto pracovní síly a jakmile i zavedením vyšších kolektivních forem v zemědělství ukázala se marnost jeho naděje na návrat ke kapitalistickému způsobu hospodaření, přestal dobře hospodařiti a plniti své povinnosti ke státu, k němuž nemá kladný poměr.

Zjištěná činnost naplňuje proto skutkovou podstatu trestného činu ohrožení jednotného hospodářského plánu podle § 135 tr.z. a to odst.1 i 2 tohoto zákonného ustanovení, neboť obviněný jako člověk pracující od malička v zemědělství musel si býti vědom toho, že takovýmto úpadkovým hospodařením při tak veliké výši nedodávek jest ztěžováno provádění nebo plnění jednotného hospodářského plánu v úseku zemědělské výroby i výkupu.

Při úvaze o trestu přihlédl soud k ustanovení § 19 tr.z., zejména k vysokému stupni nebezpečnosti v jednání obviněného pro společnost. Obviněný se dopustil trestného činu na úseku zemědělské výroby, která přes značné úspěchy zůstává stále ještě pozadu za výrobou průmyslovou a která dosud neuspokojuje rostoucí potřeby našich pracujících. Na druhé straně přihlédl soud však i k tomu, že míru zavinění obviněného v tomto případě zmenšuje skutečnost, která byla plně prokázána, totiž, že obviněný je člověkem s pracovní schopností o 30 % zmenšenou a že se stará spolu s manželkou o dvě nezletilé děti, takže byl nucen své povinnosti děliti mezi své povolání a svoji rodinu.

Obviněnému ničeho nepřitěžuje, polehčuje mu, že se dopustil trestného činu částečně pod vlivem tíživých osobních poměrů /má chromou jednu ruku/.

Obviněnému bylo vyměřiti podle § 135 jako vedlejší i trest peněžitý jako trest obligatorní s přihlédnutím k jeho osobním a majetkovým poměrům a k tomu, že to byl nakonec jeho majetek z čehož pramenilo spáchání trestného činu spočívajícího v celé řadě drobných činů nebo opomenutí, kterými ve svém souhrnu projevil vlastně nepřátelství k lidově-demokratickému řádu. Vzhledem k tomu vyslovil soud podle § 47 tr.z. i další vedlejší trest a sice propadnutí jmění, jakož i ztráta čestných práv občanských.

Vyslovení zákazu pobytu v okrese Týn nad Vltavou bylo vysloveno podle § 53 tr.z., vzhledem k tomu, že obviněný svou trestnou činností prokázal záporný postoj k dělnické třídě a tím i k drobným a středním zemědělcům obce jeho pobytu, nehledě k tomu, že neplněním výrobních a dodávkových úkolů narušoval občanské soužití v obci, takže podle názoru soudu obecný zájem vyžaduje uložení i tohoto trestu.

Trest byl vysloven jako nepodmíněný proto, že obviněný porušil základní povinnost výkonného zemědělce vůči státu i pracujícím a jeví se tudíž býti skutečný výkon trestu nevyhnutelným, má-li dojíti k nápravě obviněného.

Výrok o nákladech trestního řízení opírá se pak o § 68 tr. ř., neboť obviněný byl odsouzen zcela dle skutkového obsahu v žalobě mu za vinu kladeného.

Při posuzování celé činnosti obviněného nemohl soud přehlédnouti, že spoluvlastnicí zemědělské usedlosti obviněného jest i jeho manželka, která jest spoluodpovědna za výsledky hospodaření, obviněný pak jako příslušník vesnické buržoasie svým jednáním a opomenutím ve svém souhrnu projevil nepřátelství k lidově-demokratickému řádu, při čemž právě tento majetek obou byl podstatou

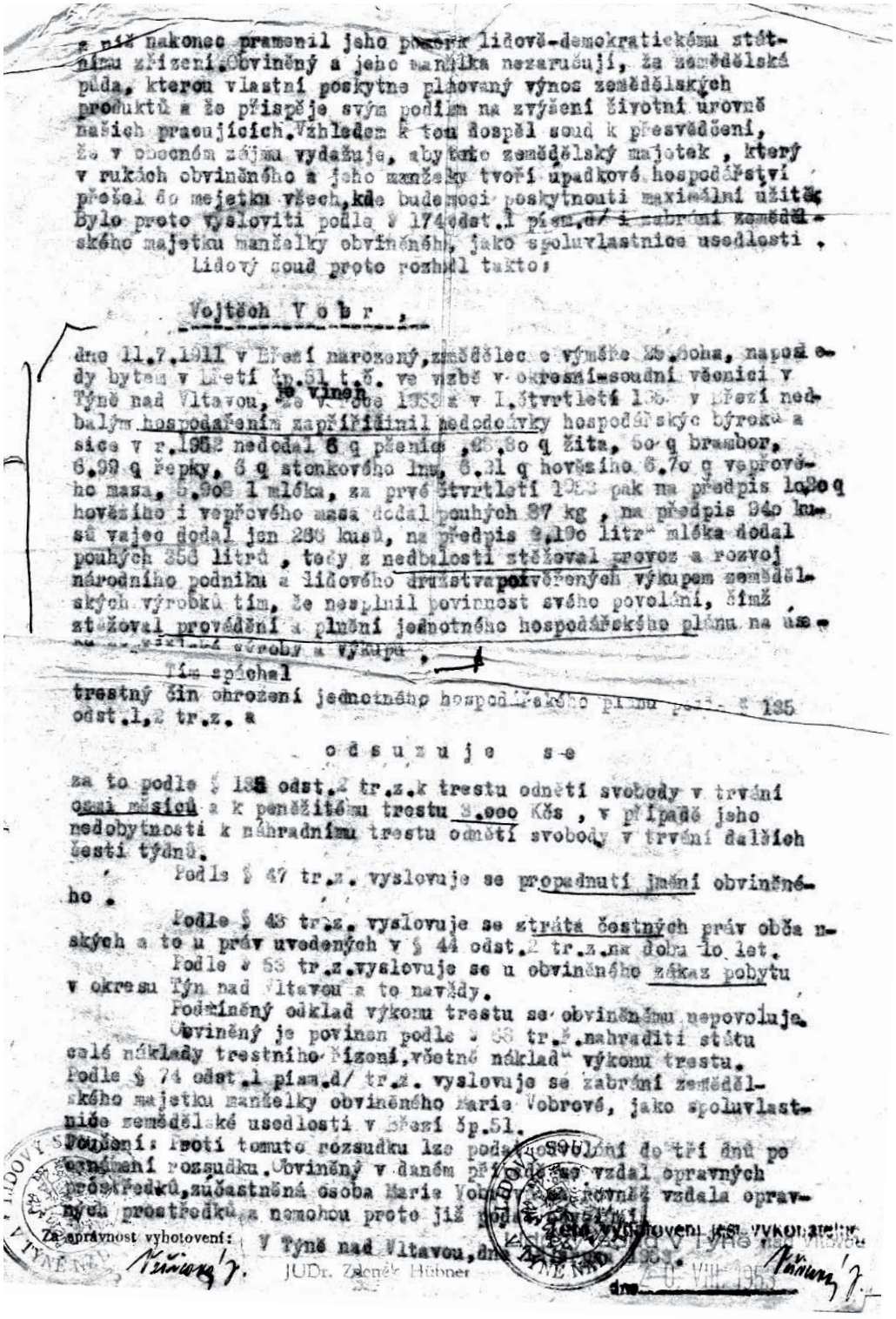

a níž nakonec pramenil jeho postoj lidově-demokratickému státnímu zřízení.Obviněný a jeho manželka nezaručují, že zemědělská půda, kterou vlastní poskytne plánovaný výnos zemědělských produktů a že přispěje svým podílem na zvýšení životní úrovně našich pracujících.Vzhledem k tomu dospěl soud k přesvědčení, že v obecném zájmu vydražuje, aby tento zemědělský majetek , který v rukách obviněného a jeho manželky tvoří úpadkové hospodářství přešel do majetku všech,kde budemoci poskytnouti maximální užitek. Bylo proto vysloviti podle § 174 odst.1 písm.d/ i zabrání zemědělského majetku manželky obviněného, jako spoluvlastnice usedlosti .

Lidový soud proto rozhodl takto:

Vojtěch V o b r ,

dne 11.7.1911 v Březí narozený,zemědělec o výměře 25,8oha, naposledy bytem v Březí čp.51 t.č. ve vazbě v okresní soudní věznici v Týně nad Vltavou, že v obci 1953 v 1.čtvrtletí 19.. v Březí nedbalým hospodařením zapříčinil nedodávky hospodářského týroku a sice v r.1952 nedodal 6 q pšenice ,25,8o q žita, 5o q brambor, 6,99 q řepky, 6 q stonkového lnu, 6,31 q hovězího 6,7o q vepřového masa, 5,9o2 l mléka, za prvé čtvrtletí 1953 pak na předpis 1o,8o q hovězího i vepřového masa dodal pouhých 87 kg , na předpis 94o kusů vajec dodal jen 286 kusů, na předpis 2,19o litrů mléka dodal pouhých 358 litrů , tedy z nedbalosti stěžoval provoz a rozvoj národního podniku a lidového družstva pověřených výkupem zemědělských výrobků tím, že nesplnil povinnost svého povolání, čímž stěžoval provádění a plnění jednotného hospodářského plánu na úseku rostlinné výroby a výkupu ,

Tím spáchal

trestný čin ohrožení jednotného hospodářského plánu podle § 185 odst.1,2 tr.z. a

o d s u z u j e s e

za to podle § 185 odst.2 tr.z.k trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců a k peněžitému trestu 3.ooo Kčs , v případě jeho nedobytnosti k náhradnímu trestu odnětí svobody v trvání dalších šesti týdnů.

Podle § 47 tr.z. vyslovuje se propadnutí jmění obviněného .

Podle § 43 tr.z. vyslovuje se ztráta čestných práv občanských a to u práv uvedených v § 44 odst.2 tr.z.na dobu 1o let.

Podle § 58 tr.z.vyslovuje se u obviněného zákaz pobytu v okresu Týn nad Vltavou a to navždy.

Podmíněný odklad výkonu trestu se obviněnému nepovoluje.

Obviněný je povinen podle § 68 tr.ř.nahraditi státu celé náklady trestního řízení,včetně nákladů výkonu trestu.

Podle § 74 odst.1 písm.d/ tr.z. vyslovuje se zabrání zemědělského majetku manželky obviněného Marie Vobrové, jako spoluvlastnice zemědělské usedlosti v Březí čp.51.

Poučení: Proti tomuto rozsudku lze podat odvolání do tří dnů po doručení rozsudku.Obviněný v daném případě vzdal opravných prostředků,zúčastněná osoba Marie Vobrová rovněž vzdala opravných prostředků a nemohou proto již podat.

Za správnost vyhotovení: V Týně nad Vltavou, dne 24.8.1953.

JUDr. Zdeněk Hübner

Toto vyhotovení jest výkonatelné.

dne

38. Rozsudek nad Vojtěchem Vobrem z 13. srpna 1953

J. N. V. - Č. Budějovice: Z vlastní hotelu a na vědomí příslušnou J. N.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou.

Zn.: III/I-254-1/12-1953 Týn nad Vltavou 1.12.1953.

Pan
Vojtěch V o b r,
soudně trestaný, nar. 11. 7.1911,

B ř e z í čp. 51,
pošta Temelín,
okres Týn nad Vltavou.

Výměr - vyklizení bytu.

Konaným šetřením bylo zjištěno, že Vaše přítomnost jako soudně trestaného venkovského boháče, kterému byl navždy zakázán pobyt v okrese Týn nad Vltavou a majetek propadl ve prospěch státu, porušuje veřejný klid a pořádek.

Okresní národní výbor v Týně nad Vltavou vydává Vám proto tento výměra na základě článku 2 a článku 3, odstavce I. zákona č. 125/27 Sb. zakazuje také současně a to navždy pobyt v okrese Týn nad Vltavou Vašim rodinným příslušníkům a jsou to: Vaše manželka Marie Vobrová, nar. 15.4. 1918, dcera Marie Vobrová, nar. 15.7.1944, syn Antonín Vobr, nar. 11.6. 1947 a matka Rozálie Vobrová, rozená Polanská, nar.11.1.1877.

K Vašemu náhradnímu ubytování jest Vám přidělen náhradní byt i pracovní poměr na

Státním statku Hluboká nad Vltavou,

Provozovna Plavnice čp. 62, pošta Kamenný Újezd,
okres i kraj České Budějovice.

Tento byt pozůstává ze dvou místností s příslušenstvím.

Stěhování bude provedeno vozidly ČSSS. Povoluje se stěhovati bytové zařízení, nezbytně nutné pro Vaši rodinu, přiměřené množství potravin a i paliva.

Ve Vašem osobním zájmu se z dosavadního bydliště včas policejně odhlašte.

Až na další opatření přebírá péči o Váš bývalý majetek dnem Vašeho vystěhování MNV ve Březí, okres Týn nad Vltavou.

Proti tomuto rozhodnutí lze podati odvolání prostřednictvím okresního národního výboru, referátu III ke KNV v Českých Budějovicích.

Ježto okamžitý výkon je odůvodněn naléhavým veřejným zájmem, odnímá se případnému Vašemu odvolání odkladný účinek podle vládního nařízení č. 8/28 Sb., paragrafu 77 a stanoví se Vaše stěhování na den

5. prosince 1953, to jest v sobotu v 8 hodin ráno.

Proti výroku o odnětí odkladného účinku není samostatné odvolání přípustné.

Neuposlechnete-li tohoto vyklizovacího výměru, bude Vaše přestěhování provedeno z moci úřední (exekučně) a to na Váš náklad a nebezpečí, o čemž Vás tímto předem důrazně vyrozumíváme.

R e f e r e n t ONV: P ř e d s e d a ONV:

Fokt.

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V TÝNĚ n/Vl.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÉ BUDĚJOVICE

39. Výměr k vystěhování sedláka Vobra z Březí 5. prosince 1953

1

1ONt 96/69

U s n e s e n í

Okresní soud v Čes.Budějovicích rozhodl dne 23.9.1969 v neveřejném zasedání v trestní věci Vojtěcha V o b r a o zahlazení odsouzení

t a k t o :

Podle § 26 odst.1, 2 zák.čís.82/68 Sb se ze zákona z a h l a z u j e odsouzení Vojtěcha V o b r a , nar.11.7.1911 v Březí, bytem Křtěnov č.39, p.Temelín, okr.Čes.Budějovice, vyslovené rozsudkem býv.lidového soudu v Týně n/Vltavou ze dne 12.8.1953 čj. T 61/53 - 41.

O d ů v o d n ě n í

Podle shora citovaného pravomocného rozhodnutí byl Vojtěch Vobr odsouzen pro trestný čin podle § 135 odst.2 zák.č.86/50 Sb k trestu odnětí svobody v trvání 8 měsíců, k peněžitému trestu 3.000 Kčs a k vedlejšímu trestu propadnutí veškerého majetku podle § 47 téhož zákona.

Ve smyslu § 26 odst.1 zák.č.82/68 Sb zahlazují se zákona odsouzení osob, které byly odsouzeny pro trestné činy podle §§ 133, 135 a 136 tr.zák. z r.1950 související s provozem jejich zemědělského nebo živnostenského podniku. Zmíněné ustanovení je tedy nutno aplikovat i na shora citované odsouzení Vojtěcha Vobra.

Pokud jde o výrok o vedlejším trestu propadnutí jmění v části týkající se majetku, který může být osobním vlastnictví nebo v osobním užívání, byl tento výrok ze zákona zrušen s účinností od 1.8.1968 - § 26 odst.2 rehabilitačního zákona. Na žádost oprávněné osoby provádí navrácení tohoto majetku, příp. odškodnění za něj ministerstvo spravedlnosti.

Poučení: Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost do tří dnů ode dne jeho doručení u podepsaného soudu.

V Českých Budějovicích, dne 23.9.1969

Za správnost vyhotovení:

OKRESNÍ SOUD - 3/14 - ČESKÉ BUDĚJOVICE

Předsedkyně senátu:
Anna Marková v.r.

40. Usnesení OS Č. Budějovice ze dne 23. září 1969 o rehabilitaci Vojtěcha Vobra

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI
V PRAZE
Č.odšk.5068/69-Lt/če

V Praze dne 6.1.1970

Pan
Vojtěch V o b r
Křtěnov čp.39
pošta Temelín
okres Č.Budějovice.

Ministerstvo spravedlnosti vyhovuje Vaší žádosti a ve smyslu §26 a 27 zák.č.82/68 Sb.poskytuje Vám náhradu za majetek propadlý rozsudkem býv.lid.soudu v Týně n.Vlt.z 12.8.1953 č.j.T 61/53, v rozsahu majetku,který může být osobním vlastnictvím nebo v osobním užívání,a to za id.polovinu domu čp.51 v Březí, pozemek a ovocné stromy a za id.poloviny domu čp.17 tamtéž ve velkové částce 11.185 Kčs.Tato částka bude poukázána státní spořitelně v Českých Budějovicích, aby ji vložila pro Vás jako volný vklad na vkladní knížku.

Při stanovení výše náhrady vycházelo ministerstvo spravedlnosti z ocenění,které provedl ONV v Českých Budějovicích.

Pokud ve své žádosti se také domáháte náhrady za živý a mrtvý inventář,nebylo možno v tomto směru Vašemu návrhu vyhovět, protože tyto věci byly součástí hospodářského provozu a nelze tedy na ně vztahovat ust.§26 zák.č.o soudní rehabilitaci.

V případě,že byste nebyl s tímto rozhodnutím spokojen, máte možnost domáhat se uplatnění svého nároku v řízení občanskoprávním u soudu žalobou.

Vedoucí oddělení:

Za správnost vyhotovení:

Dr Kroutilová v.r.

41. Náhrada za Vobrův majetek od inisterstva spravedlnosti 6. ledna 1970 ve výši 11.185,- Kčs

Vojtěch Vobr, Křtěnov ,č.p. 39, p.p. Temelín ,okres : České Budějovice.

(4)

Křtěnov 19.ledna 1970.

Ministerstvo spravedlnosti ,

P r a h a .

Věc : odvolání k rozhodnutí ve smyslu § 26 a 27.Sb.

Vaším dopisem č. odšk. 5068/69-Lt/Če. ze dne 6.1.1970 poskytujete mi náhradu za majetek propadlý rozsudkem býv. lid. soudu v Týně n.Vlt. z 12.8. 1953, č.j. T/61/53 ve smyslu § 26 a 27 zák. 82/68 /Sb. ,který může být v osobním užívání a to za ideál. pol. domu č.p. 51.ve Březí, pozemek a ovocné stromy a za ideál. polovinu domu č.p. 17. tamtéž, v celkové částce 11.185.- Kčs.

Nepožaduji zaplacení osobního vlastnictví,své ideál. poloviny ,ale navrácení této obytné části,kterou chci zachovat pro své děti podle § 26,zák. 82/68 Sb.

Jelikož se nesmiřujete o náhradě škod podle § 27 Sb. v zaslaném mi rozhodnutí , považuji za nutné Vás o těchto škodách seznámit a současně požádat o jejich likvidaci.

Vzniklé škody uvádím pouze naprosto jasně prokazatelné,nebudu mluvit o škodách dalších i když objektivních.

1. V době od 20 . XII. 1951 do 20.1.1952. jsem byl výměrem býv. ONV Týn n. V. pro věci trestní ,poslán do vězení k výkonu trestu v Č.Budějovicích za předepsanou pokutu 20.000 .- Kčs proto, že jsem nesmě splnit dodávku zboží .V tomto roce mě uhynuly dvě krávy a většina dalších byla v té době březí.

Hodnota pokuty po měnové reformě : 20.000 : 5 . . . . . 4.000.- Kčs

2. Po druhé jsem byl uvězněn v r. 1953 pro nesplnění dodávek zem. produktů, kdy mě odsoudil ONV Týn n.Vlt. k pokutě 60.000 Kčs. MNV, Březí u Týna n.Vlt. mi předepsal dodávky jak z pozemků , které jsem obhospodařoval, tak i z pozemků , které jsem pronajal sousedům. Jim ovšem z těchto pozemků též předepsal dodávky. Upozorňování na tuto nelogičnost nenacházelo u MNV žádné odezvy.
Polovina pokuty byla uhrazena tím, že mi ONV zabavil motocykl a tento prodal,zbývající polovinu jsem na základě výměru ONV musel odpykat ve vězení v Týně n.Vlt. od 12.4.1953 do 20.7.1953.
Ztráta 60.000.- Kčs po přepočtu na měn. hodnotu r. 1953 :
60.000.-Kčs : 5 . . . . . 12.000.- Kčs

3. Od doby vystěhování , t.j. od 5. prosince 1953 až do dnešního dne byl můj obyt. dům obydlen několika nájemníky/jedná se o dům č.p. 51./ tedy po dobu něco více jak 16 let.Uvážím-li že nájemné za tuto dobu bude činit pouze 100 Kčs měsíčně , pak za 16 let to činí :100.12.16 . . 19.200.- Kčs

4. Dům č.p. 17. Zde mě bylo proplácено nájemné 80 Kčs za jednu obytnou místnost.Dům obsahuje 2 místnosti obytné, a jelikož zde nepožaduji více , jedná se tedy o 160 Kčs ročně .Za dobu 16 ti let činí ztráta . . 2.560.- Kčs

převod . . . 37.760.- Kčs

5.Po celou dobu mého vystěhování jsem se staral o svou matinku, která dostávala důchod 190 .- Kčs měsíčně. Životní minimum činilo v té době 240.- Kčs .Rozdíl činil 50 .- Kčs měsíčně . Zde lze jistě hovořit o jasně prokazatelné ztrátě po dobu 10 let mého vystěhování/ i když je člověku trapné o tomto bodě psát/.

30.12. 10 . . . . . 6.000.-Kčs

6. Přímé výlohy vzniklé soudním řízením a náklady na právního zástupce u soudu činí dle účtů ze dne 6.10. 1953 . . . . . 420.- Kčs

" 10.11. 1953 . . . . . 47.70 "

Když pomíjím všechny ostatní výlohy a ztráty a šikanování, požaduji zaplacení vyčíslí svých škod dle výše uvedených bodů 1-6 o celkové hodnotě : 44.227.70Kčs

Konečně požaduji uvedení obytného stavení do původního stavu vč. jeho příslušenství, nebo dle rozpočtu na tyto úpravy poskytnutí potřebné částky peněžní.

Na vědomí : Krajská prokuratura ,
odd. rehabilitace,
Čes. Budějovice.

Světu zdar !

Vobr Vojt.

42. Odvolání Vojtěcha Vobra proti výši náhrady stanovené 6. ledna 1970

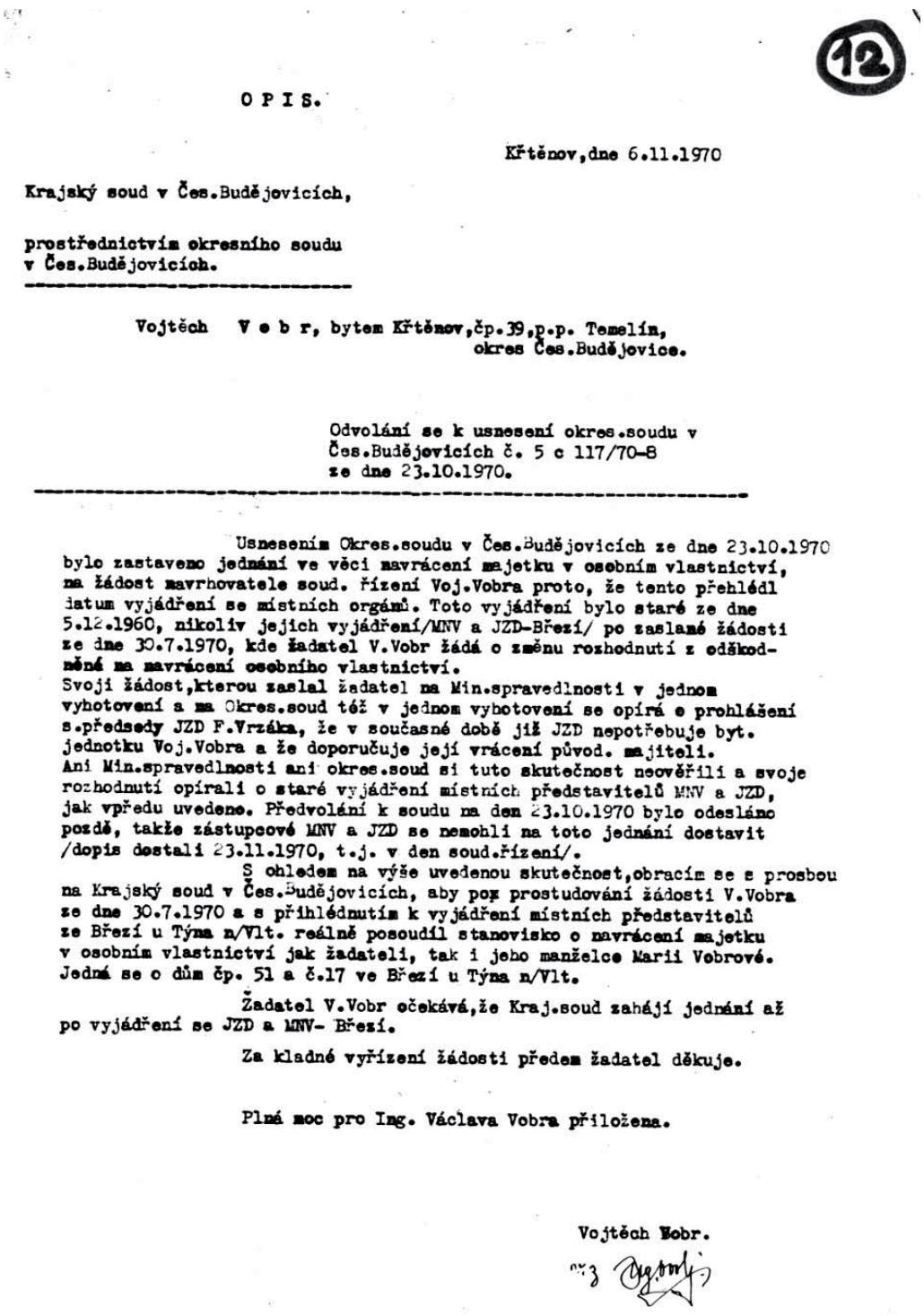

O P I S.

Křtěnov, dne 6.11.1970

Krajský soud v Čes.Budějovicích,

prostřednictvím okresního soudu
v Čes.Budějovicích.

Vojtěch V o b r, bytem Křtěnov, čp.39, p.p. Temelín,
okres Čes.Budějovice.

Odvolání se k usnesení okres.soudu v
Čes.Budějovicích č. 5 c 117/70-8
ze dne 23.10.1970.

Usnesením Okres.soudu v Čes.Budějovicích ze dne 23.10.1970 bylo zastaveno jednání ve věci navrácení majetku v osobním vlastnictví, na žádost navrhovatele soud. řízení Voj.Vobra proto, že tento přehlédl datum vyjádření se místních orgánů. Toto vyjádření bylo staré ze dne 5.12.1960, nikoliv jejich vyjádření/MNV a JZD-Březí/ po zaslané žádosti ze dne 30.7.1970, kde žadatel V.Vobr žádá o změnu rozhodnutí z odškodnění na navrácení osobního vlastnictví.
Svoji žádost, kterou zaslal žadatel na Min.spravedlnosti v jednom vyhotovení a na Okres.soud též v jednom vyhotovení se opírá o prohlášení s.předsedy JZD F.Vrzáka, že v současné době již JZD nepotřebuje byt. jednotku Voj.Vobra a že doporučuje její vrácení původ. majiteli.
Ani Min.spravedlnosti ani okres.soud si tuto skutečnost neověřili a svoje rozhodnutí opírali o staré vyjádření místních představitelů MNV a JZD, jak vpředu uvedeno. Předvolání k soudu na den 23.10.1970 bylo odesláno pozdě, takže zástupcové MNV a JZD se nemohli na toto jednání dostavit /dopis dostali 23.11.1970, t.j. v den soud.řízení/.
S ohledem na výše uvedenou skutečnost, obracím se s prosbou na Krajský soud v Čes.Budějovicích, aby po prostudování žádosti V.Vobra ze dne 30.7.1970 a s přihlédnutím k vyjádření místních představitelů ze Březí u Týna n/Vlt. reálně posoudil stanovisko o navrácení majetku v osobním vlastnictví jak žadateli, tak i jeho manželce Marii Vobrové. Jedná se o dům čp. 51 a č.17 ve Březí u Týna n/Vlt.

Žadatel V.Vobr očekává, že Kraj.soud zahájí jednání až po vyjádření se JZD a MNV- Březí.

Za kladné vyřízení žádosti předem žadatel děkuje.

Plná moc pro Ing. Václava Vobra přiložena.

Vojtěch Vobr.

43. Odvolání ke Krajskému soudu proti usnesení okresního soudu 23. října 1970, jímž se zastavuje řízení ve věci majetku Vojtěcha Vobra

13

Místní národ. výbor

ve Březí u Týna n. Vlt.

Věc : žádost o změnu návrhu v navracení majetku.

Můj bratr VOjtěch Vobr žádal o změnu rozhodnutí u Okres. soudu a mim. spravedlnosti - to aby na místo odškodnění bylo mu poskytnuto vrácení majetku v osobním vlastnictví, t.j. obyt.část domu č.p. 51 a č.p. 17./ jedná se o vrácení jak jeho poloviny , tak i poloviny jeho manželky.

Přibližně před 4 mi měsíci jednal jsem v tomto smyslu s předsedou JZD z. F. Vrzákem . S ohledem na výstavbu byt. jednotek a na uvažované další výstavbě byt. jednotek prohlásil s. předseda že již nemají do budoucna ani potřebu ani nemají zájem adaptovat byt. jednotku mého bratra Vojtěcha.

Proto Vás žádám laskavě o změnu vašeho rozhodnutí, aby jste z odměny za majetek v osobním vlastnictví změnili stanovisko na vrácení osobního vlastnictví.Toto rozhodnutí zaslali ke Kraj.m soudu do Čes. Budějovic prostřednictvím okres. soudu.Prosil bych o jednu kopii xxxxVašeho rozhodnutí.

Jelikož tato záležitost losti spěchá, obracím se na Vás s prosbou o pokud možno rychlé vyřízení , za což předem velmi děkuji.

Přikládám plnou moc.

1 x MNV, Březí u Týna n. Vlt.

1 x JZD " " " .

Ing. V.Vobr ,

Čtyři Dvory , A,Slavíčka , 684.

Čes. Budějovice ,dne 6.listopadu 1970.

44. Ing. Václav Vobr žádá 6. listopadu 1970 MNV Březí o změnu v navracení majetku

Jednotné zemědělské družstvo 1. MÁJ se sídlem ve Březí u Týna nad Vltavou

pošta Temelín — telefon č. 34 — okres České Budějovice — čís. běž. účtu: 370-251

Zn. j. _____ Březí u Týna n. Vlt. dne 24.11.1970

14

P o t v r z e n í

Potvrzujeme,že nemáme námitek proti navrácení bytové jednotky č.p.5[illegible] ve Březí do osobního vlastnictví Vojtěchu Vobrovi ze Křtěnova č.39 s podmínkou,že dosavadní uživatel bytu bude tento používat za stejných podmínek jako dosud až do r.1975 - pokud by se sám nerozhodl jinak.

Za: Jednotné zemědělské družstvo
1. MÁJ se sídlem ve Březí u Týna n./Vlt.
p. Temelín, okr. Č. Budějovice
telefon 34

45. Stanovisko JZD Březí z 24. listopadu 1970 k navrácení majetku rodině Vobrově

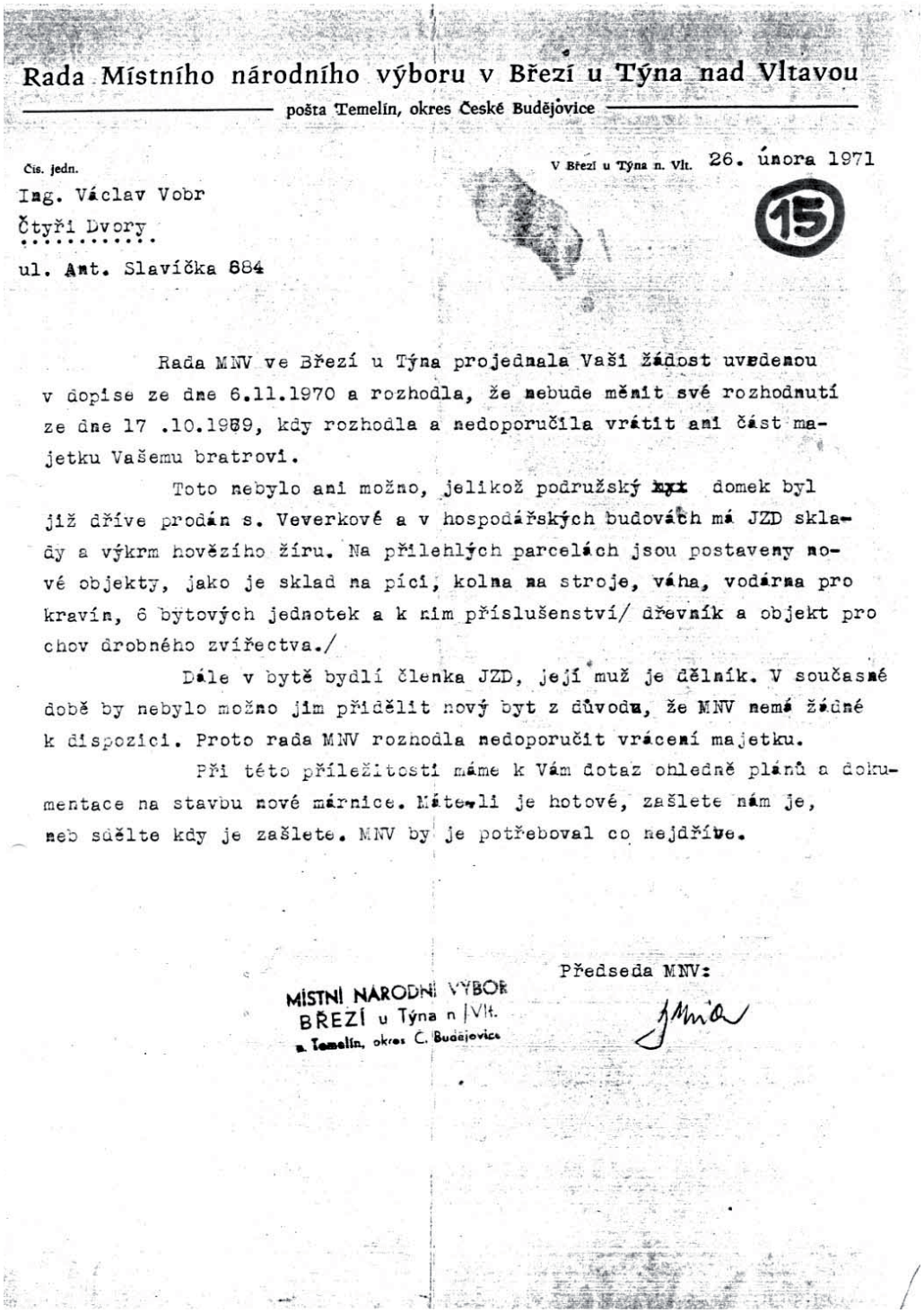

Rada Místního národního výboru v Březí u Týna nad Vltavou

pošta Temelín, okres České Budějovice

Čís. jedn.

Ing. Václav Vobr
Čtyři Dvory
ul. Ant. Slavíčka 684

V Březí u Týna n. Vlt. 26. února 1971

15

Rada MNV ve Březí u Týna projednala Vaši žádost uvedenou v dopise ze dne 6.11.1970 a rozhodla, že nebude měnit své rozhodnutí ze dne 17 .10.1969, kdy rozhodla a nedoporučila vrátit ani část majetku Vašemu bratrovi.

Toto nebylo ani možno, jelikož podružský ~~byt~~ domek byl již dříve prodán s. Veverkové a v hospodářských budovách má JZD sklady a výkrm hovězího žíru. Na přilehlých parcelách jsou postaveny nové objekty, jako je sklad na píci, kolna na stroje, váha, vodárna pro kravín, 6 bytových jednotek a k nim příslušenství/ dřevník a objekt pro chov drobného zvířectva./

Dále v bytě bydlí členka JZD, její muž je dělník. V současné době by nebylo možno jim přidělit nový byt z důvodu, že MNV nemá žádné k dispozici. Proto rada MNV rozhodla nedoporučit vrácení majetku.

Při této příležitosti máme k Vám dotaz ohledně plánů a dokumentace na stavbu nové mírnice. Máte-li je hotové, zašlete nám je, neb sdělte kdy je zašlete. MNV by je potřeboval co nejdříve.

MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR
BŘEZÍ u Týna n./Vlt.
p. Temelín, okres Č. Budějovice

Předseda MNV:

46. Stanovisko MNV Březí z 26. února 1971 k navrácení majetku rodině Vobrově

S.Porod,toto závisí na vedení JZD,nezajistili materiál.Jsme ochotni práci dokončit co nejdříve,ale musí se o to také sami starat.
S,Fokt,Posista neplní závazek vůči JZD P.Smoleč kde má patronát,je třeba to soudruhům připomenout.
BOV po projednání zprávy schválilo kratší usnesení s tím,že za splnění tohoto usnesení zodpovídá s,Hrdina.

5.bod. Výkup obilí.

Výkup obilí je v okrese splněn na 77%.Jsme stále na posledním místě.
25 obcí splnilo přes 80% 9,přes 19%.
Nejhorší jsou obce Hartmanice,Lišnice a další. Je třeba vykoupit 280 vagonů obilí.I.skupina splnila na 46,3% ,II,skupina na 48%.
Se zajišťováním výkupu obilí je současně zajišťován výkup brambor.Do nejtěžších obcí vysláni aktivisté a tito z obce neodejdou dokud nebude úkol splněn.
Rovněž v ostatních obcích jsou aktivisté ONV a zajišťují výkup.V zajištěných obcích se výkup lepší.S,Fokt je pověřen vedením aktivistů a dělá to zodpovědně Též jsme učinili opatření,že z obcí je hlášeno každý den kolik je vyoráno brambor,jak jde výkup obilí,kolik je nasazeno mlátiček a pod.
S,Fokt,nápor na kulaky se měl začít dříve.Mají zásoby obilí a když jsme se k,nim podívali potvrdilo se to.Je nutno od nich dostat co nejvíce obilí a přitom nebudou ohroženi na vlastní spotřebu a na osev.

Operativní skupina bude i nadále zajišťovat otázky výkupu obilí i brambor a hlavně zajišťovat dodávky od kulaků."

ONV/ s,Jílek/ zajistí přes aktivisty odvoz brambor všech druhů.

6.bod. Příprava voleb do NS.

S,Hladký taj,OV seznámil byro se zajišťováním příprav voleb do NS.
Přes instruktory byl zaslán materiál pro org.Návrhy org,na komise které jsem se s,Jílkem a s,Dohnalovou prošetřil byly vráceny org,tam kde byly nedostatky navrženo oprava.Ze 6 vesnic schází nahlášení komisí.
Je připravováno vyzdvižení kandidáta v Jitexu Týn a Bechyně a přímo ve Všeteči .Vyzdvižení budou přítomni zástupci s kraje SPO.
Komise NF zítra začne zasedat a zajišťovat volby.
Agitační střediska jsou připravována,dosud nezačala činnost.
S,Hájíček,je třeba pomoci org,v agitační zajištění,bylo by dobré kdyby odděl. agitace OV vypracovalo vzorový plán agitace pro org.Plán projednat pak s předsedy,Zajistit řádně čl.schůze k projednání otázek voleb do NS,je to úkol celého aparátu ne jen s,Trendy i když tímto má toto soustředovat.
S, Svoboda,plán agitačního zajištění je možný,ne však jeden,ale dle podmínek v každé org. Vypracovat vzor plánu.
Na aktivu předsedů v okrscích projednat vzor agit,plánu.
S,Trenda zajistí přes instruktory stažení agitačních plánů z organisací, k zajištění volební kampaně.

7.Různé.

BOV projednalo trestání kulaků -neplničů.
Byla uvalena vazba na kulaka Šilhavého z Popovic,dále bude podáno oznámení na kulaka Hrušku z Radětic,Broma z Předčic,Říhu z Bohonic,Novotného ze Lhoty p.Hor.Broma z Doubravky .
Ohledně kulaka Frejlacha a Maříkové bude věc prošetřena v Hartmanicích,neb jsou v obci horší než táto.S.Šeda tuto věc prošetří.
Bude též potrestán kulak Bouda z Jeznice.
S,Hladký,Čítek z Radětic neplnič,byla u něho kontrola,ale výsledek nezveřejněn. Občané v Radětcích v tom vidí nějaký podvod,že Čítek má různé známosti a trpí se mu nepořádky.
Bude jednáno se s,Randou okr,pln,MVk ohledně této věci.

BOV schválilo zařazení s,Pureše Zdenka na funkci ředitele STS.S Vlčka dosavadního ředitele na ved,SZZ.

S.Hladký,bývalý četník Průša vyloučený člen je strážným v Jitexu,není to správné,soudruzi v Jitexu jej dosud nepropustili a nepatří do tohoto závodu.

47. Zápis ze schůze BOV KSČ Týn nad Vltavou; v bodě 7/ postup proti sedlákům neplničům v září 1954

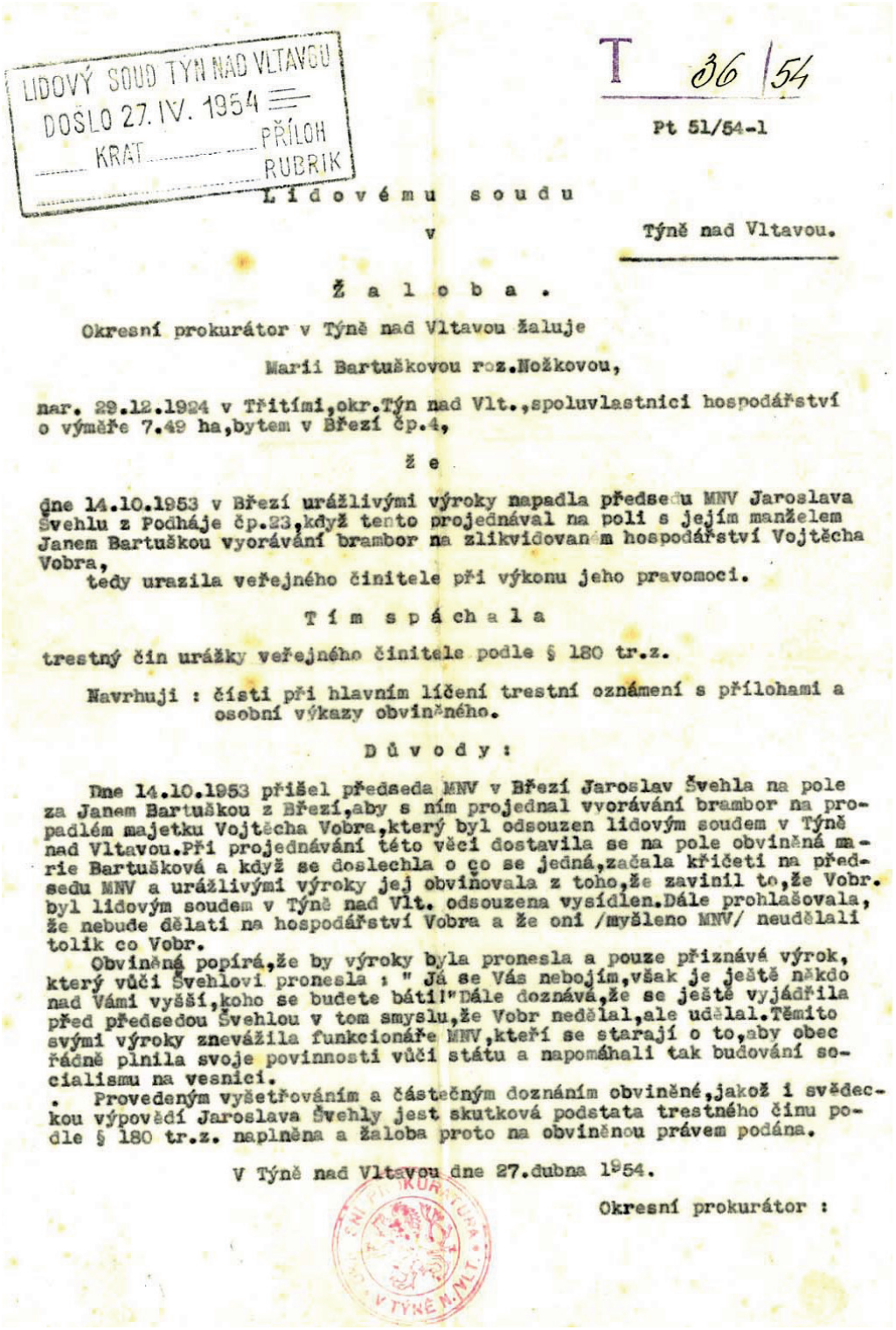

LIDOVÝ SOUD TÝN NAD VLTAVOU
DOŠLO 27. IV. 1954
KRAT. PŘÍLOH
RUBRIK

T 36/54

Pt 51/54-1

L i d o v é m u s o u d u

v Týně nad Vltavou.

Ž a l o b a .

Okresní prokurátor v Týně nad Vltavou žaluje

Marii Bartuškovou roz.Nožkovou,

nar. 29.12.1924 v Třitími,okr.Týn nad Vlt.,spoluvlastnici hospodářství o výměře 7.49 ha,bytem v Březí čp.4,

ž e

dne 14.10.1953 v Březí urážlivými výroky napadla předsedu MNV Jaroslava Švehlu z Podháje čp.23,když tento projednával na poli s jejím manželem Janem Bartuškou vyorávání brambor na zlikvidovaném hospodářství Vojtěcha Vobra,

tedy urazila veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci.

T í m s p á c h a l a

trestný čin urážky veřejného činitele podle § 180 tr.z.

Navrhuji : čísti při hlavním líčení trestní oznámení s přílohami a osobní výkazy obviněného.

D ů v o d y :

Dne 14.10.1953 přišel předseda MNV v Březí Jaroslav Švehla na pole za Janem Bartuškou z Březí,aby s ním projednal vyorávání brambor na propadlém majetku Vojtěcha Vobra,který byl odsouzen lidovým soudem v Týně nad Vltavou.Při projednávání této věci dostavila se na pole obviněná marie Bartušková a když se doslechla o co se jedná,začala křičeti na předsedu MNV a urážlivými výroky jej obviňovala z toho,že zavinil to,že Vobr. byl lidovým soudem v Týně nad Vlt. odsouzena vysídlen.Dále prohlašovala, že nebude dělati na hospodářství Vobra a že oni /myšleno MNV/ neudělali tolik co Vobr.

Obviněná popírá,že by výroky byla pronesla a pouze přiznává výrok, který vůči Švehlovi pronesla : " Já se Vás nebojím,však je ještě někdo nad Vámi vyšší,koho se budete báti!"Dále doznává,že se ještě vyjádřila před předsedou Švehlou v tom smyslu,že Vobr neděl.al,ale udělal.Těmito svými výroky znevážila funkcionáře MNV,kteří se starají o to,aby obec řádně plnila svoje povinnosti vůči státu a napomáhali tak budování socialismu na vesnici.

. Provedeným vyšetřováním a částečným doznáním obviněné,jakož i svědeckou výpovědí Jaroslava Švehly jest skutková podstata trestného činu podle § 180 tr.z. naplněna a žaloba proto na obviněnou právem podána.

V Týně nad Vltavou dne 27.dubna 1954.

Okresní prokurátor :

48. Žaloba občanky pro urážku veřejného činitele z 27. dubna 1954

Amnestie 9.5.1955 čl. I. §4.

T 36/54-lo.

R o z s u d e k .

J m é n e m r e p u b l i k y .

Lidový soud v Týně nad Vltavou uznal po hlavním líčení dne 5. května 1954 konaném takto právem:

Obviněná Marie B a r t u š k o v á , roz.Nožková,

nar.29.12.1924 v Třitimi, okres Týn nad Vltavou, zemědělec v Březí čp.4

j e v i n n a ,

že dne 14.lo.1953 ve Březí urážlivými výroky napadla předsedu MNV Jaroslava Švehlu z Podháje, když tento projednával na poli s jejím manželem Janem Bartuškou vyorávání brambor na zlikvidovaném hospodářství Vojtěcha Vobra, tedy že urazila veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci a spáchala tím trestný čin urážky veřejného činitele podle § 180 tr.z.a

o d s u z u j e s e

za to podle § 18o tr.z.k trestu odnětí svobody na jeden měsíc.

Obviněné odkládá se dle § 24 tr.z. výkon trestu odnětí svobody na zkušební dobu dvou roků.

Obviněná je povinna dle § 68 tr.ř. nahraditi náklady trestního řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Soud zjistil na základě trestního oznámení a výpovědi svědka Jaroslava Švehly, že dne 14.lo.1953 projednával předseda MNV ve Březí Jaroslav Švehla s manželem obviněné Janem Bartuškou pomoc tohoto při dobývání brambor na poli náležející dříve Vojtěchu Vobrovi a obhospodařovaném tehdy MNV ve Březí. Během jednání přišla k nim obviněná a do tohoto zasáhla prohlášením, že nic dělat nebude na poli, které jim místní národní výbor přidělil, vytýkala Švehlovi, že místní národní výbor měl nechat na zlikvidovaném hospodářství koně, že Švehla spolu se zemědělským referentem obce Březí Františkem Hornátem usvědčili u lidového soudu v Týně nad Vltavou Vobra, že tento musí jít z obce pryč, že je nad nimi ještě někdo vyšší, že si nemohou dělat, co chtějí. Říkala dále, že o Vobrovi tvrdili, že pracoval špatně a že sami neudělali to, co Vobr.

Obviněná popírá, že by užila urážlivých výroků vůči předsedovi MNV Jaroslavu Švehlovi a hájí se tím, že mu říkala, že nepůjde pracovat na pole, které bylo přiděleno a že on sám je zodpovědný za výkon zemědělských prací na polích náležejících dříve Vobrovi. Tato její obhajoba je však vyvrácená výpovědí svědka Jaroslava Švehly, který jasně a určitě výroky obviněné potvrdil. Manžel obviněné Jan Bartuška jako svědek slyšen sice potvrdil, že obviněná neobvinovala Švehlu, že by usvědčil u soudu Vobra, takže tento musel z obce pryč a že by Vobr pracoval lépe něž oni, avšak výpověď tohoto svědka je neurčitá, neboť svědek uváděl, že se kromě výroku obviněné, že nebude pracovat na Vobrovo poli nepamatuje, co mezi jeho manželkou, Švehlou bylo dále hovořeno, avšak při

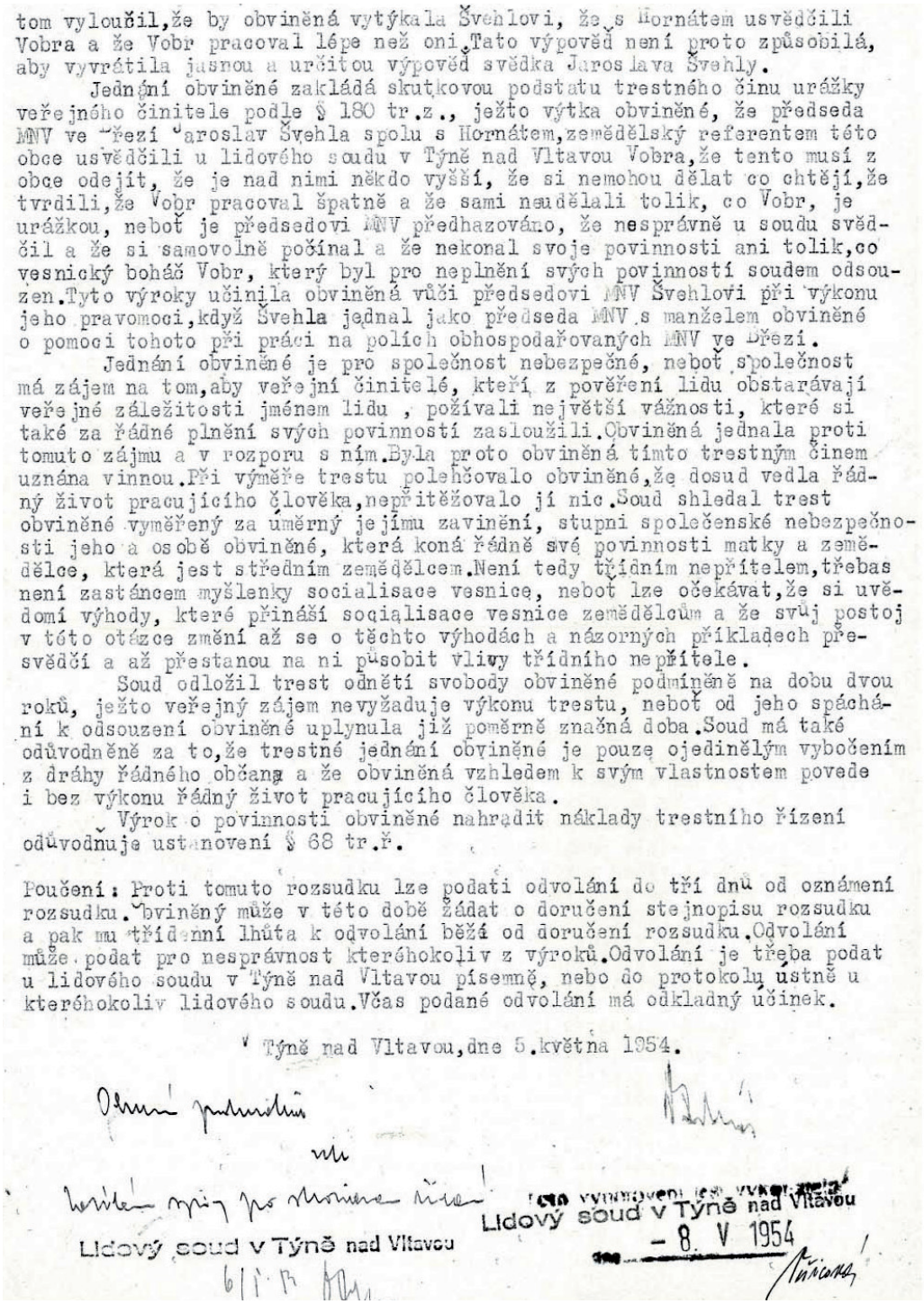

tom vyloučil,že by obviněná vytýkala Švehlovi, že s Hornátem usvědčili Vobra a že Vobr pracoval lépe než oni.Tato výpověď není proto způsobilá, aby vyvrátila jasnou a určitou výpověď svědka Jaroslava Švehly.

Jednání obviněné zakládá skutkovou podstatu trestného činu urážky veřejného činitele podle § 180 tr.z., ježto výtka obviněné, že předseda MNV ve Březí Jaroslav Švehla spolu s Hornátem,zemědělský referentem této obce usvědčili u lidového soudu v Týně nad Vltavou Vobra,že tento musí z obce odejít, že je nad nimi někdo vyšší, že si nemohou dělat co chtějí,že tvrdili,že Vobr pracoval špatně a že sami neudělali tolik, co Vobr, je urážkou, neboť je předsedovi MNV předhazováno, že nesprávně u soudu svědčil a že si samovolně počínal a že nekonal svoje povinnosti ani tolik,co vesnický boháč Vobr, který byl pro neplnění svých povinností soudem odsouzen.Tyto výroky učinila obviněná vůči předsedovi MNV Švehlovi při výkonu jeho pravomoci,když Švehla jednal jako předseda MNV s manželem obviněné o pomoci tohoto při práci na polích obhospodařovaných MNV ve Březí.

Jednání obviněné je pro společnost nebezpečné, neboť společnost má zájem na tom,aby veřejní činitelé, kteří z pověření lidu obstarávají veřejné záležitosti jménem lidu , požívali největší vážnosti, které si také za řádné plnění svých povinností zasloužili.Obviněná jednala proti tomuto zájmu a v rozporu s ním.Byla proto obviněná tímto trestným činem uznána vinnou.Při výměře trestu polehčovalo obviněné,že dosud vedla řádný život pracujícího člověka,nepřitěžovalo jí nic.Soud shledal trest obviněné vyměřený za úměrný jejímu zavinění, stupni společenské nebezpečnosti jeho a osobě obviněné, která koná řádně své povinnosti matky a zemědělce, která jest středním zemědělcem.Není tedy třídním nepřítelem,třebas není zastáncem myšlenky socialisace vesnice, neboť lze očekávat,že si uvědomí výhody, které přináší socialisace vesnice zemědělcům a že svůj postoj v této otázce změní až se o těchto výhodách a názorných příkladech přesvědčí a až přestanou na ni působit vlivy třídního nepřítele.

Soud odložil trest odnětí svobody obviněné podmíněně na dobu dvou roků, ježto veřejný zájem nevyžaduje výkonu trestu, neboť od jeho spáchání k odsouzení obviněné uplynula již poměrně značná doba.Soud má také odůvodněně za to,že trestné jednání obviněné je pouze ojedinělým vybočením z dráhy řádného občana a že obviněná vzhledem k svým vlastnostem povede i bez výkonu řádný život pracujícího člověka.

Výrok o povinnosti obviněné nahradit náklady trestního řízení odůvodňuje ustanovení § 68 tr.ř.

Poučení: Proti tomuto rozsudku lze podati odvolání do tří dnů od oznámení rozsudku. Obviněný může v této době žádat o doručení stejnopisu rozsudku a pak mu třídenní lhůta k odvolání běží od doručení rozsudku.Odvolání může podat pro nesprávnost kteréhokoliv z výroků.Odvolání je třeba podat u lidového soudu v Týně nad Vltavou písemně, nebo do protokolu ústně u kteréhokoliv lidového soudu.Včas podané odvolání má odkladný účinek.

V Týně nad Vltavou,dne 5.května 1954.

Lidový soud v Týně nad Vltavou

Lidový soud v Týně nad Vltavou
- 8. V 1954

49. Rozsudek z 5. května 1954 s typickou politickou rétorikou

i MNV. Musíme to napravit.
Projednáme s předsedy org. otázku půdy.

S.Fokt, s.Matošek, ved.zem.oddělení ONV nám v BOV říkal, že půda bude zajištěna a výsledky svědčí o opaku.

S. Jílek, stále víc a se množí případy naobdělání půdy. Je to svízelná situace v této otázce.

S. Hladký, jdeme mnohdy nesprávně na problémy s půdou. Je třeba aby tato otázka se stala věcí našich stranických organisací na vesnici. Instruovat naše instruktory k této věci. Též MNV musí úkol zajišťovat zodpovědněji. ONV musí řádně instruovat aktivisty kteří pomáhají MNV zajišťovat půdu.

V Krakovčicích se projevují nezdravé názory i u funkcionářů org. strany, že by se mohl vrátit kulak Matoušek na hospodářství, zemědělci totiž nechtí převzít jeho půdu. Je třeba se soudruhy věc projednat a vysvětlit, že není možno volat kulaka zpět.
V této obci byl založen přípravný výbor pro JZD a proto se zaměřit spíš na jeho ustavení a tak vyřešit otázku půdy.

S. Fokt, kulaci ovlivňovali dění v Krakovčicích, sám předseda org. si půjčoval od kulaka potahy a pod. Půdu by mohl převzít ČSS Korákov který sousedí s obcí Krakovčice.
Je třeba dát pozor na kulacké theorie, vysvětlovat soudruhům otázku kulaků.

S. Svoboda, není možno připustit návrat kulaka i když se třeba nepostupovalo při jeho vypovězení z obce vždy správně podle směrnic, toto je možno vyřešit jinak. Vysvětlit v takové obci kde se objevují snahy kulaka vzít zpět, celou otázku.
Bude třeba, aby dobrý přehled o půdě a na základě přehledu projednat otázku půdy v org. a MNV. Pokud se týče případů kulaků kde není jasno s právnického hlediska projednat toto ve čtyřce.

S. Prokopová, hovořila o významu dobrého průběhu zimní kampaně, co hlavně nám tato kampaň má přinést. Pak připomněla na důležitost zajištění dostatek semenných osiv, sadeb v JZD i soukr. sektoru. V JZD i rolníci by měli mít dílce na pěstování semen pro vlastní osev a sadbu.

s.Pilát, Pokud se týče zajištění semen a sadeb upozorňovali jsme na to. JZD semena mají zajištěna, soukr,rolníci již méně tuto otázku berou vážně. Jetelové semeno rolníci pěstují, loni však pro deštivé počasí se neuvedlo.

s.Svoboda, bylo by dobré , aby ON znovu doporučil a připomněl zemědělcům ponechat díl půdy čistě na semena. Vysvětlit význam vlastních semen.
K zimní kampani chci říci,že je třeba získat přesný přehled o průběhu ,výsledky jsou daleko větší.Že se zimní kampaň nedostala ke všem rolníkům svědčí poměrně nízká účast na ver,schůzích.Někde též dvojice NF prováděly agitaci formálně,nezaměřili se na hlavní úkol a to na získání zemědělců k obdělání další půdy,zvýšení zem,výroby.

50. Zápis z diskuse na BOV KSČ Týn nad Vltavou z roku 1956 se stanoviskem vedoucího tajemníka Svobody k možnosti návratu sedláka do obce

1/ Kulaci, jejichž hospodářství jsou v úpadku pro nemoc nebo stáří, případně nedostatek pracovních sil.

Filip Václav z Černýšovic čp. 8 obhospodařuje 19,44 ha zemědělské, z toho 14,68 ha orné půdy. Je neplnič a úpadkář. Na usedlosti pracuje jen jedna pracovní síla ve stáří 50 let.

Šerý Jindřich z Drahotěšic se z obce odstěhoval, pracuje u ČSSS Jarošovice a jeho pozemky byly dány do nuceného nájmu jednotlivě hospodařícím rolníkům v obci.

Hruška František z Hodětína čp. 2 obhospodařuje 22,70 ha zemědělské, z toho 15,66 ha orné půdy. K práci jsou dva staří lidé, neplní úkoly ani ve výrobě ani v dodávkách.

Rypáček František z Hodětína čp. 18 obhospodařuje 24,63 ha zemědělské, z toho 17,-- ha orné půdy, poměry jsou stejné jako u předcházejícího.

Nováček František z Krakovčic čp. 2 obhospodařuje 31,44 ha zemědělské, z toho 24,67 ha orné půdy. Pracují 2 osoby kolem 60 let se sníženou pracovní schopností a dcera ve stáří asi 25 let. Neplní ani výrobní ani dodávkové úkoly.

Polívka Jaroslav z Olešníka čp. 14 obhospodařuje 24 ha zemědělské, z toho 19,28 ha orné půdy. Na hospodářství jsou 4 osoby, z nichž pouze 1 je práce schopná /muž/. Neplní ani výrobní ani dovákové úkoly.

Hanušová Marie z Dřítně čp. 4 obhospodařuje 22,24 ha zemědělské, z toho 18,68 ha orné půdy. Je sama a má malé děcko.

Vobr Josef z Dřítně čp. 32 obhospodařuje 21,86 ha zemědělské, z toho 18,74 orné půdy. Na hospodářství je sice 8 osob, staří jsou práce neschopní, hospodyně je vázána k nezletilým dětem, takže prakticky pracuje 1 osoba.

Vávrová /vdova po Fr. Vávrovi/ z Dřítně čp. 31 obhospodařuje 21,13 ha zemědělské půdy, z toho 17,62 orné. Je sama s 15 letou dcerou.

Bezpalec František z Knína čp. 1 obhospodařuje 21,53 ha zemědělské, z toho 14,65 orné půdy. Majitel je sice stár kolem 40 let, úpadek již však trvá řadu let a za stávajícího stavu s manželkou, která má malé děti, na zvládnutí hospodářství nestačí.

Vojta Václav z Velice-Libivi čp. 2 obhospodařuje 28,-- ha zemědělské, z toho 25,99 ha orné půdy. Na celé hospodářství je sám, vypomáhá mu ponze Kučerová ze Dřítně, která však k výpomoci není nijak vázána. Úpadek v tomto hospodářství trvá již řadu let a zvýšil se po HTÚP přidělením náhradních pozemků ve velké vzdálenosti od usedlosti.

U uvedených hospodářství se jedná celkem o výměru 246,97 ha zemědělské, z toho 186,97 ha orné půdy.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV

2/ Kulaci, jejichž hospodářství je v úpadku z vlastní nedbalosti spojené s trestnou činností.

Mára Václav z Blatce-Německého Dvora čp. 12 obhospodařuje /společně s Korbelem z Hodětína 14/ 26,-- ha zemědělské půdy, z toho asi 21 orné půdy. Na hospodářství jsou 3 pracovní síly z nichž jsou 2 mladé a 1 přestárlá. Je neplnič, věnuje se hlavně výrobě selat, která mu hodně vynáší, takže má i vlastní auto.

Bartoš Václav z Bohunic čp. 51 obhospodařuje 17,06 ha zemědělské, z toho 13,46 orné půdy. Celkem však má 19,60 ha půdy. Na hospodářství jsou 4 pracovní síly, z nich 2 starší. Úpadek trvá již delší dobu, neplnič. Pozemkům se nevěnuje.

Kukrál Bohumil ze Březí čp. 11 obhospodařuje 21,49 ha zemědělské, z toho 18,54 ha orné půdy. Úpadkář - neplnič, který si úpadek zavinil vlastní nedbalostí. Pracuje se svou sestrou, jejich stáří 50 - 55 let.

Kukrál Josef ze Březí čp. 20 obhospodařuje 17,77 ha zemědělské, z toho orné 13,55 ha. Kulak - neplnič, poloúpadkář z vlastní viny. Pracují 2 starší a 1 mladší pracovní síla, mohla by prozatím vypomáhat i vdaná dcera, která u rodičů dosud bydlí.

Pekárek František z Koloměřic čp. 9 obhospodařuje 23,04 ha zemědělské, z toho 19,43 ha orné půdy. Neplnil ani v minulých letech ani letos. Pracují 4 pracovní síly do 50 let, z nichž syn studuje v Písku. Poloúpadkář, býv. předseda strany nár. soc.

Hladeček Tomáš z Koloměřic čp. 22 obhospodařuje 21,59 ha zemědělské, z toho 18,08 ha orné půdy. Úpadkář se stejnými poměry a znaky jako předešlý, na hospodářství se přiženil ze středního hospodářství. Pracují 3 síly.

Hájíček František z Koloměřic čp. 2 obhospodařuje 22,51 ha zemědělské, z toho 19,09 ha orné půdy. Kulak - neplnič a úpadkář, v hospodářství 3 pracovní síly, úpadek zaviněn nedbalostí. Bývalý předseda agr. strany.

Bezecký František z Černýšovic čp. 30 obhospodařuje 21,53 ha zemědělské, z toho 14,31 ha orné půdy. Kulak - neplnič se 3 pracovními silami ve stáří 45 - 50 roků. Soustavně neplní.

Sobolík Jan z Dobšic čp. 9 obhospodařuje 28,63 ha zemědělské, z toho 23,69 orné půdy. Naprostý úpadek. Bez finančních prostředků. Technické plodiny zaorává, ozimy do dnešního dne nezasel.

Sýkora Matěj z Dobšic-Dvůr Branovice čp. 18 obhospodařuje 26,33 ha zemědělské, z toho 16,26 ha orné půdy. V tomto případě se sice nejedná o vyslovený úpadek, ale dodávkové úkoly jsou plněny neúměrně nízko s ohledem na dosavadní stav výroby.

Hrůza Jan z Drahotěšic čp. 13 obhospodařoval kolem 10 ha zemědělské, z toho asi 8 ha orné půdy, kterou vložil do JZD, odkud však byl vyloučen. Je učitelem v Č. Budějovicích, jeho manželka byla rovněž zaměstnána, v JZD nepracovali a naopak vyvíjeli činnost směřující proti JZD. Pokud hospodařili sami, jejich hospodářství mělo ráz typicky úpadkový.

Hruška František z Hněvkovic čp. 1 jest majitelem společně se svým bratrem Josefem. Obhospodařují 28,56 ha zemědělské, z toho 22,77 ha orné půdy. František je stár 64 roků - vdovec, Josef je ženatý, 35 let, má 1 dítě a manželka je z dělnické rodiny. Úpadek trvá delší dobu, situace se poněkud zlepšila když se Josef oženil, ale hospodářství /zejména budovy/ jsou tak zchátralé, že není předpoklad k řádnému zajištění výroby.

Rypáček František z Hodětíně čp. 18, který je t.č. v soudní vazbě obhospodařuje 24,63 ha zemědělské půdy, z toho 17,-- ha orné. Je předpoklad, že po soudním řízení bude tato usedlost pojata do plánu likvidací.

Kohel Josef čp. 26 z Hostů obhospodařuje 22,32 ha zemědělské, z toho 18,58 orné půdy. Špatně obdělává pole, dodávky neplní jak v rostlinné tak v živočišné výrobě, nemá poměr k lidově demokratickému zřízení.

Pileček Josef z Hostů čp. 14 obhospodařuje 21,03 ha zemědělské, z toho 16,50 ha orné půdy. Zanedbává obdělání pozemků, neplní dodávkové úkoly, pracuje se svou sestrou, otcem a matkou. Nemá dobrý poměr k dnešnímu zřízení.

Šimek František z Hvoznějovic čp. 4 obhospodařuje 21,58 ha zemědělské, z toho 15,85 ha orné půdy. Stáří 31 let, na hospodářství pracuje se svou manželkou. Hospodářství je velmi zanedbané, dodávkové úkoly neplní. Dříve zaměstnával 2 pracovní síly.

Osvald František ze Lhoty pod Horami čp. 10 obhospodařuje 16,50 ha zemědělské, z toho 11,88 ha orné půdy, je však vlastníkem celkem 22 ha. Vdovec, 2 děti ve stáří 13 a 10 roků, neplní úkoly. Na hospodářství se přiženil ze střední usedlosti. Úpadek vznikl delší nemocí manželky.

Jakš František z Olešníka čp. 1 obhospodařuje 26,78 ha zemědělské, z toho 20,65 ha orné půdy. Tento zemědělec byl vyloučen z místního JZD. Neplní dodávkové povinnosti. Na usedlosti pracují 2 osoby z jeho rodiny, ale mimo to neoprávněně zaměstnává 8 - 10 pracovních sil ve špičkových pracích. Má špatný postoj k lidově demokratickému zřízení.

Zasadil Jan z Popovic čp. 6 obhospodařuje 25,53 ha zemědělské, z toho 21,50 ha orné půdy. Pracuje s manželkou a synem a dříve zaměstnával 4 pracovní síly. Neplnič.

David Jaroslav čp. 7 z Popovic obhospodařuje 22,34 ha zemědělské, z toho 18,20 ha orné půdy. Pracuje s manželkou, má 2 syny ve stáří kolem 12 let. Výměnkářka není práce schopná. Za okupace zaměstnával 2 zajatce. Neplnič.

Kovář Jan z Popovic čp. 8 obhospodařuje 18,88 ha zemědělské, z thho 16,-- ha orné půdy. Na hospodářství jsou 4 osoby z nichž však manželka je práce neschopná. Neplnič.

Hanousková Anna z Pořežan čp. 23 obhospodařuje 21,21 ha zemědělské půdy, z toho 17,65 ha orné. Dodávkové úkoly neplní, na hospodářství pracuje společně se synem 30 letým. Kulak - úpadkář.

Houška František z Pořežan čp. 5 obhospodařuje 27,98 ha zemědělské, z toho 21,76 ha orné půdy. V hospodářství pracuje jeho matka a on s manželkou. Dodávkové úkoly neplní, charakter stejný jako u předešlé.

Peterka František z Radětic čp. 27 obhospodařuje 23,15 ha zemědělské, z toho 19,57 ha orné půdy. 3 pracovní síly. Nesnaží se plnit, nedbalý, špatný poměr ku dnešnímu zřízení.

Hruška Josef z Radětic čp. 43 obhospodařuje 22,29 ha zemědělské, z toho 19,47 ha orné půdy. Stejný charakter jako předešlý.

Petr Jaroslav z Radonic čp. 4 obhospodařuje 20,94 ha zemědělské, z toho 16,53 orné půdy. Dodávky neplní ani půdu řádně neobdělává, část půdy nechal dokonce ležet ladem. Na celém hospodářství jsou 2 pracovní síly.

Svoboda Matěj z Pašovic čp. 2 obhospodařuje 32,50 ha zemědělské, z toho 28,05 ha orné půdy. Neplnič, sabotér a nepřítel dnešního zřízení. Celkem 4 pracovní síly, z nich 2 přes 20 let a 2 přes 50 let. Zaměstnával 3 - 4 služebné.

Šedivý František z Pašovic čp. 13 má 5 pracovních sil kolem 40 let, na práci stačí ale úkoly neplní ani v dodávce ani ve výrobě. Zemědělská 29,41, orná 26,03 ha.

Pilečková B. z Pašovic čp. 19 obhospodařuje 22,45 ha zemědělské, z toho 16,99 ha orné půdy; část je však odpachtována. K práci jsou 2 ženy, své úkoly neplní.

Reitinger Josef z Chlumce čp. 2 obhospodařuje 26,79 ha zemědělské, z toho 17,22 ha orné půdy. Kulak neplnič. Výrobu nezaručuje.

Brašnička Josef z Chlumce čp. 24 obhospodařuje 26,70 ha zemědělské, z toho 17,50 ha orné půdy. Stejný charakter jako u předešlého.

Haškovec J. ze Senožat čp. 14 obhospodařuje 35,58 ha zemědělské, z toho 31,54 ha orné půdy. Bývalý agrárnický funkcionář, dosud velký vliv v obci. Na hospodářství pracuje jen s manželkou, drží však ještě kočího. Má tři dcery, z nichž však 1 je provdaná a dvě studují. Nedostatek pracovních sil si tedy zavinil sám.

Lomská Marie ze Štipoklas čp. 6 obhospodařuje 26,57 ha zemědělské, z toho 20,62 ha orné půdy. Stáří kolem 60 let. N a jejím hospodářství pracuje ženatý syn s manželkou, kteří jsou schopni toto hospodářství plně zajistit. Projevuje se u něho snaha v jejich hospodářství sabotovat, jak svědčí o tom, že v roce 1954 provedl dvě porážky prasat na černo a maso z nich vytěžené rozprodal překupníkům. Za tento čin byl odsouzen lidovým soudem v Týně n/Vlt. Další jeho snaha je obohatit a rozšířit osobní majetek, který slouží k jeho pohodlí /motocykl 250, gramoradio, bytové zařízení a pod. /

Zíka Ladislav ze Štipoklas čp. 12 obhospodařuje 23,01 ha zemědělské, z toho 16,53 ha orné půdy. Projevuje se jako třídní nepřítel našeho lidově demokratického zřízení. V době možnosti vykořišťoval děti malých a středních zemědělců, které zaměstnával jako pracovní síly. V minulých letech snažil se plnit předepsané dodávky, ale jen z těch důvodů, aby zakryl svůj původ a poměr k malému a střednímu rolníku a pracující třídě. V poslední době jeho dodávková morálka upadá a není předpoklad, že by správně zajišťoval zemědělskou výrobu na základě usnesení ÚV KSČ, vzhledem k tomu, že na hospodářství po provdání sestry za Františka Koce, číšníka v Týně n/Vlt. zůstanou na hospodářství on a jeho starší matka. Jeho snaha je taková, předat svůj majetek ČSSS bez trestní činnosti, aby se mohl uplatniti jako odborná síla /vyšší hosp. škola v Táboře/ u některého socialistického sektoru.

Kulaci uvedení pod bodem 2/ obhospodařují celkem 802,60 ha zemědělské, z toho 635,80 ha orné půdy.

3/ Hospodářství malých a středních zemědělců, kteří nejsou schopni pro nemoc nebo stáří zajistit obdělání pozemků ve svém hospodářství pro nemoc stáří a pod.
Albrechtice - Vysoký František, střední rolník 8,94 ha zemědělské půdy, Vorlíček Josef, 5,64 ha zemědělské půdy, Hovorková Josefa, střední zemědělec 6,70 ha zemědělské půdy. Celkem 20,24 ha zemědělské půdy.
Blatec - Janovská 15,- ha zemědělské půdy.
Březnice - Anna Rydová čp. 2 11,57 ha zemědělské půdy, Josef Hajíček čp. 37 4,10 ha zemědělské půdy
Černýšovice - Knotek J. 11,31 ha zemědělské půdy, Mášek čp. 7 zemědělská půda 10,41, Matyjásek J. zemědělská půdy 3.84,
Dolní Bukovsko - Zikeš Alois čp. 194 zemědělská půda 4,37, Vávrovský Josef čp. 4 zemědělské půda 1,76, Tomáš Lád čp. 133 zemědělská půda 4,51
Drahotěšice - bezzemek Václav čp. 49, výměra zemědělské půdy 15,- ha.
Dražíč - Cetlovský Václav čp. 5 zemědělská půda 16,16, Zouzalíková Anežka čp. 19 19 ha zemědělské půdy, z toho obdělává 13 ha zemědělské půdy.
Hněvkovice - Vlček Josef čp. 7 zemědělská půda 14.62, Čipera Josef čp. 31 zemědělská půda 2,31.
Hosty - Písačka čp. 33 zemědělská půda 9,97.
Hroznějovice - Jan Hospodářský čp. 17 5,- ha zemědělské půdy.
Chráštany - Marie Burianová čp. 25 11,25 ha zemědělské půdy.
Jeznice - Kolář Josef čp. 15 zemědělská půda 13,88.
Líšnice - Václav Svoboda čp. 6 10 ha zemědělské půdy, František Šulista čp. 5 11 ha zemědělské půdy.
Nová Ves - Božena Josová čp. 1 13,40 ha zemědělské půdy, Marie Bechačová čp. 6 15,05 ha zemědělské půdy, Kateřina Houdková čp. 4 17,05 ha zemědělské půdy, Jan Pivo čp. 12 16,98 ha zemědělské půdy, Růžena Deutschova čp. 18 5,40 ha zemědělské půdy.
Písecká Smoleč - Matoušek J. 11,72 zemědělské půdy.
Radětice - Mareš František čp. 18 19,56 zemědělské půdy, Hejla František čpl 42 17,65 zemědělské půdy, Lála Josef čp. 19 13,27 zemědělské půdy.
Smilovice - Václav Šíma zemědělská půda 11 ha.
Třitim - Pavlášek Václav čp. 29 16,85 ha zemědělské půdy, Šabesta Jiří čp. 13 4,46 ha zemědělské půdy, Šídlo Vojtěch čp. 12 2,64 ha zemědělské půdy.
Doubrava - Mytyska Karel čp. 3 10 ha zemědělské půdy.
Týn nad Vltavou - Hájek Emanuel čp. 13 6,40 hazemědělské lůdy, Jílek Karel čp. 115 5,45 ha zemědělské půdy, Korbel František - Boček čp. 377 9,06 ha zemědělské půdy, Plananský Josef čp. 6 8,15 ha zemědělské půdy, Skalová Kr. čp. 138 5,01 ha zemědělské půdy, Lažánková Anna čp. 127 1,72 zemědělské půdy, Mühlsteinová A. čp. 173 1,92 ha zemědělské půdy, Promová Alžběta čp. 78 2,- ha zemědělské půdy, Teresie Teyrichová čp. 116 15 ha zemědělské půdy.
Mimo toho bude v Týně nad Vltavou půda zajišťována po držitelích bydlících mimo Týn a těch, kteří na půdě vůbec nehospodaří a mají v současné době v nájmu. Jedná se celkem o 23 majitelů z celkovou výměrou zemědělské půdy 48,34 ha. Rovněž tak i půda přikázaná malým a středním zemědělcům do povinného nájmu po 32 majitelích o celkové výměře 57,06 ha zemědělské půdy.
Veškerá tato půda, ať už při přestárlých malých zemědělců nebo držitelů půdy bydlících mimo Týn nad Vltavou a půdy přidělené do nuceného nájmu bude řešena arondací ve prospěch školního statku a farmy ČSSS v Jarošovicích.

Pokud jde o maléma střední zemědělce jedná se o celkovou výměru 503,27 ha , která do dnešní doby nebyla zajišťována pro nemoc nebo stáří a pod.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV

4/ Návrh zajištění půdy po likvidovaných hospodářstvích kulaků a půdy drobných a středních rolníků.

Navrhuje se, aby většina této půdy byla převzata ČSSS a to jak je uvedeno v dalším, buď přiřaděním k dosavadním farmám nebo utvořením farem nových. Jmenovitě uvádíme pouze zařadění půdy kulacké, půda drobných a středních rolníků by byla připojena z přilehlých obcí a podle možností arondace a požadavků ČSSS na velikost farem.

a/ připojení ke stávajícím farmám:

Temelín: Bartoš - Bohunice, Osvald - Lhota pod Horami.
Vys. Hrádek: Kukrál 11 - Březí, Kukrál 20 - Březí.
Koloděje: Pekárek - Kolomeřice, Hladeček - Kolomeřice, Hajíček - Kolomeřice.
Líšnice: Šimek - Hroznějovice, Petr - Radonice /pro příští rok přichází v úvahu také připojení půdy z Vlkova.
Korákov: Nováček - Krakovčice.
Býšov: Bezpalec - Knín.
Čihovice /školní statek/: Hruška - Hněvkovice.
Hosty: Kohel - Hosty, Pileček - Hosty, Šedivý - Pašovice, Svoboda - Pašovice, Pileďková - Pašovice.
Bechyně: Haškovec - Senožaty.

b/ utvoření nových farem:

Černýšovice: Filip-Černýšovice, Bezecný-Černýšovice.
Hodětín: Hruška - Hodětín, Rypáček 17 - Hodětín, Rypáček 18 - Hodětín.
Velice: Hanušová - Dříteň, Vobr - Dříteň, Vávrová - Dříteň Vojta-Libiv.
Blatec: Mára - Blatec.
Dobšice-Branovice: Sobolík - Dobšice, Sýkora - Dobšice a možno spojit s Předčicemi.
Štipoklasy-Červený Dvůr: Hanousková - Pořežany, Houška - Pořežany, Lomská - Štipoklasy, Zíka - Štipoklasy.

Ostatní kulackou půdu, která nemůže být zapojena ani do starých ani do navrhovaných nových farem ČSSS bude nutno umístiti takto:

JZD Drahotěšice: Šerý - Drahotěšice, Hrůza - Drahotěšice.
JZD Olešník: Polívka - Olešník, Jakš - Olešník.
JZD Popovice: Zasadil - Popovice, David - Popovice, Kovář - Popovice.
JZD Radětice: Peterka - Radětice, Hruška - Radětice.
JZD Chlumec: Reitinger - Chlumec, Brašnička - Chlumec.

V případě potřeby bylo by možno zříditi další nové farmy ČSSS a to: Kamenný Dvůr u Bechyně, Nový Dvůr ve Bzí, Bílá Hůrka v Malešicích /farní objekty/.

Převzetí kulacké půdy v Drahotěšicích, Popovicích, Radětic a Chlumci Jednotnými zemědělskými družstvy předpokládá rozšíření členské základny.

51. Materiál BOV KSČ z roku 1956 o úpadkových hospodářstvích opatřený údaji o výměře půdy, pracovních silách, plnění dodávek, s návrhem zajištění půdy prostřednictvím ČSSS a JZD.

Z p r á v a

o přípravě rozmísťování dorostu vycházejícího ze školy ve škol. roce 1954/55.

Hned od počátku škol.roku se všechny střední školy zaměřily na výběr dorostu.Zejména na přesvědčování dětí z rodin dělnických a malozemědělských, které prospěchově vyhovují.

Školy zařadily jednání o přípravě rozmístování dorostu a jeho přesvědčování do jednání pravidelných měsíčních porad učitelských sborů.

Třídní učitelé vycházejících žáků mají se žáky a rodiči pohovory.Též ředitelé škol zvou si rodiče k pohovorům, jde-li o přesvědčení rodičů,aby dali dítě na studie.

Za V. odbor ONV vykonala s. Dohnalová pohovory s rodiči při schůzích porb.

Při školách jsou ustaveny komise pro rozmísťování dorostu.

Okresní komise se pravidelně schází. Hlavním úkolem jest napiniti v letošním roce kvoty do zemědělství,stavebnictví a dívky do kovoprůmyslu Okresní komise pro rozmísťování dorostu se usnesla, že bude pro nábor použito míst ních rozhlasů.Materiál k tomu obstará s. Pěnkava, publikace provede s. Ryska a soutěž o nejlepší školu provede s. Hudík. Komise bude též vydávati blaskovky.

Poslední schůze o rozmísťování dorostu na KNV se zúčastnil s. Ryska a s Dohnalová.

Jedenáctiletá střední škola v Týně n.Vlt. udělala v tomto školním roce následující opatření při náboru dorostu:

Jako hlavní úkol si vytkla sladění rozmístění dorostu s potřebami státu a to hned na první poradě učitelského sboru v září 1954.Třídní učitelé vycházejí tu z charakteristik jednotlivých žáků, z jejich

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV

schopností a zájmu žáků o zaměstnání a přihlížejí přitom k třídnímu původu. Chtějí vybrati takové typy pro výběrové školy a pro ostatní zařazení, aby výběr byl správně plněn od počátku škol. roku.

Ve všech vyučovacích předmětech bylo využito učeb. námětů k tomu, aby žactvu byla zdůrazněna důležitost zemědělství, stavebnictví a hornictví pro naše hospodářství v duchu směrnic daných sjezdem KSČ. Jedenáctiletá škola v Týně n.Vlt. uspořádala dvě besedy s rodiči vycházejících žáků. Tyto besedy pomohly objasnit otázky rozmísťování dorostu v letošním školním roce. Na těchto besedách bylo hovořeno s rodiči o důležitosti prospěchu žáků o pololetí. Též na jedenáctileté střed. škole v Týně n.Vlt. se rozmísťováním dorostu zabývala ve svých schůzích organisace KSČ, PO, ČSM. Žáci III. stupně jed náctileté střed. školy byli třídními učiteli a ředitelem školy přesvědčováni pro technické obory.

Celkový počet vycházejících žáků na jedenáctiletce jest následující: Je to 168 žáků, z nich z I. stupně školy jsou 2 žáci, ze II. stupně 146 žáků a ze III. stupně 20 žáků. Zájem o výběrové školy III. stupně má 45 žáků. Do zemědělství se hlásí 31 žák/ z nich doma ~~XIXXX~~ 22 žáci, 8 traktoristů, 1 do učňovské školy zemědělské. Na zedníky se hlásí 13 žáků, na tesaře 1 žák, na zámečnictví, strojnictví jemnou mechaniku se hlásí 4 31 žák, do obchodu 2 žáci, zub. tech. 1žák, pro plavbu 1 žák, kadeřnictví 1 žák, Jitex 9 žáků, malířskou školu 1žák, chemicko průmyslovou školu 1 ž., nerozhodnuto je 7 žáků. Pokračovat ve školní docházce chtějí 4 žáci.

Z XI. třídy jedenáctileté stře. školy chtějí jíti 2 žáci na vysokou školu zemědělskou, 2 žáci na vysokou školu chemicko-technologickou, 1 žák na fakultu elektortechnickou, 1 ž. na hornickou fakultu v Ostravě, 2 žáci na umělecko průmyslovou, 1žák na vysokou školu ruského jazyka, 1 žák na farmaceutickou fakultu, na vyšší pedagogickou školu 2 žáci, 6 žáků na učitelství, praktické zaměstnání chce nastoupit 1 žák.

52. Zpráva o přípravě rozmisťování dorostu vycházejícího ze školy 1954/55 s cílem naplnit kvóty do zemědělství, stavebnictví a dívky také do kovoprůmyslu

učitelé musí věnovat zvýšenou péči výchově nové generace, vychovávát mládež po vzoru sovětských učitelů.

S Novák poukázal na problém, jak se zachovávat v případě dětí vesnických boháčů, které jsou třeba nadané, pracují v pionýrů a při závěrečných skouškách je nemůžeme xxx doporučiti na vyšší studia, myslím že musíme i děti vesnických boháčů odvádět od cesty jejich rodičů.

S Fokt na to odpověděl, děti vesnických boháčů sice nemohou za rodiče, chceme z nich též vychovat nové lidi, kteří by pomáhali v budování socialismu, ale napřed je třeba aby takové dítě bylo dáno na manuelní práci, kde pozná pravý život, život dělníka a potom jej třeba dáti i na vyšší místo, ovšem zda se z kulaka dá něco vychovat.

S Kibus k tomu poukázal, že se musíme rvát o každé dítě, tedy i o děti vesnických boháčů, naučit je kladnému poměru k socialismu, vyrvat jej z vlivu rodičů, vysvětlit že postup a život jeho rodičů nebyl správný. Správné bude, když budou nějaký čas pracovat manuelně, tím se jim nic nestane.

S Chalupa připomíná, že děti ať již ves, boháčů, nebo živnostníků a pod, se mohli dobře učit, když se jim rodiče, zvlášť matka mohla věnovat aby prospívali. Dělnice v cihelně neměla takovou možnost pomáhati svému dítěti v učení, neb byla příliž zaměstnána a neměla čas na své dítě. To je třeba též vidět, při posuzování dětí z rodin třídně nepřátelských, v čem spočívá mnohdy jejich prospěch ve škole.

S Novák ještě připoměl že v plánu práce školy je též zařazena branná výchova, ale kde bude brán technický materiál a vybavení. S Štěpán k tomu připomíná, že Svazarm bude braným kroužkům na školách pomáhati a technické věci zajišťovati

5. bod. Jaké jsou předpoklady celoročního splnění plánu v mléce a živočišné výrobě v okrese v soukromém a socialistickém sektoru.

Zprávu podal, s Augustin, s Sobolík, s Hrdina. Zpráva přiložena.

S Augustin říká, pokud se týká živočišné výroby, skotu, je možno splniti plán. Též plán v prasatech je možno splnit. Horší plnění bude v dodávce vajec, je zatím nesplněno 2[illegible] vajec a těžko se podaří dohnat plán. Celkový plán v dodávce vajec splněn nebude. Dále je velmi svízelná situace v plnění plánu v mléce. Dodávka mléka se opět značně snížila. Nedostatek je též v plánu telat, plán je plněn nerovnoměrně. Zemědělci drží telata jen podle plánu na 100%, a nadplán nechtějí držeti, že prý nemají dost krmení. Jsou nedostatečně prováděny přesuny skotu od malých zemědělců k velkým kteří nemají plánovaný stav. Socialistický sektor sice dodávky plní ale nárazově, zvlášť ČSSS plní dodávky mléka nárazově, ne rovnoměrně.

Nejhoršími neplniči mléka jsou vesničtí boháči. Nemají zastaven plánovaný stav krav, je prováděna špatná, nedbalá kontrola jak plní dodávky mléka atd.

S Fokt poukázal na nutnost stálých kontrol u kulaků jak plní své dodávkové povinnosti, přísně trestati neplniče a sabotéry vesnické boháče.

S Valenta poukázal na nutnost rychlé kontroly u kulaků, jejich plánovaných stavů dodávek mléka, a všech ostatních úkolů.

Plán výkupu obilí byl globálně splněn na 77.79%
Pšenice splněna na 87,41%, žito na 74.26%, ječmen na 95.98%, oves 61.17%.
S. Augustin říkal že se těžko dosáhne 100% výkupu. S Chalupa k tomu připomíná, že se musíme snažit vykoupit co nejvíce obilí, schází nám 15% do 100% to množství obilí na okrese je. I letos je úroda opravdu hrásná, jen žito je trochu pod výnos ale to vyvážíí pšenice. Nesmíme sklouznout na theorii kulaků že, "to nesype" U vesnických boháčů je ještě dosud dosti obilí zatajeného. Musíme se zaměřit všemi silami v poslední den na výkup abychom vykoupili co nejvíce.
S Maňák připomíná aby se zatím nehovořilo mezi rolníky o prodloužení lhůty výkupu do 28.6.52. neb by to mohlo narušit výkup. Nebo zajistit to tak, že prodloužená lhůta o výkupu bude patřit pouze drobným a středním rolníkům., nikoli kulakům.
S Kibus též připomíná na důležitost posledního nástupu za splnění výkupu, zaměřit na to všechny síly.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÉ BUDĚJOVICE

53. Zápis z jednání BOV KSČ Týn nad Vltavou; v 1. až 5. odstavci řešeno zacházení s nadanými dětmi sedláků při rozmisťovacím řízení v roce 1952.

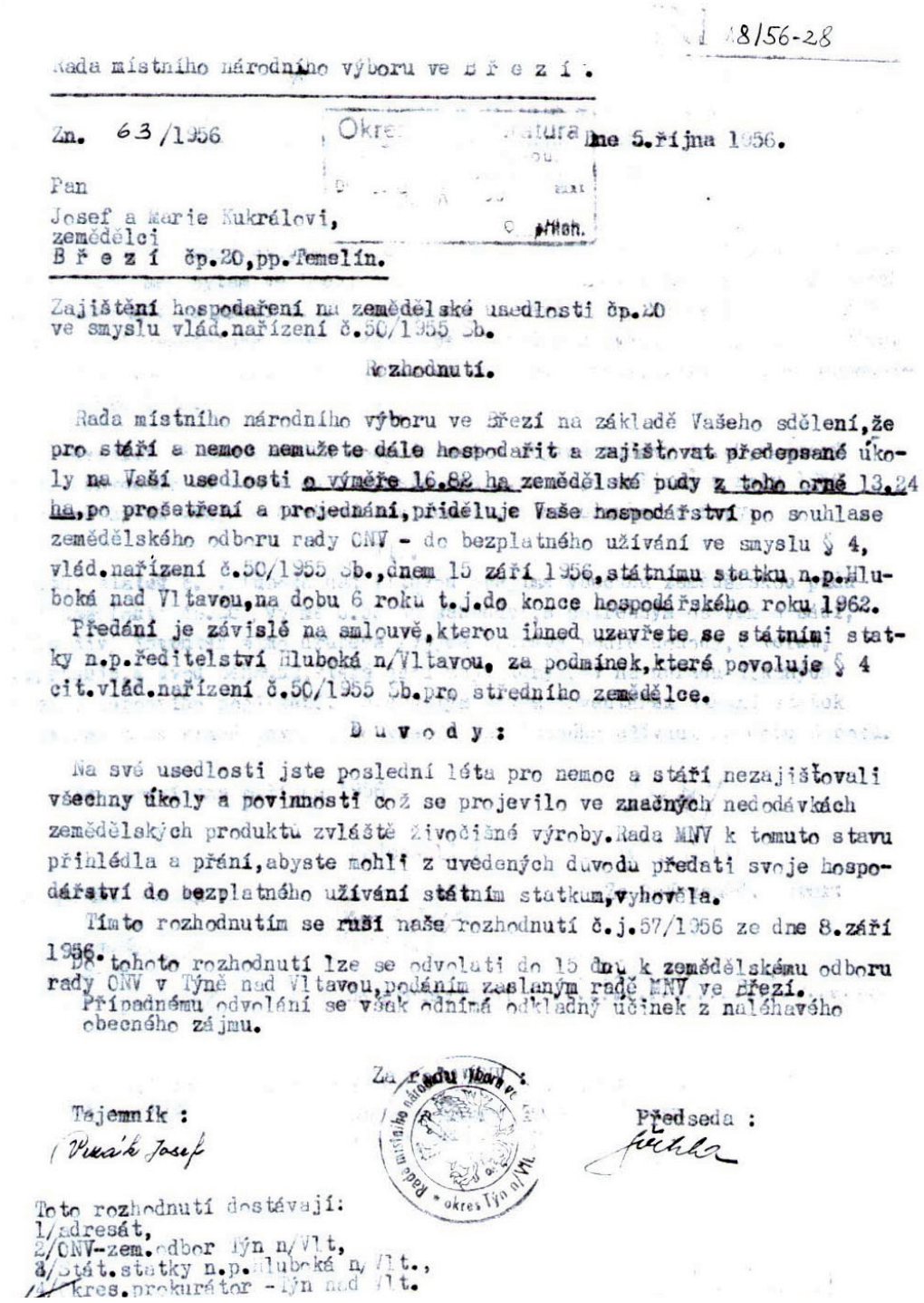

18/56-28

Rada místního národního výboru ve B ř e z í .

Zn. 63/1956 Okres[illegible]ura Dne 5.října 1956.

Pan
Josef a Marie Kukrálovi,
zemědělci
B ř e z í čp.20,pp.Temelín.

Zajištění hospodaření na zemědělské usedlosti čp.20
ve smyslu vlád.nařízení č.50/1955 Sb.

Rozhodnutí.

Rada místního národního výboru ve Březí na základě Vašeho sdělení,že pro stáří a nemoc nemužete dále hospodařit a zajišťovat předepsané úkoly na Vaší usedlosti o výměře 16.82 ha zemědělské půdy z toho orné 13.24 ha,po prošetření a projednání,přiděluje Vaše hospodářství po souhlase zemědělského odboru rady ONV - do bezplatného užívání ve smyslu § 4, vlád.nařízení č.50/1955 Sb.,dnem 15 září 1956,státnímu statku n.p.Hluboká nad Vltavou,na dobu 6 roku t.j.do konce hospodářského roku 1962.

Předání je závislé na smlouvě,kterou ihned uzavřete se státními statky n.p.ředitelství Hluboká n/Vltavou, za podmínek,které povoluje § 4 cit.vlád.nařízení č.50/1955 Sb.pro středního zemědělce.

D u v o d y :

Na své usedlosti jste poslední léta pro nemoc a stáří nezajišťovali všechny úkoly a povinnosti což se projevilo ve značných nedodávkách zemědělských produktu zvláště živočišné výroby.Rada MNV k tomuto stavu přihlédla a přání,abyste mohli z uvedených duvodu předati svoje hospodářství do bezplatného užívání státním statkum,vyhověla.

Tímto rozhodnutím se ruší naše rozhodnutí č.j.57/1956 ze dne 8.září 1956.

Do tohoto rozhodnutí lze se odvolati do 15 dnu k zemědělskému odboru rady ONV v Týně nad Vltavou,podáním zaslaným radě MNV ve Březí. Případnému odvolání se však odnímá odkladný účinek z naléhavého obecného zájmu.

Za radu [illegible]:

Tajemník :
Vrzák Josef

Předseda :

Toto rozhodnutí dostávají:
1/adresát,
2/ONV-zem.odbor Týn n/Vlt,
3/Stát.statky n.p.Hluboká n/Vlt.,
4/Okres.prokurátor - Týn nad Vlt.

54. Rozhodnutí rady MNV Březí z 5. října 1956 o přidělení selské usedlosti do užívání ČSSS Hluboká nad Vltavou, hospodářství Vysoký Hrádek

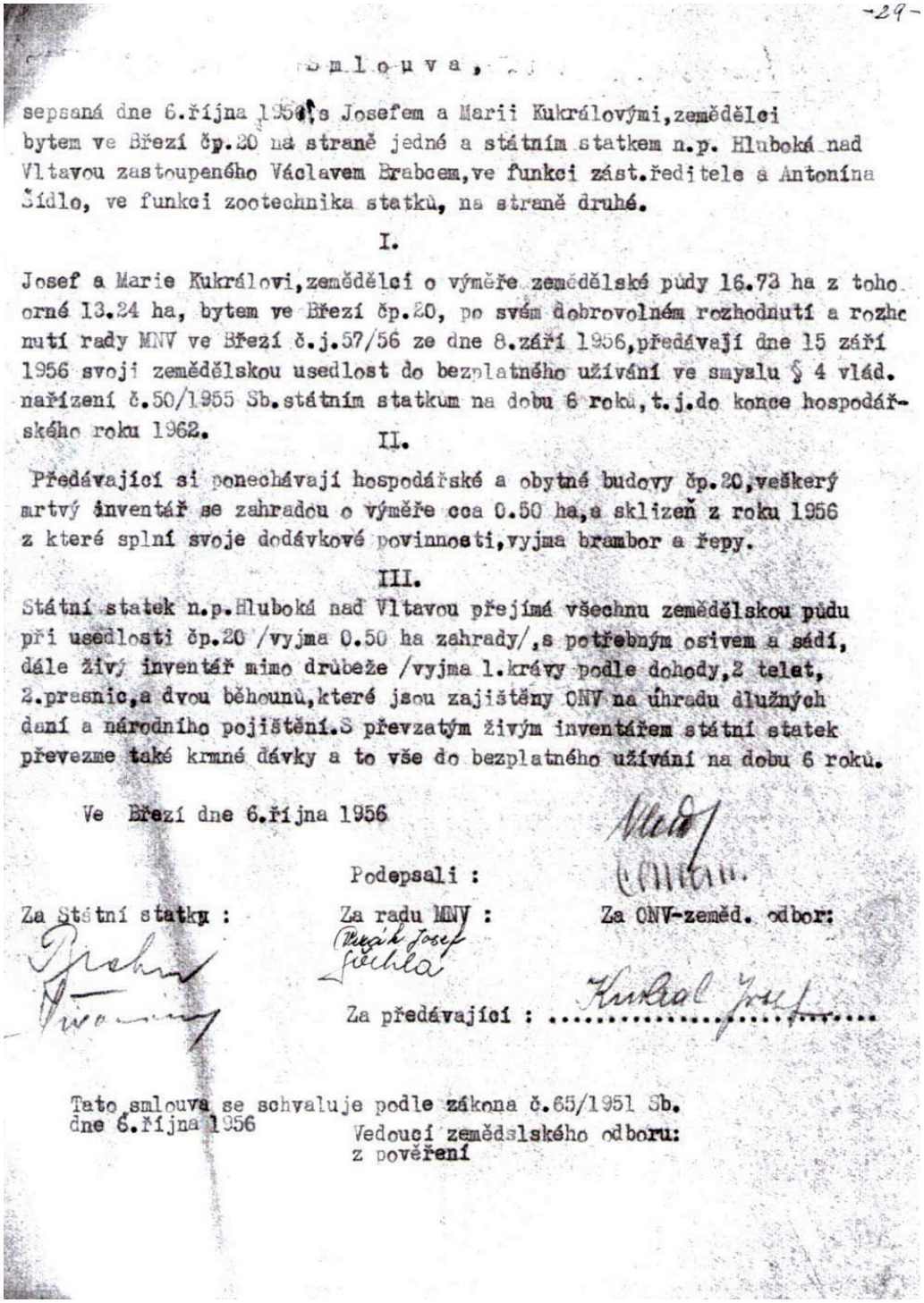

-29-

Smlouva,

sepsaná dne 6.října 1956 s Josefem a Marii Kukrálovými, zemědělci bytem ve Březí čp.20 na straně jedné a státním statkem n.p. Hluboká nad Vltavou zastoupeného Václavem Brabcem, ve funkci zást.ředitele a Antonína Šídlo, ve funkci zootechnika statku, na straně druhé.

I.

Josef a Marie Kukrálovi, zemědělci o výměře zemědělské půdy 16.73 ha z toho orné 13.24 ha, bytem ve Březí čp.20, po svém dobrovolném rozhodnutí a rozhodnutí rady MNV ve Březí č.j.57/56 ze dne 8.září 1956, předávají dne 15 září 1956 svoji zemědělskou usedlost do bezplatného užívání ve smyslu § 4 vlád. nařízení č.50/1955 Sb. státním statkum na dobu 6 roků, t.j.do konce hospodářského roku 1962.

II.

Předávající si ponechávají hospodářské a obytné budovy čp.20, veškerý mrtvý inventář se zahradou o výměře cca 0.50 ha, a sklizeň z roku 1956 z které splní svoje dodávkové povinnosti, vyjma brambor a řepy.

III.

Státní statek n.p. Hluboká nad Vltavou přejímá všechnu zemědělskou půdu při usedlosti čp.20 /vyjma 0.50 ha zahrady/, s potřebným osivem a sádí, dále živý inventář mimo drůbeže /vyjma 1.krávy podle dohody, 2 telat, 2.prasnic, a dvou běhounů, které jsou zajištěny ONV na úhradu dlužných daní a národního pojištění. S převzatým živým inventářem státní statek převezme také krmné dávky a to vše do bezplatného užívání na dobu 6 roků.

Ve Březí dne 6.října 1956

Podepsali :

Za Státní statky : Za radu MNV : Za ONV-zeměd. odbor:

Za předávající : .....

Tato smlouva se schvaluje podle zákona č.65/1951 Sb.
dne 6.října 1956

Vedoucí zemědělského odboru:
z pověření

55. Smlouva z 6. října 1956 o převzetí selské usedlosti Josefa Kukrála z Březí č. 20 ČSSS Hluboká nad Vltavou, hospodářství Vysoký Hrádek

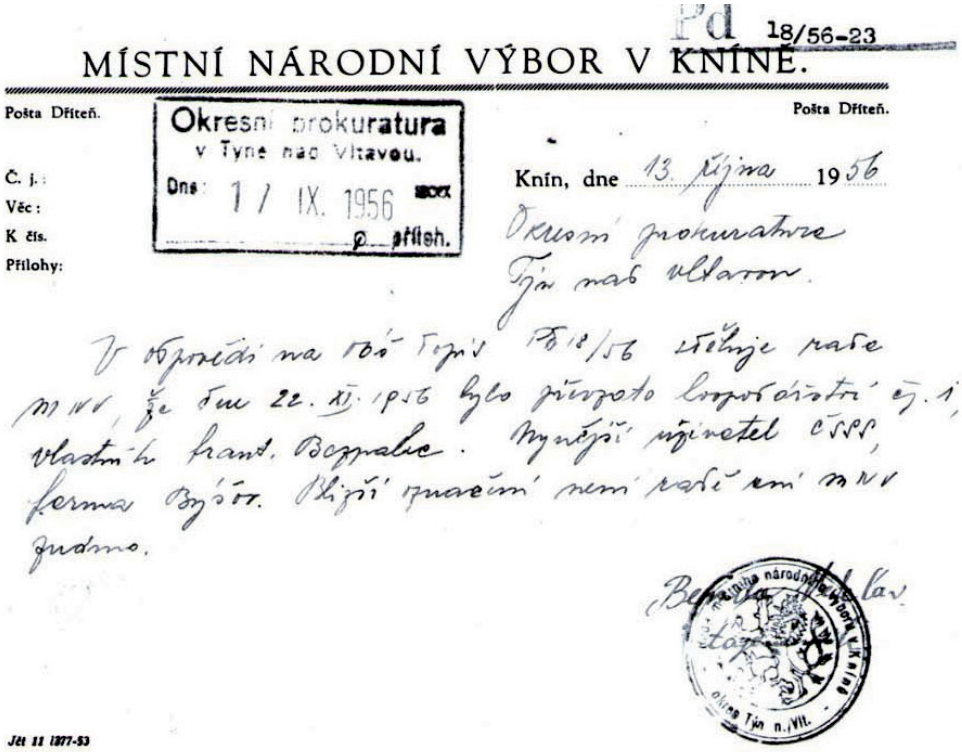

MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V KNÍNĚ.

Pd 18/56-23

Pošta Dříteň.

Okresní prokuratura v Týně nad Vltavou. Dne: 17. IX. 1956 příloh.

Pošta Dříteň.

Č. j.:
Věc:
K čís.
Přílohy:

Knín, dne 13. října 1956

Okresní prokuratuře Týn nad Vltavou.

V odpovědi na Pd 18/56 sděluje naše MNV, že dne 22. XI. 1956 bylo přistoupeno k odevzdání ev. č. 1, vlastníka hosp. Bezpalce. Nynější nájemce ČSSS, ferma Býšov. Bližší označení není naší MNV známo.

Místní národní výbor v Knín

Jčt 11 (877-53

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÉ BUDĚJOVICE

56. Dopis MNV Knín Okresní prokuratuře Týn nad Vltavou z 13. října 1956 o předání hospodářství Františka Bezpalce z Knína č. 1 ČSSS Býšov

ODBOR zemědělský
RADY OKRESNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU V TÝNĚ NAD VLTAVOU

Okresní prokuratura ... Dne 13. V 1956 ... příloh.

Č. j. 99 zem/56
V odpovědi uveďte vždy č. jedn.

Týn nad Vlt., dne 11.května 1956
Telefon 10, 47, 54, 97, 105

Pd 18/56-3

Okresní prokuratura
T ý n nad Vltavou.

Věc: Zajištění výroby u některých zemědělců - předložení seznamu

Zemědělský odbor rady ONV v Týně nad Vltavou předkládá seznam některých zemědělců, u nichž byla zajištěna cestou JZD veškerá zemědělská výroba a z toho důvodu bylo přistoupeno k použití vládního nařízení ze dne 21.září 1955 č.50/1955 Sb.

Seznam zemědělců,kteří dali souhlas, aby jejich usedlost byla přidělena socialistickému sektoru do bezplatného užívání na dobu 6 let na smlouvu

Jméno zemědělce	bydliště	č.	je členem?	pracuje v JZD?	poznámka
Jan Krlín	Hartmanice	39	ne	ne	
Jindřich Šerý	Drahotěšice	17	ne	ne	
Jan Vítovec	Křtěnov	2	ne	ne	/pracuje a je člen syn/

Seznam zemědělců,kteří nabídli svoji usedlost jako dar státu.

Josef Novotný	Drahotěšice	15	ne	ne	/syn je členem a pracuje
Frant. Novotný	Předčice	13	je	ano	
Matěj Sýkora	Dobšice	18	je	ano	
Frant.Brom	"	2	je	ano	
Josef Kališ	"	12	je	ano	
Frant.Hájíček	Doubravka	13	je	ano	
Jan Brom	Doubravka	14	je	ano	
Václav Hůna	Malešice	5	není známo		JZD nedalo vyjádření
Jan Pech	"	3	"	"	

Ostatní případy byly řešeny vystěhování rodin a půda byla převzata buď JZD anebo ČSSS,případně bude zajištěna STS.

Okresní instruktor pro výstavbu JZD:
Josef Š t r e j m

Strejm

15c 99 - 18345 - 55

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÉ BUDĚJOVICE

57. Seznam selských hospodářství v roce 1956 přikázaných zemědělským odborem ONV Týn nad Vltavou do bezplatného užívání ČSSS a JZD na dobu šesti let

70.

35. soudruh Mikšátko František MO Temelínec.

Soudružky a soudruzi!

Naše stranická organisace patří mezi početně slabé organisace v okrese.

V naší obci bylo ustaveno jednostné zemědělské družstvo již v roce 1952. V našem družstvu bylo z počátku mnoho vážných nedostatků, což vyplývalo především z třídního složení družstva. Kulaci neměli zájem o dobrý rozvoj družstva a proto nijak nepomáhali v řádné organisaci práce, ale spíše naopak. Pracovní morálka byla špatná. V odměňování byly nepořádky. Proto naše stranická organisace za pomoci OV strany učinila řadu opatření k odstranění nedostatků v JZD.

Do představenstva družstva byli prosazeni komunisté a bezpartijní drobní zemědělci. Dosáhli jsme v loňském roce společného ustájení družstvních koní, což bylo v našem JZD dlouholetým problémem.

Bylo zavedeno v živočišné výrobě odměňování podle užitkovosti. Následkem těchto opatření bylo dosaženo toho, že se začalo naše družstvo upevňovat. Zlepšila se celková organisace práce, zvýšila se jak rostlinná, tak i živočišná výroba.

Tak na příklad v roce 1956 měli jsme průměrnou dojivost na ustájenou krávu 1.350 l mléka a v roce 1957 1.950 l mléka. Také za ostatní produkty živočišné i rostlinné výroby byly plánované tržby překročeny. Dnes již JZD Temelínec se neřadí mezi nejhorší JZD v okrese, ale je jedno z dobrých JZD.

Avšak v našem JZD zůstává nadále otevřený problém pracovních sil, především ladých. Kulaci, kteří v našem družstvu jsou posílají své děti pryč. Tak na příklad kulak Veselý má jednoho syna ve škole Státních pracovních záloh, kde dělá instruktora. Jedna dcera je v závodu Silon v Plané nad Lužnicí. Další dcera kulaka Veselého byla do nedávna v čistící stanici Slapy. Dnes je provdána v družstvu a v družstvu stejně nepracuje. Další dva jeho synové se "vzdělávají" v MŠZ.

Snad se ptáte jak je tohle možné. Kulak Veselý má všechny sourozence na vlivných státních místech. Sám je zavilým nepřítelem k lidově demokratickému zřízení. Když jsme ustavili v obci JZD, kulak Veselý nebyl přijat. Proto nechyl celé své hospodářství ležet ladem a jen nepříznivým sociálním složením družstva se dostal do JZD.

To není jednotlivý případ. Družstevník Kolář, který vložil do JZD 17 hektarů si dal syna na Státní statek Protivín a dalšího jeho syn pracuje ve Zbrojovce.

Kulak Hruška, který vložil do JZD 26 hektarů půdy, má jednoho syna v MŠZ a dcera, která chodí posledním rokem do školy posílá k příbuzným do Prahy aby se vyhnula práci v JZD. Tento případ je rovněž záhadný tím, že tato dcera chodí posledním rokem do Týna. Aby nebyla zařazována podle potřeb národního hospodářství, během školního roku se octla v Praze, kde chodí do školy. Přes veškeré dotazy na školu z jakých důvodů se tam přihlásila nebylo vůbec odpovězeno. Celá záhada tohoto případu je zase v tom, že kulak Hruška tak jako Veselý má bratrana ministerstvu.

Proto myslím, že podobné kulacké elementy je třeba poslat ze škol a zodpovědných míst na závodech zpět do zemědělství. Přes to však naše stranická organisace si vytýčila cíl, aby naše JZD splnilo pětiletku za 4 roky. A tento úkol také splníme.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV

58. Diskusní příspěvek Františka Mikšátka na konferenci OV KSČ roku 1959; v druhé polovině je patrný jeho nenávistný přístup k temelíneckým sedláků.

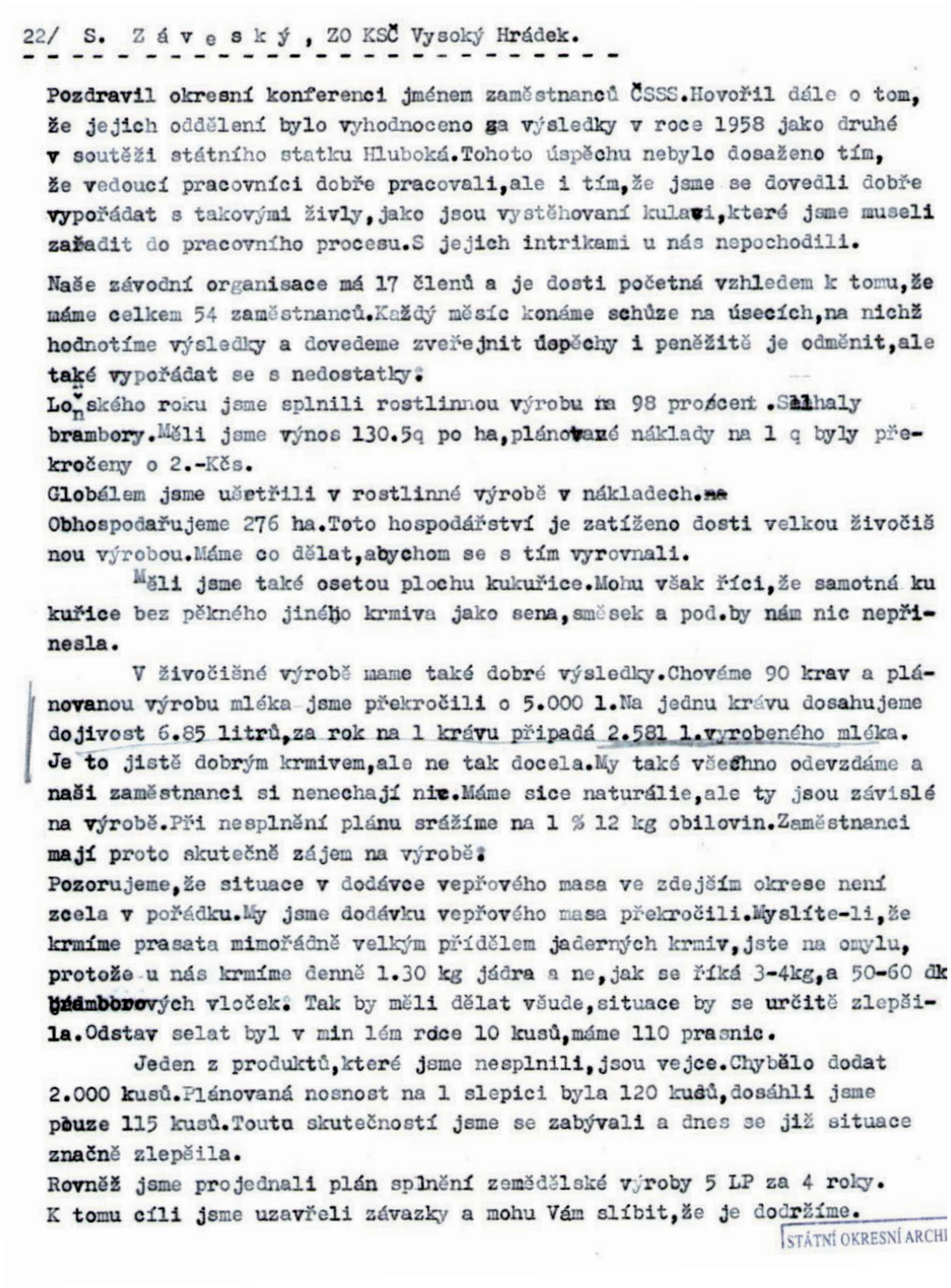

22/ S. Z á v e s k ý , ZO KSČ Vysoký Hrádek.

Pozdravil okresní konferenci jménem zaměstnanců ČSSS.Hovořil dále o tom, že jejich oddělení bylo vyhodnoceno za výsledky v roce 1958 jako druhé v soutěži státního statku Hluboká.Tohoto úspěchu nebylo dosaženo tím, že vedoucí pracovníci dobře pracovali,ale i tím,že jsme se dovedli dobře vypořádat s takovými živly,jako jsou vystěhovaní kulaci,které jsme museli zařadit do pracovního procesu.S jejich intrikami u nás nepochodili.

Naše závodní organisace má 17 členů a je dosti početná vzhledem k tomu,že máme celkem 54 zaměstnanců.Každý měsíc konáme schůze na úsecích,na nichž hodnotíme výsledky a dovedeme zveřejnit úspěchy i peněžitě je odměnit,ale také vypořádat se s nedostatky.

Loňského roku jsme splnili rostlinnou výrobu na 98 procent .Sklidhaly brambory.Měli jsme výnos 130.5q po ha,plánované náklady na 1 q byly překročeny o 2.-Kčs.

Globálem jsme ušetřili v rostlinné výrobě v nákladech.

Obhospodařujeme 276 ha.Toto hospodářství je zatíženo dosti velkou živočišnou výrobou.Máme co dělat,abychom se s tím vyrovnali.

Měli jsme také osetou plochu kukuřice.Mohu však říci,že samotná kukuřice bez pěkného jiného krmiva jako sena,směsek a pod.by nám nic nepřinesla.

V živočišné výrobě mame také dobré výsledky.Chováme 90 krav a plánovanou výrobu mléka jsme překročili o 5.000 l.Na jednu krávu dosahujeme dojivost 6.85 litrů,za rok na 1 krávu připadá 2.581 l.vyrobeného mléka. Je to jistě dobrým krmivem,ale ne tak docela.My také všechno odevzdáme a naši zaměstnanci si nenechají nic.Máme sice naturálie,ale ty jsou závislé na výrobě.Při nesplnění plánu srážíme na 1 % 12 kg obilovin.Zaměstnanci mají proto skutečně zájem na výrobě.

Pozorujeme,že situace v dodávce vepřového masa ve zdejším okrese není zcela v pořádku.My jsme dodávku vepřového masa překročili.Myslíte-li,že krmíme prasata mimořádně velkým přídělem jaderných krmiv,jste na omylu, protože u nás krmíme denně 1.30 kg jádra a ne,jak se říká 3-4kg,a 50-60 dk brambor vých vloček. Tak by měli dělat všude,situace by se určitě zlepšila.Odstav selat byl v min lém roce 10 kusů,máme 110 prasnic.

Jeden z produktů,které jsme nesplnili,jsou vejce.Chybělo dodat 2.000 kusů.Plánovaná nosnost na 1 slepici byla 120 kusů,dosáhli jsme pouze 115 kusů.Toutu skutečností jsme se zabývali a dnes se již situace značně zlepšila.

Rovněž jsme projednali plán splnění zemědělské výroby 5 LP za 4 roky. K tomu cíli jsme uzavřeli závazky a mohu Vám slíbit,že je dodržíme.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHI

59. Diskusní příspěvek Josefa Záveského na okresní konferenci OV KSČ Týn nad Vltavou roku 1959 se vychloubá tvrdým přístupem k sedlákům vystěhovaným na Vysoký Hrádek.

60. Vláškovský grunt v Březí č. 11 – tradiční zástavba z roku 1870

61. Družstevní bytovky v Březí roku 1982 – městský charakter stavby

62. Pohlednice Březí z doby po roce 1909 do elektrifikace obce roku 1927 a účelná, ale necitlivá zástavba na stejném místě ze 70. let 20. století

63. Pohlednice Podhájí z roku 1914 z cesty mezi Shonem a Přihájkem s pruhy polí

64. Fotografie vrchu Přihájku z roku 1972 s lány monokultury a pruhy záhumenek